

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

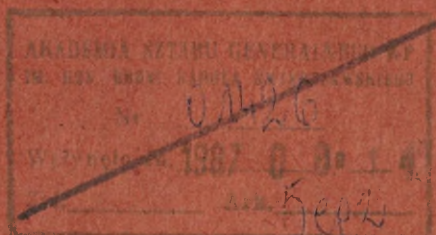
im. gen. broni Karola ŚWIERCZEWSKIEGO

JAWNE

T A J N E

Egz. nr 000069

ZESPÓŁ PRACOWNI
SZTABU GENERALNEGO WP
Nr 0227
6. OP 1987
00-504 Warszawa

473

5 sep. nr. nr. 69-73

**ORGANIZACJA I PROWADZENIE
PIERWSZEJ OPERACJI OBRONNEJ FRONTU
W RAMACH OBRONY STRATEGICZNEJ
NA ZTDW W POCZĄTKOWYM
OKRESIE WOJNY**

Część I

55354

WARSZAWA

1987

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

im. gen. broni Karola ŚWIERCZEWSKIEGO

JAWNE

T A J N E

Egz. nr 000069

ZESTAWIENIE
SZTABU G. GENERALNEGO WP

Nr 0227

6. 08 1987
90-504 Warszawa

5 epz. v. n. 69-73

473

**ORGANIZACJA I PROWADZENIE
PIERWSZEJ OPERACJI OBRONNEJ FRONTU
W RAMACH OBRONY STRATEGICZNEJ
NA ZTDW W POCZĄTKOWYM
OKRESIE WOJNY**

Część I

55354

W A R S Z A W A

1 9 8 7

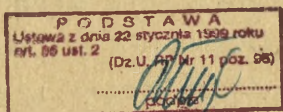
AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

im. gen. broni Karola ŚWIERCZEWSKIEGO

JAWNE

TAJNE

Egz. nr 000069

**ORGANIZACJA I PROWADZENIE
PIERWSZEJ OPERACJI OBRONNEJ FRONTU
W RAMACH OBRONY STRATEGICZNEJ
NA ZTDW W POCZĄTKOWYM
OKRESIE WOJNY**

Część I

W A R S Z A W A

1 9 8 7

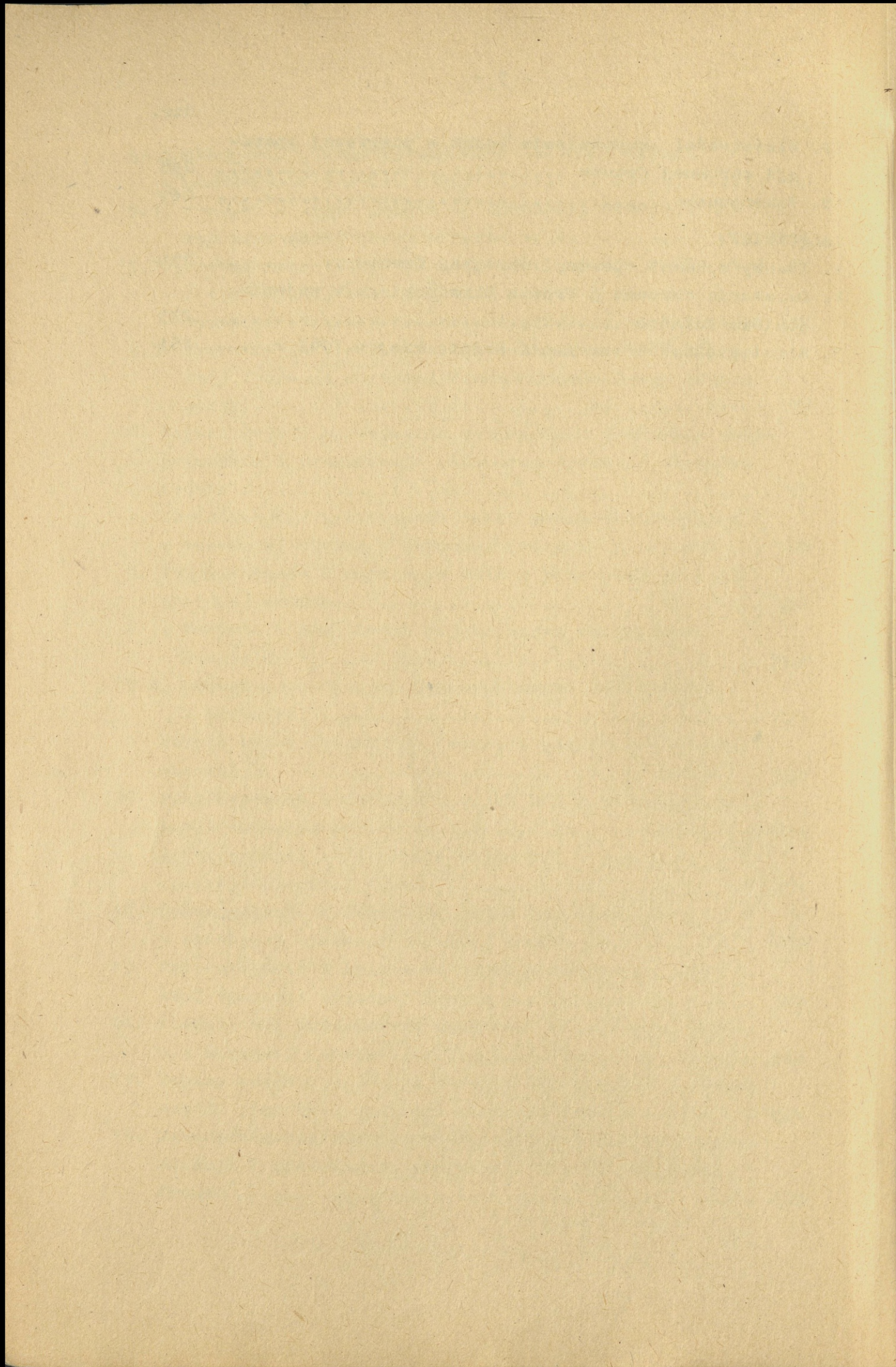
Opracowaniem tematu kierował gen. bryg. Tadeusz URBAŃCZYK. Zespół autorski: płk płk: Kazimierz NOŻKO, Henryk PIEKARSKI, Bolesław SZCZEPANIAK, Zbigniew MAGNUCKI, Tadeusz KRZEMIENIŃ, Jerzy MACHURA, Wojciech MICHALAK, Zygmunt KUKUŁA, Zdzisław ŚWITAŁA, Stanisław DĘBEK, Jan RABAN, Andrzej KUKOWSKI, Wiesław WÓJTOWICZ, Eugeniusz GIEL, Emil JADZIAK, Stefan CZMUR, Jan. WOJNAROWSKI, Bolesław KAZI-MIERCZAK

TREŚĆ

	Str.
1. Założenia wstępne	7
2. Ogólne założenia dotyczące pierwszej operacji obronnej frontu prowadzonej w początkowym okresie wojny .	13
2.1. Właściwości strategicznej operacji obronnej na TDW	13
2.2. Ogólne założenia odnoszące się do pierwszej operacji obronnej frontu w ramach obrony strategicznej na ZTDW prowadzonej w początkowym okresie wojny ..	18
2.3. Cel i zadania pierwszej operacji obronnej frontu prowadzonej w początkowym okresie wojny	22
3. System obrony wojsk frontu w pierwszej operacji obronnej początkowego okresu wojny	26
3.1. Zdefiniowanie pojęcia "system obrony wojsk frontu"	26
3.2. Zgrupowanie wojsk frontu i ich ugrupowanie operacyjne w pierwszej operacji obronnej początkowego okresu wojny	26
3.3. Układ rubieży, rejonów i pozycji obrony frontu ...	31
3.4. Główne założenia dotyczące porażenia jądrowego i ogniowego w pierwszej operacji obronnej frontu prowadzonej w początkowym okresie wojny	33
4. Przygotowanie pierwszej operacji obronnej frontu w początkowym okresie wojny	36
4.1. Ogólne założenia przygotowania pierwszej operacji obronnej frontu w początkowym okresie wojny	36
4.2. Wypracowanie przez dowódcę frontu decyzji dotyczącej pierwszej operacji obronnej w początkowym okresie wojny	46
4.3. Postawienie wojskom frontu zadań realizowanych w pierwszej operacji obronnej w początkowym okresie wojny	49
4.4. Organizacja współdziałania przez dowódcę frontu w pierwszej operacji obronnej początkowego okresu wojny	54
4.5. Zabezpieczenie operacyjne działań wojsk w pierwszej operacji obronnej frontu prowadzonej w początkowym okresie wojny	59

	Str.
5. Prowadzenie pierwszej operacji obronnej frontu w początkowym okresie wojny	65
5.1. Przejście wojsk frontu do pierwszej operacji ob- ronnej w początkowym okresie wojny	65
5.2. Prowadzenie bitwy obronnej o utrzymanie taktycznej i operacyjnej strefy obrony frontu w pierwszej operacji obronnej frontu początkowego okresu wojny	72
5.3. Organizacja i wykonanie przeciwwuderzenia w pierw- szej operacji obronnej frontu początkowego okresu wojny	77
6. Organizacja i prowadzenie rozpoznania w okresie przy- gotowania i prowadzenia pierwszej operacji obronnej frontu	87
7. Organizacja i prowadzenie walki radioelektronicznej w pierwszej operacji obronnej frontu	102
8. Wykorzystanie i działanie WRiA w pierwszej operacji obronnej frontu	122
8.1. Zadania i możliwości bojowe wojsk raketowych i artylerii	122
8.2. Organizacja działań bojowych wojsk raketowych i artylerii	130
9. Użycie wojsk lotniczych frontu w pierwszej operacji obronnej	153
10. Wykorzystanie i działanie wojsk OPK w pierwszej ope- racji obronnej frontu	169
11. Wykorzystanie i działanie wojsk OPL w pierwszej operacji obronnej frontu	175
12. Wykorzystanie i działanie wojsk inżynierskich w pierwszej operacji obronnej frontu	179
13. Wykorzystanie i działanie wojsk chemicznych w pierw- szej operacji obronnej frontu	195
14. Właściwości organizacji łączności w pierwszej opera- cji obronnej frontu	208
15. Zabezpieczenie tyłowe w okresie organizacji i prowa- dzenia pierwszej operacji obronnej frontu	220
16. Zabezpieczenie techniczno-specjalne w okresie orga- nizacji i prowadzenia pierwszej operacji obronnej frontu	239

	Str.
17. Właściwości uzupełnienia wojsk w pierwszej operacji obronnej frontu	258
18. Zakończenie	267
ZALĄCZNIKI:	
1. Ideowy schemat operacji obronnej frontu	271
2. Działania obronne 3 Frontu Ukraińskiego w rejonie jeziora Balaton	273
3. Strategiczna obrona Armii Radzieckiej w 1941 r. ...	281

1. ZAŁOŻENIA WSTĘPNE

Przeprowadzone badania wskazują, że nieustanne doskonalenie uzbrojenia i wyposażenia sił zbrojnych NATO w coraz groźniejszą w skutkach broń i sprzęt bojowy, z roku na rok zwiększa ich potencjał bojowy. Następuje więc materializowanie się koncepcji powietrzno-łądowych operacji /bitew/, polegających na zaczepnym "...wykorzystaniu różnorodnych związków i oddziałów wojsk lądowych, sił powietrznych USA w wojnie. Koncepcja ta opracowana została w latach osiemdziesiątych, zgodnie z założeniami agresywnej doktryny Stanów Zjednoczonych, z uwzględnieniem przezbrajania swych sił zbrojnych w jakościowo nowe rodzaje broni i techniki wojennej oraz wprowadzeniem udoskonalonej struktury organizacyjnej w 80-tych i początkach lat 90-tych. Istota koncepcji powietrzno-łądowych operacji /bitew/ polega na dokładnym zaplanowaniu i uzgodnionym wykorzystaniu według czasu i miejsca manewrowych działań wojsk lądowych, sił powietrznych /lotnictwa/ z szerokim stosowaniem desantów powietrznych, powietrznym i lądowym manewrze grup, oddziałów i pododdziałów wojsk specjalnych oraz użyciu broni jądrowej i chemicznej, a także różnego rodzaju broni precyzyjnej, systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, techniki i środków WRE w celu wykonania porażenia przeciwnika na całą jego głębokość operacyjnego ugrupowania i rozbicia go w krótkim czasie. Przewiduje się, że powietrzno-łądowa operacja /bitwa/ będzie najbardziej charakterystyczną operacją początkowego okresu wojny na centralno-europejskim TDW i innych TDW, gdzie już obecnie zostały rozwinięte głęboko urzutowane pancerne i zmechanizowane zgrupowania nieprzyjaciela. Teoretyczne podstawy powietrzno-łądowych operacji /bitew/ sprawdza się aktualnie w siłach

zbrojnych USA w czasie ćwiczeń, w tym wspólnie prowadzonych z armiami państw NATO"x/.

To zwięźle, encyklopedyczne ujęcie koncepcji strategiczno-operacyjnych USA oraz badania charakteru początkowego okresu wojny wskazują na wysiłki i dążenia gwałtownego przeniesienia działań wojennych - i to z chwilą ich rozpoczęcia - na obszary państw stron Układu Warszawskiego. W pełni potwierdza tę tezę m.in. znana powszechnie "koncepcja w 9 dni do Odry", w której jednocześnie z zaskakującymi głębokimi uderzeniami z lądu i powietrza wykonano głębokie uderzenie sił marynarki wojennej z wysadzeniem dużych desantów powietrznych i morskich.

Stąd też odparcie lub załamanie uderzeń zaczepnych powietrzno-lądowych i powietrzno-morskich zgrupowań nieprzyjaciela nie można będzie dokonać krótkotrwałymi, doraźnie organizowanymi lub improwizowanymi działaniami. Konieczna jest wszechstronnie przygotowana, trwała i aktywnie prowadzona strategiczna operacja obronna na ZTDW, w której front wydzielony z Sił Zbrojnych PRL wspólnie z armiami państw stron Układu Warszawskiego będzie odgrywał poważną rolę w odparciu agresji nieprzyjaciela.

Dlatego też głównym celem^{xx/} niniejszej pracy jest przedstawienie uogólnionych wyników badań, dotyczących możliwości i sposobów organizacji i prowadzenia pierwszej operacji obronnej frontu w ramach obrony strategicznej na ZTDW w początkowym okresie wojny. Cel ten zrealizowano w trzech częściach odrębnych tematycznie prac:

1. Część I - Organizacja i prowadzenie pierwszej operacji obronnej frontu w ramach obrony strategicznej na ZTDW w początkowym okresie wojny.

x/ Wojenno Encyklopediczeskij Słowar, Moskwa 1986 r., s. 148.

xx/ Jest to druga wersja pracy, wykonana zgodnie z zaleceniami i postulatami Szefa Zespołu Szkolenia Operacyjnego Sztabu Generalnego WP /pismo Pf 126 z 21.04.1986 r./.

2. Część II - Udział wojsk OPK i frontu w operacji przeciwpowietrznej organizowanej przez ND ZSZ na ZTDW.
3. Część III - Organizacja i prowadzenie operacji przeciwdesantowej w pierwszej operacji obronnej frontu /armii/ początkowego okresu wojny.

Wszystkie trzy części łączy wspólny cel i zamiar odparcia, we współdziałaniu z armiami państw stron Układu Warszawskiego, powietrzno-lądowych i powietrzno-morskich uderzeń nieprzyjaciela przy zminimalizowanych stratach własnych, stwarzając jednocześnie dogodne warunki przejścia do przeciwnatarcia lub działań zaczepnych.

W prezentowanych pracach przedstawiono uogólnione wnioski i doświadczenia przede wszystkim z ćwiczeń Lato-84, Zachód-84, Wiosna-85, Granit-86 i Przyjaźń-86 oraz ćwiczeń prowadzonych w ASG WP. Wykorzystano również wnioski i doświadczenia historyczne w tym z działań 1 AWP, zwłaszcza z obrony organizowanej na wybrzeżu morskim w 1945 roku. W rozwiązaniach poszczególnych problemów pierwszej operacji obronnej, eksponowano przede wszystkim warunki jej organizowania wzdłuż zachodniej granicy PRL i wybrzeża morskiego.

Wyniki badań wskazują, że prowadzenie pierwszej operacji obronnej frontu organizowanej na obszarze własnego kraju, będą miały wiele cech szczególnych, odmiennych od tych, które wystąpią w wypadku przejścia do obrony w toku działań zaczepnych. Fundamentem pierwszej operacji obronnej frontu początkowego okresu wojny będzie jej trwałość i aktywność, wyrażająca się w umiejętnym łączeniu skutecznego i trwałego oporu o rozbudowany system pasów, pozycji i rubieży obronnych z wykonaniem zdecydowanych zwrotów zaczepnych. Przewidywać należy możliwość wykonania silnego przeciwuderzenia głównymi siłami frontu lub przejścia do przeciwnatarcia wspólnie ze związkami operacyjnymi wojsk sojuszniczych, zwłaszcza podchodzącymi z głębi.

Przejście do przeciwuderzeń lub przeciwnatarcia może nastąpić bezpośrednio z obrony lub rozpocząć się w trakcie rozwijania /podchodzenia z głębi/ wojsk frontu i wojsk sojusznicznych - przy nieznacznej przewadze liczebnej nad przeciwnikiem, a niekiedy nawet przy równym stosunku sił i środków w skali operacyjnej. Przewagę nad nieprzyjacielem, zarówno w toku operacji obronnej, jak i w razie przejścia do operacji zaczepnej, trzeba będzie tworzyć nie w sensie liczebnym, a w kategoriach trudno wymiernych, przede wszystkim przez zaskoczenie, manewr, przeniesienie działań w głąb ugrupowania przeciwnika, wykonanie uderzenia w najsłabsze miejsce jego ugrupowania, wyprowadzające jednak na tyły i skrzydła głównego zgrupowania, skuteczne zwalczanie obiektów przewidzianych do zniszczenia w pierwszej kolejności, umiejętne wykorzystanie właściwości terenu.

Szczególnie efektywne, z punktu widzenia operacyjnego, będą takie działania, w których uderzenia ogniem i wojskami będą wyprzedzać działania przeciwnika i rozczłonkowały jego zwarte zgrupowania uderzeniowe, ograniczać swobodę manewru odwodów i dezorganizować logistykę.

Front przechodzący do operacji obronnej w oparciu o Odrę, Nysę Łużycką i Bałtyk będzie w zasadzie stanowić drugi rzut w strategicznej operacji obronnej na TDW i dlatego oprócz obrony na obszarze kraju może również być wykorzystany do wykonania przeciwuderzenia głównymi siłami lub tylko ich częścią w strefie obrony frontów pierwszego rzutu strategicznego, prowadzących bitwę graniczną. Nie należy również wykluczać sytuacji, w której front przechodzący do obrony na obszarze PRL będzie zmuszony przeciwstawiać się silnym uderzeniom zgrupowań nieprzyjaciela wykonywanym na skrzydła i tyły od południa i północy. Ponadto

należy przewidywać, że siła obrony, zwłaszcza organizowanej na obszarze kraju, polegać będzie nie tylko na stawianiu oporu przez wojska broniące się na rozbudowanych pozycjach obronnych, lecz przede wszystkim na wykonaniu manewru ogniem i zaskakującego uderzenia odwodami i drugimi rzutami. Można przy tym przyjąć zasadę, że im szerszy jest front obrony, tym silniejsze powinny być odwody i drugie rzuty, przeznaczone do stawiania oporu na tych kierunkach, gdzie nieprzyjaciel uzyskuje powodzenie, oraz do wykonania zwrotów zaczepnych /kontrataków i przeciwuderzeń/.

Zorganizowane przejście wojsk frontu do pierwszej operacji obronnej lub zaczepnej w poważnej mierze będzie uzależnione od zapewnienia skutecznej obrony powietrznej kraju i OPL wojsk frontu oraz od sprawnego przeprowadzenia mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia. W związku z tym wynika potrzeba dwuwarianowego planowania pierwszych operacji frontu, polegającego na opracowaniu odrębnego planu operacji obronnej mającej na celu odparcie agresji sił zbrojnych NATO i planu operacji zaczepnej, która ma być prowadzona w ramach strategicznej operacji zaczepnej na TDW. W system zaś organizacji operacji obronnej frontu należy włączyć osiągnięcie przez wojska pełnej gotowości bojowej, ich przegrupowanie i wchodzenie do rejonów obrony wprost z marszu.

W operacjach początkowego okresu wojny obronnych i zaczepnych szczególne miejsce zajmuje ogniowe porażenie tych obiektów przeciwnika, które powinny być zniszczone w pierwszej kolejności. Są to obiekty decydujące o sile jego uderzenia i potencjalne ogniowym, najważniejszych w jego systemie zorganizowanego oddziaływania ogniowego i uderzeniowego. Do takich obiektów zaliczamy: główne ośrodki dowodzenia i kierowania, systemy rozpoznawczo-uderzeniowe oraz

systemy broni jądrowej. Obiekty te muszą znajdować się pod ciągłą obserwacją i "namiarem" i być niszczone bezpośrednio po wykryciu. Wymaga to wydzielenia odpowiednich sił i środków już na początku operacji oraz wcześniejszego ich wysunięcia na pozycje ogniowe /startowe i lotniska/.

W czasie organizacji operacji obronnej frontu na zachodniej granicy kraju szczególne znaczenie ma uzgodnienie działań z wojskami sojuszniczymi, które prowadzą bitwę graniczną na obszarze NRD. Dotyczyć to będzie zarówno wzmocnienia obrony wojsk sojuszniczych, zwłaszcza na tych kierunkach, na których nieprzyjaciel uzyskuje zdecydowane powodzenie, jak i przechodzenia przez ugrupowanie frontu wycofujących się związków oraz zwalczania desantów powietrznych nieprzyjaciela.

2. OGÓLNE ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE PIERWSZEJ OPERACJI OBRONNEJ FRONTU

PROWADZONEJ W POCZĄTKOWYM OKRESIE WOJNY

2.1. Właściwości strategicznej operacji obronnej na TDW.

W założeniach wstępnych stwierdzono, że na ZTDW konieczne będzie - jeśli się uwzględni możliwości potencjalnego nieprzyjaciela - równoczesne przygotowanie strategicznej operacji zaczepnej i strategicznej operacji obronnej, Organizacja strategicznej operacji obronnej może nastąpić w sytuacji wymuszonej lub zamierzonej, Dotychczas pojęcie "strategiczna operacja obronna na TDW" nie zostało jednoznacznie zdefiniowane. Można je zdefiniować przyjmując za podstawę pojęcie "obrona strategiczna", przez które należy rozumieć rodzaj działań wojennych prowadzonych przez siły zbrojne, Działania te mają na celu odparcie natarcia strategicznych zgrupowań nieprzyjaciela i zadanie mu znacznych strat, utrzymanie życiowo ważnych rejonów na terytorium własnego państwa /koalicji państw/, stworzenie warunków do ujęcia inicjatywy strategicznej /przejścia do natarcia/ lub zyskanie na czasie, można było zakończyć operacyjne rozwinięcie sił zbrojnych, odtworzyć zdolność bojową zgrupowań swoich wojsk /sił/, a także zaoszczędzić siły na drugorzędym TDW /kierunku strategicznym/ dla uzyskania przewagi na kierunku głównym. Obrona strategiczna może być prowadzona na początku działań wojennych oraz w czasie ich trwania na całym froncie lub kierunku strategicznym"x/.

x/ Wg tłumaczenia gen.bryg. St. Kołozza z: Wojennyj encyklopedi-
czeskij słowar, Moskwa 1983 r., s. 498.

Biorąc za podstawę powyższe sformułowanie i regulaminową definicję operacji^{x/}, w pracy niniejszej przyjęto, że strategiczna operacja obronna na ZTDW stanowi zespół uzgodnionych co do celu, zadań, kierunków strategicznych oraz czasu operacji przeciwpowietrznej i operacji obronnych frontów, a także działań bojowych flot na morzach przyległych do lądowego TDW. Operacje te i działania są prowadzone według jednolitego zamiaru ND ZSZ na TDW i mają na celu: załamanie lądowo-powietrznych, powietrznodesantowych i desantowomorskich uderzeń wojsk NATO, zadanie tym wojskom maksymalnych strat, utrzymanie ważnych obszarów, rubież, rejonów i obiektów, zachowanie lub odtworzenie zdolności bojowej własnych wojsk, zyskanie czasu, osłony operacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych, utworzenie przewagi na wybranych kierunkach, ujęcie inicjatywy strategicznej, zapewniającej przejście głównymi ZSZ na TDW do przeciwnatarcia lub ogólnego natarcia.

Strategiczną operację obronną prowadzą ZSZ na TDW, zamykając obronnie główne kierunki strategiczne. Mają one możliwość równoczesnego prowadzenia częścią sił operacji zaczepnej na tych kierunkach, na których zapewni się niezbędną przewagę nad wojskami nieprzyjaciela. Operacja zaczepna może mieć zdecydowane bądź tylko ograniczone cele i można ją prowadzić siłami jednej armii lub kilku dywizjami.

W strategicznej operacji obronnej, zwłaszcza w czasie wykonywania przeciwuderzeń lub przejścia do przeciwnatarcia, mogą

x/ Regulamin walki wojsk lądowych cz. I - dywizja, pułk.
Warszawa 1985 r.

być przygotowywane i prowadzone operacje desantowo-szturmowe, a także działania OGM. W każdej sytuacji należy dążyć do wtargnięcia na tyły ugrupowania operacyjnego /strategicznego/ nieprzyjaciela, naruszenia jego systemu dowodzenia i zaopatrywania, bazowania lotnictwa oraz niszczenia systemów broni jądrowej i precyzyjnej.

Podstawę strategicznych operacji obronnych stanowią:

- pierwsze uderzenie jądrowe, planowane i wykonywane przez ND ZSZ na TDW;
- operacja przeciwpowietrzna, a w razie przejścia do przeciwnatarcia - również operacja powietrzna;
- operacje obronne frontów, a na samodzielny kierunek operacyjnym - również operacje obronne armii;
- działania bojowe flot na morzach przyległych do danego TDW;
- operacyjne przygotowania TDW oraz system zabezpieczenia tyłowego i techniczno-specjalnego.

System obrony strategicznej na TDW obejmuje: zgrupowania wojsk i ich ugrupowanie operacyjne, system stref, rejonów, pasów, pozycji i rubieży obrony; przygotowane uderzenia jądrowe, system porażenia ogniowego, system OPL i obrony przeciwpancernej oraz przeciwdesantowej; system wszechstronnego zabezpieczenia, w tym tyłowego i techniczno-specjalnego. W system ten włącza się rozbudowaną pod względem inżynieryjnym strefę osłony granicy państwowej wraz z wojskami przeznaczonymi do prowadzenia obrony w strefie nadgranicznej. Będą to wojska stanowiące pierwszy rzut strategiczny ZSZ na TDW. W tej sytuacji front wydzielany z sił zbrojnych PRL może wejść w skład drugiego rzutu strategicznego ZSZ na TDW. Ponadto w system OPL frontów może być włączony system wojsk OPK, rozmieszczonych w pasie frontu, stanowiący jeden

z elementów strategicznej operacji obronnej. W systemie obrony strategicznej przewiduje się stawianie przez wojska uporozywego oporu w połączeniu z szerokim manewrem, uderzeniami ogniem i zgrupowaniami wojsk, zwłaszcza na tyły i skrzydła nacierających głównych zgrupowań wojsk nieprzyjaciela.

System obrony strategicznej planuje się uwzględniając zarówno warunki użycia broni masowego zniszczenia, jak i wyłącznie broni konwencjonalnej.

W strategicznej operacji obronnej główny wysiłek obrony koncentruje się na tym kierunku strategicznym, na którym działają i rozwijają operację zaczepną główne siły wojsk NATO. Strategiczną operację obronną na TDW planuje się w przewidywaniu przejścia głównymi ZSZ do przeciwnatarcia lub ogólnego natarcia. Planowanie strategicznej operacji obronnej wymaga umiejętnego łączenia celów politycznych z konkretnymi celami strategicznymi i operacyjnymi zmierzającymi do rozbięcia głównych sił nieprzyjaciela oraz liczenia się z koniecznością uniemożliwienia mu wdarcia się /lądowania desantów/ w głąb terytorium poszczególnych państw-stron Układu Warszawskiego.

Im szerszy i rozleglejszy front obrony wyznaczy się związkom, przede wszystkim operacyjnym, w tym większym stopniu system obrony powinien być oparty na:

- tworzeniu silnych odwodów, przeznaczonych do wykonywania zdecydowanych zwrotów zaczepnych /kontrataków i przeciwuderzeń/;
- nieustannym zwalczaniu obiektów i celów, przewidzianych do zniszczenia w pierwszej kolejności, oraz skutecznej osłonie zgrupowań wojsk i ważnych obiektów i centrów gospodarczych, politycznych i administracyjnych przed uderzeniami z powietrza;
- umiejętnym wykorzystywaniu obronnych właściwości terenu oraz zamykaniu głównych i prawdopodobnych kierunków natarcia

nieprzyjaciela, przy aktywnym zwalczaniu desantów nieprzyjaciela również siłami i środkami obrony terytorialnej /OTK/.

Włączając w system tej obrony obszar Polski, należy przewidywać, że mogą go bronić wojska frontu utworzonego z sił zbrojnych PRL; również część naszego terytorium może się znaleźć w pasie frontu sojuszniczego. Front WP może być narodowo-jednolity lub co jest najbardziej prawdopodobne będzie on frontem koalicyjnym.

Oprócz uderzenia nieprzyjaciela na kierunku głównym, trzeba się liczyć z możliwością głębokich uderzeń zgrupowań uderzeniowych NATO na kierunkach: Praga, Wrocław, Łódź, Warszawa; Gdańsk, Włocławek /wg koncepcji "w 9 dni do Odry"/.

Przy głębokich, zwłaszcza skrzydłowych uderzeniach wojsk NATO, powinno się przewidywać selektywne, precyzyjne uderzenia jego lotnictwa i systemów rozpoznawczo-uderzeniowych na głębokie zaplecze, które będą miały na celu utrudnienie /uniemożliwienie/ manewru i dopływ świeżych sił z głębi kraju. Liczyć się również trzeba z bardzo silnym oddziaływaniem sił i środków "wojny elektronicznej", dezorganizującym systemu dowodzenia i kierowania.

Wszystkie siły i środki o charakterze wojskowym, znajdujące się na obszarze objętym obroną strategiczną i mogące w niej wziąć udział, podlegają bezpośrednio lub tylko pod względem operacyjnym ND ZSZ na TDW. Jeśli front organizuje obronę na obszarze własnego kraju, to wszystkie siły i środki, które znalazły się w jego pasie również podporządkowuje się dowódcy frontu i odpowiednio dowódcom armii. W razie gdy na obszarze naszego kraju organizuje obronę front sojuszniczy, wówczas dowódca frontu i dowódcy armii dysponują tymi siłami i środkami poprzez grupy operacyjne specjalnie w tym celu wydzielone ze sztabu OW czasu "W".

W obronie strategicznej zgrupowania wojsk i ich ugrupowanie operacyjno tworzy się i rozmieszcza w przewidywaniu prowadzenia uporczywej i aktywnej obrony, wykonania manewru oraz utworzenia zgrupowań uderzeniowych przeznaczonych do prowadzenia przeciwnatarcia lub operacji zaczepnej. W systemie tej obrony ważne miejsce zajmuje maskowanie strategiczne i operacyjne.

2.2. Ogólne założenia odnoszące się do pierwszej operacji

obronnej frontu w ramach obrony strategicznej na ZTDW

prowadzonej w początkowym okresie wojny.

Operacja obronna frontu może stanowić część składową strategicznej operacji obronnej lub też może być prowadzona samodzielnie w ramach strategicznej operacji zaczepnej na TDW. Front może przechodzić do operacji obronnej na obszarze własnego kraju lub w toku niepomyślnie rozwijającej się operacji zaczepnej na terytorium zarówno kraju sojuszniczego, jak i nieprzyjacielskiego.

Niezależnie od warunków przejścia frontu do operacji obronnej, będzie ona stanowiła zespół uzgodnionych co do celu, zadań, miejsca i czasu operacji, bitew, walk, uderzeń i manewrów realizowanych według jednolitego zamiaru i planu przez wojska frontu oraz operacyjnie lub bezpośrednio podporządkowane frontowi wojska OPK, siły i środki OTK, a na kierunku nadmorskim - we współdziałaniu z marynarką wojenną. Ich celem będzie załamanie natarcia zgrupowań lądowo-powietrznych, powietrznodesantowych i desantowomorskich, zadania im maksymalnych strat, utrzymania ważnych obszarów, rubieży i rejonów wraz ze znajdującymi się tam obiektami, zyskania na czasie, zapewnienia osłony operacyjnego rozwinięcia

sił zbrojnych własnych i sojusznicznych, tworzenia przewagi operacyjnej na wybranych kierunkach, a także stworzenia warunków przejścia do przeciwnatarcia lub operacji zaczepnej^{x/}. Przy takim zdefiniowaniu operacji obronnej frontu może się ona składać z operacji obronnych armii pierwszego i drugiego rzutu operacyjnego frontu, wykonania ogniowego kontrprzygotowania i przeciwuderzenia frontowego, działań bojowych WRiA, wojsk lotniczych frontu, wojsk OPL, ZT i oddziałów rodzajów wojsk oraz odwodów frontu, a także działań operacyjnie lub bezpośrednio podporządkowanych frontowi wojsk OPK, sił i środków obrony terytorialnej /OTK/, znajdujących się w pasie obrony. Należy również przewidywać, że część sił frontu weźmie udział w operacji przeciwpowietrznej, organizowanej przez ND ZSZ na TDW.

Operacja obronna frontu może się rozpocząć i być prowadzona w warunkach użycia konwencjonalnych środków rażenia /w ciągłej gotowości do użycia broni jądrowej/ oraz w warunkach ograniczonego lub nieograniczonego użycia broni jądrowej. Podstawę operacji obronnej frontu prowadzonej z użyciem broni jądrowej będzie stanowić pierwsze uderzenie jądrowe.

Front może przechodzić do obrony całością swoich sił lub ich większością. Na kierunku nadmorskim front oprócz obrony lądowej będzie organizował obronę przeciwdesantową. Może też wydzielić część sił, zwłaszcza wspólnie z sąsiednim frontem, do

x/ Nieco inną definicję podaje Wojennyj encyklopedycznyj słowar /Moskwa 1983 r., s. 788 - tłumaczenie, gen.bryg. St.Kołcza/:
"Operacja obronna frontu - zespół uzgodnionych według celu, zadań, miejsca i czasu operacji obronnych, bitew, walk, uderzeń i manewrów prowadzonych na podstawie wspólnego zamiaru i planu przez wojska frontu we współdziałaniu ze związkami operacyjnymi i taktycznymi różnych rodzajów sił zbrojnych w celu zerwania operacji zaczepnej nieprzyjaciela na określonym kierunku strategicznym, zadania strat jego atakującym wojskom, utrzymania określonych rejonów terytorium i znajdujących się na nim ważnych obiektów, zyskania na czasie, zaoszczędzenia sił i środków a także stworzenia warunków do przejścia swoimi wojskami do przeciwnatarcia i kontynuowania działań zaczepnych"

prowadzenia operacji zaczepnej najczęściej o ograniczonych celach i zasięgu. Warunki przejścia frontu do operacji obronnej mogą być różne. Będą one zależeć przede wszystkim od: sytuacji polityczno-militarnej na ZTDW, charakteru wojny i konkretnej sytuacji operacyjno-strategicznej, celu operacji obronnej, terytorium, na którym organizowana jest obrona; czasu przeznaczanego na organizację obrony; zachowania zdolności bojowej wojsk frontu i ich dyslokacji /przegrupowania/; kierunków i charakteru działań zaczepnych rozwijanych przez nieprzyjaciela.

Niezależnie od warunków, przygotowanie obrony będzie się odbywać w skrajnie ograniczonym czasie. Liczyć się należy z sytuacją, w której tylko część wojsk frontu /rozwinęte związki pierwszego rzutu/ będzie organizować obronę tuż przed wybuchem wojny, część zaś - z chwilą jej wybuchu. Znaczne siły frontu mogą w tym czasie osiągać pełną gotowość bojową lub przegrupowywać się do wyznaczonych im rejonów obrony lub rejonów ześrodkowania.

Czas na przygotowanie pierwszej operacji obronnej frontu, która ma być prowadzona wzdłuż zachodniej granicy kraju, w poważnej mierze będzie uwarunkowany rezultatami bitwy granicznej prowadzonej przez wojska sojusznicze i tempem rozwijania działań zaczepnych przez nieprzyjaciela.

Czas na przygotowanie pierwszej operacji obronnej frontu na kierunku nadmorskim determinowany będzie sytuacją powietrzno-morską w akwenie Bałtyku i innych sąsiednich morzach. Okres, w którym brak jest bezpośredniego oddziaływania lądowych zgrupowań uderzeniowych nieprzyjaciela, powinien być wykorzystany do przygotowania strefy taktycznej obrony frontu i jej obsadzenia przez związki taktyczne pierwszego rzutu armii wchodzące w skład pierwszego rzutu frontu oraz na organizację i prowadzenie rozpoznania.

W pierwszej kolejności organizuje się OPL wojsk oraz przygotowuje porażenie ogniowe nieprzyjaciela, a w tym system ognia przeciwpancernego i przeciwkutowego, system zapór, pozycje i rubieże obrony, zwłaszcza na kierunkach przewidywanego lub rozwijanego natarcia nieprzyjaciela.

Rejony obrony i ześrodkowania związków taktycznych i oddziałów, stanowiska startowe wojsk rakietowych, stanowiska ogniowe artylerii, stanowiska wojsk OPL, lotniska i stanowiska dowodzenia - powinny być przygotowane do obrony określonej oraz zdolne do odparcia uderzeń nieprzyjaciela, jego desantów i grup dywersyjno-rozpoznawczych.

W pasie operacji obronnej frontu znajdzie się wiele dużych miast, ośrodków i obiektów przemysłowych, rejonów szczególnie ważnych pod względem gospodarczym, ośrodków administracyjnych oraz wiele miasteczek i osiedli. Specyfika tych rejonów wywrze również istotny wpływ na organizację systemu obrony. Przystosowując bowiem wymienione obiekty do obrony stworzy się w oparciu o nie szczególnie silne rejony /pozycje i węzły/ obronne lub tylko punkty oporu włączone w system obrony frontu. Poza tym właściwości rejonów zurbanizowanych będą miały zasadniczy wpływ na organizację systemu ognia, zwłaszcza przeciwpancernego, rozmieszczenie poszczególnych elementów ugrupowania operacyjnego i bojowego wojsk, przeprowadzenie manewru siłami i środkami oraz wykonanie kontrataków i przeciwuderzeń.

Wielką sztuką dowódczo-sztabowego działania w obronie - i to poczynając od najniższego szczebla dowodzenia - będzie umiejętne i racjonalne wykorzystanie terenu do maksymalnego zwiększenia możliwości ogniowych, siły oporu, sprawnie i szybko wykonanego manewru, zwłaszcza z kierunków nieatakowanych na zagrożone,

oraz do wykonania nieoczekiwanych dla nieprzyjaciela kontrataków i przeciwuderzeń. W związku z tym, że obecnie coraz bardziej wzrasta groźba poważnego naruszenia operacyjnego rozwijania wojsk frontu, wynika konieczność skrytego wykonania wielu czynności związanych z rozwijaniem wojsk, w tym i zajmowaniem obrony jeszcze w okresie pokoju. Niektóre związki i oddziały, zwłaszcza zaś siły przeznaczone do zwalczania tych obiektów nieprzyjaciela, które mają być zniszczone w pierwszej kolejności /w tym systemów rozpoznawczo-uderzeniowych/, należy wyprowadzać na ich kierunki działania pod pozorem ćwiczeń, przy czym powinny one zachować ciągłą zdolność bojową.

Przygotowując wojska frontu do przegrupowania należy tak je ugrupować, aby mogły w sposób zorganizowany przejść zarówno do operacji obronnej, jak i operacji zaczepnej jeżeli początkowe uderzenie wojsk NATO zostanie załamane przez wojska sojusznicze w czasie bitwy granicznej.

2.3. Cel i zadania pierwszej operacji obronnej frontu prowadzo- ----- nej w początkowym okresie wojny. -----

Cel operacji obronnej frontu określa ND ZSZ na TDW w zależności od celu i ogólnego zamiaru strategicznej operacji, uwzględniając konkretną sytuację, zwłaszcza zaistniałą w pasie działania frontu. Mimo że w każdej operacji cele mogą być inne, to jednak będą one miały wiele cech wspólnych, sprowadzających się do:

- zadania przeważającym siłom nieprzyjaciela maksymalnych strat, zerwania, załamania lub opóźnienia jego natarcia, utrzymania bronionych obszarów, rubieży i rejonów, przy równoczesnym zachowaniu zdolności bojowej własnych wojsk;

- zyskania na czasie w celu zorganizowania działania, które stworzy warunki sprzyjające rozgromieniu silniejszego nieprzyjaciela w sytuacji jak najdogodniejszej dla własnych wojsk;

- zapewnienia osłony operacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych własnych i sojuszniczych;

- stworzenia warunków sprzyjających przejściu do działań zaczepnych na innych kierunkach przez zgrupowania wojsk własnych i sojuszniczych.

Konkretny cel pierwszej operacji obronnej frontu może się sprowadzać do obrony obszaru kraju, wspólnie z wojskami sojuszniczymi, przed nieoczekiwanym uderzeniem zgrupowań lądowo-powietrznych, powietrznodesantowych i desantowomorskich nieprzyjaciela, załamania jego działań zaczepnych, zadania mu maksymalnych strat, zapewnienia osłony operacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych i tworzenia warunków dogodnych do przejścia do przeciwnatarcia lub ogólnego natarcia.

W razie organizowania obrony wzdłuż zachodniej granicy PRL wyniknie konieczność włączenia w system obrony frontu obrony wybrzeża morskiego. Wówczas celem operacji będzie również uniemożliwienie lądowania desantu powietrznego i morskiego nieprzyjaciela, w razie zaś wylądowania - jego rozbicie i utrzymanie portów, baz morskich oraz zapewnienie ich funkcjonowania. Obronę wybrzeża morskiego prowadzi się w ścisłym współdziałaniu z siłami marynarki wojennej i lotnictwa oraz - w zależności od podporządkowania - z wojskami OPK i obrony terytorialnej.

Celem pierwszej operacji obronnej frontu może być ponadto wzmocnienie i pogłębienie obrony wojsk sojuszniczych prowadzących bitwę graniczną, zapewnienie niezbędnych warunków do utworzenia zgrupowania uderzeniowego z wojsk własnych i sojuszniczych oraz przejścia ich do operacji zaczepnej.

Cel operacji obronnej frontu osiąga się w rezultacie wykonania konkretnych zadań, do których można zaliczyć:

- wykonanie pierwszego uderzenia jądrowego frontu albo kolejnych uderzeń jądrowych lub tylko zmasowanego uderzenia ogniowego /najczęściej jako ogniowe kontrprzygotowanie/ na główne zgrupowanie wojsk nieprzyjaciela rozwijających się lub przechodzących do działań zaczepnych /prowadzących te działania/, w tym zniszczenie systemów rozpoznawczo-uderzeniowych;

- odparcie natarcia zgrupowań wojsk, uderzeń lotnictwa, śmigłowców bojowych i rozbicie desantów nieprzyjaciela, a także utrzymanie ważnych rejonów i rubieży terenowych oraz ważnych obiektów gospodarczych i ośrodków administracyjnych i politycznych;

- rozbicie zgrupowań nieprzyjaciela, które wdarły się w głąb obrony, oraz likwidację desantów nieprzyjaciela;

- stworzenie warunków do przygotowania oraz przejścia sił głównych frontu lub jego części do przeciwnatarcia.

Na kierunku nadmorskim podstawowym zadaniem będzie zniszczenie desantów morskich i powietrznych nieprzyjaciela oraz utrzymanie zajmowanego /bronionego/ wybrzeża morskiego.

Jednym z zadań wojsk frontu może być wzmocnienie obrony wojsk sojusznicych prowadzących bitwę graniczną. Dla wzmocnienia obrony /oporu/ wydziela się jednak tylko część sił frontu, główne zaś jego siły mogą wziąć udział w wykonaniu silnego przeciwuderzenia lub przejść do przeciwnatarcia.

Planując pierwsze operacje frontu /obronną i zaczepną/ należy liczyć się z tym, że mogą wyniknąć takie zadania, których

uprzednio nie przewidywano, a które związane będą z koniecznością dokonania szybkiego manewru wojsk frontu lub przejścia do obrony w wyniku niepomyślnego przebiegu bitwy spotkaniowej stoczonej podczas przechodzenia do operacji zaczepnej.

3. SYSTEM OBRONY WOJSK FRONTU W PIERWSZEJ OPERACJI OBRONNEJ

POCZĄTKOWEGO OKRESU WOJNY

3.1. Zdefiniowanie pojęcia "system obrony wojsk frontu".

System obrony wojsk frontu jest to skoordynowany wewnętrznie i wzajemnie powiązany układ zasadniczych elementów obrony, zgodny z zamiarem dowódcy prowadzenia operacji obronnej do czasu osiągnięcia jej celu. Składa się on z takich elementów, jak: zgrupowania wojsk i ich ugrupowanie operacyjne; rubieże, rejony, pozycje i pasy obronne oraz ich inżynierska rozbudowa; jądrowego i ogniowego porażenia nieprzyjaciela; obrony przeciwlotniczej, przeciwpancernej i przeciwdesantowej oraz system zapór inżynierskich i zabezpieczenia operacyjnego. W system obrony frontu włącza się obronnie przygotowane centra przemysłowe, miasta i obiekty energetyczne.

3.2. Zgrupowania wojsk frontu i ich ugrupowanie operacyjne w

pierwszej operacji obronnej początkowego okresu wojny.

Zgrupowanie wojsk frontu i ich ugrupowanie operacyjne tworzy się stosownie do celu i zamiaru operacji obronnej oraz sytuacji, w której wojska frontu przechodzą do obrony. Powinny one zapewnić trwałość i aktywność obrony oraz warunki do: skutecznego prowadzenia działań obronnych zarówno z użyciem, jak i bez użycia broni jądrowej, współdziałania poszczególnych rodzajów sił zbrojnych i wojsk oraz sił i środków układu terytorialnego, efektywnego wykorzystania środków ogniowych, a także skutecznego porażenia nieprzyjaciela przed przednim skrajem

obrony i w głębi. W toku działań obronnych zgrupowania wojsk i ich ugrupowanie operacyjne powinny sprzyjać wzrostowi siły przeciwdziałania nacierającym wojskom nieprzyjaciela oraz odparciu jego natarcia na każdym kierunku działania, w tym i od strony morza.

Ugrupowanie operacyjne wojsk frontu musi zapewniać niezbędne warunki do: przeprowadzenia manewru ogniem, wojskami, siłami i środkami w dowolnym kierunku wykonania zdecydowanych kontrataków i przeciwuderzeń, odtwarzania pierwotnego położenia i zdolności bojowej wojsk. Powinno również zapewniać dobre warunki współdziałania w układzie narodowym i sojuszniczym. Wreszcie zgrupowania wojsk i ich ugrupowanie operacyjne powinno stwarzać warunki do przejścia wojsk frontu do przeciwnatarcia /natarcia/ oraz zapewniać wojskom obronę przed bronią masowego rażenia i ogniem przeciwnika, zwłaszcza przed uderzeniami systemów rozpoznawczo-uderzeniowych.

Ogólnie zgrupowanie wojsk frontu składa się ze zgrupowania wojsk broniących się na głównym kierunku natarcia nieprzyjaciela, zgrupowania wojsk broniących się na drugich kierunkach, zgrupowania przeznaczonego do wykonania przeciwuderzeń, zgrupowania wojsk raketowych, zgrupowania artylerii, zgrupowania lotnictwa, zgrupowania wojsk OPL oraz zgrupowań pozostałych rodzajów wojsk, związków taktycznych, oddziałów i urządzeń tyłowych.

Ugrupowanie operacyjne wojsk frontu w obronie składa się zwykle z pierwszego i drugiego rzutu, odwodu ogólnowojskowego, zgrupowania wojsk lotniczych, zgrupowania WRiA, zgrupowania wojsk OPL, odwodów przeciwpancernych, oddziałów zaporowych, frontowych zgrupowań rodzajów wojsk i tyłów frontu. Mogą też być włączone w jego skład grupy rozpoznawczo-uderzeniowe i roz-

poznawczo-ogniowe do zwalczania systemów rozpoznawczo-uderzeniowych nieprzyjaciela. Ponadto w niektórych sytuacjach można tworzyć OGM frontu i armii, zwłaszcza na okres przejścia do przeciwuderzenia lub przeciwnatarcia. W tym też okresie mogą być organizowane desanty taktyczne lub operacyjno-taktyczne.

Skład, zadania i rozmieszczenie poszczególnych elementów ugrupowania operacyjnego frontu wynikają z konkretnych potrzeb prowadzenia operacji obronnej oraz z przewidywanego charakteru działań po jej zakończeniu. Poważny wpływ na tworzenie ugrupowania operacyjnego frontu wywiera szerokość pasa obrony. Można przyjąć, że szerokość pasa obrony frontu wyniesie do 500 km i więcej. Jednostką kalkulacyjną będzie szerokość pasa obrony dywizji, wynosząca 30-45 km /oczywiście jeśli dywizja broni się na normalnym froncie/. Głębokość obrony frontu natomiast wynosi do 350 km i więcej, a dywizji - 20-25 km.

Pierwszy rzut operacyjny frontu w obronie zwykle jest przeznaczony do odparcia natarcia nieprzyjaciela, porażenia nacierających zgrupowań jego wojsk i stworzenia warunków niezbędnych do całkowitego ich rozbicia, zwłaszcza w wyniku wykonania przeciwuderzenia. Z tego rzutu mogą być wydzielone związki taktyczne do wzmocnienia obrony wojsk sojusznicznych, prowadzących bitwę graniczną. Stworzą one wówczas, wspólnie z wojskami sojusznicznymi, swoisty pas przesłaniania.

Drugi rzut frontu w operacji obronnej przeznaczony jest do wykonania przeciwuderzenia na nacierające wojska nieprzyjaciela, rozbicia włamujących się w obronę jego zgrupowań oraz do utrzymania rubieży pozycji i rejonów obrony w głębi. Rzut ten zwykle rozmieszcza się w rejonach ześrodkowania; równocześnie przygotowuje obronę pierwszego i drugiego pasa obrony frontu /pierwszej i drugiej rubieży obrony frontu/. Odległość

rejonów ześrodkowania od przedniego skraju obrony może wynosić od 150 do 250 km. Drugiemu rzutowi wyznacza się kilka rubieży rozwinięcia do wykonania przeciwwuderzenia oraz rejony do zwalczania desantów powietrznych i morskich.

Odwód ogólnowojskowy frontu mogą tworzyć siły od jednej do kilku dywizji zmechanizowanych i pancernych. Wykorzystuje się go do wykonania zadań wynikłych niespodziewanie oraz do zamiany związków taktycznych w razie utraty przez nie zdolności bojowej. Odwód ten rozmieszcza się w rejonach ześrodkowania, w odległości od 100 do 300 km od przedniego skraju.

Zgrupowanie wojsk raketowych frontu w obronie składa się z frontowej i armijnych brygad rakiet operacyjno-taktycznych oraz dywizjonów rakiet taktycznych poszczególnych dywizji zmechanizowanych i pancernych, które z kolei wchodzi w skład ugrupowania operacyjnego frontu i armii oraz ugrupowania bojowego dywizji.

Zgrupowanie artylerii frontu w obronie składa się z armijnych i dywizyjnych zgrupowań artylerii. Zgrupowanie to tworzy się z etatowych i przydzielonych związków i oddziałów artylerii w celu ogniowego porażenia wojsk nieprzyjaciela we wszystkich okresach bitwy obronnej. Ze zgrupowania artylerii frontu wydzielą się /wyznacza/ pododdziały i oddziały artylerii, z których mogą być organizowane grupy rozpoznawczo-uderzeniowe i rozpoznawczo-ogniowe.

Zgrupowanie wojsk OPL frontu składa się z frontowego zgrupowania i armijnych zgrupowań wojsk OPL oraz oddziałów OPL dywizji zmechanizowanych i pancernych /w skład tych zgrupowań mogą wchodzić związki i oddziały wojsk OPK/. Zgrupowanie frontowe i zgrupowania armijne wojsk OPL stanowią odpowiednio elementy

ugrupowania operacyjnego frontu i armii, natomiast oddziały OPL dywizji - element grupowania bojowego dywizji.

Rejony stanowisk startowych i ogniowych frontowych i armijnych związków taktycznych oraz oddziałów OPL wyznacza się z takim wyliczeniem, aby zapewnić możliwie najlepsze warunki do prowadzenia skutecznej walki ze środkami napadu powietrznego nieprzyjaciela na maksymalnych odległościach i skrajnie małych wysokościach, zapewniając tym samym szczelną osłonę przeciwlotniczą zgrupowań wojsk i obiektów znajdujących się w pasach działania wojsk frontu.

Zgrupowanie wojsk lotniczych frontu składa się z frontowych i armijnych zgrupowań lotnictwa oraz eskadr śmigłowców DZ /DPanc/.

Wojska lotnicze frontu w operacji obronnej bazują na lotniskach i lądowiskach, których odległość od przedniego skraju obrony powinna wynosić odpowiednio: dla lotnictwa armijnego 50-80 km; dla lotnictwa frontowego - lotnictwa myśliwskiego i szturmowego - 100-150 km, lotnictwa myśliwsko-bombowego - ponad 150 km, lotnictwa bombowego - ponad 200 km.

Na szczeblu frontu tworzy się zwykle dwa odwody przeciwpancerne, a na szczeblu armii - jeden lub dwa. Odwody te w obronie rozmieszcza się w rejonach ześrodkowania: frontowe - w odległości 80-100 km od przedniego skraju, armijne - w odległości 40-60 km. Wykonują one zwykle swoje zadania wspólnie z oddziałami /pododdziałami/ śmigłowców bojowych i oddziałami zaporowymi.

Oddziały zaporowe frontu i armii są przeznaczone do zwalczania środków opancerzonych nieprzyjaciela, głównie jego czołgów, utrudnienia mu manewru wojskami przez wykonanie zapór i niszczeń na kierunkach natarcia zgrupowań jego wojsk oraz do osłony:

kierunków zagrożonych uderzeniem ozołgów nieprzyjaciela, otwartych skrzydeł, przerw i wylomów w obronie, rubieży rozwinięcia wojsk wykonujących przeciwuderzenia i kontrataki. Oddziały te rozmieszczą się w rejonach ześrodkowania: frontowe - w odległości 80-100 km od przedniego skraju obrony, armijne - 40-60 km.

Frontowe zgrupowania rodzajów wojsk w operacji obronnej tworzy się z etatowych oraz przydzielonych związków taktycznych i oddziałów. Zgrupowania rodzajów wojsk są przeznaczone przede wszystkim do wykonywania zadań związanych z zabezpieczeniem działań wojsk frontu w operacji obronnej. Będą to frontowe zgrupowania sił i środków rozpoznania i walki radioelektronicznej, wojsk inżynieryjnych i chemicznych oraz innych rodzajów wojsk i służb.

Frontowe i armijne zgrupowania rodzajów wojsk stanowią jednocześnie element ugrupowania operacyjnego wojsk odpowiedniego szczebla.

3.3. Układ rubieży, rejonów i pozycji obrony frontu. -----

Układ rubieży, rejonów, pozycji i pasów obrony frontu zależy będzie przede wszystkim od decyzji dowódcy, posiadanych sił i środków, czasu przeznaczonego na przygotowanie obrony oraz charakteru działań prowadzonych przez wojska sojusznicze na przedpolu, a także od właściwości ochronno-obronnych terenu, na którym przygotowana jest operacja obronna.

Układ ten zwykle może być następujący: pas przesłaniania; główny pas obrony /pierwsza rubież obrony/; jeden-dwa armijne pasy obrony, jeden-dwa frontowe pasy obrony; ryglowe pozycje i ryglowe rubieże obrony. Ponadto na najważniejszych przewidywanych kierunkach działania nieprzyjaciela, pomiędzy głównym

pasem obrony a pierwszym armijnym pasem obrony, może być przygotowywany drugi pas obrony /pośrednia rubież obrony/.

Pas przesłaniania przy przechodzeniu do obrony wzdłuż zachodniej naszej granicy państwowej najczęściej nie będzie tworzony. Jego rolę spełniać będą wojska sojusznicze prowadzące bitwę graniczną. Jedynie wówczas, gdy front wydzieli część swych sił do wzmocnienia obrony walczących wojsk, będą one spełniać, wspólnie z wojskami sojuszniczymi rolę wojsk osłonowych działających w pasie przesłaniania. Pas przesłaniania rozbudowuje się na głębokość 20-40 km w stosunku do przedniego skraju głównego pasa obrony.

Główny pas obrony /pierwszą rubież obrony/ rozbudowuje się na głębokość 20-25 km. Zwykle składa się on z 3-4 pozycji obrony. Przedni skraj głównego pasa obrony stanowi przedni skraj obrony frontu. Określa go osobiście dowódca frontu, a precyzują w terenie dowódca armii i dywizji. W razie konieczności przed głównym pasem obrony, w odległości 6-8 km od przedniego skraju obrony, może być pozycja przednia.

Drugi pas obrony /pośrednia rubież obrony/ może być rozbudowywany na oczekiwanych najważniejszych kierunkach natarcia nieprzyjaciela, za głównym pasem, w odległości do 10 km od niego. Konieczność jego rozbudowy wyniknie wówczas, gdy pierwsza armijna rubież obrony będzie przebiegać w odległości ponad 50-60 km od przedniego skraju obrony. Pas ten stanowi o głębokości taktycznej strefy obrony. Rozbudowuje się go w zestawie jednej-
-dwóch pozycji i może być obsadzony przez ozolowe pułki dywizji drugiego rzutu armii oraz przez różnego rodzaju odwody armijne lub wojska wycofujące się z pierwszego pasa. Może on być rubieżą wyjściową do wykonania przeciwuderzenia siłami drugiego

rzutu operacyjnego armii pierwszego rzutu operacyjnego frontu.

Armijne pasy /rubieże/ obrony zwykle rozbudowuje się w odległości: pierwszy - 40-60 km, drugi - 80-100 km od przedniego skraju obrony. Mogą one być obsadzane zawczasu albo w toku operacji obronnej przez dywizje drugiego rzutu lub odwód ogólnowojskowy armii oraz wycofujące się wojska pierwszego rzutu. Głębokość tych pasów wynosi około 20 km. Każdy z nich składa się z 2-3 pozycji obrony.

Jeśli armia główny wysiłek obrony skupi w głębi swego pasa obrony /czego nie należy wykluczać/, to wówczas ta rubież obrony, na której rozwinięte będą jej siły główne, stanie się głównym pasem obrony, przy czym jego głębokość wyniesie do 25 km.

Frontowe pasy /rubieże/ obrony zwykle rozbudowuje się w odległości: pierwszy - 150-200 km, drugi - 250-300 km od przedniego skraju obrony. Są one z zasady obsadzane przez drugie rzuty i odwody frontu. Na frontowych pasach obrony i między nimi rozbudowuje się rejony i węzły obrony oraz pozycje i rubieże ryglowe uniemożliwiające rozprzestrzenianie się nieprzyjaciela w stronę skrzydeł lub służące do rozijania wojsk podczas wykonywania kontrataków i przeciwuderzeń; rubież ryglowa może się składać z jednej-dwóch pozycji. Pas obrony frontu stanowią dwie strefy - taktyczna strefa obrony, głębokości 30-40 km i operacyjna strefa obrony, głębokości 300-350 km.

3.4. Główne założenia dotyczące porażenia jądrowego i ogniowego

w pierwszej operacji obronnej frontu prowadzonej w początko-

wym okresie wojny

Porażenie jądrowe może nastąpić w wyniku wykonania pierw-

szego uderzenia jądrowego frontu i kolejnych uderzeń jądrowych. Może ono być wykonane na początku i w toku operacji obronnej. Celem jego wykonania będzie zdecydowane porażenie głównego zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela i zmuszenie go tym samym do zaniechania natarcia.

Wykonanie pierwszego uderzenia jądrowego frontu wymaga jednego-dwóch startów rakiet operacyjno-taktycznych i taktycznych, jednej-dwóch salw artylerii wielkiej mocy i jednego wylotu lotnictwa /z bombami jądrowymi/. Kolejne uderzenia jądrowe przygotowuje się i wykonuje odpowiednio do sytuacji operacyjnej.

W wykonaniu pierwszego uderzenia jądrowego frontu biorą udział frontowe i armijne brygady rakiet operacyjno-taktycznych oraz dywizjony rakiet taktycznych dywizji zmechanizowanych i pancernych pierwszego rzutu. Niekiedy do jego wykonania można zaangażować również dywizjony rakiet taktycznych dywizji drugiego rzutu armii, artylerię wielkiej mocy oraz samoloty nosiciele broni jądrowej wojsk lotniczych frontu.

Porażenie ogniowe nieprzyjaciela organizuje się z uwzględnieniem uderzeń jądrowych i w powiązaniu z systemem zapór inżynierskich. Powinno ono zapewnić:

- niszczenie środków napadu jądrowego i chemicznego nieprzyjaciela, SD i systemów rozpoznawczo-uderzeniowych;

- porażenie głównego zgrupowania wojsk nieprzyjaciela w rejonach ześrodkowania, w czasie ich podchodzenia i rozwijania się lub w położeniu wyjściowym do natarcia;

- niszczenie i obezwładnienie artylerii, środków OPL i WRE;

- wsparcie wojsk własnych lub sojusznicznych prowadzących walkę na przedpolu /zabezpieczenie zorganizowanego wycofania wojsk sojusznicznych/;

- odparcie zmasowanych ataków czołgów i piechoty nieprzyjaciela;

- niszczenie zgrupowań nieprzyjaciela, które wdarły się w głąb obrony, zwalczanie wysadzonych desantów powietrznych oraz utrudnienie podejścia i rozwijania się jego odwodów, a także przygotowanie i wykonanie kontrataków i przeciwuderzeń;

- osłona luk i odsłoniętych skrzydeł;

- niszczenie urządzeń logistycznych nieprzyjaciela i zwalczanie jego odwodów /izolacja pola walki/.

Na porażenie ogniowe nieprzyjaciela może się składać szereg oddziaływań ogniowych sił i środków frontu, realizowanych w sposób kompleksowy. Może to być ogniowe kontrprzygotowanie, ogniowe wzbranianie podejścia i rozwinięcia wojsk nieprzyjaciela, ogniowe odpieranie ataku nieprzyjaciela, ogniowe wsparcie broniących się wojsk w głębi oraz porażenie ogniowe nieprzyjaciela w czasie wykonywania kontrataków i przeciwuderzeń. Podczas wykonywania przez wojska frontu przeciwuderzeń porażenie ogniowe nieprzyjaciela następuje w okresach: zabezpieczenia ogniowego przegrupowania wojsk, przygotowania ogniowego ataku, wsparcia ogniowego ataku /jeśli wojska nieprzyjaciela przeszły do obrony/ i wsparcia ogniowego natarcia wojsk w głębi - zgodnie z ogólnymi zasadami porażenia ogniowego nieprzyjaciela w natarciu.

4. PRZYGOTOWANIE PIERWSZEJ OPERACJI OBRONNEJ FRONTU W POCZĄTKOWYM OKRESIE WOJNY

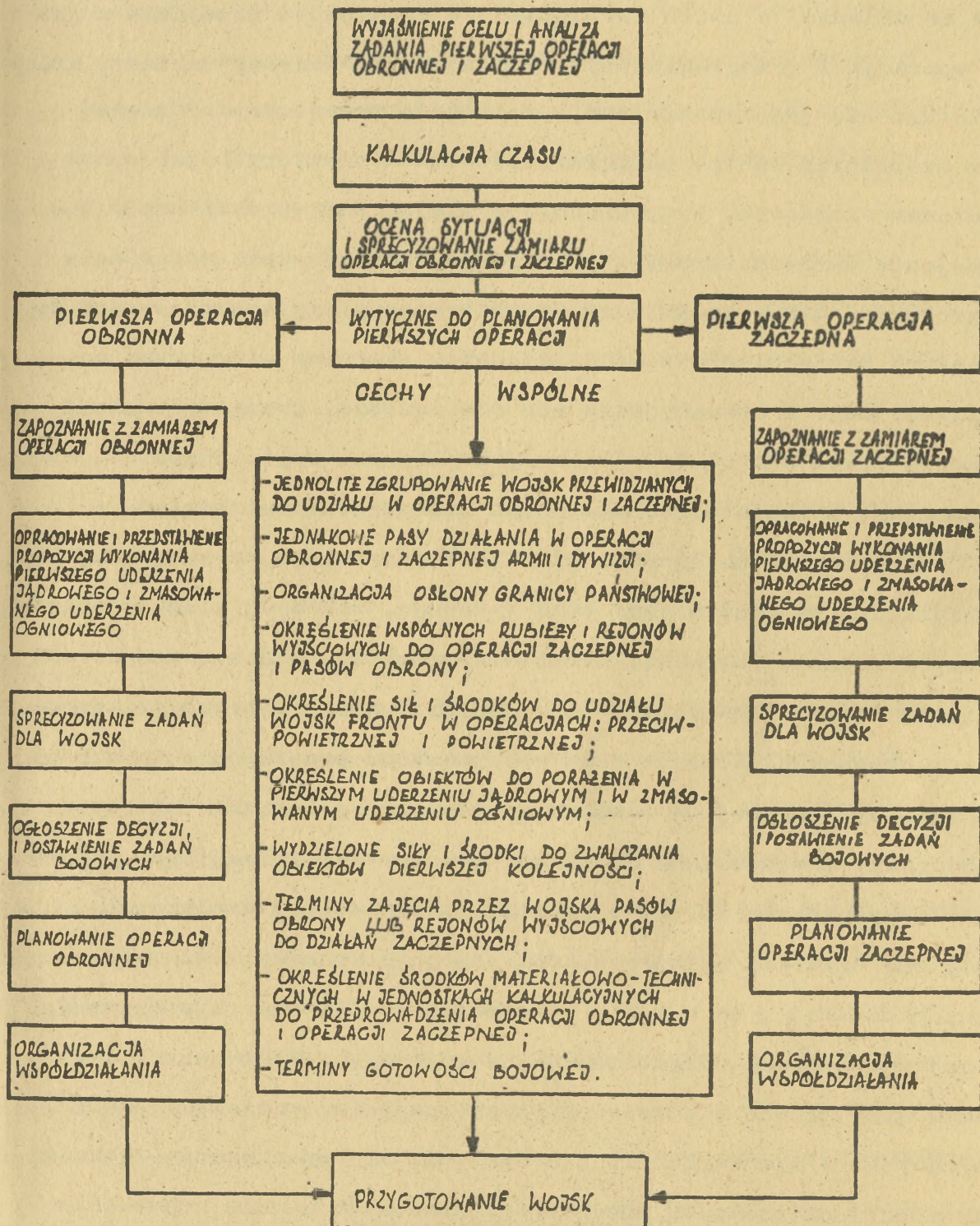
4.1. Ogólne założenia przygotowania pierwszej operacji obronnej frontu w początkowym okresie wojny

Bezpośrednie planowanie pierwszej operacji obronnej frontu może być realizowane w warunkach bardzo różnych. Będzie ono uzależnione przede wszystkim od sytuacji politycznej, strategicznej i operacyjno-taktycznej. Dotyczyć to będzie głównie czasu i stopnia osiągnięcia pełnej gotowości bojowej przez wojska frontu, charakteru przegrupowania poszczególnych związków, zwłaszcza zaś stopnia, w jakim udało się nieprzyjacielowi zakłócić

operacyjnej rozwinięcie wojsk frontu /straty poniesione w czasie przegrupowania/, oraz od rozwoju sytuacji w bitwie granicznej prowadzonej przez wojska sojusznice. Poważny wpływ na to przygotowanie wywrze również czas powzięcia decyzji o przejściu frontu do operacji obronnej czy zaczepnej. Nie należy wykluczać sytuacji, w której rozkaz ND ZSZ na TDW przejścia frontu do obrony zostanie wydany w czasie przygotowania wojsk do operacji zaczepnej, a więc w toku operacyjnego rozwinięcia. Dlatego też pierwsze operacje strategiczne na teatrze działań wojennych oraz operacje frontowe i armijne powinny być zaplanowane wielowariantowo. Powinny one charakteryzować się prostotą i spójnością koncepcji ich rozpoczęcia i przeprowadzenia, aby umożliwić wojskom skryte, elastyczne i skuteczne reagowanie na nieoczekiwane agresywne poczynania nieprzyjaciela^{x/}.

x/ Treść niniejszego zagadnienia opracowano na podstawie artykułu płk doc.dr hab.inż. Jana Pięty, zamieszczonego w Zeszytach Naukowych ASG WP Nr 1 z 1986 r.

DWUWARIANTOWE PLANOWANIE PIERWSZEJ OPERACJI FRONTU /ARMII/
/WARIANT/

Wielowariantowość polega na jednoczesnym planowaniu i przygotowaniu dwóch operacji - pierwszej operacji obronnej i pierwszej operacji zaczepnej /TABELA Nr 1/. Każdą z nich planuje się przy tym co najmniej w dwóch wariantach co do sposobu przejścia wojsk do operacji i rozegrania bitwy granicznej. Pierwszy wariant, który traktuje się jako zasadniczy, przewiduje przejście do działań bez uzupełnień lub po uzupełnieniu stanów niektórych jednostek systemem alarmowym, bezpośrednio z miejsc stałej dyslokacji lub z rejonów ćwiczeń. Drugi - przewiduje dłuższy okres narastania zagrożenia, który umożliwia wszechstronne przygotowanie wojsk do działań; uzupełnienia stanów jednostek systemem alarmowym, mobilizacyjnego i operacyjnego ich rozwinięcia, przegrupowania i zajęcia przez nie rubieży obronnych /rejonów wyjściowych do natarcia/, a także wszechstronnego zabezpieczenia działań.

W pierwszej kolejności planuje się operację obronną. Jej zasadniczym wariantem jest taka sytuacja, w której nieprzyjaciel niespodziewanie rozpoczął działania zaczepne, a nasze wojska nie zdążyły zająć wyznaczonych im głównych rubieży i przewidzianych pasów obronnych. Wówczas będą one zmuszone przechodzić do obrony w głębi operacyjnej na własnym terytorium, a związki taktyczne i oddziały przewidziane do osłony granicy państwowej będą zajmowały przygotowaną obronę w pobliżu miejsc stałej dyslokacji. Będą one działały w tej sytuacji podobnie do oddziałów wydzielonych działających w pasie przesłaniania /na szerokim froncie, w rejonach obrony zorganizowanej doraźnie/, osłaniających tym samym siły główne w czasie planowego zajęcia rubieży i pasów obronnych. W tym wariantcie nie wyklucza się wykonywania w skali taktycznej oddzielnych uderzeń spotkaniowych w celu uchwycenia dogodnych do obrony wysuniętych rubieży.

Drugi wariant operacji obronnej początkowego okresu wojny może wyniknąć wówczas, kiedy zostały zawczasu wykryte bezpośrednie przygotowania nieprzyjaciela do agresji i wojska nasze zawczasu i skrycie osiągnęły rubieżę i pasy obronne zorganizowały system ognia i rozbudowują obronę pod względem inżynieryjnym. W tym przypadku moment agresji nieprzyjaciela, jego kierunki uderzeń i użyte na tych kierunkach siły nie będą w zasadzie dla naszych sił zaskoczeniem.

Mimo istniejących różnic w sposobach działań wojsk w przedstawionych wariantach organizowania obrony w początkowym okresie wojny, plan operacji obronnej powinien być na tyle elastyczny, aby obejmował obydwie warianty skrajne oraz wszystkie możliwe sytuacje pośrednie. W każdym przypadku w planie należy przewidywać, że operacje obronne frontu i armii z reguły będą prowadzone w warunkach znacznej przewagi nacierającego nieprzyjaciela w siłach i środkach na kierunkach głównych uderzeń. Przewaga ta, zgodnie z regulaminem amerykańskim, może być 5-6 krotna. Wielowariantowość sposobów przejścia wojsk do obrony dotyczyć może również różnych kierunków strategicznych i operacyjnych. Nie można np. wykluczyć takiej sytuacji, w której na jednym kierunku wojska zawczasu rozwiną się i przejdą do obrony, a na drugim - operacja obronna rozpocznie się w warunkach braku zorganizowanego frontu obronnego, przy nie dokończonym rozwinięciu mobilizacyjnym i operacyjnym wojsk własnych oraz przy niepełnym zabezpieczeniu działań bojowych. Na tym kierunku ugrupowania operacyjne frontu i armii będą tworzone w toku walki prowadzonej przez czołowe oddziały i związki. Walka obronna będzie charakteryzowała się formami dynamicznymi i manewrowymi, będzie prowadzona przeciwko wielokrotnie przeważającym siłom nieprzyjaciela,

a dowództwa wszystkich szczebli będą usilnie dążyć do poprawienia trwałości i aktywności obrony. Na niektórych kierunkach operacja obronna może rozpocząć się niespodziewanym dla nieprzyjaciela uderzeniem części sił frontu /armii/ w celu poprawy położenia i opanowania dogodnych rubieży obronnych.

W planie należy przewidzieć dwa różne sposoby prowadzenia operacji obronnych początkowego okresu wojny, w zależności od użytych środków walki. W przewidywaniu działań z użyciem tylko konwencjonalnych środków rażenia planuje się zwalczanie celów pierwszej kolejności: porażenie nieprzyjaciela ogniem wszystkich rodzajów broni, tj. uderzeniami lotnictwa, rakiet i artylerii, w tym grup rozpoznawczo-uderzeniowych; uporczywe utrzymanie przez wojska ważniejszych rubieży i rejonów; rozbięcie zgrupowań nieprzyjaciela włamujących się w głąb obrony, głównie przy pomocy kontrataków i przeciwuderzeń. W warunkach użycia broni jądrowej podstawę prowadzenia obrony stanowić będzie: zdecydowane porażenie nieprzyjaciela tą bronią, w połączeniu z ogniem wszystkich rodzajów broni; utrzymanie ważnych rejonów; wykonanie manewru siłami i środkami o dużym rozmachu; wykonanie kontrataków i przeciwuderzeń tymi wojskami, które zachowały zdolność bojową po uderzeniach jądrowych nieprzyjaciela lub odtworzonymi zgrupowaniami wojsk.

W planie operacji zaczepnej mogą być dwa następujące warianty działań.

Pierwszy wariant /zasadniczy/ - to przejście do natarcia z miejsc stałej dyslokacji oddziałów i związków bez zajmowania rejonów wyjściowych. Takie działanie jest możliwe w tym wypadku, gdy nieprzyjaciel przygotowuje się do rozpoczęcia wojny /lub już ją rozpoczął/ siłami będącymi w jego dyspozycji w czasie

pokoju. Siły te rozwinął skrycie i doprowadził do pełnej gotowości bojowej bez uzupełnienia lub tylko po niewielkim ich uzupełnieniu. Rozpoczynając operację zaczepną w takich warunkach wojska frontu /armii/ przechodzą do natarcia bez zajmowania rejonów wyjściowych. Uderzeniu wojsk lądowych powinno towarzyszyć jednoczesne wykonanie niespodziewanego, silnego pierwszego uderzenia z powietrza i morza, z wysadzeniem już w pierwszym dniu silnych desantów i wprowadzeniem operacyjnych grup manewrowych frontu i armii. W sprzyjających warunkach /brak silnego oporu nieprzyjaciela w strefie przygranicznej/ operacyjna grupa manewrowa armii może być wprowadzona do działań na samym początku operacji. Należy śmiało wysuwać dywizje pierwszorzutowe w głąb ugrupowania nieprzyjaciela, którym powierzać zadania grup manewrowych.

Drugi wariant - to przejście do działań zaczepnych po uprzednim zajęciu przez wojska rejonów wyjściowych. Działania te mogą rozpocząć się w takim wypadku, kiedy już wykryto, że nieprzyjaciel rozwija /lub już rozwinął/ swoje siły na przygotowanych rubieżach obronnych, a wojska frontu /armii/ zostały zmuszone stopniowo powiększać swoje zgrupowania. W planowaniu działań wojsk w tej sytuacji należy przewidywać przełamanie zawczasu przygotowanych rubieży obronnych nieprzyjaciela. Wymaga to stworzenia silnych, głęboko urzutowanych zgrupowań uderzeniowych, odpowiedniego nasycenia ich artylerią, należytego zabezpieczenia, a także wprowadzenia do bitwy znacznych sił frontu /armii/ jednocześnie.

Istota jednolitego planowania pierwszych operacji początkowego okresu wojny polega na utworzeniu jednolitych niektórych elementów ugrupowania operacyjnego frontu /armii/ oraz określe-

niu jednoznacznych zadań niezależnie od wariantu przejścia do operacji zaczepnej lub obronnej. Tego rodzaju planowanie powinno zapewnić zorganizowane współdziałanie wojsk, ich wszechstronne zabezpieczenie i niezawodne dowodzenie.

Podstawę planowania operacji stanowi dyrektywa operacyjna ND ZSZ na TDW /w przypadku frontu/ lub dyrektywa frontu /w przypadku armii/, w której stawia się zadania do jednoczesnego przygotowania pierwszych operacji obronnej i zaczepnej.

Dowódca frontu powinien kolejno wyjaśnić cel i przeanalizować zadania każdej z tych operacji, sformułować zamiar operacji obronnej i zaczepnej, wydać wytyczne do równoległego ich planowania, określić zadania dla wojsk w pierwszym uderzeniu jądrowym oraz w zwalczaniu celów pierwszej kolejności, a następnie przystąpić do wypracowania decyzji do operacji obronnej. Po wykonaniu tych czynności, w ustalonym uprzednio czasie dowódca ogłasza zamiar do operacji i określa zadania dla wojsk. Sztab, przystępuje do planowania operacji obronnej. W planowaniu tym uwzględnia się fakt, że część przedsięwzięć będzie wspólna dla operacji obronnej i zaczepnej.

Po zorganizowaniu współdziałania i opracowaniu planu operacji obronnej, dowódca i sztab planują operację zaczepną. Kolejność pracy jest analogiczna do opisanej, przy czym przedsięwzięcia wspólne dla obydwu operacji przyjmuje się tu w postaci gotowej /dla operacji zaczepnej/.

Jednakowymi elementami w obydwu operacjach są: skład bojowy wojsk; jednakowe pasy obrony i natarcia; sposób działania wojsk w pierwszym uderzeniu jądrowym; działanie wojsk w czasie zwalczania celów pierwszej kolejności; działanie wojsk frontu /armii/ w operacjach przeciwpowietrznej i powietrznej, a także

w czasie uderzenia radioelektronicznego; rubieże obrony i rejonny wyjściowe do natarcia; stanowiska dowodzenia; przedsięwzięcia maskowania operacyjnego oraz rejonny rozmieszczenia drugich rzutów, operacyjnych grup manewrowych i odwodów specjalnych.

Istnieją również elementy różne, specyficzne dla operacji obronnej bądź zaczepnej. Różnice te dotyczą przede wszystkim: planu porażenia ogniowego nieprzyjaciela; sposobów rozbitcia nieprzyjaciela i zadań wojsk. Ponadto w planie operacji zaczepnej należy przewidywać możliwość bezkolizyjnego zwiększania liczby dywizji na kierunku głównego uderzenia w pierwszym rzucie. Zwiększenie pierwszego rzutu w operacji zaczepnej będzie osiągnięte kosztem przesunięcia dywizji, które w operacji obronnej stanowią będą drugie rzuty i odwody ogólnowojskowe.

Jako zasadę przyjmuje się, że ok. 70 % elementów sił ugrupowania operacyjnego ma cechy zbliżone lub analogiczne w operacji obronnej i zaczepnej.

Do obydwu operacji opracowuje się oddzielny komplet dokumentów. Jednakowymi dokumentami decyzyjnymi mogą być: plany uczestnictwa wojsk frontu /armii/ w operacji przeciwpowietrznej i powietrznej; plan maskowania operacyjnego; plan operacyjnego rozwinięcia wojsk; plan walki z grupami dywersyjno-rozpoznawczymi i desantami powietrznymi nieprzyjaciela. Dokumenty te wykonuje się oczywiście w podwójnej liczbie egzemplarzy, osobno do operacji obronnej i osobno do operacji zaczepnej. Bardzo podobnymi pod względem treści będą: plany inżynierskiej rozbudowy rejonów wyjściowych do natarcia i rejonów obrony; plany dowodzenia i łączności, w tym w szczególności w częściach dotyczących wykorzystania przygotowanych zawczasu stanowisk dowodzenia, składu sił i środków, zabezpieczenia pracy dowódcy podczas wyjazdu do wojsk i sposobów przekazywania dowodzenia z jednego

punktu dowodzenia na drugi, a także plany obrony wojsk przed bronią masowego rażenia.

W czasie wypracowania decyzji i planowania operacji sztaby mogą pracować metodą kolejną lub równoległą.

Treść decyzji i zadania wojsk do operacji obronnej będą zwykle znane szerszemu gronu oficerów /do dowódcy batalionu włącznie/. W związku z tym istnieje możliwość wcześniejszego przeprowadzenia rekonesansu pasów obrony i dróg przemarszu, rubieży i pozycji obrony oraz zaplanowanie przedsięwzięć ich inżynierskiej rozbudowy z takim wyliczeniem aby rejonów te i pasy mogły służyć również wojskom w charakterze rejonów wyjściowych do działań zaczepnych.

Z treścią decyzji i zadaniami dla wojsk do operacji zaczepnej będzie zapoznane ograniczone grono oficerów /do dowódcy dywizji włącznie/. Planując ten rodzaj działań uwzględnia się fakt, że w obronie główny wysiłek skupia się na prawdopodobnych kierunkach działania głównych sił nieprzyjaciela, natomiast w operacji zaczepnej główne uderzenie wykonuje się w najslabszym miejscu ugrupowania nieprzyjaciela, tj. na innym kierunku niż główny wysiłek obrony. Dlatego podczas tworzenia ugrupowania operacyjnego należy uwzględnić możliwość uzyskania w krótkim czasie przewagi w siłach i środkach nad nieprzyjacielem, bez zmiany pasów i kierunków działań dywizji pierwszego rzutu. Jest to możliwe do osiągnięcia tylko w tym przypadku, kiedy część związków taktycznych przewidywanych do pierwszego rzutu w operacji zaczepnej będzie w drugim rzucie lub w odwodzie ogólnowojskowym w operacji obronnej i będą one rozmieszczone w przewidywanych dla nich pasach natarcia.

W początkowym okresie działań bojowych w operacji zaczepnej, a także podczas przechodzenia do działań zaczepnych w cza-

sie operacji obronnej, związki taktyczne znajdujące się w odwodzie frontu, mogą wspólnie z drugimi rzutami stanowić siły główne pierwszego rzutu zgrupowań uderzeniowych frontu. Armia drugiego rzutu frontu, jeżeli zachowała zdolność bojową lub została sformowana w czasie operacji obronnej, najprawdopodobniej wejdzie w skład głównego zgrupowania frontu. W ten sposób zgrupowania uderzeniowe do działań zaczepnych mogą być tworzone ze związków operacyjnych i taktycznych wchodzących w skład frontu od początku operacji. W późniejszym okresie, to jest w czasie trwania operacji, zgrupowania te mogą być wzmocnione związkami operacyjnymi i taktycznymi podchodzącymi z głębi i podporządkowanymi frontowi.

W celu zapewnienia ciągłości dowodzenia w dokumentach planistycznych uwzględnia się rozwinięcie SD. Ich rozmieszczenie może być różne, zwłaszcza w razie przejścia do obrony na obszarze własnego kraju, gdzie mogą być przygotowane stacjonarne SD. Na ogół stanowiska dowodzenia będą rozmieszczone:

- SD frontu - w odległości 120-150 km i armii - 50-70 km od przedniego skraju obrony;

- ZSD frontu - w odległości 180 km, a armii - 100 km od przedniego skraju obrony;

- TSD frontu - do 200 km, a armii - 120 km od przedniego skraju obrony.

SD i ZSD wojsk lotniczych frontu i wojsk OPL frontu rozwija się w pobliżu /10-15 km/ SD i ZSD frontu.

Z punktu widzenia wymagań operacyjnych każdy dokument opracowany w czasie planowania powinien uwzględniać realia sytuacji i warunków, w których przygotowuje się operację obronną, być wysoce użyteczny i elastyczny, a także służyć zachowaniu ciągłości dowodzenia i skutecznemu prowadzeniu bitwy obronnej.

4.2. Wypracowanie przez dowódcę frontu decyzji dotyczącej pierw-
szej operacji obronnej w początkowym okresie wojny.

Wypracowanie przez dowódcę frontu decyzji do pierwszej operacji obronnej w początkowym okresie wojny zależy będzie od wielu czynników i warunków. W każdej jednak sytuacji i niezależnie od warunków powinien on należycie zrozumieć zamiar ND ZSZ na TDW, dokładnie wyjaśnić cel operacji obronnej frontu, przeprowadzić analizę otrzymanego zadania oraz wszechstronnie ocenić sytuację.

Zrozumienie zamiaru ND ZSZ na TDW pozwala właściwie określić miejsce, czas, siły i środki oraz sposób, w jaki zamierza się zadać nieprzyjacielowi maksymalne straty i udaremnić jego natarcie; rejony, w których należy skupić główny wysiłek; charakter operacji obronnej frontu przewidziany w zamiarze ND ZSZ na TDW.

W czasie wyjaśniania celu operacji i przeprowadzania analizy zadania dowódca frontu powinien ustalić:

- rolę, miejsce i zadania frontu w osiągnięciu celu strategicznej obrony na TDW lub strategicznej operacji zaczepnej;
- zadania wykonywane w pasie frontu przez siły i środki przełożonego oraz zadania sąsiadów i ich wpływ na wykonanie zadania przez front, zwłaszcza zaś sposób działania wojsk sojusznicych organizujących obronę na przedpolu frontu.

We wnioskach wynikających z wyjaśnienia celu operacji obronnej i analizy zadania dowódca frontu określa:

- siły nieprzyjaciela, które wojska frontu powinny odeprzeć, kierunki ich uderzeń i rubieże lub rejony, które należy utrzymać;

- wskaźniki rozmachu operacji obronnej frontu /szerokość i głębokość pasa obrony, odcinki ogniowego kontrprzygotowania/;

- rejon, w którym należy skupić główny wysiłek obrony frontu i rejonny oraz rubieże, od których utrzymania zależeć będzie trwałość obrony;

- przedsięwzięcia, jakie powinno się przewidzieć i zrealizować, aby stworzyć jak najkorzystniejsze warunki przejścia do operacji obronnej oraz wykonania pierwszego uderzenia jądrowego frontu, a także zapewnić skuteczne swalczanie obiektów, które należy zniszczyć w pierwszej kolejności, zwłaszcza zaś systemów rozpoznawczo-uderzeniowych nieprzyjaciela;

- ugrupowanie operacyjne wojsk frontu.

Po wyjaśnieniu celu operacji i przeanalizowaniu zadania dowódca frontu przeprowadza kalkulację czasu pod kątem racjonalnego wykonania wszystkich zadań związanych z przygotowaniem obrony.

W razie dysponowania skrajnie ograniczonym czasem dowódca frontu, tylko na podstawie wniosków wynikających z wyjaśnienia celu operacji i analizy zadania oraz kalkulacji czasu, może sformułować zamiar operacji obronnej i wydać zarządzenia wstępne.

W zamiarze tym określa on rejonny i rubieże, na których utrzymaniu należy skupić główny wysiłek obrony wojsk frontu, sposób odparcia natarcia nieprzyjaciela oraz rozbicia sgrupowań jego wojsk, które wdarły się w głąb obrony, sposób porażenia ogniowego nieprzyjaciela, system układu pasów, rubieży i pozycji obrony oraz skład sgrupowań wojsk frontu i ich ugrupowanie operacyjne.

Orientowanie operacyjne przeprowadzają dowódca lub szef sztabu frontu, zapoznając szefów sztabów, dowódców /szefów/ rodzajów wojsk i służb:

- z ogólną, aktualną sytuacją operacyjną, w jakiej wojska frontu przechodzą do operacji obronnej /jeżeli zainteresowani nie są z tą sytuacją zapoznani/;

- z ogólnymi wnioskami wpływającymi podczas wyjaśnienia celu operacji i przeprowadzania analizy zadania;

- z zadaniami oficerów w zakresie przygotowania danych do decyzji dowódcy frontu i zadaniami dotyczącymi przygotowania operacji, zwłaszcza zaś przygotowania wojsk;

- z kalkulacją czasu związaną zarówno z wypracowaniem decyzji, jak i przygotowaniem operacji.

W czasie orientowania operacyjnego mogą być rozstrzygane inne konkretne problemy dotyczące organizacji obrony i ewentualnie wydzielenia wojsk do wzmocnienia obrony wojsk sojusznicych prowadzących bitwę graniczną oraz zmian w kolejności przegrupowywania wojsk /ZT/ i ich wejście do swoich rejonów obrony.

Po zakończeniu orientowania operacyjnego lub w czasie jego trwania - jeśli orientowanie przeprowadza szef sztabu - dowódca frontu ocenia kolejno sytuację, tj. nieprzyjaciela i wojska własne; warunki terenowe i hydrometeorologiczne; sytuację w eterze i sytuację skażeń i zakażeń. Z każdego elementu oceny sytuacji powinny wynikać konkretne wnioski dające podstawę do sformułowania decyzji.

W czasie wyjaśnienia celu operacji obronnej, przeprowadzenia analizy zadania i dokonywania oceny sytuacji dowódca frontu może konfrontować własne wnioski z ocenami i wnioskami swoich zastępców, szefów zarządu, dowódców i szefów rodzajów wojsk i służb, a także wysłuchiwać /i najczęściej to robi/ ich meldunków. Niekiedy przed ostatecznym sformułowaniem decyzji dowódca frontu może przeprowadzić rekonesans terenu przyszłych działań lub tylko pewnych jego fragmentów, zwłaszcza zaś tych rejonów, które decydować będą o trwałości obrony.

Współcześnie dowódca frontu ma możliwość w czasie wypracowywania decyzji wykorzystywać symulację komputerową, dzięki której może nawet w warunkach ograniczonego czasu "przegrać" i porównać kilka wariantów decyzji oraz wybrać jej wariant optymalny.

Podczas wypracowywania decyzji dowódca frontu powinien również rozpatrywać zagadnienia dotyczące maskowania operacyjnego. Powzięta przez niego decyzja stanowi podstawę do postawienia podległym wojskom zadań, planowania operacji, organizacji współdziałania wojsk i zabezpieczenia ich działań.

4.3. Postawienie wojskom frontu zadań realizowanych w pierwszej operacji obronnej w początkowym okresie wojny

Dowódca frontu może stosować różne sposoby stawiania zadań wykonawcom. Uzależnione to będzie od wielu czynników, a zwłaszcza od konkretnej sytuacji, w której front przechodzi do operacji obronnej.

Niejednokrotnie sytuacja operacyjna wymagać będzie postawienia w pierwszej kolejności zadań tym związkom, które bezwzględnie powinny wejść do walki lub być w stałej gotowości do działania. Dlatego też w pierwszej kolejności zadania mogą być postawione: grupom rozpoznawczo-ogniowym, wojskom raketowym, wojskom lotniczym, siłom i środkom WRE oraz związkom operacyjnym, stanowiącym pierwszy rzut operacyjny frontu, lub tym, które mają wzmocnić wojska sojusznicze prowadzące obronę w bitwie granicznej. W następnej kolejności można postawić zadania wojskom OPL, artylerii, drugiemu rzutowi i innym elementom ugrupowania operacyjnego.

Może również zaistnieć taka sytuacja, że już w toku wypracowywania decyzji wyniknie konieczność postawienia zadań bojo-

wych wojskom, które powinny być bezzwłocznie skierowane do likwidacji desantów nieprzyjaciela.

Dowódca frontu może stawiać zadania ustnie podczas bezpośrednich kontaktów z wybranymi podległymi dowódcami, przez swoich zastępców /szefów/, oficerów kierunkowych, lub za pomocą technicznych środków łączności, po czym zadania te potwierdza się w pisemnym rozkazie lub zarządzeniu bojowym, opracowanym i przekazanym przez oficerów kierunkowych.

W czasie stawiania zadań dowódca frontu zapoznaje wykonawców z wnioskami wynikającymi z oceny nieprzyjaciela i ewentualnie z aktualną sytuacją strategiczno-operacyjną, a następnie określa:

- armii pierwszego rzutu operacyjnego frontu - skład bojowy, środki wzmocnienia, cel operacji, pas obrony, rejon /rejon/, w którym należy skupić główny wysiłek obrony, zadania do wykonania w czasie odpierania natarcia nieprzyjaciela i rozbijania jego zgrupowań uderzeniowych, zadania związane z udziałem w wykonaniu pierwszego uderzenia jądrowego frontu oraz udziałem lub samodzielnym wykonaniem ogniowego kontrprzygotowania, sarys przedniego skraju obrony, rubież obrony, ewentualnie pas przesłaniania lub siły, które należy wydzielić do wzmocnienia wojsk broniących się na przedpolu, pozycję przednią, liczbę przydzielonych na operację obronną rakiet, ładunków jądrowych i innych, limit lotnictwa frontowego i armijnego przeznaczonego do wsparcia broniących się wojsk, zadania wykonywane w pasie obrony armii środkami frontu lub ND ZSZ na TD, a na kierunku nadmorskim - środkami marynarki wojennej, zadania sąsiadów i linie rozgraniczenia z nimi, odpowiedzialnych za styki, terminy gotowości obrony, stopień porażenia ogniowego nieprzyjaciela, system zapór inżynieryjnych, system obrony przeciwdesantowej, miejsce

i czas rozwinięcia stanowiska dowodzenia;

- armii drugiego rzutu operacyjnego frontu - skład bojowy, środki wzmocnienia, rejon ześrodkowania lub pas obrony, sposób jego zajęcia i rozbudowy, rubieże i pozycje obrony, które powinny być przygotowane bądź bronione, kierunki przeciwuderzeń, rubieże rozwinięcia i zadania do wykonania podczas przeciwuderzenia, sposób podejścia, rozwinięcia i wejścia do bitwy, zadania wykonywane w pasie działania drugiego rzutu przez siły i środki frontu, zadania do wykonania w ramach obrony przeciwdesantowej, siły i środki uczestniczące w wykonaniu pierwszego jądrowego uderzenia frontu oraz w ogniowym kontrprzygotowaniu, miejsce i czas rozwinięcia stanowiska dowodzenia;

- wojskom raketowym i artylerii W.M. - zadania ogólne i zadania wykonywane przez frontowe i armijne środki z użyciem ładunków jądrowych, obiekty rażone pierwszym uderzeniem jądrowym frontu, liczbę i moc przydzielonych ładunków jądrowych, zadania do wykonania w ramach kompleksowego porażenia ogniowego nieprzyjaciela, rejony stanowisk startowych oraz sposób ich zajęcia i przygotowania, sposób organizacji zabezpieczenia w amunicję jądrową i rakiety, sposób zachowania ciągłej gotowości bojowej do wykonania pierwszego uderzenia jądrowego frontu, środki dyżurne i sposób ich użycia, ewentualnie środki wydzielone do zwalczania systemów rozpoznawczo-uderzeniowych;

- artylerii frontu - podział artylerii w celu wzmocnienia poszczególnych armii pierwszego i drugiego rzutu frontu, siły i środki wydzielone do grup rozpoznawczo-uderzeniowych, zadania do wykonania w ramach porażenia ogniowego nieprzyjaciela oraz sposób zwalczania i niszczenia broni precyzyjnej, a zwłaszcza systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, udział w ogniowym kontrprzygotowaniu, zadania związane ze wzbranianiem przegrupowania

i rozwinięcia wojsk nieprzyjaciela oraz odparciem jego ataków, wsparciem broniących się wojsk pierwszego rzutu i porażeniem ogniowym nieprzyjaciela podczas wykonywania przeciwuderzeń, podział amunicji, rejonów stanowisk ogniowych, sposób ich zajęcia i rozbudowy oraz czas gotowości do otwarcia ognia;

- wojskom OPL frontu - skład bojowy zgrupowań, sposób wykorzystania i współdziałania z wojskami OPK, zadania związane z odparciem uderzeń nieprzyjaciela z powietrza, obiekty, na których osłonie należy skupić główny wysiłek OPL, podział sił i środków, zadania, stanowiska startowe /ogniowe/, sposób ich zajęcia i rozbudowy, charakter manewru siłami i środkami w czasie przygotowywania i prowadzenia operacji obronnej, limit lotnictwa i przydzielone na operację bomby jądrowe, podział limitu lotnictwa między poszczególne armie, według zadań wykonywanych przez wojska frontu, sposób wsparcia działań poszczególnych armii, zadania realizowane w czasie wykonywania przeciwuderzenia frontu, siły wydzielone do dyżurowania, skład odwołu samolotów nosicieli broni jądrowej, czas gotowości lotnictwa do wykonania zadań, miejsce i czas rozmieszczenia SD oraz sposób organizacji dowodzenia lotnictwem;

- lotnictwu wojsk lądowych /armijnemu/ - skład bojowy, zadania wykonywane w czasie ogniowego kontrprzygotowania, zadania wsparcia broniących się wojsk, zadania rozpoznania powietrznego oraz zabezpieczenia manewru wojsk i przewozu środków materiałowych, limit lotnictwa i jego podział według zadań, sposób współdziałania z wojskami lotniczymi frontu, rejonów bazowania /lotniska, lądowiska/, sposób zapewnienia bezpieczeństwa lotów nad własnymi wojskami, czas gotowości do wykonania zadań oraz sposób organizacji dowodzenia;

- wojskom inżynieryjnym frontu - podział wojsk inżynieryjnych, zadania związane z inżynieryjną rozbudową pasa obrony frontu, system zapór inżynieryjnych i niszczeń, zadania związane z przygotowaniem dróg manewru i zabezpieczeniem wykonania przeciwdzierzeń, czas gotowości prac, które należy zrealizować w pierwszej kolejności;

- wojskom chemicznym frontu - podział wojsk chemicznych, zadania wynikające z udziału w systemie ognia przeciwpancernego i porażeniu ogniowym, zadania związane z zabezpieczeniem manewru /zadymiania/, gotowość do likwidacji skutków uderzeń broni masowego rażenia;

- odwodowi ogólnowojskowemu - skład bojowy, rejony ześrodkowania i kierunki manewru, zadania, rubieże, rejony i pozycje obrony, czas rozbudowy i sposób ich zajmowania, przewidywany charakter działań odwodu;

- odwodowi przeciwpancernemu frontu - skład bojowy, rejony ześrodkowania, przewidywane kierunki działania, rubieże rozwinięcia, charakter działań na poszczególnych kierunkach, sposób współdziałania z oddziałem zaporowym;

- oddziałowi zaporowemu - skład bojowy, rejony ześrodkowania i kierunki manewru, zadania, zasadnicze i zapasowe rubieże minowania, sposób współdziałania z odwodem przeciwpancernym frontu;

- odwodom rodzajów wojsk - skład bojowy, rejony rozmieszczenia oraz zadania przewidziane do wykonania w toku operacji obronnej frontu;

- tyłom frontu - rejony rozmieszczenia, terminy gotowości do pracy oraz sposób organizacji: zabezpieczenia tyłowego, techniczno-specjalnego, ochrony i obrony tyłów.

Jeżeli front w ramach przełamania frontowego przewodzi organizację operacji desantowo-szturmowej, to wówczas określa się cele i zadania tej operacji oraz udział w niej sił i środków, zwłaszcza desantów wydzielonych z poszczególnych armii, a także ich zadania. W założeniach wstępnych zostało zasygnalizowane, że w niektórych sytuacjach część sił frontu może być zaangażowana do działań zaczepnych. Mogą je prowadzić specjalne grupy operacyjne doraźnie tworzone; niekiedy może być w tym celu organizowana również OGM frontu /zwykle w składzie jednej dywizji/. W wypadku takich działań w zadaniach dla poszczególnych wykonawców, w armii podaje się dodatkowo: czas, kierunek i sposób działania tych sił i ewentualnie sposób współdziałania z nimi.

Podczas przygotowania i prowadzenia operacji obronnej dowódca frontu powinien przewidzieć uściślenie, uzupełnianie, a niekiedy nawet zmianę zadań uprzednio postawionych. Ponadto formułując zadania dla poszczególnych wykonawców powinien również uwzględniać konkretne warunki terenowe oraz wykonywane przez nich aktualne zadania. Uściślenie zadań, a zwłaszcza sposobu ich wykonania nastąpi w czasie organizowania przez dowódcę frontu współdziałania.

4.4. Organizacja współdziałania przez dowódcę frontu w pierwszej operacji obronnej początkowego okresu wojny

W razie przejścia frontu do obrony na obszarze własnego kraju organizacja współdziałania może być poważnie ułatwiona, zwłaszcza wówczas, gdy w okresie pokoju były organizowane i prowadzone ćwiczenia i gry wojenne w przewidywanym pasie operacji obronnej. W praktyce jednak należy przewidzieć czas na orga-

nizację współdziałania po każdym postawieniu zadań - zgodnie ze sposobem ich wykonania, zamiarem dowódcy i jego wizją oraz scenariuszem przebiegu operacji obronnej frontu. Przy dwuwariantowym planowaniu operacji początkowego okresu wojny, dowódca frontu - organizując współdziałanie w operacji zaczepnej - może równocześnie uwzględnić wiele zagadnień związanych z ewentualnym przejściem wojsk frontu do obrony. Rzeczywisty jednak początek współdziałania jest uwarunkowany okresem wypracowania decyzji o operacji obronnej i postawienia zadań bojowych. Mimo poświęcania oddzielnego czasu na zorganizowanie współdziałania w operacji obronnej, nie stanowi ono jednorazowego aktu w pracy dowódcy i sztabu oraz dowódców i szefów rodzajów wojsk. Doskonalenie współdziałania, a często jego odtwarzanie, jeżeli zostanie naruszone, powinno trwać nieprzerwanie aż do momentu osiągnięcia celu operacji obronnej. Organizując współdziałanie w operacji obronnej, dowódca frontu przewiduje równocześnie bezkolizyjne przejście głównymi siłami frontu do przeciwnatarcia lub ogólnego natarcia. Sposoby organizacji współdziałania mogą być różne, zależą one będą od wielu czynników. Należy przewidywać, że ze względu na ograniczony czas, który dowódca może wydzielić na organizację współdziałania, najczęściej będzie ono organizowane na mapach, lub makiecie terenu /choćby wyjazdu w teren nie tylko nie należy wykluczać lecz wręcz zachęcać/. Podstawową metodą jego organizacji będzie omawianie przez dowódcę frontu sposobu wykonania poszczególnych zadań w zasadniczych okresach prowadzenia operacji obronnej. Stosując tę metodę może on również wymagać od wykonawców przedstawienia meldunków, scenariusza ich działań oraz sposobu wykonania postawionych im zadań. Oczywiście słowo ostateczne będzie należało do dowódcy frontu.

W każdej sytuacji współdziałanie w operacji obronnej będzie organizowane według zadań, przewidywanych kierunków natarcia nieprzyjaciela i sposobów prowadzenia bitwy obronnej. Zadania te mogą być wyodrębniane w poszczególnych okresach prowadzenia operacji obronnej frontu.

Umownie do głównych okresów działań, w których powinno być organizowane współdziałanie, można zaliczyć następujące:

- wykonanie pierwszego uderzenia jądrowego frontu;
- udział sił i środków frontu w operacji przeciwpowietrznej oraz odparcie uderzenia nieprzyjaciela z powietrza, w tym szczególnie uzgodnienie sposobu wykonania zadań między wojskami OPL i wojskami OPK;
- niszczenie i obezwładnianie wojsk nieprzyjaciela na dalekich podejściach do obrony /w tym miejscu może być uzgodnione współdziałanie z wojskami sojusznicznymi prowadzącymi bitwę graniczną/;
- udaremnienie lub odparcie natarcia głównych sił nieprzyjaciela, zwłaszcza w wyniku wykonania ogniowego kontrprzygotowania i ewentualnie uderzenia przed przedni skraj obrony;
- odparcie natarcia nieprzyjaciela przed przednim skrajem obrony i prowadzenie bitwy o utrzymanie głównego pasa obrony;
- rozbicie zgrupowań wojsk nieprzyjaciela, które wdarły się w głąb obrony, zwłaszcza wykonanie zbieżnych przedwudzeń siłami armii pierwszego rzutu operacyjnego frontu;
- załamanie natarcia nieprzyjaciela przed przednim skrajem drugiego pasa /armijną rubieżą obrony/ i prowadzenie bitwy o jego utrzymanie;
- wykonanie przeciwuderzeń siłami drugiego rzutu frontu;
- utrzymanie frontowych rubieży obrony;
- zwalczanie desantów powietrznych nieprzyjaciela oraz obrony wybrzeża morskiego, w tym współdziałanie z marynarką wojenną.

W poszczególnych punktach planu współdziałania lub oddzielnych dokumentach dowódca frontu może podać sposób:

- wykorzystania sił i środków obrony terytorialnej;
- obrony ważnych ośrodków przemysłowych i dużych miast;
- zwalczania broni prędyzycznej nieprzyjaciela, zwłaszcza systemów rozpoznawczo-uderzeniowych;
- działania wojsk, w tym odtwarzania zdolności bojowej wojsk i likwidacji skutków broni masowego rażenia po wykonaniu natarcia jądrowego przez nieprzyjaciela.

Ukierunkowane rozpatrywanie każdego z wymienionych okresów wymaga, aby dowódca frontu sformułował:

- cel do osiągnięcia w danym okresie;
- zamiar osiągnięcia tego celu.

Następnie powinien on omówić sposób wykonania poszczególnych zadań, które powinny być zrealizowane w danym okresie oraz ustalić działania rodzajów wojsk lub elementów ugrupowania operacyjnego.

Omawianie sposobu wykonania zadań rozpoczyna się zwykle od tego rodzaju wojsk lub elementu ugrupowania operacyjnego, które odgrywa główną /decydującą/ rolę.

Organizując współdziałanie dowódca frontu szczególne znaczenie przywiązuje do manewru siłami i środkami z kierunków nie atakowanych na kierunki zagrożone. Uzgadnia również wspólne działania armii, jeśli nieprzyjaciel wykonuje uderzenie na ich styku. Szczególnie dokładnie uzgadnia się współdziałanie z lotnictwem; dotyczy to zwłaszcza podziału obiektów między wykonawców uderzeń, a mianowicie lotnictwo i WRiA, a na kierunku nadmorskim - również marynarkę wojenną.

Wnikliwie i wszechstronnie dowódca frontu omawia sposób i czas wykonania przeciwuderzenia drugim rzutem operacyjnym

frontu oraz sposób jego podejścia, rozwinięcia i zabezpieczenia. Uzgadnia przy tym w szczególności sposób skoncentrowania wszystkich możliwych sił i środków, w tym także dywizji pierwszego rzutu operacyjnego, na pełnym zabezpieczeniu działania wojsk wykonujących przeciwuderzenie i osiągnięciu jego celu.

Dużą wagę podczas organizacji współdziałania należy przywiązywać do ustalenia sygnałów współdziałania i wskazywania celów, zwłaszcza zaś sygnałów współdziałania wojsk lądowych z lotnictwem i wojskami sojuszniczymi.

Ważne miejsce w organizacji współdziałania zajmuje uzgodnienie sposobu wspólnych działań z sąsiadami i dowódcami tych sił, które prowadzą działania obronne na przedpolu obrony frontu. Dotyczy to głównie ewentualnego wydzielenia z frontu sił niezbędnych do wzmocnienia obrony wojsk sojuszniczych, sposobu /kierunków/ ich przejścia przez przedni skraj obrony frontu oraz rejonów ześrodkowania /rejonów zbiórek/ w pasie frontu.

Główne problemy współdziałania powinny znaleźć odzwierciedlenie w planie operacji i oczywiście planie współdziałania opracowywanym przez sztab frontu oraz w dokumentach dotyczących użycia rodzajów wojsk. W okresie II wojny światowej sztaby frontów opracowywały wyciągi z planów współdziałania i przesyłały je wykonawcom. Również współcześnie sposób wykonania szczególnie ważnych zadań mogłyby stanowić wyciąg z planu współdziałania, przesłany poszczególnym wykonawcom.

Sztab armii podczas przeprowadzania kontroli współdziałania szczególną wagę przywiązuje do ścisłego uzgodnienia sposobu wykonania zadań przez wojska, które je wspólnie realizują.

Po uzyskaniu bardziej szczegółowych informacji o nieprzyjacielu, zwłaszcza w momencie rozpoczęcia przez niego natarcia

w pasie frontu, do uprzednio zorganizowanego współdziałania będą wprowadzane korekty, zmiany i nowe ustalenia. Szybkość i sprawność zapoznawania z nimi zainteresowanych będzie w znacznym stopniu decydować o realizacji zadań i osiągnięciu celu operacji obronnej czy też jej pewnego okresu, lub tylko o wykonaniu szczególnie ważnego zadania.

Osiągnięcie celu współdziałania frontu wymaga, aby dowódca, jego zastępcy i oficerowie wyznaczeni ze sztabu byli obecni w czasie organizacji współdziałania przez dowódców armii, dowódców i szefów rodzajów wojsk. Jeżeli wyniknie konieczność, mogą oni wnieść zmiany lub uzupełnienia do ustaleń dotyczących współdziałania organizowanego na szczeblu frontu.

4.5. Zabezpieczenie operacyjne działań wojsk w pierwszej operacji obronnej frontu prowadzonej w początkowym okresie wojny

Istota i charakter zabezpieczenia operacyjnego działań wojsk w operacji obronnej nie odbiegają od podobnych zabiegów podejmowanych w operacji zaczepnej.

Głównym celem zabezpieczenia operacyjnego działań wojsk w operacji obronnej jest stworzenie warunków sprzyjających sprawnemu przygotowaniu i skutecznemu prowadzeniu uporczywej oraz wysoce aktywnej obrony, umożliwiających osiągnięcie jej celu przy minimalnych stratach własnych.

Operacyjne zabezpieczenie działań wojsk organizują sztab frontu oraz dowódca i szefowie rodzajów wojsk /zarządów i oddziałów/ zgodnie z decyzją dowódcy frontu, jego wytycznymi i wytycznymi lub zarządzeniem ND ZSZ na TDW.

W każdym elemencie zabezpieczenia operacyjnego działań wojsk eksponuje się: cele i zadania, czas i odpowiedzialnych wykonawców,

Dowódca frontu po powzięciu decyzji o operacji obronnej osobiście precyzuje cele i zadania, a niekiedy i przedsięwzięcia w ramach każdego elementu operacyjnego zabezpieczenia działań wojsk, siły i środki potrzebne do ich realizacji oraz terminy wykonania.

Sztab, dowódcy i szefowie rodzajów wojsk i służb ustalają przedsięwzięcia wykonawcze, planują ich realizację, stawiają zadania wykonawcom, zapewniają należyte współdziałanie sił i środków uczestniczących w danym działaniu oraz kontrolują wykonanie postawionych zadań.

Sztab frontu jest bezpośrednim organizatorem rozpoznania^{x/}, obrony przed bronią masowego rażenia, maskowania operacyjnego, WRE^{xx/} oraz zabezpieczenia inżynieryjnego^{xxx/}, chemicznego^{xxxx/}, hydrologicznego i topogeodezyjnego.

Obronę wojsk przed bronią masowego rażenia organizuje szef sztabu frontu. Bezpośrednim wykonawcą zadań z zakresu tej obrony jest zarząd operacyjny, który opracowuje plan OPBMAR oraz zarządzenia wykonawcze dla podległych sztabów i wojsk, a także kontroluje ich wykonanie. W opracowaniu planu uczestniczą wszystkie zarządy sztabu frontu i dowództwa oraz szefostwa rodzajów wojsk i służb.

Zasadniczym celem OPBMAR w operacji obronnej jest zwiększenie odporności wojsk, uniemożliwienie nieprzyjacielowi zada-

x/
xx/
xxx/
xxxx/ } Elementy te zostaną omówione oddzielnie.

nia wojskom frontu maksymalnych strat bronią masowego rażenia, zapewnienie trwałości i aktywności obrony oraz sprawne odtwarzanie zdolności bojowej porażonych wojsk.

OPBMAR organizuje się w pełnym zakresie zarówno podczas przechodzenia do obrony, jak i w czasie jej prowadzenia, w warunkach stosowania tak konwencjonalnych środków rażenia, jak i obustronnego użycia broni jądrowej.

Maskowaniu operacyjnemu w operacji obronnej frontu nadaje się szczególnie wysoką rangę. Jego celem będzie wprowadzenie w błąd nieprzyjaciela co do rzeczywistego ugrupowania operacyjnego i rozmieszczenia wojsk, organizacji systemu ognia, inżynieryjnej rozbudowy obrony, manewru, czasu i sposobu wykonania ogniowego kontrprzygotowania oraz przeciwuderzenia.

Szczególnie istotnym zadaniem maskowania operacyjnego będzie ukrycie głównych obiektów obrony i wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do skoncentrowania głównego wysiłku w obronie oraz sposobu prowadzenia bitwy obronnej.

Realizacja przedsięwzięć z zakresu maskowania operacyjnego powinna zmierzać w dwóch kierunkach: pierwszy - to uzyskanie zaskoczenia w czasie wykonywania ogniowego kontrprzygotowania, przeciwuderzeń drugimi rzutami pierwszych rzutów operacyjnych frontu oraz przeciwuderzenia siłami drugiego rzutu frontu; drugi - to rozproszenie wysiłku oraz zmniejszenie celności uderzeń bronią jądrową i bronią precyzyjną; odnosi się to zwłaszcza do systemów rozpoznawczo-uderzeniowych.

W związku z powyższym szczególną rolę w obronie frontu powinny spełniać takie przedsięwzięcia maskowania, jak: pozoro-

wanie, ukrywanie, rozśrodkowanie, okresowa zmiana rejonów rozmieszczenia wojsk oraz stosowanie nowych generacji technicznych środków maskowania i imitacji.

Doświadczenia historyczne i ćwiczebne wskazują, że wymagane rezultaty maskowania operacyjnego i przeciwdziałania technicznym środkom rozpoznania przeciwnika można osiągnąć tylko wówczas, gdy wykorzystana się odpowiednią ilość sił i środków. Na przykład w wypadku pozoracji zgrupowania wojsk raketowych, w warunkach stosowania systemów rozpoznawczo-uderzeniowych maskiet do pozoracji powinno być około 80 % wyrzutni, a wojsk pancernych i zmechanizowanych - od 20 do 30 % sprzętu w stosunku do ich rzeczywistego stanu bojowego. Do pozoracji funkcjonowania obiektów należy użyć pododdziałów o stanach równych od 10 do 15 % pozorowanego zgrupowania. Badania wykazują, że umiejętna realizacja tylko ukrycia i pozorowania zmniejsza skutki uderzeń broni precyzyjnej nieprzyjaciela o 20-30 %.

Jednym z istotnych przedsięwzięć realizowanych dla wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd i zapewnienia żywotności i odporności wojsk jest odpowiednie rozśrodkowanie wojsk i obiektów tyłowych.

Podczas wyznaczania granicy rozśrodkowania wojsk i obiektów tyłowych uwzględnia się możliwości rażenia ogniowego, przyjmując za podstawę kalkulacji system rozpoznawczo-uderzeniowy "Assault Breaker". Przy zachowaniu odległości 100-200 m między wozami i 1-1,5 km między pododdziałami, zmniejsza się porażenie wozów bojowych i wojsk o 35-50 %. Takie rozśrodkowanie ułatwia również maskowanie i tworzenie pozornych rejonów i obiektów. Umiejętne wykorzystanie maskujących właściwości terenu powo-

duże ponadto zmniejszenie możliwości celnego porażenia wojsk i obiektów o 5-10 %.

Z doświadczeń wojen lokalnych wynika, że stosunkowo pewny i skuteczny sposób wprowadzania rozpoznania nieprzyjaciela w błąd i zmniejszenia porażenia wojsk i obiektów uzyskuje się wówczas, gdy okresowo zmienia się rejony ich rozmieszczenia. Opuszczony rejon odpowiednio rozbudowuje się jako rejon pozorny. Przy takim manewrze /"manewr przeciwnoślowy"/ zmniejsza się: straty od uderzeń broni precyzyjnej o około 75 %.

W operacji obronnej frontu do maskowania operacyjnego należy wykorzystywać rzeczywiste działania wojsk, które będą zwiększać wiarygodność przedsięwzięć maskowniczych, powodować "ożywienie" rejonów lub działań pozornych. Coraz szersze zastosowanie w maskowaniu operacyjnym będą znajdować również dezinformacja i maskowanie przeciwradioelektroniczne oraz specjalne aerozole. Można więc uznać, że funkcje maskowanie mogą być wielorakie: wprowadzanie nieprzyjaciela w błąd, ukrywanie i zapewnienie żywotności i odporności wojsk przed uderzeniami broni precyzyjnej.

Dowódca frontu w swoim zamiarze dotyczącym maskowania operacyjnego określa: cel /zadania/, główne wysiłki i zasadnicze przedsięwzięcia oraz wykorzystanie sił i środków, a także czas ich realizacji.

Plan maskowania frontu opracowuje szef zarządu operacyjnego z udziałem dowódców oraz szefów rodzajów wojsk i służb, pod bezpośrednim kierownictwem szefa sztabu i zgodnie z wytycznymi ND ZSZ na TDW; plan ten musi być bardzo ściśle skorelowany z planem operacji. Z kolei wszystkie przedsięwzięcia maskowania operacyjnego frontu muszą być powiązane z odpowiednimi przedsię-

wzięciami maskowania realizowanymi w poszczególnych armiach.

Zabezpieczenie topograficzne operacji obronnej obejmuje: wyposażenie wojsk w niezbędne komplety map topograficznych, geodezyjnych i grawimetrycznych, w opisy geograficzne i topograficzne; zapewnienie sprawnego wnoszenia korekt i poprawek do map topograficznych według danych fotografowania powietrznego; udzielanie pomocy sztabom w topograficznym zabezpieczeniu wojsk rakietowych, jednostek WRiA, radiotechnicznych i innych.

Zabezpieczenie topogeodezyjne organizuje szef oddziału topograficznego według wytycznych szefa sztabu frontu, ujmując wszystkie przedsięwzięcia tej służby w specjalnym planie zatwierdzanym przez szefa sztabu frontu.

Zabezpieczenie hydrometeorologiczne organizuje zarząd operacyjny sztabu frontu. Obejmuje ono: zbieranie i opracowywanie danych o pogodzie, stanie rzek, jezior, sztucznych zbiorników wodnych; przekazywanie sztabom i dowództwom prognozy pogody, opisów rejonów działań bojowych; określanie pracy stacji meteorologicznych, WRiA, OPL i lotnictwa,

Zabezpieczenie hydrometeorologiczne ujmuje się w oddzielnym planie, zatwierdzanym przez szefa sztabu frontu.

5. PROWADZENIE PIERWSZEJ OPERACJI OBRONNEJ FRONTU W POCZĄTKOWYM
OKRESIE WOJNY

5.1. Przejście wojsk frontu do pierwszej operacji obronnej
frontu w początkowym okresie wojny

Przejście frontu do pierwszej operacji obronnej, organizowanej na obszarze własnego kraju, w poważnym stopniu uzależnione będzie od rozwoju sytuacji w bitwie granicznej, prowadzonej przez wojska scjusznicze, oraz od tempa w jakim nieprzyjaciel rozwija natarcie.

Niezależnie jednak od sytuacji, która wytworzy się na przedpolu obrony, należy przewidywać, że z chwilą rozpoczęcia agresji przez nieprzyjaciela część sił frontu weźmie udział w operacji przeciwpowietrznej organizowanej i kierowanej przez ND ZSZ na TDW. W operacji tej udział wezmą przede wszystkim wojska OPK, które w tym czasie mogą jeszcze nie być podporządkowane frontowi, a także część sił wojsk lotniczych frontu, będące w gotowości wojska OPL oraz siły i środki WRE.

Ponadto do prowadzenia bitwy obronnej mogą być użyte siły i środki przeznaczone do zwalczania obiektów wytypowanych do zniszczenia w pierwszej kolejności, zwłaszcza zaś systemów rozpoznawczo-uderzeniowych nieprzyjaciela. W tym też czasie wojska pierwszego rzutu operacyjnego będą przygotowywać obronę w swoich pasach.

Oddziały i związki taktyczne wchodzące w swoje pasy obrony rozwijają się na wyznaczonych im rubieżach, tworzą zgrupowanie obronne, organizują system ognia oraz dokonują rozbudowy inżynieryjnej.

Zajmowanie rubieży i pozycji obrony odbywa się skrycie, bardzo szybko pod osłoną wydzielonych w tym celu oddziałów. W toku przegrupowania i przygotowania przez wojska obrony powinny one zachować pełną gotowość do odparcia zmasowanych uderzeń lotnictwa, wojsk lądowych i desantów nieprzyjaciela, wykonania na niego uderzeń siłami lotnictwa, WRiA oraz do stoczenia bojów spotkaniowych z nacierającymi i włamującymi się w głąb obrony wojskami nieprzyjaciela.

Podczas zajmowania obrony w warunkach oddziaływania nieprzyjaciela szczególną uwagę należy zwracać na utworzenie w jak najkrótszym czasie systemu ognia i zapór inżynieryjnych, fortyfikacyjną rozbudowę głównego pasa obrony i organizację OPL.

Kolejność rozbudowy inżynieryjnej powinna zapewniać ciągłą gotowość wojsk do odparcia natarcia nieprzyjaciela, umożliwić im pomyślne wykonanie zadań oraz zwiększyć stopień obrony wojsk przed uderzeniami broni precyzyjnej.

W pierwszej kolejności ustawia się taktyczne zapory inżynieryjne /zapory przeciwczołgowe i minowowybuchowe zapory przeciw piechocie przed przednim skrajem obrony, w przerwach i na skrzydłach/, rozbudowuje się SD, pozycje wojsk pierwszego rzutu, zasadnicze i zapasowe stanowiska startowe i ogniowe, a także ukrycia dla ludzi na rubieżach obrony, w rejonach rozmieszczenia wojsk drugiego rzutu i odwodu, ustawia się zapory operacyjne, na najważniejszych kierunkach rozbudowuje zasadnicze stanowiska WRiA, wojska OPL oraz lądowiska, rubieże minowania OZap i rubieże rozwinięcia OPpano, przygotowuje się drogi przegrupowania drugich rzutów /odwodów/ i rubieże ich rozwinięcia do wykonania kontrataków i przeciwuderzeń; wykonuje się prace maskownicze.

W drugiej kolejności przygotowuje się stanowiska zapasowe na rubieżach obrony /które w wielu sytuacjach mogą się okazać głównymi/, rubieże i pozycje ryglowe, "zagęszcza się" zapory operacyjne, intensyfikuje prace związane z maskowaniem operacyjnym.

W dalszej kolejności doskonalą się i rozwija obronę głównego pasa, kolejne rubieże obrony oraz system zapór inżynierskich. Dodatkowo rozwija się sieć dróg manewru wojsk, dowozu i ewakuacji, wykonuje prace związane z maskowaniem operacyjnym, przygotowuje się rejony i pozycje pozorne.

Inżynierską rozbudowę terenu realizuje się siłami wszystkich rodzajów wojsk, przy czym wojska inżynierskie wykonują najbardziej złożone prace obronne.

W czasie intensywnych prac związanych z przygotowaniem obrony należy przewidywać, że na głównych kierunkach rozwijania działań zaczepnych przez nieprzyjaciela będą wysadzane przez niego desanty powietrzne o różnym przeznaczeniu, a na kierunku nadmorskim - desanty powietrzne i morskie. Nieprzyjaciel może wysadzać desanty powietrzne już na rubieży Odry i Nysy Łużyckiej, a więc na pierwszym pasie obrony, w czasie jego zajmowania przez wojska pierwszego rzutu operacyjnego armii. Stąd też wojska te będą zmuszone podjąć walkę z desantem nieprzyjaciela nie przerywając jednak przygotowywania /rozbudowy/ swoich pasów obrony.

Trzeba również przewidzieć, że w tym czasie część wojsk frontu będzie się przegrupowywać, przy czym niektóre z nich mogą ponieść duże straty, zwłaszcza w wyniku działania systemów rozpoznawczo-uderzeniowych. Podejście więc niektórych związków taktycznych może być poważnie opóźnione, zwłaszcza jeśli nieprzyjaciel zastosuje zdalne minowanie i użyje broni precyzyjnej. Dlatego też może wyniknąć konieczność dokonania zmian w ugru-

powaniu operacyjnym, przede wszystkim pierwszego rzutu operacyjnego frontu.

Zgodnie z decyzją ND ZSZ na TDW, front może wydzielać niektóre swoje związki taktyczne do wzmocnienia obrony prowadzonej przez sojusznicze wojska osłonowe; Może też przejmować dowodzenie nad tymi wojskami, zwłaszcza prowadzącymi działania obronne na zasadniczych kierunkach rozwijania natarcia przez nieprzyjaciela w pasie operacji obronnej frontu.

W sytuacji najbardziej niekorzystnej dla wojsk sojuszniczych, działających na przedpolu, wojska frontu przechodzące do obrony na obszarze własnego kraju mogą liczyć się z bezpośrednim uderzeniem zgrupowań uderzeniowych nieprzyjaciela w końcu trzeciego, a najprawdopodobniej - czwartego lub piątego dnia od chwili rozpoczęcia działań wojennych.

W tym okresie w sposób wyraźny mogą wykształtować się główne kierunki uderzeń nieprzyjaciela; Będzie to miało ogromne znaczenie w razie skupienia się frontu, a zwłaszcza armii pierwszego rzutu operacyjnego, w rejonach głównego wysiłku.

Szczególnie ważnym i odpowiedzialnym przedsięwzięciem dowódcy i sztabu frontu będzie uzgodnienie współdziałania z wojskami sojuszniczymi prowadzącymi działania bojowe na przedpolu. Przede wszystkim konieczne będzie uzgodnienie, czy będzie się organizować pas przesłaniania i pozycję przednią czy też nie, oraz ustalenie sposobu "wejścia" wojsk sojuszniczych w pas obrony frontu, zwłaszcza zaś sposobu przekraczania przez wycofujące się wojska przedniego skraju i kierowania ich w głąb obrony do rejonów środkowania. Istotnym również problemem będzie włączenie się organów rozpoznawczych frontu w system rozpoznania wojsk sojuszniczych, działających na przedpolu.

Od zorganizowanego wejścia do bitwy obronnej związków pierwszego rzutu operacyjnego w poważnym stopniu będzie uzależnione skuteczne wykonywanie zadań w poszczególnych okresach.

Bezpośrednie rozpoczęcie bitwy obronnej frontu będzie wynikiem prowadzenia działań mających na celu załamanie przygotowywanego lub odparcie rozpoczynającego się uderzenia zgrupowań uderzeniowych wojsk nieprzyjaciela, zwłaszcza na poszczególnych kierunkach jego głównych uderzeń.

Samo prowadzenie operacji obronnej frontu będzie polegało na kolejnym lub jednoczesnym staczaniu wielu walk i bitew obronnych - przed frontem, w głębi, powietrzu i eterze. Dowództwo frontu w tym okresie skupi uwagę na ustaleniu decydującego frontu działań, odparciu zmasowanych nalotów lotnictwa nieprzyjaciela, zwalczaniu systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i desantów nieprzyjaciela, a jednocześnie - na zapewnieniu ochrony własnych wojsk przed skutecznym oddziaływaniem tych systemów oraz przed uderzeniami sił i środków "wojny elektronicznej".

Głównym celem tych początkowych walk i bitew powinno być zadanie nieprzyjacielowi jak największych strat, zwłaszcza głównemu zgrupowaniu jego wojsk przy równoczesnym ograniczeniu do minimum strat własnych oraz zapewnieniu ukrycia przed nieprzyjacielem systemu obrony, ugrupowania operacyjnego wojsk frontu, a także sposobu prowadzenia bitwy obronnej.

W celu wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd co do faktycznego systemu ognia oraz rozmieszczenia sił i środków w obronie, uderzenia ogniowe i wsparcie wojsk walczących na przedpolu wykonuje się z zapasowych stanowisk startowych i ogniowych.

Podjęmowane walki i bitwy obronne powinny cechować najwyższą aktywność działań wojsk przechodzących do obrony. Podcho-

dzące do obrony wojska nieprzyjaciela należy skutecznie i bezwzględnie zwalczać, aby nie mogły włamać się w obronę bezpośrednio z marszu.

Szczególnie niebezpieczne mogą okazać się uderzenia zgrupowań nieprzyjaciela na skrzydła i tyły wojsk przygotowujących obronę. W początkowym okresie bitwy obronnej trzeba się liczyć z koniecznością podejmowania walki z różnego rodzaju desantami nieprzyjaciela oraz przeciwdziałania przenikaniu i działaniu grup dywersyjno-rozpoznawczych.

Bardzo ważnym zadaniem dowództwa frontu w tym okresie będzie wykrycie i bezwzględne zwalczanie obiektów nieprzyjaciela, wytypowanych do zniszczenia w pierwszej kolejności, zwłaszcza zaś jego systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i stanowisk dowodzenia.

W celu wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd co do systemu obrony oraz wyprowadzenia sił głównych wojsk własnych spod uderzenia nieprzyjaciela, część wojsk drugiego rzutu i odwodów oraz niektóre związki taktyczne i oddziały WRiA, a także wojska OPL mogą być wyprowadzone w inne zawczasu przygotowane rejony, znajdujące się z boku przewidywanego kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela. Na kierunek ten wojska będą wprowadzone po rozpoczęciu natarcia przez nieprzyjaciela. Taki sposób postępowania z drugimi rzutami i odwodami armii celowo jest zastosować w razie bezpośredniego zagrożenia użyciem broni jądrowej. Niekiedy, na rozkaz dowódcy frontu, oddziały broniące się na pierwszej pozycji mogą być wyprowadzone na drugą lub trzecią pozycję. W razie utworzenia pozycji przedniej, działające tam wojska powinny dążyć do wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd co do usytuowania właściwego przedniego skraju obrony i uniemożliwić mu wykonanie ataku z marszu.

Podczas działań z użyciem broni jądrowej operacja obronna frontu rozpocznie się od wykonania - na rozkaz ND ZSZ na TDW - pierwszego uderzenia jądrowego. Do wykonania pierwszego uderzenia jądrowego frontu powinna być użyta maksymalna liczba gotowych środków jądrowych, którymi dysponuje dowódca frontu. Uderzenie to powinno być wykonane na zawczasu zaplanowane lub nowo wykryte cele i obiekty nieprzyjaciela, znajdujące się w zasięgu środków przenoszenia broni jądrowej frontu, a zwłaszcza na jego środki napadu jądrowego, SD i centra kierowania bronią precyzyjnymi, lotnictwo taktyczne na lotniskach i główne zgrupowanie wojsk, działające na głównym kierunku uderzenia.

Po wykonaniu pierwszego uderzenia jądrowego frontu podejmuje się niezbędne przedsięwzięcia - odpowiednio do zaistniałej sytuacji, a także stopnia porażenia wojsk i obiektów tyłowych - mające na celu odtworzenie naruszonego dowodzenia wojskami, zdolności bojowej głównych zgrupowań wojsk, systemu OPL i ognia w tym głównie przeciwpancernego. Wyłomy w obronie spowodowane uderzeniami broni masowego rażenia nieprzyjaciela, powinny być bezzwłocznie zamykane /ryglowane/, zwłaszcza w wyniku manewru ocalałych sił z innych kierunków mniej narażonych na uderzenie wojsk nieprzyjaciela. Na kierunki szczególnie zagrożone skierowuje się odwody przeciwpancerne oraz dodatkowo ustawia się tam zapory inżynieryjne.

Ponadto koncentruje się wysiłki sił i środków OTK oraz obrony cywilnej na likwidacji skutków uderzeń broni masowego rażenia, głównie w miastach i obiektach gospodarczych, znajdujących się w pasie obrony frontu.

Jeżeli po obustronnej wymianie uderzeń jądrowych pozwolą na to warunki, część sił frontu może przejść do działań zaczep-

nych, wykonując uderzenia na głębokie tyły nieprzyjaciela. Może też tam być wysłana OGM frontu lub armii pierwszego rzutu operacyjnego.

Gdy nieprzyjaciel rozwija natarcie lub wznawia je ocalałymi siłami, wówczas główny wysiłek wojsk koncentruje się na obronie i utrzymaniu najważniejszych rejonów i rubieży obronnych oraz zniszczeniu włamujących się w obronę wojsk nieprzyjaciela. Należy również przewidywać, że w tym czasie sytuacja wymagać będzie zintensyfikowania zwalczania desantów nieprzyjaciela - zarówno powietrznych, jak i morskich. W tym celu wykonuje się kolejne uderzenia bronią jądrową i kontrataki siłami dywizji pierwszego rzutu /jeżeli nie zostały dotąd wykonane/ oraz przeciwuderzenia drugimi rzutami armii pierwszego rzutu operacyjnego armii. W razie konieczności w ślad za uderzeniami jądrowymi wykonuje się przeciwuderzenie drugim rzutem operacyjnym frontu.

Oczywiście trudno przewidzieć, w jakim okresie bitwy obronnej nastąpi uruchomienie potencjału jądrowego. Stąd też prowadząc operację obronną środkami konwencjonalnymi trzeba być w nieustannej gotowości do wykonania pierwszego uderzenia jądrowego frontu oraz rozpoczęcia realizacji przedsięwzięć związanych z odtwarzaniem zdolności bojowej wojsk i likwidacją skutków uderzeń broni masowego rażenia.

5.2. Prowadzenie bitwy obronnej o utrzymanie taktycznej i operacyjnej strefy obrony w pierwszej operacji obronnej frontu początkowego okresu wojny.

Przechodzące do obrony wojska frontu powinny zadać nieprzyjacielowi jak największe straty podczas zajmowania przez

niego rejonów wyjściowych i rozwijania uderzenia na pierwszy pas obrony oraz w toku bitwy o jego utrzymanie.

W tym okresie wojska lotnicze frontu, śmigłowce bojowe, oddziały WRE koncentrują swoje uderzenia przede wszystkim na głównych zgrupowaniach nacierających wojsk nieprzyjaciela. Uniezwalniają mu prowadzenie natarcia z marszu wykonywanego bezpośrednio za wycofującymi się wojskami osłonowymi.

Uderzenia ogniowe łączy się ściśle z selektywnym wykonywaniem uderzeń środkami WRE. Ogień i uderzenia radioelektroniczne wykonuje się, z zapasowych stanowisk ogniowych i rejonów, a uderzenia raketami - z zapasowych stanowisk startowych. Intensyfikacja uderzeń ogniowych następuje z chwilą zakończenia przez nieprzyjaciela grupowania sił głównych w rejonach wyjściowych lub w czasie ich podchodzenia do rubieży rozwinięcia /wejścia do bitwy/. Wówczas może być wykonane ogniowe kontrprzygotowanie^{x/}, Równocześnie ze zwalczaniem nieprzyjaciela na lądzie nie mniej aktywną walkę trzeba prowadzić z jego rozpoznaniem, lotnictwem i śmigłowcami bojowymi oraz desantami.

Jeśli istnieją po temu warunki, to wysyła się na przedpole grupy specjalne wykonujące zadania związane z rozpoznaniem nieprzyjaciela oraz działaniami dywersyjnymi, zwłaszcza w zakresie zwalczania systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i stanowisk dowodzenia.

Odparcie ataku nieprzyjaciela i wsparcie ogniowe broniących się wojsk realizowane jest z pełnym wykorzystaniem możliwości ogniowych posiadanych sił i środków, przy czym natężenie i skuteczność ognia powinny wzrastać w miarę podchodzenia nie-

x/ Problematyka ogniowego kontrprzygotowania zostanie rozpatrzona oddzielnie.

przyjaciela do przedniego skraju obrony.

Rezultaty pojedynku, zwłaszcza ogniowego, w czasie zwalczania nieprzyjaciela przed przednim skrajem obrony zarówno na lądzie, jak i w powietrzu oraz skutki działania w eterze powinny być w maksymalnym stopniu wykorzystane do dalszego doskonalenia obrony i ewentualnego wprowadzania poprawek i zmian do systemu ognia, przede wszystkim przeciwpancernego, systemu zapór, a także użycia drugich rzutów i odwodów.

W bitwie obronnej o utrzymanie strefy taktycznej obrony najważniejszym zadaniem broniących tej strefy wojsk jest odparcie ataku nieprzyjaciela i utrzymanie pierwszego pasa obrony.

W razie włamania się czołowych oddziałów nieprzyjaciela w pierwszy pas obrony, dywizje, wykorzystując swoje drugie rzuty, we współdziałaniu z sąsiadami, wykonują zdecydowane kontrataki, niszczą włamujące się oddziały nieprzyjaciela i dążą do odtworzenia utraconych pozycji.

W wypadku włamania się nieprzyjaciela w głąb głównego pasa, gdy wykonanie kontrataku siłami dywizji pierwszego rzutu jest niecelowe lub niemożliwe, wówczas oddziały wycofujące się i przegrupowane z odcinków nieatakowanych, drugie rzuty, odwody przeciwpancerne i oddziały zaporowe zajmują rubieże dogodnie do obrony. Ogniem WRiA, czołgów, BWP i broni strzeleckiej oraz uderzeniami lotnictwa i śmigłowców bojowych należy zadać nieprzyjacielowi jak największe straty, ograniczyć swobodę jego manewru i stworzyć warunki do rozwinięcia dywizji drugiego rzutu armii w celu wykonania przeciwuderzenia armijnego.

Jeżeli siły główne armii pierwszego rzutu operacyjnego frontu są rozwinięte na drugim pasie lub na jednej z armijnych

rubieży obrony, to broniące głównego pasa obrony dywizje pierwszego rzutu armii zadają nieprzyjacielowi maksymalne straty, uniemożliwiają rozprzestrzenianie się jego wojsk w stronę skrzydeł, wiążą jego działanie, zmuszają go do przedwczesnego wykorzystania odwodów i w ten sposób zabezpieczają działanie sił głównych armii. Armia może wykonać przeciwuderzenie w celu odtworzenia przedniego skraju armijnej rubieży obrony lub uporczywie bronić poszczególnych rubieży obronnych, tworząc dogodne warunki do wykonania przeciwuderzenia drugim rzutem frontu. Wojska, które broniły głównego pasa, wyprowadza się zwykle do drugiego rzutu /odvodu/ armii w celu zajęcia obrony na drugim pasie armijnej rubieży obrony. Niekiedy nakazuje się im prowadzenie walki nawet w okrążeniu, zwłaszcza wówczas gdy na danym kierunku przewiduje się wykonanie przeciwuderzenia armijnego lub frontowego.

W razie włamania się w obronę znacznych sił nieprzyjaciela, w warunkach użycia konwencjonalnych środków rażenia, niszczy się je, wyhamowuje i zatrzymuje ich natarcie przez wykonanie uderzeń lotniczych, ogniem WRiA, odwodów przeciwpancernych, wykonaniem zapór i niszczeń, obsadzeniem odpowiednich rubieży obronnych oraz pozycji ryglowych. Ponadto uniemożliwia się zgrupowaniom nieprzyjaciela, uzyskującym największe powodzenie, połączenie się z desantami powietrznymi, a na kierunku nadmorskim, morskimi. Odwody przeciwdesantowe zwalczają desanty, ograniczają swobodę ich manewru i przeciwdziałają połączeniu się z nacierającymi wojskami.

W warunkach natomiast użycia broni jądrowej wojska nieprzyjaciela, które wdarły się w głąb obrony, rozbija się przede wszystkim uderzeniami jądrowymi i przez wykonanie przeciwude-

rzenia frontowego.

Działające w głębi obrony zgrupowania wojsk i oddziały rajdowe nieprzyjaciela blokuje się oraz niszczy uderzeniami lotnictwa, śmigłowców bojowych i kontratakami odwodów. W takiej sytuacji szczególnie ważne jest odcięcie działających w głębi oddziałów nieprzyjaciela od sił głównych oraz uniemożliwienie mu zaopatrywania ich drogą powietrzną.

Główny wysiłek wojsk /lotnictwa, WRiA, odwodów/, będących bezpośrednio do dyspozycji dowódcy frontu, skierowuje się przede wszystkim na ten kierunek, na którym nieprzyjaciel uzyskuje największe powodzenie. Dąży się przy tym do zwalczania głównie broni precyzyjnej, stanowisk dowodzenia i odwodów nieprzyjaciela oraz szczególnie dokładnie przygotowuje przeciwuderzenie drugim rzutem frontu.

Podczas prowadzenia bitwy obronnej w głębi operacyjnej należy dążyć do odtworzenia wykorzystanych odwodów i drugich rzutów, intensyfikować WRE w celu dezorganizacji dowodzenia oraz osłaniać od uderzeń z powietrza główne zgrupowanie wojsk frontu. Na pierwszej frontowej rubieży obrony organizuje się obronę na podobnych zasadach jak obronę głównego pasa obrony w strefie taktycznej. Organizacja tej obrony będzie jednak miała pewną specyfikę - podobnie jak przy przejściu do obrony w toku niepomyślnie rozwijającego się natarcia lub bitwy spotkaniowej w operacji zaczepnej.

Na kierunku nadmorskim natarcie nieprzyjaciela na lądowym odcinku obrony odpierają wojska armii pierwszego rzutu operacyjnego frontu. Natomiast zwalczanie desantów powietrznych i morskich podejmują dywizje z odwodu ogólnowojskowego w ścisłym współdziałaniu z marynarką wojenną.

W sytuacji gdy nieprzyjaciel jednocześnie wykonuje uderzenia na odcinku lądowym obrony i wysadza desant morski, można rozbić jego zgrupowania jednocześnie lub kolejno. Główny wysiłek obrony skupia się na rozbiciu tego zgrupowania wojsk, które stanowi największe zagrożenie dla trwałości obrony frontu. W tym celu może być wykonane przeciwuderzenie frontu zarówno na lądowym odcinku obrony, jak i na kierunku wysadzenia desantu morskiego o charakterze operacyjnym.

5.3. Organizacja i wykonanie przeciwuderzenia w pierwszej operacji obronnej frontu początkowego okresu wojny

Istota przeciwuderzenia polega na wykonaniu przez lotnictwo, śmigłowce bojowe, WRiA ześrodkowanych uderzeń na zasadnicze obiekty głównego zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela, połączonych z uporczywym utrzymywaniem rubieży i rejonów, maksymalną aktywnością wojsk walczących w bezpośredniej styczności oraz wykonaniem na jednym lub dwóch kierunkach uderzenia siłami drugiego rzutu operacyjnego frontu i nie wykorzystanymi dotychczas siłami drugich rzutów i odwodów armii dla osiągnięcia celu stawianego przed przeciwuderzeniem.

We współczesnych warunkach przeciwuderzenie odpowiednio przygotowane i zabezpieczone powinno doprowadzić do radykalnej zmiany sytuacji operacyjnej na korzyść broniących się wojsk i w korzystnych warunkach przerodzić się w przeciwnatarcie lub ogólne natarcie. Celem więc przeciwuderzenia w operacji obronnej frontu może być zniszczenie zgrupowania nieprzyjaciela, które wdarło się w głąb ugrupowania operacyjnego, odtworzenie w całości lub w części pierwotnego położenia, a w sprzyjającej sytuacji

- przejście do działań zaczepnych.

W warunkach niekorzystnych dla wojsk frontu cel przeciwwuderzenia może być ograniczony - na przykład tylko sadanie nieprzyjacielowi maksymalnych strat, zatrzymanie jego natarcia i stworzenie warunków do organizacji obrony w głębi lub do przejścia odwodów strategicznych ND ZSZ na TDW do przeciwnatarcia.

W zależności od konkretnej sytuacji celem przeciwwuderzenia może być odblokowanie okrążonych wojsk pierwszego rzutu operacyjnego frontu lub rozbicie lądującego i rozwijającego natarcie desantu powietrzno-morskiego nieprzyjaciela.

W każdej sytuacji o skuteczności przeciwwuderzenia w znacznym stopniu będą decydować:

- realność celu stawianego wojskom drugiego rzutu frontu przeznaczonym do wykonania przeciwwuderzenia;
- wszechstronne ogniowe zabezpieczenie rozwinięcia wojsk wykonujących przeciwwuderzenie, ich ogniowe wsparcie oraz uzyskanie zdecydowanej przewagi na kierunku wykonywanego przeciwwuderzenia;
- uzyskanie zaskoczenia przez wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do czasu, rubieży i kierunku oraz siły wykonywanego przeciwwuderzenia;
- osłona zgrupowania uderzeniowego, przeznaczonego do wykonania przeciwwuderzenia, od uderzeń z powietrza i rozpoznania nieprzyjaciela;
- maksymalne wykorzystanie wojsk będących w bezpośredniej styczności do stawiania oporu w czasie rozwijania drugiego rzutu operacyjnego do wykonania przeciwwuderzenia, a następnie - wzię-

cie udziału wspólnie z nim w wykonaniu przeciwuderzenia;

- sprawna organizacja, w tym współdziałania wojsk uczestniczących w przeciwuderzeniu z wojskami zabezpieczającymi jego wykonanie.

Przeciwuderzenie frontowe wykonuje się wówczas, gdy ogólnie jest zachowana trwałość systemu obrony, część sił pierwszego rzutu operacyjnego broni strefy taktycznej, a nieprzyjaciel podchodzi lub na kierunku głównego uderzenia włamuje się w pierwszy armijny pas obrony.

Najodpowiedniejszy do rozpoczęcia przeciwuderzenia będzie okres, w którym nieprzyjaciel przechodzi pewien kryzys, a do dalszego rozwijania natarcia potrzebny jest mu czas na przegrupowanie.

Przeciwuderzenia siłami frontu nie można wykonywać ani za wcześnie, ani za późno. Wykonanie przeciwuderzenia za wcześnie może doprowadzić do tego, że nieprzyjaciel nie tylko sdoła je odeprzeć, lecz także zyska możliwość skuteczniejszego rozwijania natarcia w głąb ugrupowania operacyjnego. Poza tym front pozbędzie się głównej siły uderzeniowej wówczas, gdy wojska nieprzyjaciela nie zostały dostatecznie wyczerpane i zdezorganizowane. Wykonanie przeciwuderzenia za późno jest również niebezpieczne, gdyż po przetrwaniu sytuacji kryzysowej nieprzyjaciel może dokonać niezbędnych przegrupowań, wprowadzić do bitwy drugie rzuty i odwody, rozwinąć natarcie z większą siłą na dotychczasowym lub nowym kierunku.

Uzyskanie zaskoczenia w wykonaniu przeciwuderzenia jest trudne, można jednak je osiągnąć przez:

- wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do czasu i kierunku rozpoczęcia przeciwuderzenia, siły uderzenia i rubieży rozwinięcia;

- rozpoczęcie przeciwuderzenia w warunkach nocnych i na kierunku, na którym nieprzyjaciel najmniej się go spodziewa;

- wykonanie przeciwuderzenia częścią sił frontu, w tym również drugich rzutów i odwodów armii pierwszego rzutu operacyjnego na innym kierunku, najczęściej zbieżnym, pozorując, że jest to kierunek główny.

Rozpoczęcie przeciwuderzenia w nocy sprzyja uzyskaniu zaskoczenia, łatwiej bowiem wprowadzić nieprzyjaciela w błąd. Wojska wykonujące przeciwuderzenie w nocy mają również tę przewagę nad nieprzyjacielem, że działają na własnym, uprzednio rozpoznanym i odpowiednio przygotowanym terenie. Oczywiście podejmując decyzję o wykonaniu przeciwuderzenia w warunkach nocnych, całość z nim związanych problemów organizacyjnych i przygotowawczych powinno się rozstrzygać w warunkach dziennych.

Podczas wykonywania przeciwuderzenia dużą wagę należy przywiązywać do właściwego wyboru kierunku głównego uderzenia. Wybór tego kierunku będzie uzależniony od sytuacji operacyjnej, głębokości oraz sił, które włączyły się w obronę frontu. Jeżeli rozwój bitwy obronnej jest zgodny z przewidywaniami, to najbardziej celowo jest zachować kierunek uderzenia i rubieże rozwinięcia ustalone w planie operacji. Każda bowiem ich zmiana pociąga za sobą konieczność wykonania dodatkowych prac organizacyjnych i zabezpieczających. Nie można jednak wykluczyć takiej sytuacji, w której przeciwuderzenie będzie wykonane z zupełnie nieprzewidzianej rubieży i na innym - niż planowano - kierunku. Sytuacja taka najczęściej wyniknie w razie konieczności wykonania drugim rzutem frontu przeciwuderzenia przeciwko desantowi powietrzno-morskiemu, którego rejon lądowania trudno jest

zawczasu przewidzieć. Należy zakładać, że czas na organizację i manewr drugim rzutem, przeprowadzony w celu wykonania przeciwuderzenia z rubieży nie przygotowanej może być dwukrotnie dłuższy niż z rubieży przygotowanej. Przy wyborze kierunku przeciwuderzenia należy również uwzględniać możliwości wojsk własnych, które prowadzą walkę w okrążeniu na poszczególnych pasach obronnych, w dużych miastach lub na pozycjach ryglowych.

Przeciwuderzenie frontu wykonuje się zwykle na jednym kierunku. Celowe jest wszakże utworzenie zgrupowania wojsk do wykonania przeciwuderzenia także na drugim kierunku, najczęściej zbieżnym z kierunkiem, na którym wykonują przeciwuderzenie siły główne. Do wojsk wykonujących uderzenie na drugim kierunku mogą być włączone związki i oddziały wojsk sojusznicznych, które prowadziły bitwę graniczną i po wycofaniu znajdują się w pasie frontu, oraz dywizje, które znajdują się w odwodzie frontu.

Jeżeli na obszarze kraju broni się front wojsk sojusznicznych, wówczas kierunek i czas wykonania przeciwuderzenia frontu mogą być zbieżne z kierunkiem i czasem, w którym przeciwuderzenie wykonuje sąsiad.

Główne uderzenie przeciwuderzające wojska powinny wykonać w najslabsze miejsce w ugrupowaniu operacyjnym nieprzyjaciela, zwykle na skrzydła i tyły jego głównego zgrupowania uderzeniowego. W razie wykonywania przeciwuderzenia przeciwko powietrzno-morskiemu desantowi nieprzyjaciela główne uderzenie najczęściej powinno być wykonane wzdłuż wybrzeża morskiego w celu odcięcia desantu od rejonu lądowania i wsparcia marynarki wojennej.

W warunkach użycia broni jądrowej lub skutecznego obezwładnienia głównego zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela

ogniem WRiA oraz uderzeniami lotnictwa i śmigłowców bojowych, przy równoczesnym organizowaniu operacji desantowo-szturmowej, przeciwuderzenie może być wykonane czołowo.

Wykonując główne uderzenie w skrzydło nacierających wojsk nieprzyjaciela lub czołowo, należy dążyć do jak najszybszego wyjścia na jego tyły, do rejonu rozmieszczenia środków napadu jądrowego, broni precyzyjnej, SD i urządzeń logistycznych. Jeżeli warunki i sytuacja na to pozwalają, to równocześnie z rozpoczęciem przeciwuderzenia front może wysłać na tyły nieprzyjaciela OGM, zwłaszcza gdy wysadza się desant powietrzny. Wejście OGM do działań może nastąpić na innym kierunku niż wykonywane jest przeciwuderzenie; Jej cel i zadania będą podobne do tych, które realizuje ona w operacji zaczepnej.

W wykonywaniu przeciwuderzenia frontowego biorą udział wszystkie możliwe do wykorzystania siły frontu. Jeżeli są po temu możliwości, to dywizje prowadzące działania obronne na skrzydłach zgrupowania przeciwuderzającego również przechodzą do natarcia. Należy dążyć do wykonania jak najsilniejszego początkowego uderzenia, wymagającego maksymalnego natężenia sił fizycznych i psychicznych. Siła początkowego uderzenia i szybkość rozwijania natarcia będą również stanowić zaskoczenie dla nieprzyjaciela. Podczas wykonywania przeciwuderzenia ważną rolę powinny spełniać środki walki radioelektronicznej. W tym czasie walka ta powinna zapewnić blokadę radioelektroniczną wojsk nieprzyjaciela, które włamały się w głąb obrony, skuteczną dezinformację oraz osłonę własnych systemów radioelektronicznych i wojsk. Walkę radioelektroniczną intensyfikuje się z chwilą podania sygnału do rozpoczęcia wychodzenia wojsk drugiego rzutu z rejonów wyjściowych.

Wszelkie przedsięwzięcia organizacyjne związane z wykonaniem przeciwuderzenia muszą być realizowane w ograniczonym czasie, a zadania - z dużą dokładnością przekazywane bezpośrednim wykonawcom. Dlatego też wypracowanie nowej decyzji o wykonaniu przeciwuderzenia lub uściślenie /dokonanie niezbędnych korekt i zmian/ decyzji powziętej w czasie organizacji obrony odbywa się w skrajnie ograniczonym czasie.

Przed wykonaniem przeciwuderzenia dowódca frontu konkretyzuje jego cel i ocenia sytuację. Oceniając nieprzyjaciela ustala: skład i możliwości rozwijania przez niego działań zaczepnych na poszczególnych kierunkach, w tym kierunek główny jego uderzenia; możliwości podejścia i wykorzystania przez nieprzyjaciela odwodów oraz wysadzenia desantów powietrznych, a na kierunku nadmorskim - morskich; możliwości i rozmieszczenie wykorzystania broni precyzyjnej; możliwości działania lotnictwa.

Po dokonaniu oceny aktualnej sytuacji ocenia możliwości wojsk własnych i określa: możliwości porażenia jądrowego i ogniowego głównego zgrupowania wojsk nieprzyjaciela; możliwości wojsk frontu, które mogą być wykorzystane do stawiania oporu i wykonania przeciwuderzenia; czas niezbędny na przemarsz i rozwinięcie drugiego rzutu frontu do wykonania przeciwuderzenia, siły i środki, które mogą i muszą zabezpieczać jego wykonanie.

W decyzji dotyczącej wykonania przeciwuderzenia dowódca frontu ujmuje:

- krótkie wnioski z oceny możliwości nieprzyjaciela;
- cel i zamiar przeciwuderzenia;
- zgrupowanie wojsk nieprzyjaciela, które zostanie obezwładnione, zniszczone lub rozbite uderzeniem zgrupowania przeciwuderzającego;

- skład, zadania, rubieże rozwinięcia i kierunki uderzeń wojsk wykonujących przeciwuderzenie, obiekty oraz czas wykonania uderzeń;

- zadania lotnictwa i śmigłowców bojowych;

- zadania WRiA, sposób ogniowego przygotowania i wsparcia przeciwuderzających wojsk;

- zadania wojsk OPL;

- zadania desantów powietrznych i ewentualnie OGM frontu;

- zadanie odwodów;

- przedsięwzięcia z zakresu zabezpieczenia operacyjnego działań;

- zasadnicze problemy współdziałania i dowodzenia.

W wypadku wykonywania przeciwuderzenia wzdłuż wybrzeża morskiego przestrzega się zasady ścisłego uzgodnienia współdziałania z marynarką wojenną,

Po powzięciu /uściśleniu/ przez dowódcę frontu decyzji sztab powinien w jak najkrótszym czasie przekazać zadania wykonawcom. Przeciwuderzenie rozpoczyna się zwykle niespodziewanym wykonaniem ogniowego porażenia, zwykle według trzech okresów. Do jego wykonania gromadzi się artylerię w liczbie 50-80 dział i moździerzy na 1 km frontu. Czas trwania ogniowego przygotowania może wynosić 30-40 minut. Niekiedy w ciągu 15-20 minut można uzyskać oczekiwane rezultaty, czyli zniszczyć /obezwładnić/ nieprzyjaciela. Do wsparcia przeciwuderzających wojsk wykorzystuje się maksymalną ilość lotnictwa i śmigłowców bojowych. W warunkach użycia broni jądrowej przeciwuderzenie rozpoczyna się zwykle w ślad za uderzeniami jądrowymi, lotnictwa, śmigłowców bojowych i artylerii.

Wojska podchodzące do rubieży rozwinięcia rozwijają się z marszu i wykonują gwałtowne, bardzo silne uderzenie. W nie-

których sytuacjach przeciwuderzenie może rozpocząć się nawiązaniem bojów spotkaniowych lub bitwy spotkaniowej. W tym wypadku szczególnie zacięta będzie walka o ujęcie przez przeciwuderzające wojska inicjatywy i narzucenie przeciwnikowi woli i sposobu działania.

Szybkość, skuteczność porażenia ogniowego, silne i zdecydowane początkowe uderzenie oraz aktywne oddziaływanie na głębokie tyły nieprzyjaciela, wzbranianie podejścia do rejonu działań jego odwodów w znacznym stopniu będą decydować zarówno o ujęciu inicjatywy, jak i skutecznym rozwinięciu przeciwuderzenia.

Podczas wychodzenia wojsk na rubież rozwinięcia i ich rozwijania się do przeciwuderzenia nieprzyjaciel może wykonać na nie uderzenia jądrowe, wysadzić desant powietrzny lub obezwładnić je wykorzystując w tym celu systemy rozpoznawczo-uderzeniowe. W tych warunkach ocalałe i zachowujące zdolność bojową wojska nie przerywają marszu lub rozwijania się i wchodzenia do bitwy, lecz wykonują uprzednio postawione im zadania. Dowódca i sztab bezzwłocznie organizują odtwarzanie dowodzenia i likwidację skutków uderzeń jądrowych, dokonują niezbędnych przegrupowań lub manewru w celu wzmocnienia siły uderzenia wojsk, które przeszły do przeciwuderzenia.

Podczas rozwijania natarcia przez przeciwuderzające wojska dowódca i sztab frontu śledzą uważnie rozwój sytuacji, wykorzystując powodzenie do szybkiego wyjścia na skrzydła i tyły nieprzyjaciela. Jeżeli jest to konieczne, dokonują manewru dla spotęgowania siły uderzenia na tych kierunkach, które będą sprzyjać osiągnięciu celu przeciwuderzenia. Podczas kierowania przeciwuderzeniem należy z uwagą śledzić sytuację na innych

kierunkach, zwłaszcza na kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela, który może skoncentrować swoje siły i wykonać uderzenie w skrzydło przeciwwuderzającego zgrupowania wojsk. Dlatego też rozwijając natarcie w głąb ugrupowania nieprzyjaciela równocześnie ubezpiecza się skrzydła wykonujących przeciwwuderzenie wojsk oraz porządkuje się i umacnia obronę na "ostrzu" uderzenia nieprzyjaciela, a także intensyfikuje niszczenie jego desantów.

W zależności od uzyskanych wyników przeciwwuderzenie może być zakończone przejściem wykonujących je wojsk do obrony odtworzonego położenia lub do przeciwnatarcia, a niekiedy - do ogólnego natarcia, wspólnie z podchodzącymi z głębi wojskami sojuszniczymi.

Jeżeli drugi rzut operacyjny frontu, który wykonywał przeciwwuderzenie, przechodzi na osiągniętej rubieży do obrony, wówczas bezwzględnie odtwarza się silny odwód ogólnowojskowy, a niekiedy nawet drugi rzut. Obronę organizuje się w skrajnie ograniczonym czasie, licząc się z możliwością wznowienia przez nieprzyjaciela natarcia.

6. ORGANIZACJA I PROWADZENIE ROZPOZNANIA W OKRESIE PRZYGOTOWANIA

I PROWADZENIA PIERWSZEJ OPERACJI OBRONNEJ FRONTU

W organizacji rozpoznania w pierwszej operacji obronnej frontu, prowadzonej na terytorium własnego kraju w ramach startęgicznej operacji obronnej wystąpią dwa okresy:

- przygotowania operacji;
- prowadzenia operacji obronnej przez front.

Przygotowanie operacji i rozwijanie wojsk frontu do obrony może się rozpocząć jeszcze w okresie zagrożenia, więc przed wybuchem wojny, lub też w początkowym okresie działań wojennych. Dla rozpoznania frontu ma to istotne znaczenie. Stąd też w okresie przygotowania operacji obronnej, z punktu widzenia organizacji i prowadzenia rozpoznania, mogą mieć miejsce dwa podokresy:

- przed rozpoczęciem działań wojennych /w okresie zagrożenia/;
- w czasie działań wojennych prowadzonych na przedpolu frontu /na terytorium sąsiednich państw sojusznicznych/.

W okresie bezpośrednio poprzedzającym działania wojenne, podczas mobilizacyjnego i operacyjnego rozwijania sił zbrojnych, większość obiektów nieprzyjaciela w krótkich terminach zmieni swoje położenie w terenie, przy tym zmiany te mogą przebiegać w stosunkowo krótkim czasie. Jednocześnie nieprzyjaciel będzie realizował szereg przedsięwzięć maskowania operacyjnego i dezinformacji. Dlatego rozpoznanie powinno bezustannie śledzić za zmianami zachodzącymi w ugrupowaniu wojsk nieprzyjaciela i ich działalności w celu wykrycia we właściwym czasie /z punktu widzenia potrzeb sił własnych/:

- rozpoczęcia oraz przebiegu mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych;

- zmian w codziennej działalności dowództw i wojsk, szczególnie wychodzenia ich z miejsc stałej dyslokacji;

- rejonów ześrodkowania i rozwijania do działań bojowych zgrupowań wojsk, szczególnie środków przenoszenia broni jądrowej oraz systemów rozpoznawczo-uderzeniowych;

- czasu rozpoczęcia działań wojennych oraz prawdopodobnego zamiaru ich prowadzenia /operacji na teatrze działań wojennych/.

Ponadto, zarówno w okresie zagrożenia jak i prowadzenia działań wojennych, naczelnym zadaniem rozpoznania jest wykrycie przygotowań nieprzyjaciela do użycia broni jądrowej oraz obiektów dla własnych uderzeń jądrowych, szczególnie pierwszego uderzenia jądrowego.

Powyższe zadania będą realizowane głównie przez rozpoznanie strategiczne oraz siły i środki rozpoznania związków operacyjnych dyslokujących lub rozwiniętych operacyjnie w tym czasie wzdłuż granic państwowych z potencjalnym przeciwnikiem.

Zaangażowanie sił i środków rozpoznania frontu w realizację zadań rozpoznawczych będzie uzależnione od konkretnego położenia jego wojsk, które mogą w tym czasie realizować zadania osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej lub też rozwijania operacyjnego i zajmowania odpowiednich rejonów w ugrupowaniu operacyjnym /w obronie strategicznej/. Do czasu rozpoczęcia przegrupowania wojsk frontu z miejsc stałej dyslokacji lub rejonów alarmowych do rejonów wyjściowych lub obrony, część sił i środków rozpoznania frontu prowadzi rozpoznanie zgodnie z planem Sztabu Generalnego WP. W szczególności jednostki rozpoznania radioelektronicznego szczebla frontowego i armijnego działają w ramach jednolitego systemu rozpoznania radioelektronicznego WP, zaś określone siły wojsk lotniczych prowadzą rozpoznanie powietrzne. Front w tym czasie uzyskuje

informacje rozpoznawcze ze Sztabu Generalnego WP i ewentualnie - w zależności od konkretnej sytuacji - ze sztabu dowództwa na teatrze działań wojennych.

Własnymi siłami i środkami front rozpoczyna prowadzenie rozpoznania z chwilą osiągnięcia przez nie gotowości do działań w pasie obrony frontu. Przegrupowanie jednostek rozpoznania z miejsc stałej dyslokacji lub rejonów alarmowych do rejonów ześrodkowania lub rozwinięcia do działań bojowych, dokonuje się w ramach przegrupowania i zajmowania obrony przez siły główne frontu /armie pierwszego rzutu/, z tym że rozwinięcie i osiąganie gotowości do działań przez poszczególne siły i środki rozpoznania zarówno armii pierwszego rzutu, jak i szczebla frontowego, powinno wyprzedzać w czasie rozwijanie do obrony odpowiednich ogólnowojskowych związków taktycznych i operacyjnych.

W powyższej sytuacji, głównie wskutek znacznego oddalenia od nieprzyjaciela i braku bezpośredniej styczności z nim, możliwości frontu w zakresie rozpoznania będą ograniczone. Działania rozpoznawcze będą bowiem prowadzone jedynie siłami i środkami rozpoznania radiowego KF, którego zadaniem będzie przede wszystkim wykrywanie zmian zachodzących w dyslokacji i przegrupowaniu dowództw i wojsk; tworzenie zgrupowań uderzeniowych oraz czasu przejścia przez nieprzyjaciela do działań wojennych. Bardziej konkretne obiekty rozpoznania dla frontu powinien określić sztab ND ZSZ na ZTDW.

Z chwilą rozpoczęcia przez nieprzyjaciela działań wojennych i prowadzenia działań obronnych przez wojska frontu, do czasu podejścia czołowych sił zgrupowań nieprzyjaciela do rubieży pasa przesłaniania /jeżeli jest organizowany/, do głównych zadań rozpoznania będzie należeć ustalenie:

- składu, ugrupowania i czasu podejścia do pasa przesłaniania

oraz kierunków uderzeń czołowych zgrupowań uderzeniowych nieprzyjaciela;

- ogólnego składu i prawdopodobnego czasu podejścia do rubieży obrony /pasa przesłaniania/ frontu kolejnych sił pierwszego rzutu grup armii;

- składu, miejsc rozmieszczenia i kierunków prawdopodobnego przegrupowania głębszych odwodów operacyjnych /grup armii i teatru działań wojennych/;

- przygotowań nieprzyjaciela do wysadzenia w pasie frontu desantów powietrznych i morskich;

- rejonów załadowania, przejścia morzem lub przelotu w powietrzu, rejonów wysadzania /zrzutu/ oraz składu i charakteru działań desantów powietrznych i morskich;

- wysuniętych lotnisk bazowania taktycznych sił powietrznych oraz miejsc bazowania /ładowania/ śmigłowców bojowych, szczególnie przeciwpancernych /szturmowych/;

- środków broni jądrowej oraz zespołów rozpoznawczo-uderzeniowych;

- grup dywersyjno-rozpoznawczych i dalekiego rozpoznania w ugrupowaniu wojsk i na tyłach frontu.

W okresie prowadzenia działań obronnych w pasie przesłaniania frontu, głównym zadaniem rozpoznania będzie sprecyzowanie składu i ugrupowania czołowych zgrupowań nacierających sił nieprzyjaciela oraz ustalenie kierunków ich uderzeń z marszu, a szczególnie kierunku głównego uderzenia na pierwszy /główny/ pas obrony.

W okresie prowadzenia bitwy obronnej o utrzymanie głównego pasa oraz kolejnych rubieży w głębi obrony, w tym i wybrzeża morskiego, oraz wykonywania przeciwuderzeń siłami drugich rzutów /odwodów/ armii i frontu, do głównych zadań rozpoznania będzie

należać ustalenie:

- składu i ugrupowania sił nieprzyjaciela podchodzących sukcesywnie do rubieży obrony frontu;
- składu i ugrupowania poszczególnych nacierających zgrupowań uderzeniowych, w tym głównego, kierunków uderzeń /głównego i pomocniczych/, a także składu i rubieży wprowadzenia do bitwy świeżych sił /odwodów, drugich rzutów/;
- rejonów rozmieszczenia i kierunków przegrupowania bliższych i dalszych odwodów operacyjnych;
- rejonów ześrodkowania, załadowania oraz przejścia bądź przerzutu, a także rejonów wysadzania /zrzutów/ i działań kolejnych /lub pierwszych jeśli nie były jeszcze wysadzane/ desantów powietrznych i morskich;
- składu i ugrupowania nieprzyjaciela na kierunkach przeciwuuderzeń armijnych i frontu;
- składu i bazowania taktycznych sił powietrznych oraz śmigłowców przeciwpancernych /szturmowych/;
- środków broni jądrowej i chemicznej oraz zespołów rozpoznawczo-uderzeniowych;
- sił i środków obrony powietrznej i przeciwlotniczej, szczególnie na zasadniczych kierunkach działań własnego lotnictwa;
- zasadniczych sił i środków oraz sposobów prowadzenia walki radioelektronicznej;
- systemu dowodzenia, szczególnie stanowisk /punktów/ dowodzenia oraz kierowania /naprowadzania/ lotnictwem i zespołami rozpoznawczo-uderzeniowymi;
- miejsc rozmieszczenia zasadniczych składów i baz zaopatrzenia materiałowo-technicznego.

W realizacji powyższych zadań rozpoznawczych w dużym stopniu

będą partycypować sąsiedzi frontu, przede wszystkim związki operacyjne /fronty/ prowadzące działania obronne na jego przedpolu. Będzie tak aż do czasu utraty tego obszaru i nawiązania przez front bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem na całej szerokości jego pasa obrony, aczkolwiek nie zawsze taka sytuacji musi mieć miejsce. Na niektórych bowiem kierunkach wojska sąsiadów działających na przedpolu mogą utrzymywać określone rejony /obszary/ terenu nawet przez cały okres bitwy obronnej frontu.

Stąd też ścisłe współdziałanie z sąsiadami działającymi na przedpolu frontu nabiera szczególnego znaczenia, wręcz decydującego o uzyskiwaniu niezbędnych danych o nieprzyjacielu zdobywanych przez rozpoznanie sąsiadów oraz efektywności działania sił i środków rozpoznania frontu. Obecność sąsiednich wojsk na przedpolu i prowadzone przez nie działania rozpoznawcze sprawiają, że front będzie prowadzić rozpoznanie na głębokość mniejszą niż by to miało miejsce w warunkach prowadzenia operacji w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem. Powoduje to zmniejszenie obszaru działań oraz stwarza możliwość uzyskania większej koncentracji wysiłku w odpowiednich rejonach i w określonym czasie. Wzajemne usytuowanie wojsk frontu i jego sąsiadów w przodzie stwarza jednak konieczność prowadzenia działań rozpoznawczych przez określone siły i środki frontu w rejonach /pasach/ odpowiedzialności sąsiadów, tj. prowadzenia działań we wspólnych strefach, szczególnie w miarę zbliżania się sąsiednich wojsk na przedpolu do rubieży naszej obrony. W miarę wspomnianego zbliżania się sąsiadów, następuje też sukcesywne wydłużanie się zasięgu /głębokości/ oraz zwiększenie intensywności rozpoznania siłami i środkami frontu, aż do całkowitego przejęcia odpowiedzialności za określony obszar terenu.

Powyższe uwarunkowania sprawiają, że zasadniczym przedmiotem współdziałania z sąsiadami na przedpolu będą dwie grupy działalności: sprawne uzyskiwanie przez front interesujących go danych /informacji/ o nieprzyjacielu od sąsiadów oraz organizacja działań rozpoznawczych siłami i środkami frontu w rejonach odpowiedzialności /działań/ sąsiadów. Wymaga to racjonalnych rozwiązań i skrupulatnych wzajemnych uzgodnień szczególnie w odniesieniu do rozpoznawanych obiektów, angażowanych sił i środków rozpoznania oraz czasu i sposobu realizacji poszczególnych zadań.

Współdziałanie z określonymi siłami Zjednoczonej Floty Bałtyckiej będzie dotyczyć przede wszystkim wymiany informacji rozpoznawczych, zgłaszania przez sztab frontu określonych potrzeb do realizacji przez rozpoznawcze siły morskie oraz uzgadniania działań sił i środków rozpoznania frontu - głównie powietrznego i radioelektronicznego - na akwenach morskich.

Współdziałanie z ewentualnymi sąsiadami bezpośrednio na prawo czy też lewo od pasa obrony frontu lub w głębi operacyjnej, nie powinno mieć jakiegoś szczególnego charakteru. Potrzeba współdziałania i wymiany informacji rozpoznawczych może ponadto zaistnieć z odpowiednimi związkami operacyjnymi, a nawet taktycznymi odwodów teatru działań wojennych, które mogą się znaleźć czasowo w rejonie pasa obrony frontu lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie /w głębi operacyjnej/.

Przedstawione w bardzo ogólnym zarysie warunki, w jakich będą realizowane zadania rozpoznawcze, rzutują na użycie /działania/ poszczególnych rodzajów rozpoznania frontu.

Rozpoznanie powietrzne od początku działań wojennych będzie realizować zadania na rzecz zabezpieczenia udziału wojsk lotniczych frontu w operacji przeciwpowietrznej i ewentualnie powietrznej na

TDW. Następnie, główny wysiłek tego rozpoznania będzie ukierunkowany na zabezpieczenie operacji obronnej frontu.

Podczas prowadzenia działań obronnych na przedpolu, lotnictwo rozpoznawcze frontu prowadzi działania /w ograniczonym limicie/ we współdziałaniu z lotnictwem związków operacyjnych walczących w przodzie. Do głównych zadań rozpoznania powietrznego frontu będzie należeć śledzenie i rozpoznanie:

- obiektów /szczególnie ruchomych/ zaplanowanych do pierwszego uderzenia jądrowego frontu;

- czołowych zgrupowań uderzeniowych wojsk zagrażających wyjściem w przestrzeń operacyjną i szybkim podejściem do rubieży obrony frontu /startegicznej rubieży obrony/;

- bliższych odwodów operacyjnych nieprzyjaciela /szczególnie zagrażających frontowi/.

W celu wydłużenia zasięgu, powyższe zadania lotnictwo rozpoznawcze /przynajmniej jego część/ powinno wykonywać z wysuniętych lotnisk bazowania.

Po odpowiednim zbliżeniu się czołowych sił nieprzyjaciela do rubieży obrony frontu, jego lotnictwo rozpoznawcze działając z maksymalnym natężeniem, skupia główny wysiłek na najbardziej zagrożonych kierunkach, z zadaniem rozpoznania zasadniczych zgrupowań nieprzyjaciela nacierających na obronę frontu. Do zadań tych należy również angażować część sił lotnictwa myśliwsko-bombowego. Na pozostałych kierunkach, tam gdzie będą utrzymywane określone rejony przez wojska walczące przed rubieżą obrony frontu, rozpoznanie powietrzne będzie prowadziło lotnictwo sąsiadów.

Rozpoznanie radioelektroniczne. Podczas prowadzenia działań obronnych przez wojska sąsiadów na przedpolu frontu, siły i środki batalionów rozpoznania radioelektronicznego armii oraz część sił pierwszego rzutu /szczególnie rozpoznania radioliniowego i stacji

radiolokacyjnych/ pułku rozpoznania systemów radiolokacyjnych i pułku rozpoznania radiowego frontu powinny być rozwinięte na rubieżach jak najdalej wysuniętych w kierunku nieprzyjaciela, tj. w pasie przesłaniania. W miarę zbliżania się nieprzyjaciela, siły te powinny być cofnięte na zasadnicze rubieże rozwinięcia. Główny wysiłek rozpoznania radioelektronicznego, podobnie jak powietrznego, powinien być skupiony na rozpoznanie zasadniczych lądowych zgrupowań uderzeniowych nieprzyjaciela. Rozpoznanie sił morskich oraz ewentualnych desantów morskich /powietrzno-morskich/ będą prowadziło przede wszystkim siły i środki rozpoznania radioelektronicznego flot, wojsk OPK i Sztabu Generalnego WP. Front natomiast powinien angażować swoje siły i środki w miarę narastania realnego zagrożenia desantowego.

Działania specjalne. W związku ze stosunkowo szerokim pasem obrony frontu oraz prowadzeniem tego rodzaju rozpoznania na znaczną głębokość przez związki operacyjne walczące na przedpolu frontu, jego siły i środki powinny być wykorzystywane na mniejszej głębokości, na wybranych kierunkach, przede wszystkim na zarysowującym się kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela, a ponadto ich użycie powinno być rozłożone w czasie. Część grup specjalnych frontu i armii oraz grup rozpoznawczych dywizji pierwszego rzutu powinna być przerzucona i pozostawiona w wybranych rejonach ugrupowania wojsk sąsiadów działających na przedpolu, w przewidywaniu zajęcia tego terenu przez nieprzyjaciela. Kolejny rzut grup specjalnych /grup rozpoznawczych/ powinien być przerzucony na teren zajęty przez nieprzyjaciela, po podejściu jego czołowych sił do pasa przesłaniania frontu. W tym czasie frontowi będą podporządkowane określone grupy specjalne związków operacyjnych, które utraciły odpowiednie obszary terenu na przedpolu frontu. W okresie tym zarówno we froncie, jak i w armii powinny pozostawać znaczne ilości

grup specjalnych w odwodzie w celu użycia ich w czasie bitwy obronnej z siłami głównymi nieprzyjaciela, a także ewentualnego przejścia frontu do przeciwnatarcia /operacji zaczepnej/.

Rozpoznanie agenturalne główny wysiłek będzie skupiać na obszarze przewidywanego pasa operacji zaczepnej frontu. W tym też obszarze powinno ono prowadzić rozpoznanie w okresie operacji obronnej, z tym że część źródeł rozpoznania agenturalnego powinna być dodatkowo rozmieszczona w ważnych rejonach /obiektach/ na przedpolu frontu, w przewidywaniu zajęcia ich przez nieprzyjaciela. Na innych kierunkach /obszarach/ rozpoznanie agenturalne będzie realizowane przez związki operacyjne prowadzące działania bojowe na przedpolu frontu lub przechodzące do operacji /bitwy/ z głębi teatru działań wojennych. Front będzie korzystał z rezultatów tego rozpoznania na zasadzie współdziałania /uzyskiwania informacji o nieprzyjacielu/.

Szczególnie trudne w realizacji będą zadania rozpoznania na rzecz obrony przeciwdesantowej wybrzeża morskiego. Trudności te wynikają przede wszystkim z tego, że główny wysiłek sił i środków rozpoznania front musi skierować na zachód, na rozpoznanie głównych zgrupowań sił lądowych i taktycznych sił powietrznych nieprzyjaciela. Jednocześnie konieczne będzie ciągłe śledzenie i rozpoznawanie nieprzyjaciela w rejonach prawdopodobnych rejonów ześrodkowania i załadowania desantów morskich i powietrznych oraz formowania morskich zespołów desantowych. Od momentu wykrycia załadowania desantów, dalsze ich śledzenie i rozpoznawanie aż do lądowania i działań na bronionym wybrzeżu morskim wymaga szczególnie dużego wysiłku rozpoznawczego, przekraczającego możliwości frontu. Wysłanie desantu morskiego i ewentualnie powietrznego będzie bowiem z reguły zbiegać się z silnymi uderzeniami wojsk nieprzyjaciela na kierunkach lądowych, gdzie też front będzie musiał

prowadzić rozpoznanie intensywne i na dużą głębokość. Jednocześnie równie intensywne i na dużą głębokość musi prowadzić rozpoznanie sił desantowych nieprzyjaciela.

Powyższe uwarunkowania, jak i charakter obszaru prowadzenia operacji przeciwdesantowej oraz uczestniczące w niej siły przesądzą o potrzebie angażowania do realizacji zadań rozpoznawczych dla zabezpieczenia tej operacji - sił i środków: Sztabu Generalnego WP, teatru działań wojennych, frontu, szczególnie zgrupowania wojsk broniących wybrzeża, w tym sił i środków Pomorskiego Okręgu Wojskowego i wojsk ochrony pogranicza, oraz wojsk OPK.

Rozpoznanie powietrzne na rzecz obrony wybrzeża morskiego będzie prowadzić głównie lotnictwo Zjednoczonej Floty Bałtyckiej, a ponadto wojsk OPK, a na większą głębokość - szczególnie rejonów ześrodkowania i załadowania sił desantowych nieprzyjaciela - również lotnictwo teatru działań wojennych. Pozwala to na wydzielenie do realizacji tych zadań stosunkowo skromnego limitu lotnictwa rozpoznawczego frontu. Jego wysiłek będzie musiał być zwiększony w wypadku podjęcia przez nieprzyjaciela działań desantowych.

Siły nawodne i podwodne floty powinny rozpoznawać zgrupowania sił desantowych na morzu podczas ich formowania, przejścia, lądowania oraz zabezpieczenia działań desantowych.

Rozpoznanie radioelektroniczne będzie realizowane głównie przez siły i środki zjednoczonej floty, Sztabu Generalnego WP i wojsk OPK oraz zgrupowania wojsk frontu broniących wybrzeża morskiego. Z chwilą wykrycia bezpośrednich przygotowań nieprzyjaciela do operacji desantowej i podczas jej trwania może zajść potrzeba zaangażowania na ten kierunek części frontowych sił i środków rozpoznania radioelektronicznego.

Front powinien również wydzielić część sił rozpoznania agenturalnego do rozpoznania rejonów ześrodkowania i załadowania desantów.

Największy wysiłek rozpoznania frontu realizowany jest podczas przejścia desantu morskiego morzem, lądowania i niszczenia go po wylądowaniu, a także niszczenia desantów powietrznych nieprzyjaciela na wybrzeżu morskim. W miarę przybliżania się desantów nieprzyjaciela nasila się zaangażowanie poszczególnych rodzajów sił i środków rozpoznania wojsk broniących wybrzeża morskiego /prowadzących operację przeciwdesantową/. Z chwilą podjęcia walki z desantami na własnym brzegu, przystępują do działań wszystkie siły i środki rozpoznania z wyjątkiem znajdujących się w odwodzie, których należy użyć przede wszystkim dla zabezpieczenia przeciwuderzenia w celu zniszczenia nieprzyjaciela na opanowanym przez niego przyczółku /przyczółkach/.

Specyficzną właściwością działań obronnych frontu, prowadzonych w ramach obrony strategicznej na terytorium własnego kraju, będzie również to, że nieprzyjaciel może znacznie większy niż w innych warunkach ciężar walki przenieść na tyły naszych wojsk - już w taktycznej strefie obrony - z zamiarem osłabienia, a nawet odcięcia od strefy działań bojowych odwodów i drugich rzutów armijnych i frontowych, a także dezorganizacji systemu zaopatrzenia materiałowo-technicznego, dowodzenia, komunikacji. W związku z tym należy większy niż w innych przypadkach wysiłek skupić na prowadzenie rozpoznania w głębi ugrupowania wojsk i tyłów na całą głębokość pasa obrony frontu. Do realizacji tego zadania, oprócz sił i środków poszczególnych armii i frontu, należy wykorzystać siły i środki rozpoznania obrony terytorium kraju.

Siły i środki poszczególnych systemów rozpoznania wchodzących w skład sił obrony terytorium kraju, powinny w zasadzie pozostawać w całości we właściwych dla nich strukturach organizacyjnych i działać na korzyść frontu na zasadach operacyjnego podporządkowania

lub współdziałania, z wyjątkiem sił i środków rozpoznania związków taktycznych i oddziałów obrony terytorialnej /w tym określonych brygad WOP/, które na okres operacji zostaną podporządkowane frontowi. Stosownie do powyższego założenia, dla potrzeb rozpoznania obszar kraju powinien być podzielony na dwie strefy.

Pierwsza strefa powinna obejmować teren mieszczący się w pasie obrony frontu, tj. od zachodniej granicy państwa i w głębi do tylnej granicy tyłów frontu /250-350 km od przedniego skraju obrony/. Znajdujące się w tej strefie siły i środki rozpoznania obrony terytorium kraju powinny działać na zasadzie operacyjnego podporządkowania dowództwu frontu.

Druga strefa obejmuje pozostałą część obszaru kraju mieszczącą się poza pasem obrony frontu, tj. poza tylną granicą tyłów frontu. Znajdujące się w tej strefie siły i środki rozpoznania działają w systemie obrony terytorium kraju, z tym że część sił i środków rozpoznania radioelektronicznego wchodzących w skład jednolitego systemu rozpoznania radioelektronicznego WP, może być rozwinięta i prowadzić rozpoznawczą działalność bojową w strefie pierwszej, w pasie obrony frontu.

W celu zapewnienia sprawności działania sił i środków rozpoznania będących w operacyjnym podporządkowaniu dowództwu frontu, nie należy dokonywać zmian, które mogłyby spowodować deformacje w strukturach organizacyjnych, podporządkowaniu i współdziałaniu tych sił i środków, a w konsekwencji zakłócenia funkcjonowania odpowiednich systemów rozpoznania. Powinny one pozostać w określonych dla nich strukturach organizacyjnych i podlegać odpowiednio dowództwom okręgów wojskowych /czasu wojennego/ i wojewódzkim sztabom wojskowym. Zapewni to sprawne dowodzenie /kierowanie/ siłami i środkami oraz funkcjonowanie obiegu informacji rozpoznawczych, w oparciu o zawczasu przygotowany system łączności.

Do głównych zadań omawianych sił i środków będzie należeć rozpoznanie grup dywersyjno-rozpoznawczych, dalekiego rozpoznania oraz desantów nieprzyjaciela.

Zadania do rozpoznania w omawianej strefie stawia dowództwo /sztab/ frontu dowództwom /sztabom/ okręgów wojskowych, a te z kolei wojewódzkim sztabom wojskowym, zaś wojewódzkie sztaby wojskowe /WKO/ - podległym jednostkom /organom/. W odwrotnych relacjach przekazywane są informacje /meldunki/ rozpoznawcze: z dołu do okręgów wojskowych, które z kolei po odpowiedniej analizie i ocenie przekazują je dowództwu /sztabowi/ frontu oraz dowództwom /sztabom/ zainteresowanych armii. Stosownie do konkretnego usytuowania w terenie, wojewódzkie sztaby wojskowe mogą ponadto - zgodnie z ustaleniami dowództwa frontu - współdziałać i przekazywać odpowiednie informacje bezpośrednio najbliższym położonym dowództwom /sztabom/ armii, związków taktycznych i samodzielnych oddziałów wchodzących w skład armii lub dowódców armii. Rozwiązanie takie przyczyni się do bardziej ścisłego współdziałania w terenie i skrócenie czasu obiegu informacji pomiędzy wojewódzkimi sztabami wojskowymi /WKO/ a zainteresowanymi ogniwami dowodzenia wojsk frontu. Określone informacje o nieprzyjacielu powinny być również przekazywane przez sztaby frontu i armii do sztabów okręgów wojskowych, a na niższych szczeblach dowodzenia - do wojewódzkich sztabów wojskowych, a tym samym i do wojewódzkich komitetów obrony.

Zgodnie ze strukturą systemów dowodzenia obowiązującą w obronie terytorium kraju, w rozumieniu wyżej przedstawionego rozwiązania bezpośredniemu podporządkowaniu operacyjnemu dowództwu frontu w zakresie rozpoznania podlegają dowództwa okręgów wojskowych i wojewódzkie sztaby wojskowe oraz podległe im siły i środki rozpoznania ogólnowojskowego. Natomiast siły i środki na obszarze poszczególnych okręgów wojskowych, wchodzące w skład systemów rozpoznania: wojsk OPK, obrony cywilnej, rozpoznania przeciwdywersyj-

nego /kontrywiadowczego/ oraz źródła informacji z gospodarki narodowej - pozostające we właściwych im strukturach organizacyjnych i systemu kierowania w ramach WKO - na zasadach współdziałania przekazują odpowiednie informacje /dane/ rozpoznawcze do wojewódzkich sztabów wojskowych, a te - do sztabów okręgów wojskowych. Sztaby okręgów wojskowych, poprzez wojewódzkie sztaby wojskowe, informują w odpowiednim zakresie wojewódzkie komitety obrony, a te z kolei odpowiednie organa administracji terenowej i gospodarki narodowej. Ponadto sztaby okręgów wojskowych i wojewódzkie sztaby wojskowe zgłaszają pod adresem wojewódzkich komitetów obrony postulaty w zakresie określonych zadań rozpoznawczych. Do realizacji zgłaszanych postulatów wojewódzkie komitety obrony powinny być zobowiązane na mocy odpowiednich zarządzeń Komitetu Obrony Kraju, a także ministra Spraw Wewnętrznych i szefa Obrony Cywilnej Kraju.

Sztab frontu powinien również współdziałać w wymianie informacji rozpoznawczych ze sztabem /CSD/ wojsk OPK.

Informacje rozpoznawcze z obszaru kraju mieszczącego się w drugiej strefie rozpoznania, sztab frontu powinien otrzymywać ze Sztabu Generalnego WP /Zarządu II/, a ponadto może on być również informowany bezpośrednio przez odpowiednie dowództwa okręgów wojskowych.

7. ORGANIZACJA I PROWADZENIE WALKI RADIOELEKTRONICZNEJ W PIERWSZEJ OPERACJI OBRONNEJ FRONTU

Walka radioelektroniczna w swej istocie jest walką o dowodzenie, w ramach której dąży się z jednej strony do sparaliżowania systemów dowodzenia wojskami i kierowania środkami walki nieprzyjaciela, z drugiej zaś - do zapewnienia stabilnej pracy analogicznych systemów wojsk własnych.

Istota walki radioelektronicznej wskazuje na jej podstawowy cel, który w operacji obronnej frontu wynika z nadrzędnego celu operacji i powinien być z nim zbieżny, a jednocześnie możliwy do osiągnięcia. Warunkowany on jest rozwojem sytuacji strategiczno-operacyjnej i radioelektronicznej na obszarze kraju i całym terytorium ZTDW oraz zadaniem frontu. Z tych właśnie względów stosownie do celu operacji i warunków jej prowadzenia, każdorazowo zachodzi potrzeba precyzowania celu walki radioelektronicznej na cały, możliwy i przewidywany przebieg działań obronnych oraz uściślenia go stosownie do wytworzonych sytuacji na poszczególne okresy i etapy operacji mając na uwadze warunki i możliwości przejścia z obrony do operacji zaczepnej.

Celem walki radioelektronicznej w operacji obronnej frontu jest zdezorganizowanie pracy środków i systemów radioelektronicznych decydujących o sprawności rozpoznania, działaniu systemów broni precyzyjnych, zwłaszcza systemów rozpoznawczo-uderzeniowych oraz o dowodzeniu wojskami i kierowaniu środkami rażenia atakujących zgrupowań wojsk nieprzyjaciela. Aby ten cel osiągnąć konieczne jest: zniszczenie ważnych obiektów radioelektronicznych zgrupowań uderzeniowych wojsk nieprzyjaciela działających w pasie obrony frontu; uniemożliwienie produkcji i dopływu nowych środków

radioelektronicznych w obszar działań bojowych; obezwładnianie zakłóceniami i dywersją relacji łączności dowodzenia wojskami i kierowania środkami walki, szczególnie bronią precyzyjną i systemami rozpoznawczo-uderzeniowymi oraz skutecznym zakłócanie pracy środków i systemów radiolokacyjnych i radionawigacyjnych, przy równoczesnym zapewnieniu żywotności i ciągłości sprawnego funkcjonowania, jak również odpowiednich warunków pracy systemów rozpoznania, dowodzenia i kierowania środkami walki wojsk własnych. Dotyczy to przede wszystkim zasadniczych zgrupowań obronnych wojsk pancernych i zmechanizowanych, zgrupowań wojsk lotniczych i wojsk obrony powietrznej kraju oraz tych rodzajów wojsk i elementów ugrupowania operacyjnego frontu i armii, które odgrywają decydującą rolę w realizacji zadań strategiczno-operacyjnych w poszczególnych etapach operacji.

Osiągnięcie celu walki radioelektronicznej w operacji obronnej frontu zapewnia się przez wykonanie wielu kompleksowych zadań. Do zasadniczych należy zaliczyć:

- niszczenie różnymi środkami i sposobami na obszarze nieprzyjaciela magazynów sprzętu radioelektronicznego oraz wybranych zakładów produkcji sprzętu i podzespołów elektronicznych;
- ogniowe niszczenie stacjonarnych obiektów radioelektronicznych wykorzystywanych dla celów rozpoznania, dowodzenia wojskami, kierowania środkami rażenia, bronią precyzyjną i systemami rozpoznawczo-uderzeniowymi, jako celów pierwszej kolejności rażenia oraz innych obiektów o podobnym znaczeniu, w szczególności jednak: węzły łączności pierwszej kategorii; naziemne satelitarne stacje nadawczo-odbiorcze; główne i zapasowe stanowiska dowodzenia; posterunki rozpoznania i naprowadzania systemu NADGE; stanowiska dowodzenia i węzły łączności lotnictwa taktycznego i sił morskich;

zasadnicze połączenia kablowe pomiędzy węzłami łączności; stanowiska dowodzenia, w szczególności ich centra operowania informacji systemu wojny elektronicznej grupy armii i rodzajów sił zbrojnych;

- ogniowe niszczenie zasadniczych elementów polowych systemów dowodzenia, rozpoznania i kierowania środkami walki szczególnie bronią precyzyjną, rozwiniętymi w ugrupowaniu związków operacyjnych atakujących zgrupowań wojsk nieprzyjaciela, przede wszystkim stanowiska dowodzenia grupy armii, PTSP, korpusów armijnych, węzły łączności obsługujące operacyjne SD, centrum opracowania danych i kierowania systemem PLSS, centra opracowania danych systemu wojny elektronicznej KA i dywizji, polowe stanowiska dowodzenia lotnictwa taktycznego i obrony powietrznej, stanowiska dowodzenia dywizjonów i baterii rakiet PATRIOT i LANCE, bazy lotnicze samolotów rozpoznawczych, samolotów WRE oraz samoloty, środki rażenia i dowodzenia wykorzystywane w systemach rozpoznawczo-uderzeniowych;

- obozwardnianie zakłóceniami i dywersją radioelektroniczną sieci radiowych KF powiadamiania, dowodzenia i naprowadzania lotnictwa taktycznego, sił morskich, pokładowych samolotowych i okrętowych stacji radiolokacyjnych, środków łączności i radionawigacji lotnictwa taktycznego działającego nad obszarem pasa obrony frontu /nad obszarem PRL/;

- wykonanie przez wojska przedsięwzięć obrony radioelektronicznej zapewniających: zachowanie sprawności działania systemów rozpoznania, dowodzenia i kierowania środkami walki wojsk OPK, lotnictwa i wojsk OPL, ukrycie i zabezpieczenie stabilnej pracy systemów dowodzenia wojskami i kierowania uzbrojeniem wojsk oraz wykorzystanie międzygarnizonowego systemu łączności, systemu telekomunikacyjnego, radiokomunikacyjnego i telewizyjnego na obszarze kraju dla potrzeb sił zbrojnych;

- zrealizowanie przedsięwzięć przeciwdziałania technicznym środkom i systemom rozpoznania przede wszystkim wykonanie zadań maskowania operacyjnego i maskowania bezpośredniego wojsk; ustawianie odbijaczy katowych, ekranów i masek wytłumiających, przygotowanie obiektów pozornych w zakresie radiolokacji i podczerwieni, ustawianie pozornych źródeł promieniowania elektromagnetycznego, prowadzenie dezinformacji radioelektronicznej oraz zrealizowanie przedsięwzięć związanych z likwidacją grup rozpoznawczo-dywersyjnych nieprzyjaciela i likwidację zdalnie ustawianych technicznych środków rozpoznania i zakłóceń.

Ta ogromna różnorodność oraz specyfika zadań walki radioelektronicznej w operacji frontowej zmuszają do kompleksowego ujmowania wszystkich przedsięwzięć z tego zakresu. Do ich wykonania angażowane muszą być nie tylko wyspecjalizowane oddziały i pododdziały walki radioelektronicznej, lecz również siły i środki wszystkich bez wyjątku rodzajów wojsk i rodzajów sił zbrojnych, stosownie do potrzeb i ich możliwości bojowych.

Ogniowe niszczenie naziemnych obiektów radioelektronicznych nieprzyjaciela realizowane będzie bronią jądrową, ogniem wojsk raketowych i artylerii oraz uderzeniami lotnictwa. Natomiast niszczenie powietrznych obiektów radioelektronicznych realizowane będzie siłami i środkami lotnictwa oraz przez wojska obrony powietrznej kraju i wojska obrony przeciwlotniczej frontu i armii.

Do wykonania w systemie walki radioelektronicznej zadań obezwładniania radioelektronicznego w operacji obronnej frontu obecnie mogą być użyte: dwa wyspecjalizowane pułki zakłóceń radioelektronicznych frontu /pułk zakłóceń radiowych i pułk zakłóceń radiolokacyjnych/ oraz bataliony zakłóceń radioelektronicznych armii ogólnowojskowych /dwa bataliony w każdej armii - batalion zakłóceń radiowych i batalion zakłóceń radiolokacyjnych/; eskadry

śmigłowców walki radioelektronicznej lotnictwa frontowego i lotnictwa wojsk lądowych; wyspecjalizowane pułki i bataliony zakłóceń radiolokacyjnych wojsk obrony powietrznej kraju oraz pułk /bataliony/ rozpoznania i zakłóceń radioelektronicznych marynarki wojennej. Pod koniec lat osiemdziesiątych należy widzieć wykorzystanie w tym spójnym systemie obezwładniania radioelektronicznego, wyspecjalizowanych kompanii walki radioelektronicznej dywizji zmechanizowanych i pancernych.

Zadania o charakterze biernym mające na celu zdecydowane zmniejszenie skutków oddziaływania nieprzyjaciela na urządzenia i systemy radioelektroniczne i zarazem zwiększenie żywotności i niezawodności ich funkcjonowania realizowane będzie przez wojska w ramach zabezpieczenia działań bojowych. Zasadniczym ich celem to przede wszystkim skuteczna obrona radioelektroniczna i przeciwdziałanie rozpoznaniu nieprzyjaciela. Z tych właśnie względów stanowią one przedmiot zainteresowania oraz działalności wszystkich dowódców i sztabów oraz użytkowników urządzeń i systemów radioelektronicznych. Organizację i realizację tych przedsięwzięć na każdym szczeblu dowodzenia należy zapewniać według tych samych zasad co innych elementów zabezpieczenia działań bojowych.

Wykonanie założonych i kompleksowych zadań aktywnej walki radioelektronicznej, w szczególności zadań obezwładniania radioelektronicznego na czas operacji obronnej frontu wymaga dokonania przegrupowania oddziałów i pododdziałów zakłóceń z miejsc stałej dyslokacji, lub z innych rejonów ich przebywania w obszar bitwy, w celu zajęcia we właściwym terminie najbardziej korzystnych pozycji bojowych do prowadzenia skutecznych zakłóceń i dywersji na zasadniczych kierunkach obrony. Jest to konieczne. Oddziały i pododdziały zakłóceń radioelektronicznych frontu i armii znajdować się bowiem będą w różnym stanie gotowości bojowej. Doświadczenia ćwiczeń wykazują, że armijne bataliony zakłóceń przegrupować należy

na odległość 300-600 km. Na wykonanie tego zadania wymagana jest jedna lub dwie doby. Natomiast frontowe pułki zakłóceń należy przegrupować na odległość 200-300 km, na co również potrzebna jest jedna lub dwie doby.

Należy wszystko czynić, aby wspomniany manewr oddziałami i pododdziałami zakłóceń radioelektronicznych wykonać już w okresie pojawienia się pierwszych symptomów zagrożenia wojennego. W wypadku bowiem przegrupowywania oddziałów i pododdziałów zakłóceń radioelektronicznych po rozpoczęciu działań wojennych istnieje groźba nie tylko wydłużenia czasu ich marszu, lecz również groźba poniesienia znacznych strat od atakującego lotnictwa nieprzyjaciela oraz uderzeń wykonanych bronią precyzyjną, zwłaszcza środkami rażenia systemów rozpoznawczo-uderzeniowych. Wszystko to może zdecydowanie zmniejszyć możliwości aktywnego radioelektronicznego oddziaływania na wojska nieprzyjaciela. Jak wykazują badania w najtrudniejszej sytuacji może się znaleźć frontowy pułk zakłóceń radiolokacyjnych, szczególnie w wypadku zniszczenia mostów na Wiśle. Powstaną wtedy duże trudności jego przegrupowania w pas obrony frontu. Mając powyższe na uwadze, konieczne jest dokonanie poprawy położenia tego pułku, już w okresie wystąpienia pierwszych oznak zagrożenia wojennego.

Przegrupowanie /manewr/ oddziałów i pododdziałów zakłóceń radioelektronicznych powinien być realizowany zgodnie z planem rozwinięcia operacyjnego wojsk i podporządkowany przewidywanemu dla nich ugrupowaniu bojowemu w pierwszej operacji obronnej. W zależności od rozwoju sytuacji operacyjnej podczas przegrupowania istnieje możliwość dokonania jedynie pewnej korekty.

Ugrupowanie sił i środków zakłóceń i dywersji radioelektronicznej w przewidywanych i wcześniej zaplanowanych rejonach rozwinięcia podporządkować należy realizacji głównych zadań operacyjnych frontu.

Wkomponowane ono powinno być w strukturę obrony frontu w taki sposób, aby zapewniło optymalne warunki wykonania zadań obeszłania radioelektronicznego i dywersji radiowej oraz możliwości wykonania manewru w czasie trwania walki obronnej.

Ugrupowanie operacyjne sił i środków WRE frontu składa się z:

- ugrupowania pododdziałów zakłóceń radioelektronicznych armii pierwszego rzutu operacyjnego frontu;
- ugrupowania frontowych pułków zakłóceń radioelektronicznych zakłóceń radiowych i zakłóceń radiolokacyjnych;
- ugrupowania eskadry śmigłowców WRE i stref ich działania w pasie obrony frontu;
- ugrupowania oddziałów i pododdziałów zakłóceń radiolokacyjnych wojsk obrony powietrznej kraju działających w pasie obrony frontu;
- ugrupowania sił i środków rozpoznania i zakłóceń radioelektronicznych marynarki wojennej rozwiniętych w pasie działania frontu.

Siły i środki WRE armii pierwszego rzutu operacyjnego rozwija się w obszarze głównego wysiłku obrony.

Bataliony zakłóceń radiowych należy ugrupować na dwóch rubieżach. Pierwszą rubież stanowią środki zakłóceń radiowych UKF rozmieszczone na pozycjach bojowych w odległości 8-10 km od przedniego skraju obrony. Środki te rozwija się grupami w taki sposób aby pod naporem uderzających wojsk nieprzyjaciela mogły odchodzić na skrzydła broniących się wojsk. Przewidywać należy, że część tych środków może być wykorzystana w pasie przesłaniania. Najbardziej do tego nadają się plutony wyposażone w stacje R-330 P. W pasie przesłaniania ugrupowuje się je w jedną linię w odstępach kilku kilometrów z takim wyliczeniem, aby mogły nie przerywając zakłóceń planowo odchodzić bez strat do przedniego skraju obrony.

Drugą rubież stanowią środki zakłóceń radiowych KF rozmieszczone na pozycjach bojowych w odległości 15-20 km od przedniego

skraju obrony. Rejony zapasowe dla tych środków powinny znajdować się za głównym pasem obrony. Łączne możliwości jednego armijnego batalionu zakłóceń radiowych pozwalają na obezwładnienie zasadniczej łączności radiowej KF i UKF dwóch dywizji działających w pierwszym rzucie korpusu armijnego nieprzyjaciela.

Armijne bataliony zakłóceń radiolokacyjnych rozwija się do osłony obiektowo-strefowej w taki sposób aby mogły skutecznie skuć główny wysiłek swoich działań w rejonie obrony armii na osłonie głównych zgrupowań wojsk oraz na osłonie ABROT i SD.

Na pierwszej rubieży rozwinięcia należy rozmieszczać stacje impulsowo-odzewowe SPO-8 w odległości 25-30 km od przedniego skraju obrony. Ugrupowanie bojowe batalionu powinno być ściśle zsynchronizowane z ugrupowaniem jednostek wojsk OPL, w taki sposób aby zapewnić najkorzystniejsze warunki prowadzenia wspólnych działań.

Siły i środki jednego armijnego batalionu zakłóceń radiolokacyjnych pozwalają na skuteczną osłonę radioelektroniczną przed rozpoznaniem z powietrza i uderzeniami lotnictwa nieprzyjaciela stanowisk dowodzenia armii, ABROT oraz wojsk dwóch dywizji broniących się w pierwszym rzucie operacyjnym armii.

Siły i środki pułków zakłóceń radioelektronicznych frontu rozwija się na kierunku uderzenia głównych sił nieprzyjaciela.

Pułk zakłóceń radiowych ugrupowuje się w jednym rzucie w odległości 150-200 km od przedniego skraju głównego pasa obrony.

Szerokość rozwinięcia pułku około 50-60 km, co pozwala na zachowanie odstępów między plutonami 5-7 km.

Łączne możliwości pułku pozwalają na obezwładnienie łączności radiowej KF dwóch korpusów armijnych i wchodzących w ich skład pierwszorzutowych związków taktycznych oraz ważniejszych relacji łączności grupy armii i PTSP.

Pułk zakłóceń radiolokacyjnych rozwija się do osłony radioelektronicznej ważnych obiektów frontowych przede wszystkim: FBROT, SD frontu, rejonów bazowania lotnictwa frontowego, ważniejszych obiektów komunikacyjnych i rejonów wyładowania wojsk, sprzętu bojowego i uzbrojenia.

Siły i środki pułku pozwalają na osłonę radioelektroniczną przed powietrznym rozpoznaniem radiolokacyjnym i uderzeniami lotnictwa wymienionych elementów jako obiektów powierzchniowych, obezwładnienie zakłóceniami około dwudziestu lotniczych relacji radiowych oraz zdezorganizowanie pracy pokładowych urządzeń radionawigacyjnych obsługiwanych przez radiolatarnie rozmieszczone na obszarze ugrupowania dwóch-trzech korpusów armijnych.

Śmigłowcom WRE wyznacza się rejony poza kierunkiem uderzeń zgrupowań wojsk nieprzyjaciela nie głębiej niż 80-100 km od przedniego skraju głównego pasa obrony w rejonie, który zapewnia duże bezpieczeństwo przed uderzeniami lotnictwa nieprzyjaciela oraz krótkie doloty do stref dyżurowania i zakłóceń.

Strefy dyżurowania i zakłóceń wybierać należy na kierunkach wykonywania zadań, przez lotnictwo frontowe oraz jednostek raketowych lub na skrzydłach kierunku uderzenia lotnictwa, nie dalej niż 25-30 km od przedniego skraju obrony. Rejony te trzeba wybierać w taki sposób, aby ustrzec się przed straceniem przez własne środki OPL /szczególnie poza rejonami rozwinięcia pułków zmechanizowanych ze środkami "Strzała-1"/.

Siły i środki obezwładnienia radioelektronicznego wojsk OPK rozwijają się na obszarze kraju w taki sposób aby stworzyły wspólnie z środkami raketowymi spójny system osłony ważnych rejonów i rubieży oraz obiektów wojskowych.

W systemie obrony powietrznej kraju najważniejsze zadania walki

radioelektronicznych realizuje pułk zakłóceń radiolokacyjnych. Posiadanyimi siłami i środkami zdolny jest do obezwładniania radioelektronicznych systemów i środków pokładowych samolotów i bezzałogowych środków nieprzyjaciela przeznaczonych do łączności, nawigacji rozpoznania celów naziemnych i celnego użycia bomb i rakiet klasy powietrze-ziemia, a także krótkofalowej łączności radiowej dowodzenia siłami powietrznymi nieprzyjaciela.

Działania pułku i batalionów zakłóceń radiolokacyjnych w ramach jednolitego systemu obrony powietrznej kraju stanowią wzmocnienie bariery raketowej na prawdopodobnych głównych kierunkach nalotów lotnictwa nieprzyjaciela. Odpowiednio do sytuacji i potrzeb powinny one być użyte w spójnym systemie wraz z środkami raketowymi i lotnictwem do osłony ważniejszych ośrodków administracyjno-politycznych i gospodarczych, węzłów kolejowych, przepraw wodnych i portów, a ponadto stanowisk dowodzenia, wojsk w rejonach ześrodkowania, na przeprawach i drogach marszu oraz baz marynarki wojennej lub doraźnie, jako samodzielne elementy osłony do zamknięcia wyłomów dokonanych przez nieprzyjaciela w systemie obrony powietrznej.

Szczególnie szczelnie osłaniany ogniem i radioelektronicznie powinien być pas wybrzeża, rejon Warszawy wraz z dogodnymi kierunkami dolotu dla lotnictwa nieprzyjaciela oraz rejon Zagłębia Śląskiego.

W warunkach przejścia wojsk frontu do obrony na obszarze kraju system obezwładniania radioelektronicznego OPK powinien być maksymalnie wykorzystany poprzez wprzęgnięcie go tam gdzie jest to możliwe w system osłony radioelektronicznej zgrupowania obronnego wojsk frontu. Równocześnie system osłony radioelektronicznej frontu powinien między innymi uwzględniać potrzeby środków ogniowych systemu obrony powietrznej kraju w zwalczaniu lotnictwa nieprzyjaciela.

Siły i środki rozpoznania i obezwładniania radioelektronicznego marynarki wojennej rozwijane są wzdłuż wybrzeża morskiego i realizują zadania przede wszystkim w stosunku do sił morskich nieprzyjaciela. Wykorzystywane w pasie nadmorskim środki zakłóceń radiowych KF posiadają identyczne parametry co środki zakłóceń frontowego pałku zakłóceń radiowych. Dzięki temu możliwe jest ich wykorzystanie nie tylko dla celów wsparcia działań marynarki wojennej, lecz również mogą one być użyte na potrzeby frontu /armii/, szczególnie w operacji przeciwdesantowej na kierunku nadmorskim, bez dokonywania zmiany rejonów rozwinięcia. Zadania wykonywane na rzecz marynarki wojennej wzmacniają cały system walki radioelektronicznej w pasie obrony frontu, co wynika z tego, że podczas rozwijania sił marynarki wojennej do działań bojowych główny wysiłek walki radioelektronicznej podległych oddziałów i pododdziałów skupia się na utrudnieniu nieprzyjacielowi rozpoznania środkami technicznymi. Obezwładnia się ponadto łączność radiową lotnictwa nieprzyjaciela, jego sił rozpoznawczych i uderzeniowych. Dezinformuje się stacjonarne hydroakustyczne systemy na kierunku rozwijania różnego typu okrętów oraz odwodzi się siły uderzeniowe i zwalozające okręty podwodne nieprzyjaciela na kierunki pozorne.

Efektywne prowadzenie walki radioelektronicznej uwarunkowane jest sprawnym dowodzeniem, w jednolitym systemie wszystkimi rozwiniętymi na obszarze kraju - w pasie obrony frontu - siłami i środkami rozpoznania oraz obezwładnienia radioelektronicznego oraz zorganizowanym ich operatywnym współdziałaniem z wojskami raketowymi i artylerią, lotnictwem, wojskami obrony powietrznej kraju i siłami marynarki wojennej działającymi na morzu i pozostającymi w portach.

Dowodzenie oparte jest o pracę mobilnych punktów dowodzenia walką radioelektroniczną rozwiniętych na stanowiskach dowodzenia frontu i armii, lotnictwa oraz na głównych i zapasowych połączo-nych stanowiskach dowodzenia systemu obrony powietrznej kraju i marynarki wojennej, a także na stanowiskach dowodzenia pułków i batalionów zakłóceń radioelektronicznych. Organa dowodzenia walką radioelektroniczną odpowiedzialne są za wypracowanie decyzji do prowadzenia WRE, zaplanowanie i skoordynowanie wszystkich przedsięwzięć, postawienie zadań wykonawcom, ich zabezpieczenie materiałowe i kierowanie nimi w toku operacji. Materialną ośnowę systemu dowodzenia siłami i środkami walki radioelektronicznej stanowi łączność radioliniowo-przewodowa i radiowa, rozwinięta do poszczególnych elementów systemu do pojedynczych stacji rozpoznawczych i zakłócających - zapewniająca sprawny przepływ informacji bojowych - zadań, meldunków i sygnałów sterujących.

W przewidywaniu aktywnego oddziaływania nieprzyjaciela na system walki radioelektronicznej konieczne jest: wydzielenie części obsady punktów dowodzenia WRE na zapasowe stanowiska dowodzenia; postawienie szczegółowych zadań i zorganizowanie współdziałania w takim zakresie, aby wszystkie ogniwa systemu walki radioelektronicznej zdolne były realizować zadania samodzielnie. Konieczne jest również zwiększenie uprawnień w kierowaniu środkami WRE dowódcom poszczególnych systemów, zgodnie z potrzebami prowadzonej operacji obronnej i sytuacji radioelektronicznej wynikającej z działalności nieprzyjaciela.

W operacji obronnej frontu przygotowywanej na obszarze kraju system łączności polowej powinien zostać wzmocniony - wszędzie tam gdzie to jest możliwe - łączami telefonicznymi i telegraficznymi wydzielonymi z systemu telekomunikacyjnego kraju. Wyko-

rzystanie łączności radioliniowej i radiowej powinno rozpoczynać się w momencie utraty łączności przewodowej.

Istotnym elementem staje się organizacja współdziałania w warunkach wzrastających zależności pomiędzy działalnością ogniową, manewrem a obehładnieniem radioelektronicznych środków rozpoznania i ograniczenia przepływu informacji w systemach dowodzenia.

W ramach organizacji współdziałania należy dokonać precyzyjnie podziału zadań i określić sposób rozpoznania, obehładniania radioelektronicznego i porażenia obiektów radioelektronicznych nieprzyjaciela oraz sposób wspólnego wykonywania zadań obrony radioelektronicznej i przeciwdziałania technicznym środkom rozpoznania.

Współdziałanie z rozpoznaniem organizuje się w celu wspólnego wykorzystania potencjału rozpoznania radioelektronicznego, przepływu informacji rozpoznawczych, koordynowania okresów przeznaczonych na rozpoznanie i obehładnienie radioelektroniczne oraz do rozpoznania obiektów radioelektronicznych przy pomocy innych środków dających bardziej szczegółowe, dokładniejsze i wiarygodniejsze dane.

Z wojskami obrony przeciwlotniczej współdziałanie organizuje się na rzecz wspólnego wykorzystania potencjału rozpoznania środków napadu powietrznego, koordynacji obszarów i sektorów wspólnego działania, wykorzystania w spójnym systemie środków osłony radioelektronicznej i ogniowej, zsynchronizowania czasu zakłóceń oraz zmuszenia lotnictwa nieprzyjaciela do wykonywania zadań na wyższych pułapach w niekorzystnych warunkach w stosunku do środków obrony powietrznej kraju i obrony przeciwlotniczej wojsk.

Współdziałanie między jednostkami walki radioelektronicznej wojsk obrony powietrznej kraju i analogicznymi jednostkami frontu, armii, lotnictwa i marynarki wojennej organizuje się w celu skupienia

wysiłku oddziaływania, radioelektronicznego, podziału zadań i wymiany informacji o sytuacji radioelektronicznej. Prowadzi się je w kanałach łączności nadrzędnego stanowiska dowodzenia i za jego pośrednictwem. Może odbywać się również za pośrednictwem przedstawicieli znajdujących się na stanowisku dowodzenia frontu, a w początkowym okresie działań do czasu pełnego operacyjnego rozwinięcia systemu punktów dowodzenia frontu, na wyznaczonych stanowiskach dowodzenia systemu obrony powietrznej kraju.

Powiadamywanie jednostek walki radioelektronicznej frontu, armii i lotnictwa o sytuacji powietrznej oraz stosowaniu środków napadu powietrznego i kosmicznego oraz ze składu systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, odbywa się w sieciach powiadamywania wojsk obrony powietrznej kraju i wojsk OPL frontu.

Współdziałanie z lotnictwem i wojskami raketowymi i artylerią dotyczy przede wszystkim oceny możliwości przenikania samolotów i raket przez systemy obrony powietrznej i przeciwraketowej nieprzyjaciela. W jego ramach dokonuje szczegółowo koordynacji czasu zakłócenia systemów rozpoznania radiolokacyjnego i kierowania środkami ogniowymi OP, OPL i systemów przeciwraketowych z czasem przelotu lotnictwa i raket do celu. Organizacja współdziałania na rzecz środków ogniowych staje się coraz ważniejsza i ze względu na krótkie przeloty raket i samolotów powinna być realizowana z dużą precyzją.

Organizacja i planowanie walki radioelektronicznej jest integralną częścią procesu przygotowania operacji. Podstawą do jej organizacji i prowadzenia jest decyzja dowódcy, wytyczne szefa sztabu frontu oraz zarządzenie szczebla nadrzędnego. Organem wykonawczym sztabu frontu w zakresie organizacji, planowania i kierowania walką radioelektroniczną jest oddział walki radioelektronicznej. Odpowiedzialny on jest za wykonanie wszystkich podstawowych zadań walki radioelektronicznej, zarówno w okresie przygotowania, jak i prowadzenia operacji mając na uwadze fakt, że rodzaj, inten-

sywność i stopień ich realizacji będą różne i będą dostosowywane do rozwoju sytuacji operacyjnej i radioelektronicznej oraz aktualnych zadań wojsk pierwszego i drugiego rzutu operacyjnego frontu.

Zadania walki radioelektronicznej realizowane są etapami odnowiadającymi etapom prowadzenia operacji. W każdym z nich, bez względu na warunki niezbędne jest posiadanie szczegółowych i wiarygodnych danych rozpoznawczych o obiektach radioelektronicznych i wykorzystywanych kanałach łączności, radionawigacji, radiotelesterowania itp. Dane powyższe zdobywa się wszystkimi dostępnymi środkami rozpoznania. Po ich uzyskaniu dane do praktycznego wykorzystania przez dowództwa i sztaby, w szczególności jednak przez środki ogniowe i środki oddziaływania radioelektronicznego opracowują organa rozpoznania. Dane dostarczane do dowództw i sztabów oraz wojsk powinny dotyczyć wykrytych obiektów radioelektronicznych, ich przeznaczenia, przynależności organizacyjnej, dokładnego rozmieszczenia, niezbędnego przede wszystkim do porażenia ich środkami ogniowymi, oraz powinny zawierać informacje niezbędne do prowadzenia skutecznego obezwładniania radioelektronicznego, w szczególności częstotliwości robocze i charakter pracy środków radioelektronicznych, rodzaj sygnału, modulacji, manipulacji itp.

Zbieranie danych o systemach i obiektach radioelektronicznych jest trudne ze względu na realizację przez wojska nieprzyjaciela przedsięwzięć kontrprzeciwdziałania elektronicznego. Podobnie jak i w naszych wojskach ogranicza się pracę środków radioelektronicznych, realizuje maskowanie, dezinformację i imitację. Takie sposoby działania nieprzyjaciela nakazują realizację przedsięwzięć rozpoznawczych w sposób priorytetowy i z odpowiednim wyprzedzeniem w stosunku do realizacji zadań walki radioelektronicznej. Mając na uwadze realizację najważniejszych zadań dezorganizacji dowodzenia wojskami i kierowania środkami walki nieprzyjaciela różnicować

należy zadania i wysiłek walki radioelektronicznej.

W okresie mobilizacyjnego i operacyjnego rozwijania wojsk oraz podczas przygotowania operacji obronnej frontu wysiłek walki radioelektronicznej koncentruje się na obronie radioelektronicznej i przeciwdziałaniu technicznym środkom rozpoznania nieprzyjaciela. Szczególną uwagę przywiązuje się do ukrycia zgrupowań wojsk i kierunków ich podchodzenia z głębi. Znacznie ogranicza się pracę środków promieniujących energię elektromagnetyczną lub wprowadza się całkowity ich zakaz. Podczas przegrupowania wojsk, w rejonach ześrodkowania i w rejonach wyjściowych wykonuje się przedsięwzięcia o charakterze dezinformującym. Organizuje się powiadamianie wojsk o przelotach rozpoznawczych sztucznych satelitów ziemi i samolotów oraz innych środków nieprzyjaciela prowadzących rozpoznanie radioelektroniczne, wzmacnia się kontrolę przestrzegania ustalonych zasad pracy środków radioelektronicznych wojsk frontu. Jednocześnie organizuje się zdobywanie danych o systemach i środkach radioelektronicznych nieprzyjaciela. Zwraca się przy tym uwagę na wykrycie ruchomych obiektów dowodzenia lotnictwem taktycznym, jednostkami raketowo-jądrowymi, systemami broni pancernej, zwłaszcza systemami rozpoznawczo-uderzeniowymi.

W toku prowadzenia walki radioelektronicznej na dalekich podejściach zgrupowań wojsk nieprzyjaciela oraz w pasie przesłaniania wysiłek koncentruje się na wykonaniu uderzeń ogniowych na obiekty radioelektroniczne zapewniające rozpoznanie i opracowanie informacji oraz dowodzenie lotnictwem, środkami raketowymi, środkami jądrowymi, systemami broni precyzyjnych oraz systemami rozpoznawczo-uderzeniowymi. Do tego rodzaju obiektów zalicza się stanowiska dowodzenia grup i batalionów wojny elektronicznej, ośrodków dowodzenia i kierowania systemami typu PLSS, "ASSAULT BREAKER", stanowiska dowodzenia jednostek raketowych i jądrowych, centra i ośrodki

dowodzenia i naprowadzania lotnictwa, stanowiska dowodzenia grupy artylerii, korpusów i dywizji. W tym okresie powinna być również zapewniona pełna osłona radioelektroniczna ugrupowania operacyjnego frontu oraz zrealizowane z dużą dokładnością przedsięwzięcia maskowania bezpośredniego i operacyjnego.

Po rozpoczęciu agresji, w trakcie odpierania pierwszego uderzenia nieprzyjaciela, prowadzi się porażenie ogniowe jego stanowisk dowodzenia, węzłów łączności, urządzeń radioelektronicznych systemów dowodzenia wojskami i kierowania środkami walki oraz środków wojny elektronicznej. Główny wysiłek skupić należy na obezwładnianie ocalałych naziemnych środków radioelektronicznych, systemów dowodzenia wojskami i kierowania środkami walki, pokładowych systemów radioelektronicznych samolotów, systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, łączności radiowej współdziałania i dowodzenia jednostkami raketowymi i artyleryjskimi oraz dywizjami pierwszego rzutu działającymi na głównych kierunkach.

W celu zerwania uderzeń ogniowych /jądrowych/ nieprzyjaciela, zasadniczy wysiłek walki radioelektronicznej kieruje się na obezwładnienie radioelektronicznych środków rozpoznania i dowodzenia wojskami obrony powietrznej, systemami rozpoznawczo-uderzeniowymi oraz siłami i środkami napadu jądrowego nieprzyjaciela.

W toku przechodzenia wojsk frontu do obrony, dezorganizuje się dowodzenie wojskami nieprzyjaciela na kierunkach działania jego głównych zgrupowań uderzeniowych oraz osłania się wojska pierwszego rzutu operacyjnego frontu przed rozpoznaniem i celnymi uderzeniami lotnictwa nieprzyjaciela. Pułki i bataliony zakłóceń radiowych obezwładniają łączność dywizjonów rakiet operacyjno-taktycznych i taktycznych, artylerii, korpusów armijnych i dywizji pierwszego rzutu, sieci powiadamiania i współdziałania wojsk lądowych oraz łączności w naziemnych systemie dowodzenia i współdziałania lotnictwem. Pułki i bataliony zakłóceń radiolokacyjnych

obezwładniają pokładowe urządzenia radioelektroniczne samolotów nieprzyjaciela służące do kierowania samolotami w powietrzu i naprowadzania ich na cele naziemne oraz urządzenia radionawigacyjne i pokładowe stacje radiolokacyjne umożliwiające rozpoznanie, celne użycie uzbrojenia i loty na małych wysokościach. Szczególną uwagę zwraca się na zakłócanie pokładowych urządzeń radioelektronicznych samolotów systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i samolotów nosicieli broni jądrowej.

W walce o główny pas obrony realizowane są wszystkie zadania walki radioelektronicznej. Priorytetowe znaczenie w tym okresie mieć będzie niszczenie systemu dowodzenia dywizji i korpusów, systemów kierowania ogniem, systemu lotnictwa wsparcia pola walki oraz systemy wojny elektronicznej dywizji, korpusów i lotnictwa /w tym niezwykle groźne samoloty bezpilotowe/.

Również obezwładnienie radioelektroniczne skupić należy na szczeblach taktycznych i lotnictwie wsparcia pola walki nieprzyjaciela. Główny wysiłek koncentruje się na relacjach radiowych UKF brygad i dywizji, naprowadzania lotnictwa wsparcia pola walki, relacjach radiowych KF powiadamiania i ostrzegania.

Okres ten powinien cechować się pomyslnym manewrem środkami walki radioelektronicznej polegającym na zajmowaniu kolejnych rubieży rozwinięcia na skrzydłach włamania wojsk nieprzyjaciela, aby uzyskać najkorzystniejsze położenie w stosunku do jego środków dowodzenia wojskami i kierowania środkami walki. Manewr powinien być stosowany częściej i na nie duże głębokości, co stwarza korzystniejsze warunki maskowania i ochrony przed ich zniszczeniem.

Walka w głębi operacyjnej w dalszym ciągu wymagać będzie intensywnego niszczenia obiektów radioelektronicznych drugorzutowych związków taktycznych i operacyjnych, odwodów i rezerw odtwo-

rzonych lub nowo odkrytych obiektów o przeznaczeniu operacyjnym. Okres ten może się cechować działalnością desantów operacyjnych w ugrupowaniu których, funkcjonować będą obiekty radioelektroniczne ważne dla ich działania.

Środki obezwładniania radioelektronicznego będą realizowały poprzednie zadania, a oprócz nich nowe związane ze wsparciem i osłoną przeciwuderzeń, osłoną wojsk wycofujących się na kolejne pozycje, osłoną radioelektroniczną rejonów wysadzania desantów, izolując je tym samym od wspierającego je lotnictwa.

Siły i środki osłony radioelektronicznej powinny zapewniać w tym okresie przykrycie zwiększonego manewru środkami i techniką bojową oraz ruch drugich rzutów i odwodów. Będzie to niezwykle trudne zadanie, zważywszy, że w prowadzonych walkach mogą ponieść znaczne straty, co wymagać będzie częstego przegrupowania sił i środków lub przyjmowania nowego sposobu ich ugrupowania.

Podczas wykonywania przeciwuderzenia wysiłki walki radioelektronicznej koncentrować należy przede wszystkim na dezorganizacji dowodzenia zgrupowaniem nieprzyjaciela dokonującym włamania. Pułki i bataliony zakłóceń obezwładniają w tym okresie łączność radiową wojsk dokonujących włamania, drugich rzutów i odwodów nieprzyjaciela wprowadzanych do bitwy, łączność współdziałania między nimi oraz systemy radionawigacji i dowodzenia lotnictwem. W celu zapewnienia efektywnego oddziaływania na powyższe środki radioelektroniczne należy bataliony zakłóceń radiowych rozmieścić na skrzydłach. Do wykonania zadań walki radioelektronicznej zaangażować w szczególności siły i środki związków operacyjnych i taktycznych wykonujących przeciwuderzenie, a także wojsk, w których nasie obrony jest wykonywane przeciwuderzenie, jak również siły i środki obezwładniania radioelektronicznego

przełożonego i sąsiadów.

Realizacja zadań walki radioelektronicznej w operacji obronnej powinna doprowadzić przede wszystkim do naruszenia dowodzenia wojskami nieprzyjaciela przez wyniszczenie techniki radioelektronicznej i tym samym doprowadzenie do obniżenia jego potencjału ogniowego, naruszenia pracy środków łączności, prowadząc do zaników informacji, opóźnienia przekazania decyzji i zadań, braku synchronizacji w podejmowanych działaniach i w rezultacie do zdecydowanego zmniejszenia efektywności prowadzonej operacji przez nieprzyjaciela.

Stosowanie przez wojska wszystkich przedsięwzięć obrony radioelektronicznej powinno zapewnić funkcjonowanie dowodzenia i kierowania środkami walki nawet przy ponadnormatywnym zużyciu środków wojny elektronicznej i innej techniki bojowej nieprzyjaciela.

8. WYKORZYSTANIE I DZIAŁANIE WRIA W PIERWSZEJ OPERACJI OBRONNEJ FRONTU

8.1. Zadania i możliwości bojowe wojsk raketowych i artylerii

Zasadnicze zadania wykonywane przez wojska raketowe i artylerię w operacji obronnej, zarówno w działaniach z użyciem, jak i bez użycia broni jądrowej można zaszeregować następująco:

- niszczenie środków napadu jądrowego, zapasów broni jądrowej oraz naziemnych elementów systemów rozpoznawczo-uderzeniowych /systemów broni precyzyjnej/ nieprzyjaciela;
- porażenie głównych zgrupowań wojsk nieprzyjaciela - w pierwszej kolejności - pancernych;
- dezorganizacja dowodzenia wojskami i ich środkami rażenia oraz lotnictwem i oddziałami /pododdziałami/ WRE;
- porażenie lotnictwa taktycznego i lotnictwa sił lądowych na lotniskach i lądowiskach;
- dezorganizacja systemu obrony przeciwlotniczej i przeciwrakietowej na kierunkach uderzeń własnego lotnictwa i wojsk raketowych;
- porażenie /naruszenie pracy obiektów tyłów operacyjnych i taktycznych.

W samej grupie konkretnych obiektów przewidywanych do rażenia zarówno bronią jądrową, jak i środkami konwencjonalnymi - poza środkami przenoszenia broni jądrowej - należy wyróżnić te, które determinują efektywność systemów broni precyzyjnych. Będą to:

- naziemne centra kierowania systemami rozpoznawczo-uderzeniowymi - PLSS i "Assault Breaker";

- naziemne stacje radionawigacyjne SRU - systemu PLSS;
- samoloty TR-1 na lotniskach;
- pododdziały raket T-16 i T-22 systemów rozpoznawczo-uderzeniowych "Assault Breaker" na stanowiskach startowych i w marszu;
- stanowiska dowodzenia oddziałów i pododdziałów WRE i rozpoznania;
- eskadry samolotów i śmigłowców WRE na lotniskach i lądowiskach;
- stanowiska dowodzenia, wysunięte stanowiska dowodzenia i węzły łączności wszystkich szczebli dowodzenia;
- bezpilotowe środki rozpoznania i bezpilotowe środki uderzeniowe na stanowiskach startowych i lądowiskach;
- samoloty A-10, "Alpha-Jet" i "Tornado" na wysuniętych lotniskach;
- grupy i eskadry śmigłowców przeciwpancernych na lądowiskach;
- stanowiska i punkty dowodzenia, wykrywania i naprowadzania taktycznego lotnictwa uderzeniowego;
- ośrodki, punkty i posterunki dowodzenia, wykrywania i naprowadzania systemu obrony przeciwlotniczej wojsk operacyjnych;
- zestawy raket przeciwlotniczych typu "NH" i "UH"^{x/} na stanowiskach startowych;
- dywizjony artylerii wysokiej celności i powierzchniowego rażenia;
- brygady i bataliony wyposażone w najbardziej nowoczesną - wysoko wydajną ogniowo - broń pancerną /"Leopard-2, M1,

x/ Usprawniony "Hawk".

AMX-30/.

Powyższe zadania - zwalczanie konkretnych obiektów - w operacji obronnej frontu wojska raketowe i artyleria, w jądrowym porażeniu nieprzyjaciela będą realizować głównie w trakcie pierwszego zmasowanego uderzenia jądrowego oraz kolejnych zmasowanych i grupowych /pojedynczych/ uderzeń jądrowych, natomiast w ogniowym porażeniu nieprzyjaciela - w trakcie wykonywania tych zadań operacyjno-taktycznych, jak:

- niszczenie środków napadu jądrowego, naziemnych elementów systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, stanowisk dowodzenia i kierowania środkami rażenia oraz innych celów /obektów/ pierwszej kolejności rażenia w ramach niszczenia tej grupy celów w operacji przeciwpowietrznej i w ogniowym kontrprzygotowaniu oraz w miarę ich wykrywania w toku prowadzenia operacji obronnej;

- porażenie głównych zgrupowań uderzeniowych nieprzyjaciela przygotowanych do operacji zaczepnej /w ramach ogniowego kontrprzygotowania/;

- porażenie tych zgrupowań podczas podchodzenia i rozwijania się do natarcia;

- wsparcie działań bojowych wojsk walczących w pasie przesłaniania oraz podczas obrony pozycji przedniej;

- porażenie nieprzyjaciela podczas odparcia jego ataku oraz w walce o utrzymanie pozycji i rubieży obronnych, wzbromienie rozprzestrzeniania się w głąb i w stronę skrzydeł;

- porażenie nieprzyjaciela podczas przygotowania i wykonania frontowego i armijnych przeciwuderzeń;

- wsparcie działań oddziałów desantowo-szturmowych oraz zwalczanie desantów nieprzyjaciela.

Do wykonania tych zadań front będzie dysponował określoną ilością sił i środków wojsk raketowych i artylerii. Ich skład stosownie do składu bojowego frontu nie stanowi wielkości stałej. W pierwszej operacji obronnej będzie zależał on głównie od wytworzonej sytuacji operacyjno-strategicznej początkowego okresu wojny. Jeżeli front przejdzie do operacji obronnej w składzie czterech armii, z trzema dywizjami odwodowymi oraz związkami i oddziałami rodzajów wojsk i służb, w tym: brygadą rakiet operacyjno-taktycznych, brygadą artylerii armat, trzema brygadami artylerii haubic, pułkiem artylerii WM i brygadą artylerii przeciwpancernej wówczas będzie posiadał:^{x/}

- wyrzutni rakiet operacyjno-taktycznych - 44, w tym typu "OKA" - 8;

- wyrzutni rakiet taktycznych - 60, w tym typu "TOCZKA"
- około 6;

- dział artylerii WM, przystosowanej do przenoszenia ładunków jądrowych - około 24;

- dział do ognia pośredniego - około 3800;

- artyleryjskich środków przeciwpancernych - około 1800 ,
w tym około 420 wyrzutni przeciwpancernych pocisków kierowanych.

Nie należy wykluczać, iż front działając w składzie koalicyjnym, może być wzmocniony dywizją artylerii /DA/ - pięć brygad /456 środków/. Wówczas liczba środków do ognia pośredniego wzrośnie do około 4250.

Możliwości bojowe wojsk raketowych i artylerii frontu

w jądrowym porażeniu nieprzyjaciela wyrażane są liczbą rażonych

x/ W składzie frontu przyjęto jedną armię wojsk sojuszników, działającą w strefie przygranicznej, która w dotychczasowych działaniach w wyrzutniach RT i artylerii poniosła 25 % strat.

obiektów z wymaganym stopniem porażenia w określonym czasie i w konkretnej sytuacji operacyjnej. Zależą one od: liczby i rodzajów środków przenoszenia ładunków jądrowych, liczby i mocy ładunków jądrowych przydzielonych na operację oraz ustalonego stopnia porażenia zgrupowań wojsk i pojedynczych obiektów. Jednakże głównym kryterium oceny możliwości wojsk rakietowych i artylerii w porażeniu jądrowym nieprzyjaciela jest liczba obiektów rażonych /niszczonych/ jednym ładunkiem jądrowym średniej mocy.

Przyjmując, iż front na operację może otrzymać około 500-600 ładunków jądrowych^{x/}, jego możliwości w porażeniu nieprzyjaciela wyniosą około 470-560 obiektów^{xx/}. Przy założeniu na podstawie wniosków z ćwiczeń że w pasie frontu 1/3 obiektów będą stanowiły pojedyncze elementy ugrupowania nieprzyjaciela /SD, WSD, baterie, plutony poc. rak. i inne/, a 2/3 wystąpią w składzie związków taktycznych, front może skutecznie porazić /zniszczyć/ około 150-180 obiektów pojedynczych oraz 20-24 związki taktyczne^{xxx/}.

Zasadniczym elementem możliwości frontu w rażeniu nieprzyjaciela bronią jądrową są również możliwości w zakresie jednoczesnego porażenia jądrowego - w ramach pierwszego zmasowanego uderzenia jądrowego. Wynikają one głównie z liczby angażowanych środków przenoszenia ładunków jądrowych. W przyjętym wyżej składzie frontu, jak wykazują doświadczenia z ćwiczeń, do pierwszego

x/ Przyjęto współczynniki przydziału ładunków jądrowych na jeden środek przenoszenia: ROT: 2,5-3,5; RT: 2,5-3,0; dział WM - 3,0; z uwzględnieniem 180-200 lotniczych bomb jądrowych.

xx/ Uwzględniono, że równowartość jednego ładunku średniej mocy odpowiada trzem artyleryjskim pociskom jądrowym.

xxx/ Przyjęto jedno uderzenie jądrowe na jeden pojedynczy obiekt oraz średnio 16 uderzeń na związek taktyczny ładunkami średniej mocy.

zmasowanego uderzenia jądrowego można zaangażować około 110 wyrzutni i dział artylerii WM. Przyjmując trzy salwy /wyrzwały/ artylerii WM oraz 150-160 % wyrzutni /w drugim starcie weźmie udział około 50-60 % wyrzutni/ oraz uwzględniając 100-110 uderzeń lotniczych, front w pierwszym zmasowanym uderzeniu jądrowym może wykonać 301-319 uderzeń^{x/}, tj. 254-271 przeliczeniowych uderzeń jądrowych średniej mocy. Taką liczbą uderzeń jądrowych można będzie skutecznie porazić /zniszczyć/ 80-90 pojedynczych obiektów oraz 11-12 związków taktycznych nieprzyjaciela.

Możliwości ogniowe wojsk raketowych i artylerii w ramach ogniowego porażenia nieprzyjaciela w operacji obronnej frontu wyraża się liczbą, obiektów /celów/ porażonych w wymaganym stopniu, w określonym czasie i określoną ilością amunicji, a także możliwością jednoczesnego wykonania zasadniczych rodzajów ognia. Zależą one od składu bojowego wojsk raketowych i artylerii frontu, użytego do wykonania zadań ogniowych w ramach realizacji określonego zadania operacyjno-taktycznego, danych technicznych użytych środków ogniowych, a szczególnie celności i skuteczności pocisków, szybkostrzelności, przydzielonej ilości amunicji i rakiet z ładunkiem zwykłym, czasu wykonania zadania, rodzaju rażonych celów i stopnia ich ukrycia oraz wymaganego stopnia porażenia.

Zauważyć należy, iż wykonaniu zadań przez wojska raketowe i artylerię w ogniowym porażeniu nieprzyjaciela sprzyja wprowadzenie do uzbrojenia broni preazyjnych, do których aktualnie zalicza się:

x/ W tym: wyrzutniami ROT i RT - 129-137; działami artyleryjskimi WM - 72; uderzeń lotniczych - 100-110.

- rakiety zestawu "OKA", wyposażone w głowice z samonaprowadzającymi się przeciwpancernymi elementami rażącymi /SER/;

- rakiety zestawu "TOCZKA" wyposażone w głowice z samonaprowadzającymi się przeciwpancernymi elementami /SER/ oraz w samonaprowadzające się pasywne radiolokacyjne głowice /B-R/x/;

- pociski raketowe 220 mm zestawu artylerii raketowej typu "Huragan"^{xx/}, wyposażone w głowice z samonaprowadzającymi się elementami przeciwpancernymi /SER/;

- kierowane laserowo pociski artyleryjskie do 152 mm armat i miny korygowane "Smielczak" do samobieżnych 240 mm moździerzy^{xxx/}.

Rośnie także skala zastosowania rakiet z ładunkiem zwykłym, w tym nie tylko rakiet precyzyjnych do zestawów "OKA" i "TOCZKA", ale również do zestawów starej generacji /R-300 i R-70/.

W operacji obronnej podstawowym miernikiem możliwości bojowych wojsk raketowych i artylerii frontu są możliwości porażenia z wymaganym stopniem zgrupowań i obiektów nieprzyjaciela.

Z dotychczasowych doświadczeń z ćwiczeń wynika, iż front na operację obronną może otrzymać 2,5-3,0 jednostki ognia. Przy założonym zatem składzie frontu będzie stanowić to 820-980 tys. jednolitych pocisków obliczeniowych do ognia pośredniego. Z ustalonych norm wynika, iż w celu porażenia jednej nacierającej dywizji nieprzyjaciela ze stopniem $N = 0,4$ ^{xxxx/}, operacyjno-

x/ 1-2 rakiety typu "OKA" lub "TOCZKA" z głowicą typu SER mogą zniszczyć jedną kompanię czołgów, a 1-2 rakiety typu "B-R" - mogą zniszczyć obiekt /cel/ emitujący energię elektromagnetyczną.

xx/ Donośność - 36 km.

xxx/ Zasięg przy oświetleniu celu promieniem laserowym: do 5 km - z naziemnego punktu obserwacyjnego, do 10 km - ze śmigłowca. Kierowany pocisk artyleryjski /mina/ zapewnia porażenie celu z prawdopodobieństwem $P = 0,6-0,8$.

xxxx/ Stanowi to około 30 % rażonych obiektów, w tym około 23 % niszczonej i 7 % obezwładnionych.

taktyczna norma zużycia pocisków, w zależności od jej rodzaju i przynależności narodowej, wynosi średnio około 80 tys. jednolitych pocisków obliczeniowych. Przyjmując, iż w ogniowym porażeniu artyleria wykonuje do 70 % ogólnego zakresu zadań, potrzeby w amunicji wyniosą około 60 tys. pocisków. W założonym wariancie składu frontu i przydziale amunicji możliwości porażenia nieprzyjaciela będą zatem wynosiły 14-16 związków taktycznych tj. 4-5 korpusów.

Znaczące będą również możliwości frontu w porażeniu nieprzyjaciela raketami konwencjonalnymi. Przy założeniu, na podstawie doświadczeń z ćwiczeń, iż tego rodzaju rakiet front na operację obronną może otrzymać 600-700 i więcej, w tym około 200 z samonaprowadzającymi się elementami przeciwpancernymi "SER", możliwości w porażeniu nieprzyjaciela wyniosą około 200-220 pojedynczych obiektów, w tym około 150 kompanii czołgów /piechoty na bojowych wozach piechoty/ rażonych raketami z głowicami typu SER^{x/}.

Zatem, dzięki wprowadzeniu do uzbrojenia rakiet konwencjonalnych z głowicami precyzyjnego rażenia oraz znacznemu wykorzystaniu rakiet z ładunkiem zwykłym do zestawów rakietyowych starszej generacji, wojska raketowe stają się - obok wojsk lotniczych - podstawowym środkiem tzw. dalekiego porażenia ogniowego nieprzyjaciela, co w operacji obronnej ma niezmiernie istotne znaczenie. Powstaje bowiem realna możliwość zwalczania nieprzyjaciela już na dalekich podejściach, jeszcze do czasu wprowadzenia zgrupowań /odwodów/ do bitwy.

x/ Przyjęto średnio na jeden obiekt 6-8 rakiet z ładunkiem zwykłym oraz 1-2 rakiety z głowicą typu SER.

8.2. Organizacja działań bojowych wojsk raketowych i artylerii

Organizacja działań bojowych wojsk raketowych i artylerii w operacji obronnej frontu sprowadza się do zaplanowania i bezpośredniego ich przygotowania do wykonania zadań w ramach porażenia jądrowego i ogniowego nieprzyjaciela.

8.2.1. Użycie wojsk raketowych i artylerii w ramach porażenia jądrowego nieprzyjaciela

Porażenie jądrowe nieprzyjaciela w operacji obronnej, podobnie jak w operacji zaczepnej, polega na wykonaniu pierwszego zmasowanego uderzenia jądrowego oraz kolejnych uderzeń. Jego głównym celem, jest pewne porażenie środków napadu jądrowego oraz głównego zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela i zerwanie jego natarcia.

Planowanie, organizacja i sposoby wykonania zadań w ramach pierwszego zmasowanego uderzenia jądrowego w operacji obronnej nie odbiegają od zasad stosowanych w operacji zaczepnej.

Do wykonania zadań w jego ramach wykorzystuje się również maksymalnie możliwą liczbę wyrzutni i dział artylerii WM oraz ładunków jądrowych /do 50-60 % i więcej ogólnego przydziału/.

W ramach planowania porażenia jądrowego wyróżnia się trzy etapy: planowanie ogólne - realizowane przez grupę planowania jądrowego i ogniowego porażenia; planowanie bezpośrednie - wykonywane przez sztaby wojsk raketowych i artylerii; planowanie szczegółowe - realizowane przez ZT i oddziały /pododdziały/ wojsk raketowych i artylerii.

W planowaniu bezpośrednim i szczegółowym dużą uwagę należy przywiązywać do umiejętnego wyboru obiektów uderzeń w celu

pokonania obrony przeciwlotniczej i przeciwrakietowej nieprzyjaciela na kierunkach uderzeń własnego lotnictwa i wojsk rakietowych, a także dla uniknięcia szkodliwego wpływu obłoków pyłu promieniotwórczego na głowice jądrowe na końcowym odcinku toru lotu^{x/}. Istotnym wymogiem planowania bezpośredniego i szczegółowego jest również konieczność przydzielania poszczególnym wykonawcom /wyrzutniom, działom artylerii WM/ obiektów zapasowych oraz wyznaczanie dwóch wykonawców do zwalczania szczególnie ważnych obiektów.

Także techniczne wykonanie pierwszego zmasowanego uderzenia jądrowego planuje się, podobnie jak w operacji zaocepczej, według dwóch wariantów:

- pierwszy: wykonanie uderzenia w czasie określonym przez ND ZSZ na TDW, tzw. "uderzenie w wyznaczonym czasie", jako uderzenie "spotkaniowe";

- drugi: wykonanie uderzenia na sygnał", w trybie natychmiastowym jako uderzenie odwetowe. Warianty czasu trwania i układu pierwszego zmasowanego uderzenia jądrowego przedstawia załącznik 1.

8.2.2. Użycie wojsk rakietowych i artylerii w porażeniu ogniowym nieprzyjaciela

Dotychczasowa praktyka ćwiczeń wykazuje, iż udział wojsk rakietowych i artylerii w porażeniu ogniowym nieprzyjaciela w pierwszej operacji obronnej frontu początkowego okresu wojny będzie sprowadzał się do wykonania konkretnych zadań ogniowych,

x/ W tym celu należy dążyć do jednoczesnego wykonania uderzeń jądrowych na obiekty oddalone od siebie bliżej niż 10 km; praktycznie niszczenie takich obiektów powierza się jednemu dywizjonowi rakiet.

z reguły w ramach operacji przeciwpowietrznej, w tym wykonanie uderzenia do celów pierwszej kolejności rażenia, a następnie w ramach ogniowego /artyleryjskiego/ kontrprzygotowania /o ile będzie organizowane/; wzbronienia podejścia i rozwijania wojsk nieprzyjaciela; odpierania ataku; wsparcia broniących się wojsk w głębi oraz porażenia nieprzyjaciela podczas wykonywania przeciwuderzeń.

Wykorzystanie wojsk raketowych i artylerii w operacji przeciwpowietrznej. Doświadczenia z ćwiczeń potwierdzają, iż stopień zaangażowania wojsk raketowych i artylerii w porażeniu naziemnych celów w ramach operacji przeciwpowietrznej systematycznie wzrasta i aktualnie wynosi około 40 %. Będą to z reguły następujące obiekty:

- dla wojsk raketowych: SD KA, PW i N lotnictwa taktycznego, SD oddziałów i pododdziałów radiotechnicznych, naziemne centra kierowania systemami rozpoznawczo-uderzeniowymi/"Assault Breaker", "PLSS"/, samoloty TR-1 na lotniskach, plutony "Pershing" i baterie "Lance", baterie rakiet plot "Nike Hercules", "Hawk" i "Patriot" oraz samoloty lotnictwa taktycznego i bezpilotowe środki rozpoznania /uderzeniowe/ i inne;

- dla artylerii: SD dywizji i brygad pierwszego rzutu, punkty i posterunki rozpoznania i WRE, baterie artylerii przeciwlotniczej i naziemnej oraz inne ważne obiekty, będące w zasięgu jej ognia.

Przy tym główny wysiłek wojsk raketowych i artylerii z reguły będzie ześrodkowany w pierwszym etapie operacji przeciwpowietrznej - w jej pierwszym i drugim zmasowanym uderzeniu /wylocie lotnictwa/.

Praktyka ćwiczeń wykazuje, iż w operacji przeciwpowietrznej z reguły będą zaangażowane frontowa i armijne grupy rozpoznawczo-uderzeniowe oraz grupy rozpoznawczo-ogniowe armii i dywizji pierwszego rzutu, a także wydzielone dodatkowo dywizjony rakiet i artylerii; łącznie w operacji przeciwpowietrznej może wziąć udział: 4-5 dywizjonów rakiet operacyjno-taktycznych /16-20 wyrzutni, w tym 4-8 typu "OKA"/, 10-12 dywizjonów rakiet taktycznych /40-48 wyrzutni, w tym 16-20 typu "TOCZKA"/ oraz łącznie około 40 dywizjonów artylerii /720 dział i wyrzutni art. rak./^{x/}. Do wykonania zadań może być wydzielone około 120 rakiet z ładunkiem zwykłym, w tym 32-40 rakiet operacyjno-taktycznych oraz 0,9 jo. amunicji artyleryjskiej na zaangażowane działo.

Z przeprowadzonych kalkulacji w ramach ćwiczeń wynika, iż udział wojsk raketowych i artylerii frontu w operacji przeciwpowietrznej może być wielce znaczący. Mogą one bowiem skutecznie porazić, w ściśle określonym czasie i na wybranych kierunkach, podstawowe zgrupowanie środków obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela oraz jego system dowodzenia, wykrywania i naprowadzania lotnictwa, jak również środki walki radioelektronicznej. Zadania te będą realizowane przez wykonanie grupowych i pojedynczych uderzeń raketowych oraz zmasowanych nawał ogniowych artylerii. Przy czym w procesie planowania należy uwzględnić konieczność równoczesnego oddziaływania ogniowego z działalnością zakłócających środków radioelektronicznych. Wymaga to określenia ścisłej kolejności porażenia i obezwładnienia obiektów oraz dokonania ich podziału pomiędzy środki rażenia i środki zakłóceń radioelektronicznych. Ta ścisła współzależność wskazuje

x/ Przyjęto front koalicyjny w składzie dwóch armii WP i jednej AR, z tego dwie armie WP w pierwszym rzucie frontu.

na konieczność wnikliwej organizacji współdziałania przez dowódcę i sztab frontu.

Udział wojsk raketowych i artylerii w uderzeniu ogniowym do celów pierwszej kolejności rażenia. Uderzenie do celów pierwszej kolejności rażenia w operacji obronnej frontu może być, jak wyżej zauważono; częścią składową operacji przeciwpowietrznej. Może również być wykonane w ramach ogniowego kontrprzygotowania. Przy czym w każdych warunkach zasadniczym jego celem będzie dezorganizacja systemu dowodzenia wojskami, lotnictwem oraz systemami rozpoznawczo-uderzeniowymi nieprzyjaciela.

Dotychczasowe wnioski z ćwiczeń wykazują, iż ze składu wojsk raketowych i artylerii frontu do wykonania uderzenia do celów pierwszej kolejności łącznie może być zaangażowane około 15-20 dywizjonów rakiet, w tym około 4-5 dywizjonów rakiet operacyjno-taktycznych i około 15-20 dywizjonów artylerii, głównie ze składu armijnych i dywizyjnych grup rozpoznawczo-ogniowych oraz może być wydzielone do zużycia ponad 100 rakiet z ładunkiem zwykłym i 0,6 jo. amunicji artyleryjskiej na zaangażowane działo.

Zakres zadań będzie z reguły uwarunkowany liczbą zaangażowanych własnych sił i środków w danych warunkach. Z racji, iż w uderzeniu będą zaangażowane ograniczone środki, głównie dyżurne, istotnego znaczenia nabiera wybór obiektów, zniszczenie których zagwarantuje osiągnięcie głównego celu uderzenia.

Uderzenie do celów pierwszej kolejności rażenia w operacji obronnej frontu, podobnie jak w operacji zaczepnej, może być wykonane w ściśle wyznaczonym czasie lub na sygnał - w miarę osiągania gotowości przez poszczególne środki /pododdziały/

ogniowe. Przy czym oba warianty mogą mieć zastosowanie zarówno w ramach operacji przeciwpowietrznej, jak i w ogniowym kontrprzygotowaniu. Przykładowe warianty wykonania uderzenia do celów pierwszej kolejności rażenia przedstawia załącznik 2.

Ze zwalczaniem celów pierwszej kolejności rażenia, a głównie elementów systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i innych ważnych obiektów wiąże się działanie grup rozpoznawczo-uderzeniowych i grup rozpoznawczo-ogniowych. Organizuje się je, podobnie jak w operacji zaczepnej, do rażenia szczególnie ważnych celów, w miarę ich wykrywania.

Grupy rozpoznawczo-uderzeniowe organizuje się na szczeblu frontu i armii do niszczenia środków napadu jądrowego, naziemnych elementów systemów broni precyzyjnej nieprzyjaciela, jego zgrupowań pancernych, stanowisk dowodzenia oraz samolotów i śmigłowców na lotniskach i lądowiskach. Zaś grupy rozpoznawczo-ogniowe organizowane na bazie armijnych i dywizyjnych grup artylerii przeznaczone są głównie do niszczenia taktycznych środków napadu jądrowego, artylerii nieprzyjaciela i innych ważnych celów rozmieszczonych w zasięgu ich ognia.

Grupy te z reguły biorą udział w uderzeniu do celów pierwszej kolejności, w jego początkowej fazie /w pierwszym starcie rakiet i pierwszej nawale ogniowej artylerii/ a następnie niszczą cele w miarę ich wykrywania w wyznaczonych strefach działania.

Ich skład oraz sposoby działania /dowodzenie i kierowanie ogniem/ nie odbiegają od zasad ich użycia w operacji zaczepnej/.

Udział wojsk raketowych i artylerii w porażeniu nieprzyjaciela w ramach ogniowego kontrprzygotowania. Ogniowe /arty-

ryjskie/ kontrprzygotowanie wykonuje się na główne zgrupowanie uderzeniowe nieprzyjaciela przygotowane lub przechodzące do natarcia w celu osłabienia, a w niektórych wypadkach zerwania /udaremnienia/ jego natarcia/. Powinno ono wyprzedzać w czasie ogniowe przygotowanie nieprzyjaciela i być wykonane w postaci zaskakujących i silnych uderzeń wojsk raketowych i lotnictwa oraz ogni zmasowanych /nawał ogniowych/ artylerii, wykonanych z reguły z wysuniętych /tymczasowych/ stanowisk ogniowych.

Ogniowe kontrprzygotowanie wykonuje się na podstawie decyzji dowódcy frontu a jego głównym organizatorem jest sztab frontu. Jeśli do wykonania zadań ogniowych angażuje się środki jednej armii i tylko część lotnictwa frontowego, to kontrprzygotowanie organizuje dowódca i sztab armii według wytycznych dowódcy frontu.

Na szczeblu frontu przygotowuje się je na 1-2 kierunkach Szerokość jednego odcinka z reguły obejmuje główne zgrupowanie uderzeniowe korpusu armijnego nieprzyjaciela na odcinku oczekiwanego ześrodkowania jego głównych sił i może wynosić 10-20 km. Zaś jego głębokość zależy od przewidywanego ugrupowania nieprzyjaciela podlegającego porażeniu, a także od użytych środków ogniowych. Zazwyczaj może ona wynosić 50-60 km /głębokość ugrupowania korpusu armijnego/, a w odniesieniu do pojedynczych celów pierwszej kolejności rażenia - 150-200 i więcej km.

Z doświadczeń ćwiczeń oraz przeprowadzonych kalkulacji wynika, iż w celu przeprowadzenia artyleryjskiego kontrprzygotowania wymagana gęstość artylerii na jeden kilometr odcinka wynosi około 40 jednolitych obliczeniowych środków ogniowych, a zużycie amunicji - 0,7-1,0 jo. na zaangażowane działo. W tym celu

angażuje się wojska raketowe oraz artylerię frontową i armijną oraz związków taktycznych pierwszego rzutu, a także wydzielone oddziały /pododdziały/ artylerii dywizji drugiego rzutu. Jeśli na przykład w pasie armii zamierza się wykonać kontrprzygotowanie przed przednim skrajem obrony jednej dywizji na kierunku przewidywanego głównego uderzenia nieprzyjaciela, to do wykonania zadań ogniowych mogą być użyte: artyleria tej dywizji, armijna grupa artylerii, pułki artylerii i dywizjony artylerii raketowej sąsiednich dywizji, jak również jeśli warunki pozwolą - artyleria dywizji drugiego rzutu, a ponadto 6-7 dywizjonów rakiet, w tym 2-3 dywizjonów rakiet operacyjno-taktycznych.

Wydzielone siły i środki, w celu wykonania zadań ogniowego porażenia nieprzyjaciela w kontrprzygotowaniu, tworzą zgrupowanie wojsk raketowych i artylerii. Dla artylerii wykonującej manewr na odcinek kontrprzygotowania zawczasu przygotowuje się drogi marszu, organizuje się wszechstronne zabezpieczenie jej działań, określa kolejność i terminy zajęcia oraz opuszczenia tymczasowych stanowisk ogniowych po wykonaniu zadań.

Powodzenie kontrprzygotowania zależy od właściwego określenia czasu jego wykonania oraz odpowiedniego doboru wykonawców i podziału zadań między nimi. Główny wysiłek zaangażowanych sił i środków skupia się na najważniejszych i sprawdzonych /potwierdzonych/ obiektach, a przede wszystkim na środkach napadu jądrowego, naziemnych elementach systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i innych broni wysokiej celności, artylerii i moździerzy, stanowisk dowodzenia i kierowania środkami rażenia oraz wojskach pancernych.

Czas trwania i układ ogniowego kontrprzygotowania ustala dowódca frontu lub - w określonej sytuacji - dowódca armii. Czas jego trwania zależy przede wszystkim od zakresu zadań ogniowych oraz możliwości technicznych wydzielonych do ich wykonania środków ogniowych. Z doświadczeń i przeprowadzonych kalkulacji wynika, iż może on zawierać się w przedziale 30-40 minut, co wynika z czasu niezbędnego do wystrzelenia, zgodnie z reżimem ognia, około jednej jednostki ognia przez zaangażowane działo.

W celu osiągnięcia największej efektywności uderzeń ogniowych wskazane jest rozpoczynać kontrprzygotowanie po osiągnięciu przez nieprzyjaciela gotowości do natarcia, przed rozpoczęciem przez niego ogniowego przygotowania, równoczesnym uderzeniem wszystkich środków ogniowych i lotnictwa, przy silnym obezwładnieniu systemu dowodzenia i radiolokacyjnego rozpoznania uderzeniami środków walki radioelektronicznej.

Działanie wojsk raketowych i artylerii w czasie ogniowego wzbronienia podejścia i rozwinięcia wojsk nieprzyjaciela. Ogniowe wzbronienie podejścia i rozwinięcia wojsk nieprzyjaciela organizuje się i wykonuje podczas natarcia przy podchodzeniu jego zgrupowań uderzeniowych z głębi. Obejmuje okres ogniowego oddziaływania od momentu wykrycia /rozpoznania/ jego podchodzenia do czasu przejścia zgrupowania uderzeniowego do ataku. Przy czym może ono być przeprowadzone już przed, a następnie po wykonaniu ogniowego kontrprzygotowania. Jego celem jest opóźnienie i dezorganizowanie podejścia i rozwinięcia nieprzyjaciela, zadanie strat wojskom pierwszego rzutu oraz obniżenie skuteczności jego ogniowego przygotowania.

Ogniove porażenie nieprzyjaciela na podejściach do obrony oraz podczas jego rozwijania wykonuje się nieprzerwanie, w miarę podchodzenia i tworzenia przez niego zgrupowań uderzeniowych na całą głębokość zasięgu środków ogniowych.

Do wykonania zadań w ramach głębokiego /dalekiego/ oddziaływania ogniowego, angażuje się przede wszystkim wojska raketowe i artylerię dalekonośną. Przy czym szczególnego znaczenia nabiera wykorzystywanie w tym okresie zestawów broni precyzyjnej, a głównie zestawów raketowych typu "OKA" i "TOCZKA" przy użyciu głowic z samonaprowadzającymi się elementami przeciwpancernymi oraz narzutowego minowania. Front w tym zakresie posiada znaczne możliwości.

Może bowiem zaangażować 4-5 dywizjonów raket, w tym 1-2 typu "OKA" i 3-4 typu "TOCZKA". Może też w określonej sytuacji dysponować 2-3 dywizjonami artylerii raketowej "HURAGAN".

Zauważyć należy, iż uderzenia ogniowe są szczególnie efektywne w najbardziej newralgicznych odcinkach dróg podejścia nieprzyjaciela. Wykonanie bowiem uderzeń /zaminowanie/ na czoła kolumn, niszczenie mostów, przepraw, wzniesienie rozległych stref pożarów podczas przekraczania masywów leśnych powoduje zatrzymanie i skupienie wojsk, a tym samym tworzone są sprzyjające warunki do wykonania kolejnych, skutecznych uderzeń, głównie przez lotnictwo.

Intensywność oddziaływania ogniowego w tym okresie powinna nieustannie wzrastać wraz z podchodzeniem zgrupowanie uderzeniowego nieprzyjaciela do przedniego skraju obrony.

W tym okresie niszczy się także wykryte środki napadu jądrowego, baterie artylerii oraz stanowiska dowodzenia, przede wszystkim

przez grupy rozpoznawczo-uderzeniowe i grupy rozpoznawczo-ogniowe.

W celu porażenia nieprzyjaciela na możliwych drogach podejścia, przeprawach i w innych newralgicznych punktach, uderzenia rakiet oraz odcinki ześrodkowań ognia wyznacza się zawczasu. Wyznaczone zaś pododdziały rakiet i artylerii do wykonania uderzeń ogniowych na dalekich podejściach mogą być rozmieszczane na tymczasowych stanowiskach startowych i ogniowych, zarówno w pasie przesłaniania /o ile będzie organizowany/, jak i bezpośrednio na przednim skraju głównego pasa obrony.

Do wykonania zadań w ramach porażenia ogniowego nieprzyjaciela na dalekich podejściach w skali frontu, jak wykazują doświadczenia z ćwiczeń, można zaangażować 12-14 dywizjonów rakiet, w tym 1-2 typu "OKA" i 3-4 typu "TOCZKA" oraz w pasie obrony każdej armii - 4-8 dywizjonów artylerii dalekonośnej i 5-6 dywizjonów artylerii raketowej.

W strefie zasięgu ognia podstawowego zgrupowania artylerii /10-12 km/ przewiduje się wykonanie na wojska nieprzyjaciela na rubieżach rozwinięcia w kolumny kompanijne /batalionowe/ głównie ogni zmasowanych. W pasie obrony każdej dywizji pierwszego rzutu do wykonania ogni zmasowanych można użyć, jak wykazują doświadczenia, 6-7 dywizjonów artylerii organicznej, a na kierunku przewidywanego głównego uderzenia nieprzyjaciela w pasie obrony armii, dodatkowo artylerię armijną i wzmocnienia: 9-14 dywizjonów, w tym 4-8 dywizjonów artylerii dalekonośnej i 1-2 dywizjony artylerii raketowej. Ogółem w pasie obrony każdej armii /trzy dywizje w pierwszym rzucie/ do wykonania ogni zmasowanych można użyć 27-35 dywizjonów artylerii, z tego na przewidywanym kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela, na przykład na styku dwóch dywizji, 20-24 dywizjony.

W okresie podejścia i rozwinięcia nieprzyjaciela użyta do realizacji zadań artyleria może wykonać 2-3 nawały ogniowe i kolejno porazić, jak wykazują kalkulacje, około 20 baterii artylerii i około 30 kompanii zmechanizowanych /czołgów/ w pasie obrony każdej armii, ze stopniem porażenia 20-30 %.

Działanie wojsk raketowych i artylerii w czasie ogniowego odparcia ataku nieprzyjaciela. Ogniowe /artyleryjskie/ odparcie ataku nieprzyjaciela rozpoczyna się od momentu przejścia jego wojsk do ataku i trwa do czasu zakończenia walki o utrzymanie pierwszej pozycji obrony. Głównym celem działalności ogniowej tego okresu jest załamanie ataku nieprzyjaciela przed przednim skrajem oraz stworzenie warunków do utrzymania pierwszej pozycji i uniemożliwienie nieprzyjacielowi wdarcia się w głąb obrony.

W tym okresie przewiduje się maksymalne wykorzystanie możliwości artylerii z zastosowaniem różnych rodzajów ognia: zmasowanego, ześrodkowań ognia, a przede wszystkim pojedynczych i podwójnych ruchomych ogni zaporowych, pojedynczych i głębokich stałych ogni zaporowych, a także ogień do celów pojedynczych na atakujące wojska, środki napadu jądrowego, elementy systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, artylerię i moździerze, a także na samoloty i śmigłowce na lotniskach i lądowiskach. Przy czym bezpośrednio przed przednim skrajem ogień artylerii powinien być powiązany ściśle z ogniem środków strzelających na wprost /miotaczy ognia/ i broni strzeleckiej oraz z zaporami inżynieryjnymi.

Potrzeby w artylerii do ogniowego odparcia ataku zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela należy określić jako sumę potrzeb do porażenia kompanijnych grup taktycznych /kompanii zmechanizowanych i czołgów/ pierwszego rzutu oraz taktycznych środ-

ków napadu jądrowego, naziemnych elementów systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i artylerii. Przy czym przyjmuje się, że do porażenia celów drugiej grupy należy angażować 30-40 % potrzebnej artylerii do odparcia ataku kompanii pierwszego rzutu. Praktyka ćwiczeń potwierdza, iż jest to wyjątkowo duży zakres zadań. Dlatego też do ich wykonania należy angażować możliwie maksymalne siły i środki. Przeprowadzone kalkulacje wykazują, iż w zależności od ugrupowania operacyjnego armii i ugrupowania bojowego dywizji pierwszego rzutu w pasie obrony poszczególnych armii można użyć około 40-50 dywizjonów artylerii i około 20 baterii moździerzy, co zapewnia w zasadzie minimalne potrzeby do wykonania zadań.

O odparciu ataku nieprzyjaciela w znacznym stopniu będzie decydowało załamane natarcia zgrupowania pancernego nieprzyjaciela.

W systemie obrony przeciwpancernej, przy kompleksowym zaangażowaniu wszystkich rodzajów środków ogniowych, decydująca rola przypada środkom wydzielonym do strzelania na wprost /środkom przeciwpancernym/. Ich potrzeby oblicza się następująco:

1/ Określa się skład zgrupowania nieprzyjaciela w czołgach obliczeniowych przy pomocy współczynników: dla czołgów M1 "Ambras", "Leopard-2": $K = 1,5$; dla pozostałych czołgów: $K = 1,0$; dla transp. opanc., BWP, niszczycieli czołgów: $K = 0,7$.

2/ Oblicza się ogólne potrzeby w środkach przeciwpancernych, dzieląc liczbę czołgów obliczeniowych przez operacyjno-taktyczny współczynnik efektywności zwalczania broni pancernej, który wynosi w warunkach: dużych zakłóceń - 1,5; średnich zakłóceń - 1,75; bez zakłóceń - 2,0.

3/ W odniesieniu do WRiA dodatkowo oblicza się potrzebną liczbę artyleryjskich środków przeciwpancernych, która stanowi 20-30 % ogólnych potrzeb środków przeciwpancernych.

Organizując system obrony przeciwpancernej należy zwrócić szczególną uwagę na zapewnienie ścisłego współdziałania poszczególnych rodzajów środków - czołgów, przeciwpancernych wyrzutni i dział, BWP, artylerii przeciwpancernej i wyrzutni PPK, granatników i innych środków oraz wykorzystania przeszkód terenowych i zapór inżynierskich.

W celu realizacji zadań ogniowego porażenia nieprzyjaciela w operacji obronnej frontu tworzy się odpowiednie zgrupowanie WRiA w pasach obrony armii i do wykonania frontowego przeciwuderzenia.

Działanie wojsk raketowych i artylerii w czasie ogniowego wsparcia broniących się wojsk w głębi obrony. Okres ten obejmuje prowadzenie walki o utrzymanie głównego pasa obrony, pozycji pośrednich i ryglowych oraz pierwszej i drugiej armijnej rubieży obrony. Celem działalności ogniowej w tym etapie walki obronnej jest zadanie nacierającemu nieprzyjacielowi maksymalnych strat, wzbronienie jego rozprzestrzeniania się w głąb obrony i w stronę skrzydeł oraz wsparcie kontratakujących oddziałów i pododdziałów. Ogniowe wsparcie broniących się wojsk polega na porażeniu nacierających wojsk, środków napadu jądrowego, elementów systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, artylerii, stanowisk dowodzenia, środków obrony przeciwlotniczej i innych ważnych celów, jednocześnie i kolejnymi uderzeniami wojsk raketowych oraz ogniem artylerii i środków przeciwpancernych.

W celu porażenia zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela ogniem artylerii z zakrytych stanowisk planuje się ognie zmasowane i ześrodkowania ognia na podchodzące drugie rzuty oraz ruchome i stałe ognie zaporowe na czołowe jego oddziały, atakujące poszczególne rubieże obrony. Przy tym należy przewidywać manewr artylerią z odcinków nie atakowanych lub z kierunków na których natarcie nieprzyjaciela zostało załamane. Tym sposobem można bowiem zdecydowanie wpłynąć na zmianę stosunku sił w określonym rejonie.

Także manewr odwodami przeciwpancernymi frontu i armii pozwala na zdecydowane zwiększenie liczby środków przeciwpancernych na kierunkach zagrożenia pancernego. Na przykład, dwa pułki artylerii przeciwpancernej /126 środków/ są w stanie załamać uderzenie zgrupowania pancernego w sile 1-1,5 dywizji niszcząc około 60 % czołgów i bojowych wozów piechoty.

Działanie wojsk raketowych i artylerii w czasie porażenia nieprzyjaciela w ramach przeciwuderzenia. W celu rozbicia zgrupowań nieprzyjaciela, które włamały się w głąb obrony, a niekiedy również w celu utworzenia warunków do przejścia wojsk frontu do natarcia, zawczasu planuje się wykonanie przeciwuderzeń siłami drugich rzutów armii i frontu oraz innymi siłami nie zaangażowanymi wówczas w walce.

Porażenie ogniowe nieprzyjaciela podczas przeciwuderzenia, w zależności od sytuacji operacyjno-taktycznej, może być organizowane według 3-4 okresów. Wnioski z ćwiczeń wykazują, iż zwalczanie środków ogniowych nieprzyjaciela, głównie elementów systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i innych broni o dużej celności oraz artylerii z reguły będzie realizowane systematycznie

przez grupy rozpoznawczo-uderzeniowe i grupy rozpoznawczo-ogniowe, w miarę ich wykrywania. Zatem ogniowe zabezpieczenie podejścia wojsk wykonujących przeciwuderzenie może nie być organizowane i wówczas ogniowe porażenie będzie realizowane w trzech okresach, tj. w czasie ogniowego przygotowania przeciwuderzenia /ataku/, wsparcia ataku oraz wsparcia nacierających wojsk w głębi. W tym celu tworzy się odpowiednie zgrupowanie wojsk raketowych i artylerii przede wszystkim poprzez zmianę podporządkowania artylerii frontowej i wzmocnienia oraz odpowiedni jej manewr. Wnioski z ćwiczeń wskazują, iż front do przeciwuderzenia wykonywanego dwoma związkami taktycznymi może użyć w sumie 790-890 dział, moździerzy i wyrzutni artylerii rakietowej /38-48 da/ tj. około 670-760 jednolitych obliczeniowych środków ogniowych /K = 0,85/, co pozwala uzyskać gęstość 56-63 dział na 1 km frontu.

Rozwinięcie artylerii biorącej udział w ogniowym porażeniu nieprzyjaciela w ramach przeciwuderzenia frontowego planuje się zawczasu i wykonuje się pod osłoną broniących się wojsk lub oddziałów wydzielonych wysyłanych przez dywizje wykonujące przeciwuderzenie.

Podczas organizacji ogniowego porażenia nieprzyjaciela przez wojska raketowe i artylerię w operacji obronnej, na podstawie decyzji dowódcy frontu planuje się system uderzeń raketowych i ognia artylerii, jako część składową ogólnego systemu ogniowego porażenia nieprzyjaciela.

System ten organizuje się na przewidywanych kierunkach głównego uderzenia nieprzyjaciela oraz na stykach armii i dywizji na całą głębokość ugrupowania obronnej armii pierwszego rzutu.

Przy czym, w ramach organizacji systemu uderzenia raketami z ładunkiem zwykłym planuje się przede wszystkim na środki napadu jądrowego, samoloty /śmigłowce/ na lotniskach /lądowiskach/, stanowiska dowodzenia szczebla operacyjnego, środki obrony przeciwlotniczej oraz inne ważne pojedyncze obiekty.

System uderzeń raketowych i ognia artylerii powinien być ściśle zsynchronizowany z uderzeniami jądrowymi, uderzeniami lotnictwa oraz systemem zapór inżynieryjnych.

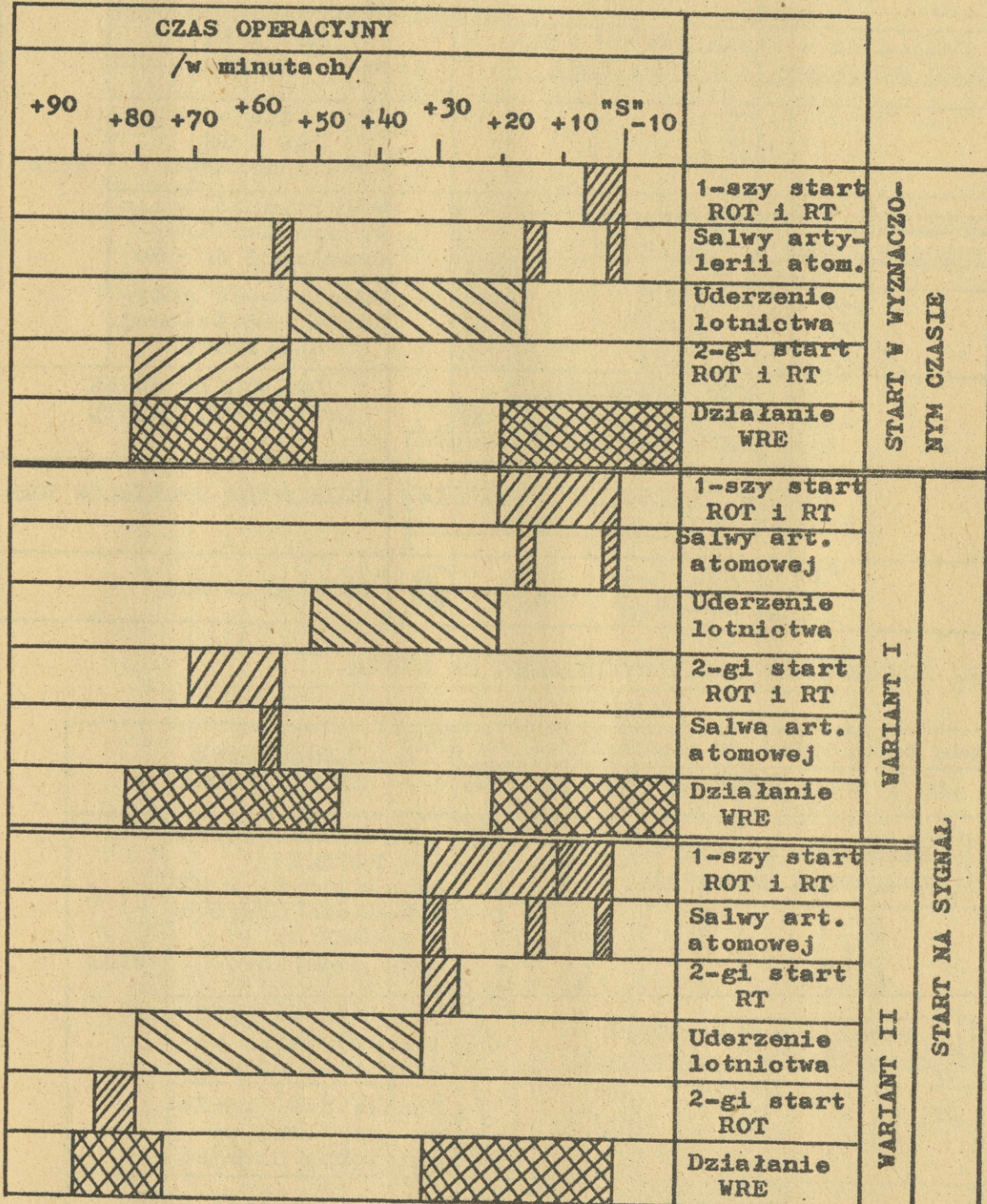
W organizacji ogniowego porażenia przez wojska raketowe i artylerię w operacji obronnej frontu należy wyraźnie uwzględnić dwie zasadnicze formy jego realizacji.

- pierwsza - dalekie /głębokie/, systematyczne oddziaływanie ogniowe wykonywane głównie środkami grup rozpoznawczo-uderzeniowych frontu i armii oraz artylerią dalekosiężną grupy rozpoznawczo-ogniowych w celu porażenia zgrupowań pancernych nieprzyjaciela na podejściach oraz niszczenia jego środków napadu jądrowego, naziemnych elementów systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, stanowisk dowodzenia szczebla operacyjnego i innych ważnych obiektów rozmieszczonych w głębi operacyjnej;

- druga - ogniowe porażenie wszystkimi rodzajami środków ogniowych wykorzystywanych kompleksowo, w ramach realizacji zasadniczych zadań operacyjno-taktycznych - okresów ogniowego porażenia.

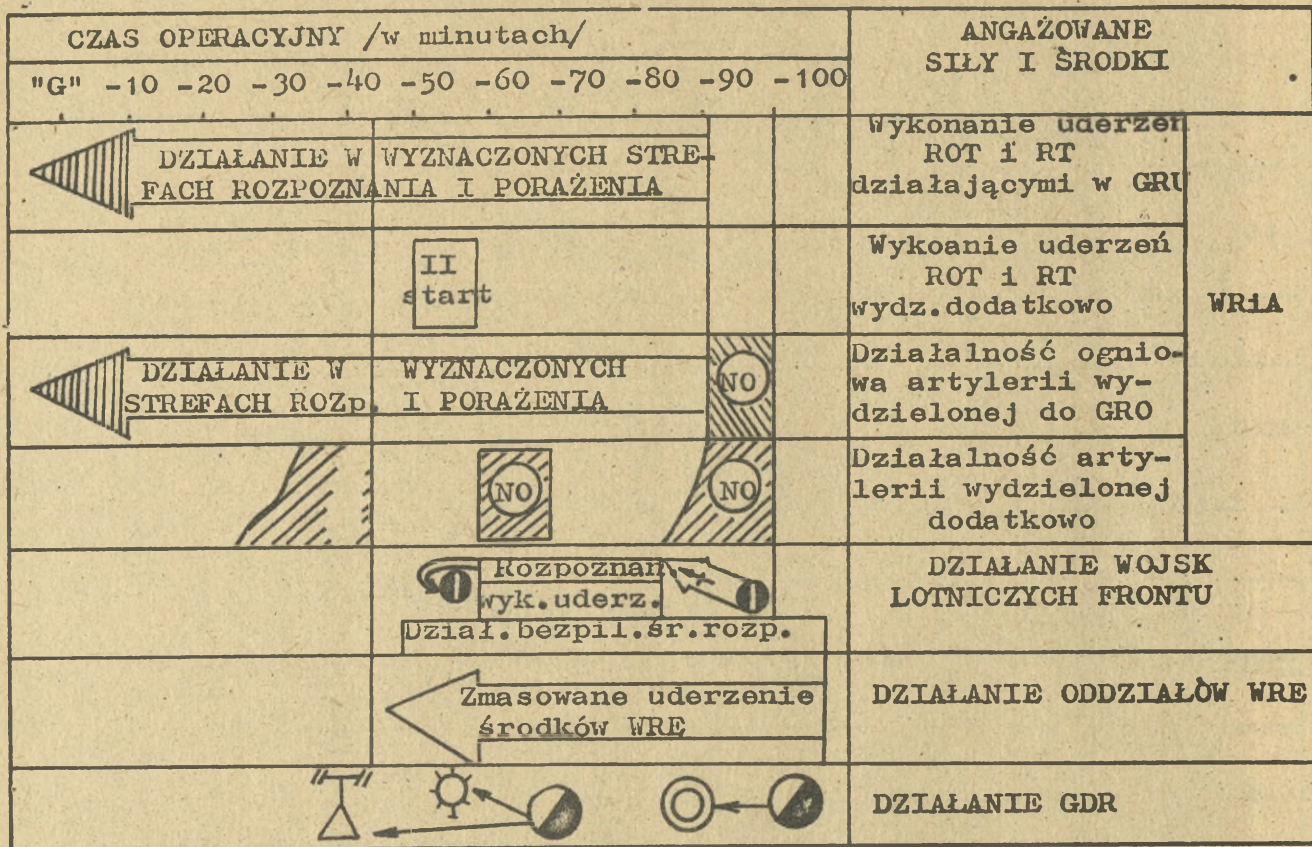
Wyniki planowania użycia wojsk raketowych i artylerii w operacji obronnej frontu odzwierciedla się w odpowiednich dokumentach, głównie w "planie użycia wojsk raketowych i artylerii". Jednakże doświadczenia ćwiczeń wykazują, iż celowo jest opracowywać również, jako jego załącznik "grafik /harmonogram/ udziału wojsk raketowych i artylerii w ogniowym porażeniu nieprzyjaciela".

**WARIANTY WYKONANIA PIERWSZEGO ZMASOWANEGO
UDERZENIA JĄDROWEGO**

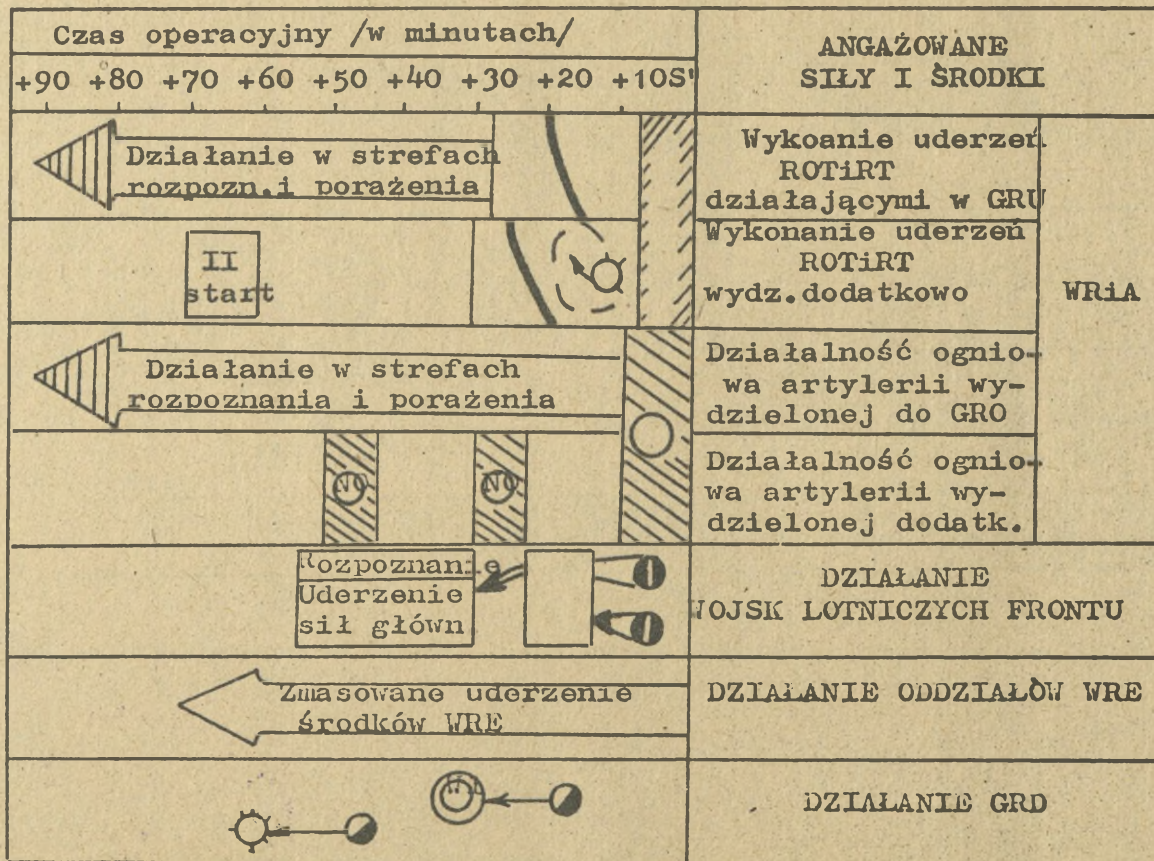

WARIANTY WYKONANIA UDERZENIA DO CELÓW PIERWSZEJ KOLEJNOŚCI RAŻENIA

Rys.1. SCHEMAT UDERZENIA WYKONANEGO W WYZNACZONYM OKRESIE

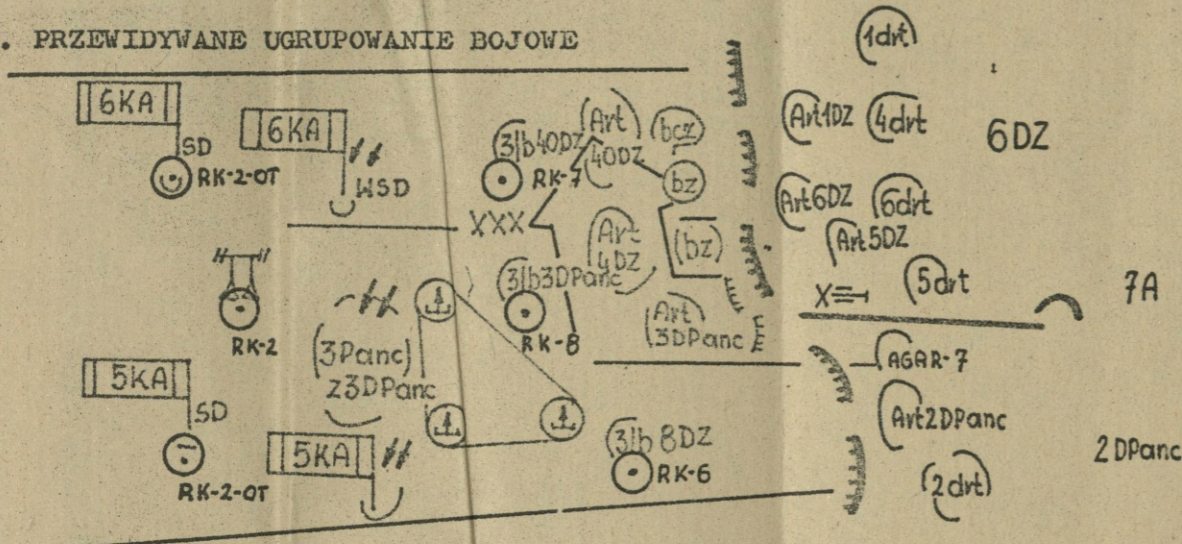
Rys.2. SCHEMAT UDERZENIA WYKONANEGO NA SYGNAŁ

UZYCIE WOJSK RAKIETOWYCH I ARTYLERII 7A PODCZAS OGNIOWEGO KONTRPRZYKOTOWANIA
/WARIANT/

Załącznik nr 3

A. PRZEWIDYWANE UGRUPOWANIE BOJOWE

B. ZAKRES ZADAŃ - POTRZEB W ARTYLERII I AMUNICJI

	Nazwa celu		Raza			Norma naceł		Potrzeba				
			WR	Art	Lot	dział	poc.	rak.	dział	poc.		
I	bpr/"L"											
I	b 203, 2HS	27		10		18	500	60	-	180	5000	
I	b 155 HS	24		8		36	1100	60	-	288	8800	
	b, art, rak.											
I	b.moźdz.	6		2		8	300	40	-	16	600	
II	st.rlok.art.	17		17		4	70	50	-	68	1190	
	b.art.	17		17		4	70	50	-	68	1190	
III	b.HAWK	4		AWM		3	230	30		12	920	
III	pl.art.plot.	6		8		8	290	30		48	1740	
II	SD KA	4	2		2				4			
II	SD/WSD/dyw.	4		4		6	180	30		24	720	
II	SD/WSD/bryg.	4		4		6	100	30		24	720	
II	SD batalion.	6		6		6	180	30		36	1080	
II	SS śr.bezp.	2		20		6	180	40		12	360	
III	PPO na I poz.	12		12		5	330	20		60	3960	
IV	kz/kecz w rej. wyjściowym	8		8		12	800	30		96	6400	
IV	kecz	7		7		24	1040	30		168	7280	
II	śmigł.na ląd	3	3						22			
II	PMiN	1	1						2			
III	pl.plot.Ch.	6		6		3	80	30		18	480	
Razem										1118	40440	

F. GRAFIK OGNIOWEGO KONTRPRZYKOTOWANIA

Rodzaj śr.rażenia	Czas
WOJSKA RAKIETOWE	○
ARTYLARIA	○
WL ARMII I FRONTU	○
WRE	○

CZAS TRWANIA I UKŁAD
D. ART. K/P

Wyszczególnienie	dane liczb.
Zużycie poc.na działo	71
Czas rewania k"p	43
Zużycie poc.na min.	941
Zużycie poc.do celów I gr.	14400
Czas trwania NO do c.Ig	15
Zużycie poc.do celów II gr.	5260
Czas trwania NO do c.IIgr	5
Zużycie poc.do celów III gr.	7100
Czas trw.NO do c.IIIgr.	8
Zużycie IV gr.	13680
Czas IV gr.	15

E. PODSTAWOWE PARAMETRY ART.K/P

Wyszczególnienie	dane liczb.
Angażuje się /JOŚO/	619
Szerokość odc.k/p	20
Gęstość na 1km odc.k/p	31
Zużycie poc./w JPO/	40440
Zużycie poc.na JOŚO w szt.	71
Zużycie poc.na dz./JO/	
Zużycie poc.w Ajo	0,65
Zużycie rakiet: - oper.-takt.	4
- takt.	10T+22

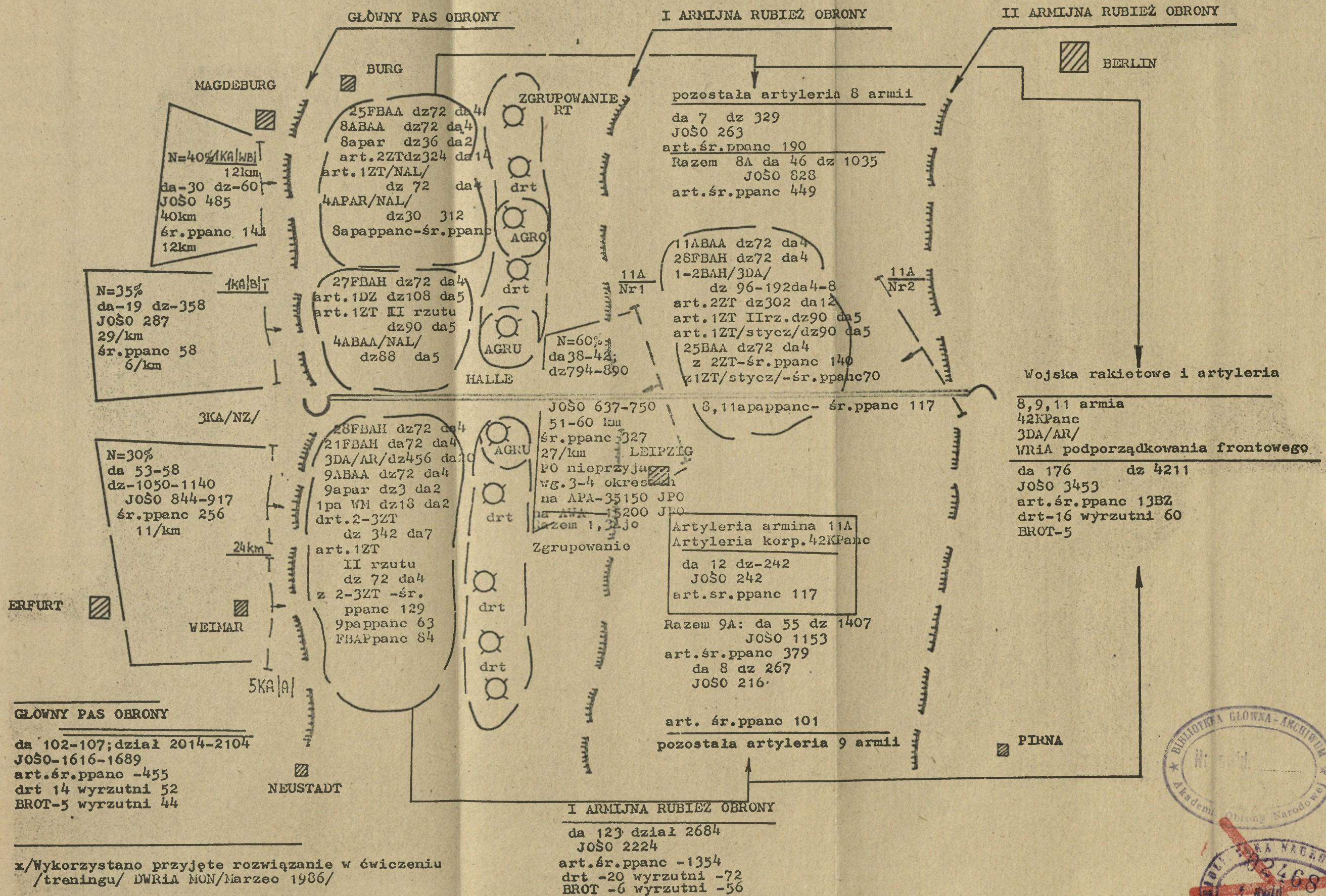
C. ANGAŻOWANE ŚRODKI WOJSK RAKIETOWYCH I ARTYLERII

Wyszczególnienie	WR		Liczba i kaliber dział										razem			
	ROT	RT											da	dział		
K/JOŚO/																
7ABROT	4															9
art.6DZ		4														7
art.5DZ		4														5
art.4DPanc		4														5
art.2DPanc		3														3
art.1DZ		3														5
7ABAA																3
7par																5
10pa WM'																2
11FBAA																2
13FBAA																4
Razem/szt/	4	18														46
Razem /wJOŚO																619

ZGRUPOWANIA ARTYLERII W OPERACJI OBRONNEJ 2 FRONTU

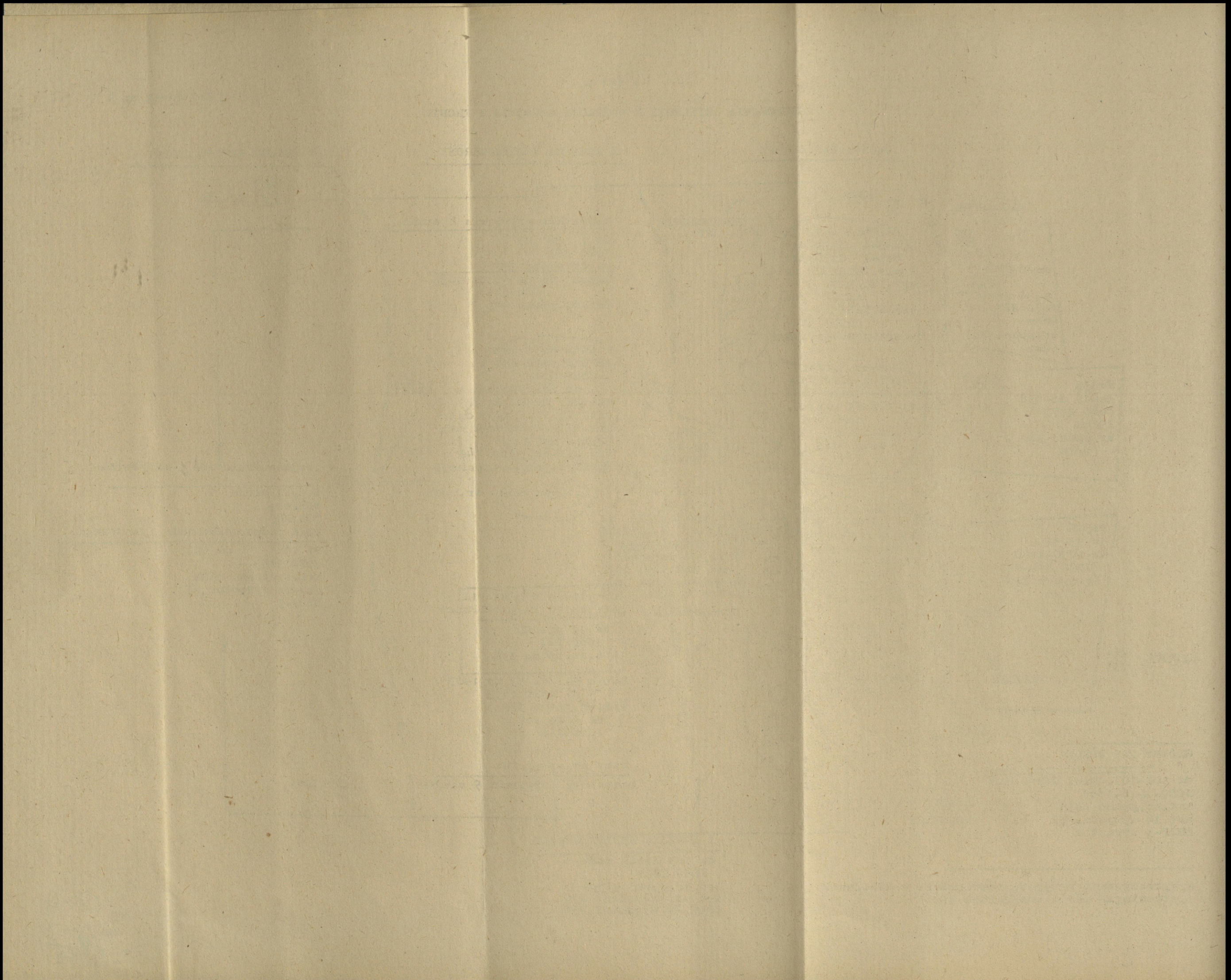

GŁÓWNY PAS OBRONY
 da 102-107; dział 2014-2104
 JOŚO-1616-1689
 art.śr.ppanc -455
 drt 14 wyrzutni 52
 BROT-5 wyrzutni 44

x/Wykorzystano przyjęte rozwiązanie w ćwiczeniu /treningu/ DWRIA MON/Marzeo 1986/

I ARMIJNA RUBIEŻ OBRONY
 da 123; dział 2684
 JOŚO 2224
 art.śr.ppanc -1354
 drt -20 wyrzutni -72
 BROT -6 wyrzutni -56

9. UŻYCIE WOJSK LOTNICZYCH FRONTU W PIERWSZEJ OPERACJI OBRONNEJ

Działania wojsk lotniczych frontu w pierwszej operacji obronnej zależą od zadań frontu i możliwych wariantów ich wykonania. Jeżeli front przechodzi do operacji obronnej na obszarze kraju to WLF, w miarę zbliżania się wojsk nieprzyjaciela do granicy Polski, uczestnicząc nadal w operacji przeciwpowietrznej lub po jej zakończeniu w odpieraniu nalotów SNP według planu dowódcy OP, dokonują manewrów lotniskowych, przemieszczeń jednostek tyłowych i innych elementów swego składu bojowego dążąc do przyjęcia ugrupowania zgodnego z zamiarem prowadzenia operacji obronnej^{x/}. Nie wyklucza się przy tym okresowego działania niektórych ZT i oddziałów lotnictwa na korzyść wojsk sojusznicych walczących z nieprzyjacielem na froncie zewnętrznym lub nawet przebazowania wybranych sił na terytorium sojuszniczego państwa w celu wykonania zadań na rzecz wydzielonych ZT frontu walczących w składzie koalicyjnym wojsk osłonowych /prowadzących bitwę graniczną/.

W każdej jednak sytuacji należy się liczyć, że do rozpoczęcia operacji obronnej frontu wzdłuż Nysy Łużyckiej, Odry i Bałtyku nieprzyjaciel zdoła wywalczyć przewagę w powietrzu, a WLF i WLA mogą ponieść liczące się straty^{xx/}. Dlatego tylko odpowiednie ich ugrupowanie sprzyjać będzie zwiększeniu możliwości bojowych i może przyczynić się do skutecznego wykonywania różnorodnych zadań

x/ Podobne przegrupowania realizują również wojska lotnicze poszczególnych armii.

xx/ W ćwiczeniu "GRANIT-86", we wprowadzeniach Sztabu Generalnego WP przyjmowano, że po każdym zmasowanym nalocie lotnictwa nieprzyjaciela w jego zaczepnej operacji powietrznej WLF ponosiły około 6 % strat.

bojowych w operacji obronnej frontu prowadzonej na terenie kraju.

Podstawowe zadania lotnictwa w operacji obronnej frontu przedstawiono w tabeli 1.

WLF mogą ponadto wykonywać zadania w zabezpieczeniu przeciwuderzenia sił głównych frontu lub ich części w strefie obrony frontu pierwszego rzutu strategicznego oraz w operacji przeciwdesantowej, desantowo-szturmowej i w działaniach na korzyść OGM frontu. W wypadku przejścia do działań z użyciem broni masowego rażenia WLF wezmą udział w zmasowanym uderzeniu jądrowym frontu. Nie wyklucza się również udziału WLF w walce o panowanie w powietrzu, prowadzonej według planu ND na ZTDW^{x/}. W każdej z wymienionych sytuacji WLF będą wykonywały zadania właściwe /charakterystyczne/ dla danej operacji.

W operacji obronnej frontu zadania WLF, wykonywane według planu frontu, mają z reguły charakter operacyjny, a według planów armii najczęściej taktyczno-operacyjny. Ich treść i zakres /intensywność/ wykonywania wynika z aktualnych potrzeb wojsk frontu /wojsk lądowych, marynarki wojennej/.

Zadania te WLF realizują we wszystkich zadaniach /okresach/ operacji obronnej frontu prowadzonej na terytorium kraju. Najpełniej są one wykonywane w porażeniu ogniowym nieprzyjaciela, tzn. w kontrprzygotowaniu, wzbranianiu podejścia i rozwijania wojsk nieprzyjaciela, odpieraniu jego ataków, wsparciu broniących się wojsk w czasie prowadzenia walki o utrzymanie pasów /pozycji/ obrony i zabezpieczeniu przeciwuderzenia.

W lotniczym kontrprzygotowaniu prowadzonym według planu frontu LR i LMB WLF rozpoznaje i niszczy raketowe środki napadu jądrowego,

x/ Operacja powietrzna dla wywalczenia panowania w powietrzu może być prowadzona w końcowym okresie strategicznej /frontowej/ operacji obronnej. W wyniku rozgromienia lotniczych, przeciwlotniczych, raketowo-jądrowych i rozpoznawczo-uderzeniowych zgrupowań nieprzyjaciela mogą ukształtować się dogodne warunki do ogólnego natarcia /operacji zaczepnej/.

Zadania lotnictwa /wojsk lotniczych frontu i wojsk lotniczych armii/
w operacji obronnej frontu

Zadania wykonywane według planu frontu	Zadania wykonywane według planów armii
- Zwalczenie lotnictwa nieprzyjaciela w powietrzu.	- Wsparcie lotnicze wojsk armii, w tym:
- Niszczenie raketowych środków napadu jądrowego i systemów rozpoznawczo-uderzeniowych.	- niszczenie artyleryjsko-raketowych środków napadu jądrowego;
- Zwalczenie lotnictwa nieprzyjaciela na lotniskach i minowanie lotnisk.	- niszczenie naziemnych elementów systemów rozpoznawczych i rozpoznawczo-uderzeniowych;
- Obezwładnianie systemu dowodzenia i obrony przeciwlotniczej.	- obezwładnianie punktów i stanowisk dowodzenia;
- Zwalczenie zgrupowań uderzeniowych i odwodów operacyjnych.	- zwalczenie środków ogniowych /artylerii lufowej i raketowej, BWP, czołgów, transporterów opancerzonych i innych/ oraz siły żywej nacierających wojsk nieprzyjaciela;
- Zwalczenie operacyjnych desantów powietrznych i morskich.	- obezwładnianie środków ogniowych i siły żywej w punktach i węzłach obozu;
- Dezorganizowanie komunikacji i przewozów.	- zwalczenie odwodów taktycznych i bliższych operacyjnych;
- Prowadzenie operacyjnego i taktycznego rozpoznania powietrznego.	- zwalczenie desantów taktycznych i wojsk /oddziałów/ specjalnego przeznaczenia.
- Transport powietrzny wojsk, sprzętu i środków materiałowych.	- Desantowanie i wsparcie wojsk desantów taktycznych.
- Wykonywanie zadań pomocniczych.	- Zwalczenie śmigłowców i samolotów bezcylowych na ziemi i w powietrzu.
	- Prowadzenie taktycznego rozpoznania powietrznego.
	- Transport powietrzny wojsk, sprzętu i środków materiałowych.
	- Wykonywanie zadań pomocniczych.

naziemne obiekty systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, SD KA i dywizji, obezwładnia lotnictwo na lotniskach i lądowiskach, środki OPL, wojska /odwody/ zasadniczych zgrupowań uderzeniowych i inne ważne obiekty. Wysiłek WLF celowo jest koncentrowany na głównym kierunku uderzenia nieprzyjaciela i na obiektach rozmieszczonych poza rubieżą ognia artylerii.

W wypadku organizowania kontrprzygotowania według planu armii LR i LMB będzie wykonywało podobne zadania, tylko w mniejszym zakresie, z wysiłku wydzielonego armii do operacji obronnej.

LM w kontrprzygotowaniu zwalcza lotnictwo nieprzyjaciela w powietrzu podczas osłony sił głównych WLF wykonujących zadania w głębi ugrupowania nieprzyjaciela oraz w czasie osłony wojsk i obiektów frontu. Może również zwalczać /blokować/ lotnictwo na lotniskach oraz niszczyć w powietrzu samoloty /TR-1/ systemów PLSS i Assault Breaker.

W lotniczym wzbranianiu podejścia i rozwijania wojsk nieprzyjaciela podstawowym zadaniem WLF będzie rozpoznanie i zwalczanie jego zasadniczych sił zgrupowania uderzeniowego w marszu do rubieży ataku. Uderzenia LMB celowo jest koncentrować na czołowych BPanc /BZ/ sił głównych. W wyniku dezorganizowania i opóźnienia ich marszu można spowodować nierównoczesny atak zgrupowań uderzeniowych, co sprzyjać będzie trwałości obrony frontu. W tym okresie lotnictwo zwalcza również obiekty pierwszej kolejności niszczenia i te środki ogniowe nieprzyjaciela /uczestniczące w ogniowym przygotowaniu ataku/, które z różnych przyczyn nie mogą być porażone ogniem artylerii. W końcowym okresie rozwijania wojsk nieprzyjaciela śmigłowce bojowe /frontu i armii/ niszczą czołgi, BWP i transportery opancerzone, zwłaszcza na głównym wysiłku obrony. Działania LMB, LR i śmigłowców bojowych prowadzone są według planu frontu i według planów armii.

Podczas odnarcia ataku nieprzyjaciela szczególna rola przy-
pada śmigłowcom bojowym. Prowadzą one działania według planów
armii i wręcz towarzysząc broniącym się wojskom, wspólnie z OZap
i OPpanc, niszczą nacierające środki pancerne i opancerzone sił
głównych nieprzyjaciela. LMB i LR wykonuje zadania według planu
frontu i planów armii rozpoznając i zwalczając raketowe środki
napadu jądrowego, naziemne elementy systemów rozpoznawczo-uderze-
niowych, SD, odwody taktyczne i inne obiekty, których zniszczenie
zmniejsza tempo ataku nieprzyjaciela.

We wsparciu broniących się wojsk w czasie prowadzenia walki
o utrzymanie pasów obrony działania lotnictwa koncentrują się
przede wszystkim na głównym kierunku uderzenia nieprzyjaciela.
Wysiłek lotnictwa skupia się na walce o przewagę w broni raketowo-
jądrowej, niszczeniu systemów dowodzenia i rozpoznawczo-uderzenio-
wych, zwalczaniu odwodów taktycznych i operacyjnych /w celu osła-
bienia potęgowania natarcia i izolowania ich od rejonu działań
bojowych/ oraz obezwładnianiu zgrupowań pancernych. Ważnym zada-
niem będzie również zwalczanie lotnictwa na lotniskach /lądowi-
skach/, a także desantów powietrznych i morskich.

W tym zadaniu operacyjnym intensywne działania prowadzi
lotnictwo transportowe. Transport powietrzny wojsk i sprzętu
bojowego umożliwia w stosunkowo krótkim czasie wzmocnić ugrupo-
wanie obronne na zagrożonych kierunkach lub zorganizować doraźną
/kolejną/ rubież obrony. Natomiast interwencyjny dowódz środków
materiałowych sprzyja ciągłości działań broniących się wojsk,
zwłaszcza na głównym kierunku uderzenia nieprzyjaciela i walczących
na odizolowanych kierunkach /w okrażeniu, prowadzących działania
rajdowe/. Niekiedy śmigłowce transportowe mogą przewozić
/desantować/ desanty taktyczne^{x/}. Rejsy powrotne LT wykorzystuje się

x/ Desantowanie desantów taktycznych będzie wykonywane najczęściej
podczas prowadzenia przeciwuderzeń armijnych.

do ewakuacji rannych i chorych oraz przewozu ludzi i sprzętu bojowego.

Do najważniejszych zadań pomocniczych wykonywanych w tym czasie przez lotnictwo należy minowanie manewrowe /narzutowe/, zadymianie terenu /ugrupowania wojsk/, oślepienie dymami, zabezpieczenie dowodzenia i inne.

Działania bojowe WLF we wsparciu broniących się wojsk w czasie prowadzenia walki o utrzymanie pasów obrony realizowane są według planów frontu i armii. Wysiłek lotnictwa w tym okresie celowo jest koncentrować na wsparciu wojsk wykonujących armijne przeciwuderzenia.

Działania WLF w lotniczym zabezpieczeniu przeciwuderzenia wojsk frontu są w zasadzie takie same jak podczas wejścia do bitwy drugiego rzutu frontu w operacji zaczepnej. Występujące różnice, wynikające z warunków prowadzenia operacji obronnej frontu, są na tyle niewielkie, że nie ma potrzeby ich prezentowania w tym opracowaniu.

We wszystkich zadaniach /okresach/ operacji obronnej frontu prowadzonej na obszarze kraju zadania bojowe, według planu frontu, wykonuje IM WLF. Zwalcza ono lotnictwo nieprzyjaciela w powietrzu w głębi jego ugrupowania i nad terenem własnym. Działania te IM WLF realizuje we współdziałaniu z WOPL, WOPK i środkami OPL marynarki wojennej. Charakterystyczną cechą wykonywania tego zadania przez IM WLF, w warunkach posiadania przewagi w powietrzu przez nieprzyjaciela, będzie skupianie jego wysiłku do osłony wojsk broniących się na głównym kierunku uderzenia i wykonujących frontowe przeciwuderzenie.

Podczas przeciwuderzenia sił głównych frontu lub ich części w obszarze obrony frontu pierwszego rzutu strategicznego na ZTDW

WLF będą wykonywały zadania wspólnie z wojskami lotniczymi i innymi rodzajami wojsk tego frontu. Nie wyklucza się również współdziałania z AL ND na ZTDW. Zadania te będą realizowane z zasady w systemie porażenia ogniowego nieprzyjaciela. W warunkach tych często może być organizowane zmasowane uderzenie na obiekty pierwszej kolejności rażenia^{x/}. W uderzeniu tym WLF niszczą przede wszystkim lotnictwo na lotniskach i lądowiskach, systemy rozpoznawczo-uderzeniowe, raketowe środki napadu jądrowego, system dowodzenia wojskami lądowymi i lotnictwem oraz system OPL nieprzyjaciela /w ramach zabezpieczenia własnych działań/.

Zakres zadań i obiekty działań WLF w poszczególnych okresach porażenia ogniowego^{xx/} zależą głównie od składu zgrupowania nieprzyjaciela, składu i możliwości WRiA oraz lotnictwa, a także osiągniętych rezultatów w uderzeniu na obiekty pierwszej kolejności rażenia /jeżeli będzie ono prowadzone/. W wypadku pomyślnych działań w tym ostatnim przedsięwzięciu WLF mogą nie wykonywać zadań w ogniowym zabezpieczeniu podejścia wojsk z głębi. Tak właśnie planowano wykorzystanie WLF w ćwiczeniu "GRANIT-86". Jeżeli nie będzie organizowane uderzenie na obiekty pierwszej kolejności rażenia /jako samodzielne przedsięwzięcie operacyjne/ wówczas obiekty te powinny być zwalczane przez WLF w ogniowym zabezpieczeniu podejścia wojsk z głębi.

Działania lotnictwa w poszczególnych okresach porażenia ogniowego nieprzyjaciela podczas przeciwuderzenia sił głównych frontu w obszarze obrony frontu pierwszego rzutu strategicznego są podobne do działań w czasie przejścia zgrupowania uderzeniowego

x/Tezę tę potwierdza przebieg ćwiczenia "GRANIT-86".

xx/ W ogniowym zabezpieczeniu podejścia wojsk z głębi, ogniowym przygotowaniu przeciwuderzenia, ogniowym wsparciu przeciwuderzenia i ogniowym wsparciu nacierających wojsk w głębi obrony nieprzyjaciela /o ile przejdzie on do obrony/.

frontu do operacji zaczepnej. Dlatego nie będą one rozważane w tym materiale.

Przegrupowanie zasadniczych sił frontu do przeciwuderzenia w ramach strategicznej operacji obronnej na ZTDW wymaga ich ciągłej osłony przez LM WLF, gdyż są one szczególnie zagrożone uderzeniami z powietrza. W celu wydłużenia czasu dyżurowania w powietrzu i zwiększenia skuteczności działań LM nie można wykluczyć potrzeby wcześniejszego przebazowania niektórych plm WLF na kierunek przeciwuderzenia. Należy również widzieć celowość szybszego przebazowania plrt, co umożliwi prowadzenie wstępnego rozpoznania wojsk nieprzyjaciela, w tym obiektów uderzeń lotnictwa i WR frontu, a także oddziałów LMB wyposażonych w samoloty Lim-6 i Su-7.

Skład bojowy WLF w operacji obronnej frontu na obszarze kraju może być wzmocniony wydzielonymi siłami z WOSL, Aeroklubu PRL i lotnictwa cywilnego. W skład WLF mogą być również włączone sojusznicze jednostki lotnicze bazujące na naszym terytorium, które nie zdołały przebazować się na front zewnętrzny lub wycofujące się wraz z wojskami lądowymi, w wyniku natarcia nieprzyjaciela na obszar Polski. Nie wyklucza się ponadto wzmocnienia WLF jednostkami lotniczymi Armii Radzieckiej przebazowującymi się z głębokiego zaplecza do strefy działań bojowych /w obszar operacji obronnej frontu/.

Wysiłek WLF i liczbę lotniczych bomb jądrowych do wykonywania zadań w operacji obronnej frontu określa ND na ZTDW, na wniosek dowódcy sił powietrznych na ZTDW. Natomiast wysiłki wojsk lotniczych podległych armii ustala dowódca frontu, na wniosek dowódcy WLF. Na wielkość tego wysiłku decydujący wpływ wywierają średnie normy natężenia działań bojowych różnych rodzajów lotnictwa oraz przewidywane zadania i długotrwałość operacji obronnej frontu.

Na natężenie działań bojowych lotnictwa wplynie złożoność sytuacji na ziemi i przewaga nieprzyjaciela w powietrzu, a także szeroki pas obrony /wzdłuż Odry i Bałtyku/ oraz znaczny zakres zadań WLF przekraczający najczęściej możliwości ich wykonania. Wychodząc z tych przesłanek można przyjąć, że średnie natężenia działań bojowych lotnictwa w operacji obronnej frontu będą nie mniejsze niż w operacji zaczepnej i mogą wynosić minimum 1,5 wylotów samolotów i 2,5 wylotów śmigłowców w każdym dniu operacji^{x/}.

Nie można wykluczyć, że w operacji obronnej frontu o krótkiej długotrwałości /np. trwającej kilka dni/, średnie natężenie może być zwiększone nawet do 2-3 wylotów samolotów i 3-4 wylotów śmigłowców w każdym dniu jej trwania.

Liczba bomb jądrowych, jakimi mogą dysponować WLF w operacji obronnej frontu zależy od wielu czynników, z których nie bez znaczenia jest posiadanie ilości samolotów-nosicieli bomb jądrowych i ich możliwości przestrzenne w związku z bazowaniem WLF na obszarze kraju /w drugim rzucie obrony strategicznej/. Można oczekiwać, że WLF dyslokowane na terenie Polski otrzymają na operację obronną frontu niewielką liczbę bomb /raket/ jądrowych. Wniosek ten potwierdziło ćwiczenie "GRANIT-86", w którym WLF dysponowały zaledwie 10 raketami jądrowymi /każda o mocy 0,5 KT/.

W wypadku przejścia wojsk frontu do pierwszego rzutu obrony strategicznej /podczas wykonania przeciwuderzenia na froncie zewnętrznym lub opanowania przez nieprzyjaciela terenu do Odry i Nysy/ należy liczyć się z możliwością przydziału WLF dodatkowych

x/ Większe natężenie działań śmigłowców niż samolotów wynika przede wszystkim z mniejszego zużycia środków materiałowych, krótszego czasu odtwarzania gotowości bojowej i prowadzenia działań z zasady znad ugrupowania wojsk własnych /mniejsze zmęczenie psychofizyczne personelu latającego/.

bomb /raket/ jądrowych. W takiej sytuacji WLF mogą otrzymać do 60-80 % bomb jądrowych wydzielanych na operację zaczepną. Może to być więc około 80-120 bomb /raket/ jądrowych.

Podziału wysiłku WLF według zadań operacji obronnej frontu dokonuje dowódca frontu na podstawie propozycji dowódcy WLF. Na podział ten w głównej mierze mają wpływ przewidywane zadania operacji obronnej frontu i czasy ich trwania oraz długotrwałość całej operacji.

Analiza prawdopodobnych zadań operacji obronnej frontu na terenie kraju wskazuje, że niektóre z nich /np. kontrprzygotowanie, wzbranianie podejścia i rozwijania oraz odbieranie ataku wojsk nieprzyjaciela/ są krótkotrwałe, co ograniczy działania WLF do jednego - dwóch wylotów. Inne z kolei, chociaż tylko niewiele dłuższe, wymagają szczególnej intensywności działań /np. lotnicze zabezpieczenie przeciwuderzenia wojsk frontu/.

Wychodząc z tych przesłanek orientacyjny podział wysiłku WLF w operacji obronnej frontu na obszarze kraju może być następujący^{x/}:

- lotnicze kontrprzygotowanie oraz zwalczanie podchodzących, rozwijających się i atakujących wojsk nieprzyjaciela - 10-20 %;
- wsparcie broniących się wojsk w czasie walki o utrzymanie pasów obrony - 40-50 %;
- wsparcie wojsk podczas frontowego przeciwuderzenia - 35-20 %;
- odwód dowódcy frontu - 15-10 %.

Natomiast na podział wysiłku WLF podczas wykonania przeciwuderzenia zasadniczych sił frontu w strategicznej operacji obronnej /na froncie zewnętrznym/ najważniejszy wpływ wywierają przewidywane zadania realizowane w tym zadaniu operacyjnym. Inny będzie podział, gdy planuje się organizowanie operacji przeciwdesantowej /desantowo-

x/. W podziale tym nie uwzględniono działań WLF w operacji przeciwdesantowej, pierwszym uderzeniu jądrowym i zabezpieczeniu przelotu LDZ.

szturmowej/ i działania OGM frontu, a jeszcze inny, kiedy nie przewiduje się tych przedsięwzięć operacyjnych. W tej sytuacji wydaje się, że najkorzystniejszym wariantem podziału wysiłku WLF może być podział według okresów porażenia ogniowego nieprzyjaciela. W wypadku organizowania operacji desantowo-szturmowej lub innej wysiłek WLF na te przedsięwzięcia operacyjne wydziela się z ostatniego okresu porażenia ogniowego nieprzyjaciela tj. z lotniczego wsparcia nacierających wojsk w głębi obrony nieprzyjaciela^{x/} oraz z odwodu.

Na podstawie tych rozważań można przyjąć, że orientacyjny podział wysiłku WLF podczas wykonania przeciwuderzenia siłami frontu w strategicznej operacji obronnej może być następujący:

- lotnicze uderzenie na obiekty pierwszej kolejności rażenia i lotnicze zabezpieczenie podejścia wojsk z głębi - 15-10 %;
- lotnicze przygotowanie przeciwuderzenia - 10-5 %;
- lotnicze wsparcie nacierających wojsk w głębi obrony nieprzyjaciela - 50-70 %;
- odwód dowódcy frontu - 15-10 %.

Bomby jądrowe w operacji obronnej frontu wykorzystuje się, podobnie jak w operacji zaczepnej, wyłącznie według planu dowódcy frontu. Kształtująca się w ostatnich ćwiczeniach tendencja wykorzystania zdecydowanej większości posiadanych bomb jądrowych w pierwszym uderzeniu jądrowym /nawet w operacji zaczepnej/ powinna być utrzymywana zwłaszcza w operacji obronnej frontu. Wynika to głównie z mniejszej ilości bomb niż w operacji zaczepnej oraz z przewagi nieprzyjaciela na ziemi i w powietrzu. Stąd właśnie do pierwszego uderzenia jądrowego można planować do 90 % lotniczych bomb jądrowych, a pozostałe pozostawić w odwodzie dowódcy frontu.

x/ W założonych warunkach ten okres porażenia ogniowego nieprzyjaciela należy traktować jako kilkudniową działalność ogniową /kilkudniowe działania wojsk frontu/.

Główny wysiłek WLF w pierwszym uderzeniu jądrowym koncentruje się do niszczenia odwodów operacyjnych i drugich rzutów zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela.

W operacji obronnej frontu większość wysiłku LMB i LR WLF^{x/} /około 70 %/ wykorzystuje się do działań według planu frontu. Ta znaczna centralizacja wykorzystania LMB i LR na szczeblu frontu wynika z posiadania inicjatywy i przewagi przez nieprzyjaciela. Zmusza to do prowadzenia działań przez WLF według planu frontu w całym pasie obrony frontu z wyraźnym masowaniem wysiłku na głównym kierunku uderzenia nieprzyjaciela. A także do elastycznego przenoszenia działań z jednego kierunku na inny, stosownie do rozwoju sytuacji operacyjnej.

Armie w operacji obronnej według własnych planów wykorzystują swoje wojska lotnicze /zwłaszcza pób/ oraz wydzielony wysiłek WLF.

Armii prowadzącej działania na głównym wysiłku obrony frontu przydziela się z zasady znacznie większy wysiłek WLF niż armiom broniącym się na drugich /pomocniczych/ kierunkach uderzeń nieprzyjaciela. Jeżeli na głównym wysiłku obrony frontu prowadzi działania jedna armia, może ona otrzymać do 60 %, a gdy dwie armie to można im wydzielić nawet do 80 % wysiłku WLF przeznaczonego do działań według planów armii.

Armiom wykonującym przeciwuderzenie w składzie zasadniczych sił frontu w strategicznej operacji obronnej przydziela się wysiłek WLF na podobnych zasadach. Nie można wykluczyć jednak, że w tym zadaniu operacyjnym może być mniejsza centralizacja wysiłku WLF na szczeblu frontu niż w operacji obronnej prowadzonej na obszarze kraju.

x/ Wysiłek LRT wydziela się armiom tylko wtedy, kiedy w składzie WLF znajduje się więcej niż jeden plrt.

Działalność uderzeniowa /ogniowa/ WLF w operacji obronnej frontu jest ściśle synchronizowana z uderzeniami wojsk raketowych i ogniem artylerii, zwłaszcza w jądrowym i ogniowym porażeniu nieprzyjaciela. W operacji tej można oczekiwać zmasowanych uderzeń raketowo-artyleryjsko-lotniczych w pierwszym uderzeniu jądrowym, a w konwencjonalnej fazie działań bojowych przede wszystkim podczas frontowego kontrprzygotowania i ogniowego zabezpieczenia przeciwuderzenia wojsk frontu. Ponadto wskazanym jest wykonywanie uderzeń zmasowanych WLF podczas zwalczania odwodów operacyjnych i niszczenia obiektów pierwszej kolejności rażenia oraz uderzeń ześrodkowanych w czasie lotniczego zabezpieczenia przeciwuderzeń armii, obezwładniania odwodów taktycznych i w innych zadaniach. Część zadań WLF będą wykonywały prowadząc działania /uderzenia/ kolejne i na wezwanie z pola walki. Może to mieć miejsce przede wszystkim we wsparciu broniących się wojsk w czasie prowadzenia walki o utrzymanie pasów /pozycji obronnych/. W okresie tym śmigłowce bojowe, częściej niż w operacji zaczepnej, mogą wykonywać zadania z zasadzek ogniowych.

W początkowym okresie operacji obronnej frontu prowadzonej na obszarze kraju bazowanie WLF może być na zbliżonych odległościach jak w operacji zaczepnej. W toku trwania operacji obronnej odległości te będą się zwiększały. Oddziały WLF powinny być w ciągłej gotowości do przebazowania z powodu spodziewanego powodzenia operacji zaczepnej nieprzyjaciela lub wyjścia na front zewnętrzny w celu zabezpieczenia przeciwuderzenia frontu w obronie strategicznej, potrzeby działań w całym pasie obrony /w tym doraźnych działań w obronie wybrzeża, na skrzydłach pasa obrony i na zagrożonych kierunkach/ oraz możliwości zaatakowania lotnisk przez lotnictwo, systemy rozpoznawczo-uderzeniowe, desanty powietrzne i wojska specjalne. Wszystko to stwarza potrzebę wcześniejszego przygotowania

lotnisk manewru w całym nasie i na całej głębokości obrony frontu, utrzymywania rzutów zabezpieczenia naziemnego w ciągłej gotowości do wymarszu, a nawet przemieszczania ich do rejonów pośrednich, rozśrodkowania i zamaskowania techniki bojowej oraz określonej obrony lotnisk i pozostałych elementów ugrupowania WLF.

WLF wykonującymi zadania w operacji obronnej frontu dowodzi dowódca frontu. System stanowisk i punktów dowodzenia oraz ich rozmieszczenie /usytuowanie/ jest takie same jak w operacji zaczepnej frontu. Rozwijane są one natomiast na większych głębokościach od linii frontu.

Pewne właściwości w dowodzeniu wystąpią podczas zwalczania lotnictwa nieprzyjaciela w powietrzu przez LM WLF w czasie osłony wojsk frontu. Zadanie to LM WLF realizuje w jednolitym systemie obrony powietrznej frontu, współdziałając z WOPL, WOPK i marynarką wojenną. Dowódca WLF praktycznie ogranicza się do postawienia im ogólnych zadań, czuwania nad ich właściwym wykorzystaniem i działaniami. Natomiast szczegóły dotyczące wykonania zadań i współdziałania z LM OPK oraz z naziemnymi środkami OPL i OPK, wynikające z planu obrony powietrznej frontu, przekazują dywizjom /pułkom/ LM przedstawiciele WLF znajdujący się na SD dowódcy OPL frontu i korpusów OPK. Dowodzenie LM WLF podczas osłony wojsk frontu i ważnych obiektów /ośrodków/ o znaczeniu administracyjno-politycznym, przemysłowym i komunikacyjnym realizuje dowódca obrony powietrznej frontu, poprzez przedstawicieli WLF /zespół dowodzenia LM/.

Wykonywanie zadań przez WLF w operacji obronnej, a zwłaszcza w czasie przeciwuderzenia frontu w strategicznej operacji obronnej /na froncie zewnętrznym/ wymaga ścisłej synchronizacji działań z wojskami lotniczymi i innymi rodzajami wojsk frontu pierwszego rzutu ugrupowania na ZTDW. Szczególną uwagę podczas uzgadniania współdziałania zwraca się na podział obiektów działań, skoordynowanie tras lotu, terminy wykonania zadań, przydział lotnisk bazo-

wania dla oddziałów перебазowujących się do pierwszego rzutu ugrupowania na ZTDW, dowodzenie lotnictwem, zapewnienie mu bezpieczeństwa przelotu w strefie rażenia środków OPL, zabezpieczenie i inne elementy. Zagadnienia te ustala grupa operacyjna WLF przebywająca na PŁSD WL i OPL frontu pierwszego rzutu obrony strategicznej.

Do zabezpieczenia działań bojowych WLF w operacji obronnej frontu wydzielane będą znaczne siły lotnictwa. Potrzeby takie wynikają z posiadania przez nieprzyjaciela przewagi w powietrzu i silnego systemu OPL. Wskazuje to na celowość masowania działań WLF, ograniczania działań urzutowanych małych grup lotnictwa, zwalczania środków OPL przez WRiA oraz obezwładniania ich zakłóceniami przez wojska WRE.

W operacji obronnej frontu na terenie PRL istnieje możliwość wykorzystywania przez WLF krajowych zasobów materiałowych i transportowych /nie mobilizowanych/. W związku z tym skróci się ramię i czas dowozu środków materiałowych, a także może wzrosnąć częstotliwość ich dostarczania do oddziałów lotnictwa. Nie jest to bez znaczenia przy zakładanym dużym średnim natężeniu działań bojowych WLF w każdym dniu operacji.

W operacji tej będzie również istniała ciągła potrzeba odbudowy /przywracania zdolności eksploatacyjnej/ lotnisk, które mogą być masowo niszczone przez nieprzyjaciela. Często trzeba będzie również doraźnie przygotowywać odcinki dróg do okresowego bazowania na nich oddziałów /pododdziałów/ lotnictwa.

Podczas prowadzenia działań bojowych przez WLF w operacji obronnej frontu będą istniały trudne warunki wykonywania zadań. Wynikną one przede wszystkim z posiadania przez nieprzyjaciela inicjatywy i przewagi w powietrzu, gwałtownych i trudnych do przewidzenia zmian w sytuacji operacyjnej, ciągłego ruchu obiektów działań lotnictwa i z innych czynników. Warunki te stworzą

potrzebę wariantowego planowania działań WLF, zmuszą do bieżących zmian w decyzjach o wykorzystaniu lotnictwa i ciągłych korekt dotyczących wykonywania zadań bojowych. Niezbędny będzie systematyczny manewr siłami lotnictwa na ziemi i w powietrzu, przenoszenie działań /uderzeń/ i kolejne ześrodkowanie głównego wysiłku na najbardziej zagrożonych /najważniejszych/ kierunkach, organizowanie dodatkowych punktów dowodzenia WLF oraz okresowe wykorzystywanie oddziałów lotniczych doraźnie znajdujących się na terytorium kraju lub nie w pełni przygotowanych do prowadzenia działań bojowych /np. jednostek WOSL/.

Właściwości prowadzenia działań bojowych przez WLF w operacji obronnej frontu stwarzać więc będą wysokie wymagania w zakresie operatywności dowodzenia, elastyczności organizowania i realizowania współdziałania lotnictwa z wojskami lądowymi, wewnątrz ugrupowania WLF i z wojskami frontu pierwszego rzutu strategicznego oraz wszechstronnego zabezpieczenia działań bojowych lotnictwa.

10. WYKORZYSTANIE I DZIAŁANIE WOJSK OPK W PIERWSZEJ OPERACJI OBRONEJ FRONTU NA OBSZARZE KRAJU

Przy wykorzystaniu wojsk OPK PRL do działań bojowych podczas przejścia wojsk frontu do pierwszej operacji obronnej na obszarze naszego kraju, należy uwzględnić następujące okoliczności:

1. Wojska OPK już w okresie pokoju prowadzą działania bojowe. Nie dopuszczają one do wtargnięcia przeciwnika powietrznego nad nasze terytorium. W tym celu posiadają one zorganizowany system obrony powietrznej, rozwinięte ugrupowanie sił i środków i system dowodzenia, prawie pełne stany etatowe ludzi i sprzętu. Pełniąc ciągły dyżur bojowy są w gotowości do natychmiastowego odpierania nalotów środków napadu powietrznego przeciwnika.

2. Wykorzystanie wojsk OPK PRL jest ściśle uzależnione od wykorzystania wojsk OP sąsiednich krajów socjalistycznych, a ich działalność bojowa stanowi integralną część jednolitego systemu obrony powietrznej państw Układu Warszawskiego na ZTDW.

Do najważniejszych zadań bojowych wykonywanych przez wojska OPK należą: obrona ważnych obiektów polityczno-administracyjnych, przemysłowych i komunikacyjnych; baz morskich i portów oraz okrętów w bazach i na morzu, a także wojsk lądowych.

Wykonując te zadania wojska OPK już w okresie pokoju prowadzą ciągle rozpoznanie i obserwację przestrzeni powietrznej, zarówno nad obszarem kraju, jak i na podejściach do niego, a także pełnią określonymi siłami ciągły dyżur bojowy w gotowości

do przeciwdziałania wszelkim próbom naruszenia powietrznej granicy państwa. W czasie wojny natomiast nadal prowadzą rozpoznanie i wykrywanie środków napadu powietrznego oraz ich niszczenie i niedopuszczenie do wykonania przez nie uderzeń na osłaniane obiekty. Oprócz tego wojska OPK powiadamiają współdziałające wojska obrony powietrznej i inne zainteresowane siły o sytuacji powietrznej i zagrożeniu z powietrza.

Należy podkreślić, że zasygnalizowanym wyżej okolicznościom w zakresie organizacji obrony przed atakiem z powietrza przez wojska OPK przyświecał jeden zasadniczy cel: skuteczne przeciwstawienie się wszelkim próbom wykonania napadu przez środki powietrznego przeciwnika, a tym samym zapewnienie normalnej działalności państwa i zorganizowane wejście jego sił zbrojnych do wojny.

Właściwości taktyczno-techniczne sił i środków będących na wyposażeniu wojsk OPK PRL umożliwiają organizację /realizację/ obrony całego terytorium naszego kraju i jednocześnie skupiają główny wysiłek w obronie najważniejszych obiektów.

Obecnie obowiązująca koncepcja obrony powietrznej zgodnie z obowiązującą dyrektywą MON - mocno akcentuje konieczność obrony ważnych obiektów o znaczeniu polityczno-administracyjnym i przemysłowym. Osłonie tych właśnie obiektów jest podporządkowane użycie i wynikające stąd ugrupowanie głównych sił wojsk rakietowych i lotnictwa myśliwskiego, a także w pewnym zakresie pozostałych rodzajów wojsk obrony powietrznej.

W sytuacji gdy wojska frontu organizują operację obronną na obszarze kraju do rzędu głównych zadań bojowych wojsk OPK dojdzie niewątpliwie dodatkowo osłona najważniejszych elementów ugrupowania tych wojsk, w tym szczególnie lotnisk bazowania lotnictwa uderzeniowego oraz baz zaopatrzenia, a także stanowisk

dowodzenia szczebla armijnego i frontowego. Oznacza to konieczność kontynuowania obrony dotychczas osłanianych obiektów przez wojska OPK, ale także i innych mających znaczenie czysto wojskowe.

Podczas planowania operacji obronnej na obszarze kraju, a także w toku jej prowadzenia, wskutek zachodzących zmian w ogólnej sytuacji operacyjnej na TDW i z powodu dużej liczby obiektów wymagających osłony, może zaistnieć konieczność dokonywania korekty w skupianiu wysiłku obrony na poszczególne obiekty. Korekta ta przynajmniej w początkowym okresie operacji obronnej frontu może dotyczyć nie tylko obiektów wymagających szczególnej osłony /gdyż te powinny być uzgodnione podczas planowania operacji/, ale przede wszystkim sposobu realizacji ich osłony przez wojska OPK. Ewentualne możliwe zmiany w sposobach osłony polegałyby, między innymi, na akcentowaniu /skupieniu/ głównego wysiłku obrony nie na wszystkich nakazanych w zadaniu obiektach, a na najważniejszych z nich w danej konkretnej sytuacji, a także na zarysowujących się nowych kierunkach nalotu środków napadu powietrznego przeciwnika, względnie rubieżach wprowadzenia sił do bitwy /walki/.

Jest ogólnie wiadomo, że zasadniczym celem sił powietrznych NATO w zaczepnej operacji powietrznej będzie zdobycie panowania w powietrzu i przewagi w broni jądrowej. Należy stąd wnioskować, że głównymi obiektami uderzeń podczas pierwszego i ewentualnie kilku następnych zmasowanych nalotów tych sił będą: wyrzutnie i składy broni raketowo-jądrowej, lotniska i znajdujące się na nich samoloty, zwłaszcza lotnictwa uderzeniowego oraz stanowiska dowodzenia obroną powietrzną. W tym okresie główny wysiłek wojsk OPK powinien być skupiony na obronie tych właśnie obiektów. W późniejszym okresie trwania operacji obronnej frontu, po stwierdzeniu /a właściwie nieco wcześniej/, że siły powietrzne nieprzyjaciela ponoszą ciężar uderzeń na obiekty wynikające z zadania izolacji rejonu działań bojo-

wych, wojska OPK powinny zwracać szczególną uwagę na osłonę komunikacji i bezpośrednio wojsk lądowych.

Zmiany dotyczące konieczności skupienia głównego wysiłku obrony wojsk OPK mogą dotyczyć nie tylko przykładowo podanych grup obiektów, ale również mogą odnosić się do krótkotrwałych lecz ważnych zadań, jak choćby: osłony przelotu /bazowania/ lotnictwa odwodu Naczelnego Dowództwa, osłony przelotu /ześrodkowania/ desantu powietrznego /morskiego/. Ponadto mogą one być rezultatem korekty w usytuowaniu rubieży wprowadzenia do bitwy /walki/ głównych sił obrony powietrznej oraz kierunków operacyjno-powietrznych, których ranga i znaczenie może podobnie ulegać weryfikacji odpowiednio do aktualnie wytworzonej sytuacji lub przewidywanego jej rozwoju.

W ramach prowadzenia frontowej operacji obronnej na obszarze naszego kraju wojska OPK mogą siłami wojsk radiotechnicznych prowadzić rozpoznanie radiolokacyjne na podejściach do granic państwowych i nad całym obszarem kraju siłami wojsk raketowych oraz lotnictwem myśliwskim zwalczać środki napadu powietrznego, a pozostałymi siłami osłaniać nakazane obiekty w formie ich bezpośredniej obrony.

Główną rolę w walce ze środkami napadu powietrznego nieprzyjaciela podczas operacji obronnej frontu będą niewątpliwie odgrywały wojska raketowe i lotnictwo myśliwskie OPK. Wojska raketowe OPK, charakteryzują się, dużą skutecznością niszczenia współczesnych środków napadu powietrznego, stosunkowo dużymi strefami ognia, ale także, co stanowi obecnie ich cechą ujemną, małymi zdolnościami manewrowymi. Tylko te przykładowo wymienione właściwości WR OPK przemawiają za wykorzystaniem ich do organizacji i realizacji

bezpośredniej obrony najważniejszych obiektów polityczno-administracyjnych, przemysłowych lub komunikacyjnych, czyli takich których znaczenie ma charakter raczej stały, mało zależny od konkretnie zaistniałej sytuacji operacyjno-taktycznej.

Lotnictwo myśliwskie OPK natomiast, obok dużej skuteczności niszczenia środków napadu powietrznego, charakteryzuje się najwyższą manewrowością z posiadanych obecnie w wojskach OPK sił. Prowadząc walki /bitwy/ powietrzne na dużych przestrzeniach, może ono skutecznie zwalczać przeciwnika powietrznego zarówno na dalekich, jak i bliskich podejściach do osłanianych obiektów. Tylko te wymienione właściwości lotnictwa myśliwskiego OPK umożliwiają szybkie ześrodkowanie jego wysiłku do osłony aktualnie najważniejszych obiektów oraz na wprowadzenie go do bitwy /walki/ powietrznej na zawczasu lub doraźnie określanych rubieżach.

Sposób wykonywania zadań bojowych przez lotnictwo myśliwskie OPK uwarunkowany będzie przede wszystkim niżliwościami wykrywania celów powietrznych przez wojska radiotechniczne. Biorąc pod uwagę fakt, że w nalotach zmasowanych ewentualny nasz przeciwnik będzie wykorzystywał małe wysokości lotu oraz zakłócenia radioelektryczne, należy oczekiwać szerokiego stosowania przez lotnictwo myśliwskie OPK dyżurowania w powietrzu i samodzielnego poszukiwania i niszczenia celów powietrznych.

Z przedstawionych właściwości i predyspozycji bojowych wojsk raketowych i lotnictwa myśliwskiego OPK jednoznacznie wynika, że przede wszystkim lotnictwo myśliwskie stanowić będzie atut w ręku dowódcy, pozwalający mu na szybką reakcję w zakresie zmian w osłanianych aktualnie obiektach i w sposobie realizacji osłony tych obiektów, a także na szybkie ześrodkowanie swego wysiłku na nowych

kierunkach i rubieżach, zwiększając w ten sposób skuteczność wykorzystania wojsk OPK PRL w ewentualnej operacji obronnej prowadzonej na obszarze kraju.

11. WYKORZYSTANIE I DZIAŁANIE WOJSK OBRONY PRZECIWLOTNICZEJ
W PIERWSZEJ OPERACJI OBRONNEJ FRONTU

Użycie wojsk OPL w operacji obronnej frontu zależy będzie od stopnia ich gotowości bojowej, położenia i ukończenia.

W zależności od rozwoju sytuacji operacyjno-taktycznej wojska OPL w miarę narastania gotowości włączają się do działalności ogniowej w jednolitym systemie obrony powietrznej na ZTDW. W każdej sytuacji należy dążyć do tworzenia jednolitych systemów OPL frontu, gdyż efektywność tych wojsk zależy od skoordynowania ich działalności z systemem OPK /TDW/ i lotnictwem myśliwskim.

Tworzone systemy OP muszą uwzględniać obronę przeciwlotniczą wojsk i obiektów całego obszaru frontu. Istniejący system rozpoznania powietrznego terytorium kraju uzupełniony środkami rozpoznania wojsk OPL daje możliwość ciągłej obserwacji własnego obszaru powietrznego na głębokość zapewniającą przygotowanie sił i środków do odparcia napadu powietrznego. W początkowej fazie działań bojowych do walki z SNP nieprzyjaciela przystępują dyżurne siły i środki OPL będące już w systemie OPK. Współdziałanie ich z wojskami OPK organizuje się zgodnie z zasadą, iż rakiety przeciwlotnicze średniego i małego zasięgu zwalczają SNP nieprzyjaciela według wskazań z PŁSD OPK. Natomiast pozostałe środki zwalczają SNP bezpośrednio atakujące wojska /obiekty/ zgodnie z decyzjami dowódców oddziałów /pododdziałów/ artylerii przeciwlotniczej. Z momentem osiągnięcia gotowości bojowej ZT, oddziały wojsk OPL włączają się w system OPK realizując zadania ogniowe w zależności od wynikłej sytuacji operacyjno-taktycznej. W miarę przejmowania dowodzenia wojskami przez dowódcę frontu /armii/, należy dążyć do jak najszybszego

ujęcia działań sił i środków angażowanych do osłony tych wojsk w jednolity system obrony przeciwlotniczej. W ramach obrony przeciwlotniczej operacji obronnej frontu tworzy się ugrupowanie jednostek radiotechnicznych i raketowo-artyleryjskich zapewniające ciągłe, wielowarstwowe pole rozpoznania radiolokacyjnego oraz strefę ognia rakiet i artylerii przeciwlotniczej. Główny wysiłek tych jednostek skupia się przede wszystkim do osłony wojsk i obiektów w rejonie głównego pasa obrony frontu /armii/. ZT, oddziały /pododdziały/ wojsk OPL rozwija się tak, aby uzupełnić ewentualne luki między strefami wojsk OPK lub systemami armijnymi /dywizyjnymi/. W trakcie operacji obronnej wojska frontu będą się przegrupowywać na kolejne rubieże /pasy/ obrony, stąd konieczność śledzenia i kierowania manewrem wojsk OPL tak, aby w najważniejszych momentach walki np. przeciwuderzenia uzyskać optymalne ugrupowanie i gotowość do prowadzenia działalności ogniowej. Celem zachowania ciągłości osłony wyznaczonych wojsk i obiektów przegrupowania na kolejne rubieże obrony należy dokonywać pododdziałami /dywizjonami, bateriami/. Obrona przeciwlotnicza wojsk i obiektów w pasie obrony frontu /armii/ musi uwzględniać nieoczekiwane dla nieprzyjaciela wykonanie przeciwuderzenia, kontrataku oraz przejście w toku napiętych działań obronnych do operacji zaczepnej. Ponieważ silną stroną przeciwnika są wielofunkcyjne, systemowo zorganizowane, wszechstronnie rozwinięte środki rozpoznania, zwłaszcza radioelektronicznego, naziemnego, powietrznego i morskiego, oraz szerokie wykorzystanie środków bezpilotowych opartych przede wszystkim na optoelektronice i mikroelektronice. Ważnym elementem walki jest umiejętne współdziałanie wojsk OPL z siłami i środkami WRE, a także przestrzeganie wyjątkowo zaostrożonej dyscypliny maskowania

radioelektronicznego. Z taktyki działania nieprzyjaciela powietrznego wynika, że szczególnie niebezpieczne, paraliżujące aktywność i znaczenie osłabiające trwałość obrony będzie w czasie wykonywania uderzenia przed przedni skraj obrony i przeciwuderzenia, stąd potrzeba tworzenia w pierwszej kolejności skutecznych systemów obrony przeciwlotniczej w tych rejonach działania. W związku z tym we wszystkich okresach prowadzenia operacji obronnej należy zdecydowanie wykorzystywać możliwości ogniowe i manewrowe wojsk OPL w ścisłym współdziałaniu z lotnictwem myśliwskim. Dla LM wyznaczać 2-3 strefy dyżurowania w powietrzu w tylnej części głównego pasa obrony oraz 2-3 strefy w pierwszym armijnym pasie obrony. W każdej strefie wydzielić po kluczu /eskadrze/ samolotów, pozostałe samoloty utrzymywać w odpowiedniej gotowości dyżurnej na lotniskach. LM ze stref dyżurowania w powietrzu wykorzystywać do likwidacji powstałych luk w strefach ognia rakiet przeciwlotniczych. W trakcie wykonywania przeciwuderzenia przez armię drugorzutową tworzyć się będzie zgrupowanie przeciwlotnicze w składzie: systemy OPL armii pierwszorzutowej i przeciwuderzającej, FBRPlot lub jej część, frontowy pułk zakłóceń radiolokacyjnych i wydzielony wysiłek lotnictwa myśliwskiego. Armia pierwszorzutowa tworzy system OPL zgodnie z zadaniem dowódcy armii i dowódcy wojsk OPL frontu. Pułki rakiet plot ZT zajmują SS w pasach działań bojowych tych związków w pobliżu linii styczności bojowej wojsk i rubieży wejścia armii do przeciwuderzenia.

Armijny prplot "KUB" wraz z prplot armii przeciwuderzającej rozwija się za dywizyjnymi prplot w celu pogłębienia strefy osłony, stworzenia ciągłej strefy ognia rakiet przeciwlotniczych

nad obszarem wejścia armii do przeciwwuderzenia. Główny wysiłek skupiają do osłony rozwijających się do ataku wojsk w odległości 10-20 km od linii styczności bojowej wojsk.

FBRPlot rozwija się za armijnymi prplot, tak aby wraz z armijnymi systemami OPL i LM stworzyć wielowarstwową i ciągłą strefę ognia przeciwlotniczego nad maksymalnie możliwym obszarem frontu. Główny wysiłek skupia do osłony kolumn marszowych armii przeciwwuderzającej od rejonu wyjściowego do ok. 20 km od linii styczności bojowej wojsk.

Na skrzydłach zgrupowania przeciwlotniczego za tylnymi bateriami rakiet przeciwlotniczych "KUB" w 2-3 strefach dyżuruje LM w sile do eskadry w strefie. Zgrupowanie przeciwlotnicze frontu powinno na 1-1,5 godz. przed wejściem armii do przeciwwuderzenia osiągnąć pełną gotowość ogniową.

W tak zorganizowanym systemie obrony przeciwlotniczej frontu zasadniczą rolę odgrywa ugrupowanie operacyjne wojsk OPL, stanowiące racjonalne rozmieszczenie posiadanych sił i środków w terenie, zgodnie z zamiarem dowódcy dotyczącym prowadzenia aktywnej i zdecydowanej obrony.

12. WYKORZYSTANIE I DZIAŁANIE WOJSK INŻYNIERYJNYCH W OPERACJI

OBRONNÉJ FRONTU

Celem zabezpieczenia inżynieryjnego operacji obronnej frontu jest stworzenie dogodnych warunków do wykorzystania w walce uzbrojenia i sprzętu bojowego, zwiększenie trwałości i aktywności obrony, zapewnienie swobody manewru, ochrony wojsk przed skutkami działania współczesnych środków rażenia, zadanie nieprzyjacielowi strat na minach oraz stworzenie sprzyjających warunków przejścia wojsk do przeciwnatarcia lub działań zaczepnych.

Cel zabezpieczenia inżynieryjnego operacji obronnej frontu osiągnięty zostanie poprzez realizację szeregu zadań inżynieryjnych, a przede wszystkim zadań mających istotny wpływ na trwałość i aktywność obrony.

Ważnym czynnikiem w operacji obronnej zawsze będzie również umiejętne wykorzystanie terenu oraz wykonanie przedsięwzięć i zadań "umacniających teren" a więc rozbudowa fortyfikacyjna terenu oraz przygotowanie systemu zapór inżynieryjnych.

Operacja obronna frontu, w ramach pierwszej strategicznej operacji obronnej w początkowym okresie wojny wymagać będzie zabezpieczenia inżynieryjnego rozwinięcia się wojsk./zajęcie pasa frontu/ do operacji obronnej. W związku z tym należy wykonać zadania związane z osłoną inżynieryjną mobilizacyjnego rozwinięcia, zapewniające wysunięcie ZT i operacyjnych na planowane /przewidywane/ rubieże i pasy obrony, a następnie zapewnić osłonięcie zaporami inżynieryjnymi ZT i ZO znajdujących się w pierwszym rzucie na kierunkach głównych uderzeń nieprzyjaciela, w tym również obronę wybrzeża morskiego.

Uwzględniając wymagania stawiane obronie oraz rolę i cel zabezpieczenia inżynieryjnego operacji obronnej frontu, w każdym warunkach przejścia frontu do operacji obronnej, głównymi zadaniami zabezpieczenia inżynieryjnego będą:

- prowadzenie rozpoznania inżynieryjnego nieprzyjaciela i terenu;
 - rozbudowa fortyfikacyjna terenu w pasach, pozycjach i rejonach obrony;
 - budowa systemu zapór inżynieryjnych na całą głębokość ugrupowania operacyjnego frontu według jednolitego planu;
 - przygotowanie i utrzymanie systemu dróg i przepraw dla manewru wojsk;
 - wykonywanie przejść w zaporach inżynieryjnych nieprzyjaciela na kierunkach kontrataków i przeciwuderzeń wojsk frontu, a także rozminowanie terenu;
 - wydobywanie i oczyszczanie wody;
 - zaopatrywanie wojsk w sprzęt i materiały inżynieryjne.
- Ponadto w okresie prowadzenia operacji obronnej będą realizowane zadania zabezpieczenia inżynieryjnego służące potrzebom:
- wykonania przeciwuderzenia frontowego;
 - likwidacji skutków użycia BMR;
 - maskowania operacyjnego;
 - walki z desantami powietrznymi i morskimi;
 - zabezpieczenia inżynieryjnego tyłowych elementów ugrupowania operacyjnego frontu.

Organizacja zabezpieczenia inżynieryjnego zależy będzie od warunków przejścia frontu do operacji obronnej. Przy przejściu do obrony w ramach pierwszej operacji strategicznej na teatrze działań front może dysponować okresem przygotowania operacji.

obronnej.

W okresie tym winny być realizowane następujące główne zadania zabezpieczenia inżynieryjnego:

- prowadzenie rozpoznania inżynieryjnego nieprzyjaciela i terenu;

- rozbudowa fortyfikacyjna terenu szczególnie na głównym pasie obrony, stanowiskach dowodzenia i rejonach rozmieszczenia BROT;

- budowa systemu zapór inżynieryjnych;

- przygotowanie i utrzymanie dróg;

- wykonywanie zadań inżynieryjnych w ramach maskowania operacyjnego.

Przy przejściu frontu do obrony na obszarze kraju część zadań zabezpieczenia inżynieryjnego, a głównie związanych z przygotowaniem inżynieryjnym terenu powinna być wykonana przed rozpoczęciem wojny, a szczególnie w okresie zagrożenia wojennego.

Front przechodząc w tych warunkach do obrony, zwykle nie będzie dysponował kompletem wojsk inżynieryjnych, które mogą przybywać do określonych rejonów w miarę ich mobilizacji już w trakcie prowadzenia przez wojska frontu działań obronnych.

W tej sytuacji zadania zabezpieczenia inżynieryjnego realizowane będą samodzielnie przez wojska jak również częściowo przez siły OTK, a także siły układu funkcjonalnego w tym i ludności cywilnej. Wojska inżynieryjne frontu wykorzystane będą przede wszystkim do realizacji zadań związanych z:

- przygotowaniem zapór i niszczeń w głębi operacyjnej wojsk frontu w tym prowadzenie minowania sposobem manewrowym;

- rozbudową frontowych rubieży obronnych oraz pozycji ryglowych;

- rozbudową stanowisk dowodzenia;
- zabezpieczeniem wykonania frontowego przeciwuderzenia;
- budową i utrzymaniem przepraw oraz likwidacją skutków użycia BMR.

Rozpoznanie inżynieryjne nieprzyjaciela i terenu. Celem rozpoznania inżynieryjnego jest uzyskanie wiadomości o nieprzyjacielu i terenie, niezbędnych dowódcy frontu do powzięcia decyzji, a szefowi wojsk inżynieryjnych oraz dowódcom związków taktycznych i oddziałów wojsk inżynieryjnych do zorganizowania i realizacji zadań zabezpieczenia inżynieryjnego operacji obronnej.

W okresie przygotowania operacji obronnej frontu rozpoznanie inżynieryjne powinno dostarczyć danych o:

- składzie i możliwościach oraz przedsięwzięciach inżynieryjnych nieprzyjaciela realizowanych w działaniach zaczepnych;
- warunkach terenowych i dogodnych rubieżach do rozbudowy inżynieryjnej w pasie obrony frontu;
- właściwościach przeszkód terenowych, które mogą być włączone do ogólnego systemu obrony, a także możliwościach ich pokonania przez nieprzyjaciela;
- charakterze gruntu oraz możliwościach zastosowania maszyn inżynieryjnych do rozbudowy fortyfikacyjnej;
- liczbie i stanie technicznym dróg oraz obiektów drogowych i możliwościach ich wykorzystania;
- możliwościach wykorzystania do rozbudowy inżynieryjnej miejscowych maszyn, sprzętu i materiałów.

W czasie prowadzenia operacji obronnej rozpoznanie inżynieryjne powinno dostarczyć danych o stanie technicznym dróg i obiektów drogowych, które poddane były oddziaływaniu ogniowemu, a przede wszystkim na przewidywanych kierunkach wykonania przeciwuderzeń.

Rozpoznanie inżynieryjne prowadzi się w okresie organizacji obrony wydzielonymi siłami i środkami wojsk inżynieryjnych poprzez bezpośrednie oględziny, a w okresie prowadzenia operacji obronnej przez obserwację powietrzną, naziemną, fotografowanie, wypadki i zasadzki patroli rozpoznawczych i grup wypadowych.

Rozpoznanie inżynieryjne organizuje szef wojsk inżynieryjnych frontu w ścisłym współdziałaniu z szefem Zarządu sztabu frontu. Zadania rozpoznania inżynieryjnego ujmuje się w planie rozpoznania i planie użycia wojsk inżynieryjnych frontu.

Rozbudowa fortyfikacyjna pasa obrony frontu. Celem rozbudowy fortyfikacyjnej pasa obrony frontu jest zmniejszenie skuteczności rażącego działania środków ogniowych nieprzyjaciela oraz stworzenie dogodnych warunków do efektywnego wykorzystania własnych środków walki.

Rozbudowę fortyfikacyjną prowadzą wszystkie rodzaje wojsk i służb. Wojska inżynieryjne wykonują najbardziej skomplikowane zadania związane z mechanizacją prac ziemnych oraz wykonują skomplikowane obiekty fortyfikacyjne.

Prace fortyfikacyjne pierwszej kolejności w armiach I rzutu operacyjnego frontu mogą być wykonane w czasie 10-12 godzin.

Frontowe rubieże obrony rozbudowuje się podobnie jak armijne jednak ich głębokość może być mniejsza a stopień rozbudowy fortyfikacyjnej mniej rozwinięty.

Rozbudowę fortyfikacyjną prowadzi się w okresie organizacji obrony i doskonali w czasie prowadzenia bitwy obronnej.

W okresie prowadzenia bitwy obronnej rozbudowę fortyfikacyjną terenu prowadzi się na rubieżach i rejonach znajdujących się przede wszystkim na zarysowujących się kierunkach natarcia nieprzyjaciela.

Między frontowymi rubieżami obrony na wybranych kierunkach mogą być rozbudowane pozycje ryglowe.

Do rozbudowy fortyfikacyjnej rubieży frontowych wykorzystuje się przede wszystkim ZT ze składu drugiego rzutu lub odwodu frontu, oddziały maszyn inżynieryjnych, a także ludność miejscową z maszynami i sprzętem do prac ziemnych i budowlanych oraz transport z gospodarki narodowej.

Istotny wpływ na tempo rozbudowy fortyfikacyjnej pasa obrony frontu ma zaopatrzenie wojsk w różnego rodzaju konstrukcje obiektów fortyfikacyjnych i materiały budowlane, które powinny być wykonywane w sposób scentralizowany i dowożone bezpośrednio do rejonów ich wykorzystania.

Pełna rozbudowa fortyfikacyjna pasa obrony frontu może być wykonana w ciągu 10-12 dni przy wykorzystaniu 60-70 % stanów osobowych, 100 % maszyn do prac ziemnych i ok. 70 000 ludności cywilnej ze sprzętem okopowym.

Budowa systemu zapór inżynieryjnych. Przygotowanie systemu zapór w operacjach obronnych jest obok fortyfikacyjnej rozbudowy pasa obrony najważniejszym zadaniem zabezpieczenia inżynieryjnego operacji obronnej frontu /armii/ i ma w warunkach zmasowanych uderzeń wojsk pancernych oraz jądrowych i klasycznych środków rażenia, decydujący wpływ na trwałość i siłę obrony.

Zapory inżynieryjne w pasie obrony frontu tworzy się według jednolitego planu w ścisłym powiązaniu z systemem wszystkich rodzajów ognia, wariantami działania wojsk własnych, a także przeszkodami naturalnymi i kierunkami działań nacierających wojsk nieprzyjaciela.

System zapór przygotowuje się w celu utrudnienia oraz dezorga-

nizacji rozwinięcia i ataku zgrupowań uderzeniowych na przedni skraj obrony, obniżenie tempa natarcia, zadania strat w głębi obrony i skierowania go w dogodne rejony, gdzie może nastąpić zatrzymanie nacierających wojsk i ostateczne ich rozbicie. Uwzględniając możliwy charakter działań zaczepnych nieprzyjaciela oraz możliwości przechodzenia wojsk do obrony, system zapór inżynieryjnych w pasie obrony frontu /armii/ powinien być organizowany:

- na podejściach do obrony;
- w pasie przesłaniania;
- w taktycznej strefie obrony;
- w głębi operacyjnej.

Budowa systemu zapór inżynieryjnych realizowana jest w dwóch okresach: w okresie przygotowawczym i w trakcie prowadzenia operacji obronnej.

W okresie przygotowawczym zapory inżynieryjne buduje się zawczasu wykorzystując na ich wykonanie 1/3 środków minersko-zaporowych.

W okresie prowadzenia działań obronnych wykorzystuje się pozostałe środki minersko-zaporowe do budowy zapór inżynieryjnych przede wszystkim zapór minowych, węzłów zapór oraz stref zapór i niszczeń przez oddziały zaporowe i saperów na kierunkach uderzeń wojsk pancernych i zmechanizowanych przeciwnika.

System zapór inżynieryjnych tworzy się przede wszystkim w taktycznej strefie obrony. W głębi operacyjnej prowadzi się prace przygotowawcze w celu szybkiego ustawienia zapór w trakcie walki obronnej na ustalonych kierunkach natarcia nieprzyjaciela.

W taktycznej strefie obrony a szczególnie w rejonie głównego wysiłku obrony frontu siłami i środkami frontu urządza się zapory inżynieryjne na kierunkach /przeważnie wzdłuż dróg/ lub rejonach /przygotowanie do zniszczenia ważnych obiektów/.

W głębi operacyjnej obrony frontu zazwyczaj przewiduje się niszczenie linii komunikacyjnych i obiektów o znaczeniu operacyjnym, urządzenie stref zapór inżynieryjnych dla osłony ważnych obiektów, rejonów zatopień oraz zapór na rubieżach wodnych.

Wszystkie zapory inżynieryjne, a zwłaszcza minowe i obiekty przygotowane do niszczenia muszą być odpowiednio uwidocznione na planach użycia wojsk inżynieryjnych.

Przygotowanie i utrzymanie systemu dróg i przepraw. W pasie obrony frontu w celu zabezpieczenia przegrupowania sił i środków, aktywnego ich działania, sprawnego manewru, dowozu i ewakuacji przygotowuje i utrzymuje się odpowiedni system dróg i przepraw.

System dróg frontowych obejmuje drogi dofrontowe i rokadowe. Drogi dofrontowe i rokadowe spełniają rolę dróg dowozu i ewakuacji jak również marszu i manewru.

Ilość dróg dofrontowych uzależniona jest od ilości armii pierwszego rzutu. Na każdą armię I rzutu frontu wyznacza się 1-2 drogi dofrontowe. W pasie obrony frontu mogą być utrzymane 2-3 rokady frontowe. Dla manewru wojsk utrzymuje się drogi:

- zapewniające przesunięcie ZT II rzutu i odwodów frontu z rejonów rozmieszczenia do rubieży rozwinięcia do wykonania przeciwuderzeń;

- przegrupowania wojsk rakietowych i rakiet przeciwlotniczych do zmiany rejonów stanowisk startowych;

- przesunięcia stanowisk dowodzenia.

System dróg frontowych przygotowany i utrzymywany jest przez pododdziały i oddziały inżynieryjno-drogowe i mostowe wojsk inżynieryjnych frontu /armii/ oraz oddziały i związki taktyczne wojsk drogowych komunikacji wojskowej.

Przeprawy przez przeszkody wodne utrzymują oddziały pontonowo-techniczne wojsk OTK i oddziały pontonowe wojsk inżynieryjnych frontu.

W celu właściwego utrzymania systemu dróg i przepraw w operacji obronnej frontu zapewniającego sprawny manewr wojsk oraz dowóz i ewakuację zachodzi konieczność ścisłego współdziałania SWInż. frontu z SKW jak również z dowódcami oddziałów pontonowo-technicznych i mostowych wojsk OTK.

Zabezpieczenie inżynieryjne wykonania przeciwuderzenia. Celem zabezpieczenia inżynieryjnego wykonania przeciwuderzenia jest, stworzenie dogodnych warunków do szybkiego przemarszu związków taktycznych z rejonów wyjściowych do rubieży ataku, sprawnego ich rozwinięcia i pokonania zapór inżynieryjnych, osłona skrzydeł i styków oraz umocnienie zdobytych rubieży.

Do głównych zadań zabezpieczenia inżynieryjnego wykonania przeciwuderzenia można zaliczyć:

- prowadzenie rozpoznania inżynieryjnego nieprzyjaciela i terenu;
- przygotowanie i utrzymanie dróg i przepraw;
- prowadzenie rozbudowy fortyfikacyjnej rubieży rozwinięcia wojsk;
- rozbudowa zapór inżynieryjnych i prowadzenie niszczeń w celu osłony skrzydeł i styków wojsk wykonujących przeciwuderzenia;
- wykonanie przejść w zaporach inżynieryjnych, a szczególnie w ppanc polach minowych.

Treść i zakres realizacji zadań inżynieryjnych zależec będzie przede wszystkim od celu wykonywanego przeciwuderzenia, terenu oraz sił, jakimi wykonuje się przeciwuderzenie.

Do rubieży pokonania przedniego skraju obrony przez nieprzyjaciela zabezpieczenie inżynieryjne realizowane jest z zasady siłami i środkami armii. W toku prowadzenia działań zadania te związki taktyczne realizują własnymi siłami i środkami.

Aby zapewnić samodzielność realizacji zadań inżynieryjnych, poszczególne dywizje należy wzmocnić pododdziałami saperskimi, inżynieryjno-drogowymi oraz jeśli zachodzi potrzeba częścią sił abdp.

Rozpoznanie inżynieryjne prowadzi się siłami IPO, IPR, IPF przede wszystkim na śmigłowcach dla ustalenia rozbudowy fortyfikacyjnej rubieży dogodnych dla rozwinięcia wojsk, ustalenia granic zapór inżynieryjnych oraz miejsce wykonania przejść w zaporach minowych nieprzyjaciela.

Zakres prac związanych z przygotowaniem i utrzymaniem dróg i przepraw zależy od istniejącej sieci drogowej oraz liczby i jakości przeszkód wodnych. Przeciętnie dla jednej dywizji wykonującej przeciwuderzenie zachodzi potrzeba przygotowania i utrzymania od trzech do czterech dróg dofrontowych oraz utrzymania odpowiedniej liczby przepraw.

Drogi i obiekty drogowe na przeszkodach wodnych utrzymuje się siłami i środkami ipdm i appont.

Rozbudowę fortyfikacyjną rubieży do wykonania przeciwuderzenia prowadzi się z zasady siłami i środkami armii i frontu.

Oslonę skrzydeł i styków związków taktycznych wykonujących przeciwuderzenie prowadzi się z zasady siłami armii i frontu.

Przejścia w zaporach inżynieryjnych, a zwłaszcza w ppanc polach minowych, wykonuje się na ogólnych zasadach przyjętych dla wojsk przechodzących do operacji zaczepnej.

Jeżeli przeciwuderzenie ma na celu odtworzenie poprzedniego położenia, to po osiągnięciu wyznaczonej rubieży wojska powinny ją umocnić pod względem inżynieryjnym, tj. prowadząc rozbudowę fortyfikacyjną, rozbudowywać system zapór inżynieryjnych oraz wykonywać inne zadania inżynieryjne.

Maskowanie operacyjne w operacji obronnej frontu planuje specjalnie przygotowany zespół oficerów, który opracowuje odpowiednie dokumenty stanowiące część składową planu operacji. Maskowanie operacyjne może polegać na wykonaniu zadań pozorujących główny wysiłek obrony frontu na innym kierunku, pozorowaniu stałych obiektów i elementów ugrupowania wojsk, pozorowaniu przedsięwzięć świadczących o przygotowaniu do przejścia do działań zaczepnych lub wykonywaniu innych zadań związanych z wprowadzeniem nieprzyjaciela w błąd.

Duże znaczenie w zakresie maskowania operacyjnego wojsk i obiektów ma ukrycie rzeczywistego stanu rozbudowy inżynieryjnej terenu. Osiąga się to przez nieszablonową rozbudowę poszczególnych rzeczywistych i pozornych rubieży i rejonów obrony zarówno na głównym jak i pomocniczym kierunku obrony.

Charakter rozbudowy inżynieryjnej pozornych rejonów rozmieszczenia wojsk i obiektów powinien być taki sam jak rejonów rzeczywistych. Do ożywienia działalności wojsk w rejonach pozornych wydziela się odpowiednie siły i środki w zależności od przeznaczenia pozorowanego obiektu.

Wojska inżynieryjne w ramach maskowania operacyjnego wykonują zadania związane z ukryciem obiektów lub pozoracją działań wojsk przez wykorzystanie siatek maskujących, makiet sprzętu bojowego i obiektów, sprzętu do maskowania przeciwradiolokacyjnego oraz środków do mechanizacji prac inżynieryjnych. Realizacja tych zadań będzie polegała przede wszystkim na rozbudowie pozornych

stanowisk dowodzenia, rejonów ześrodkowania wojsk, rejonów stanowisk startowych wojsk raketowych i rakiet przeciwlotniczych, pozornych przepraw i innych ważnych obiektów.

Do realizacji zadań inżynieryjnych w ramach maskowania operacyjnego przede wszystkim wykorzystywany jest batalion maskowania oraz kompanie maskowania frontowych brygad saperów. Mogą też być wykorzystane inne pododdziały wojsk inżynieryjnych frontu.

Organizacja i prowadzenie likwidacji skutków uderzeń BMR należy do obowiązków dowódców rodzajów wojsk, wojsk specjalnych i służb wszystkich szczebli dowodzenia.

W ramach likwidacji skutków uderzeń BMR wojska inżynieryjne w operacji obronnej frontu wykonują następujące główne zadania:

- odtwarzanie systemu zapór inżynieryjnych, szczególnie ustawianie ppano zapór minowych;
- odbudowa zniszczonych i uszkodzonych obiektów fortyfikacyjnych;
- przygotowanie i utrzymanie systemu dróg /naprawa zniszczonych odcinków dróg, wykonanie objazdów, dezaktywacja odcinków skażonych/;
- odbudowa lub budowa mostów stałych oraz utrzymanie przepraw;
- odbudowa zniszczonych lub uszkodzonych punktów wydobywania i oczyszczania wody;
- prowadzenie prac ratunkowo-ewakuacyjnych oraz lokalizacja i gaszenie pożarów.

Do ustawienia zapór minowych w celu zamknięcia powstałych przerw i luk w systemie obrony wykorzystuje się przede wszystkim oddziały zaporowe oraz inne pododdziały inżynieryjne tych oddziałów i związków taktycznych, w których rejonie /pasie/ obrony zo-

stały wykonane uderzenia BMR. Na najbardziej zagrożonych kierunkach do ustawiania zapór minowych mogą być użyte armijne oddziały zaporowe w tym OZap na śmigłowcach, oraz do minowania pospiesznego - bataliony saperów armijnej i frontowej DSap.

Na skutek wykonanych uderzeń BMR w rejonach /pasach/ obrony i rejonach rozmieszczenia wojsk mogą powstać zawały i ulec częściowemu zniszczeniu schrony i ukrycia. Odbudowę zniszczonych lub uszkodzonych obiektów fortyfikacyjnych w rejonach /pasach/ obrony prowadzą broniące się pododdziały i oddziały własnymi siłami. Do prac związanych z odbudową lub budową obiektów fortyfikacyjnych szczególnie jeżeli uderzenia zostały wykonane w głębi obrony, mogą być wykorzystane pododdziały maszyn inżynieryjnych armii i frontu. Odbudowę obiektów fortyfikacyjnych w rejonach punktów dowodzenia armii i frontu prowadzą pododdziały obsługi, w tym kompania inżynieryjnego zabezpieczenia SD.

Jeżeli na kierunku powstałej przerwy w systemie obrony organizuje się obronę przez skierowanie pododdziałów lub oddziałów z drugiego rzutu lub odwodu, to w celu wykonania obiektów fortyfikacyjnych należy stosować USCz. Na przykład kompania czołgów za pomocą USCz może okopać się w ciągu 6-8 godzin.

Do odbudowy i utrzymania zniszczonych odcinków dróg wykorzystuje się pododdziały, które utrzymują dane drogi. Jeżeli zakres prac przekracza możliwości tych pododdziałów, a sytuacja taktyczno-operacyjna wymaga szybkiego przygotowania i utrzymania dróg dla zapewnienia sprawnego ruchu i manewru wojsk, to do pomocy mogą być skierowane dodatkowe pododdziały z wyższego szczebla, np. z armii do odbudowy obiektów drogowych na wąskich przeszkodach wodnych może być użyty batalion budowy mostów, jeśli nie przewiduje się w tym czasie innego wykorzystania. Przy odbudowie

dróg w pierwszej kolejności należy wykonywać objazdy odcinków zniszczonych.

Dezaktywację skażonych odcinków dróg należy przeprowadzać tylko w wyjątkowo koniecznych wypadkach.

Zniszczone mosty stałe przez średnie i szerokie przeszkody wodne zastępuje się przeprawami utrzymywanymi przez pododdziały i oddziały pontonowe armii i dywizji do czasu zbudowania mostów niskowodnych lub odbudowy uszkodzonych mostów stałych. Odbudowę mostów stałych lub budowę mostów niskowodnych wykonuje się siłami batalionu budowy mostów ABSap, a także kompanii budowy mostów pułku pontonowego.

Prace ewakuacyjno-ratunkowe wojska inżynieryjne prowadzą w swoich rejonach rozmieszczenia oraz wydzielają część sił i środków do prowadzenia akcji ratowniczo-ewakuacyjnej w ramach armijnego oddziału ratowniczo-ewakuacyjnego /ORE/, organizując grupy: rozpoznania i regulacji ruchu, torowania dróg i gaszenia pożarów, poszukiwania i ewakuacji rannych oraz pomocy technicznej, ewakuacji sprzętu i zabiegów specjalnych. Do wydobywania ludzi z zasypanych schronów i innych budowli oraz odblokowania sprzętu wykorzystuje się maszyny inżynieryjne, USCz, i różne ciągniki, przestrzegając zasady, że w pierwszej kolejności należy udzielić pomocy ludziom.

Ze szczebla armii do usuwania zawał i zniszczeń oraz odbudowy obiektów mogą być wykorzystane bminż, bsap, brozmin i specjalistyczne kompanie ABSap.

Lokalizację i gaszenie pożarów realizuje się wszystkimi możliwymi do zaangażowania pododdziałami i oddziałami, znajdującymi się w pobliżu ognia pożarów. Z sił i środków inżynieryjnych w lokalizacji i gaszeniu pożarów mogą brać udział pododdziały saperów z odwodów inżynieryjnych oraz pododdziały maszyn

inżynieryjnych. Pododdziały inżynieryjne prowadzą walkę z pożarami głównie za pomocą materiału wybuchowego, którego wybuch na odpowiedniej odległości od granicy pożaru powoduje gaszenie pożaru falą uderzeniową /podmuchem/. Pododdziały maszyn ziemnych wykorzystuje się do lokalizacji pożarów przez wykonywanie pasów przeciwpożarowych.

Likwidacja skutków uderzeń BMR nieprzyjaciela wymaga maksymalnego zaangażowania wszystkich znajdujących się w pobliżu sił i środków oraz energicznego i sprawnego kierowania akcją przez dowódców i sztaby ogólnowojskowe.

Najbardziej skomplikowane zadania zabezpieczenia inżynieryjnego wymagające specjalnego przygotowania i użycia sprzętu technicznego, wykonywać będą wojska inżynieryjne.

Wykorzystanie i działanie wojsk inżynieryjnych frontu /armii/ realizowane będzie zgodnie z opracowanym planem użycia wojsk inżynieryjnych w ścisłym powiązaniu z planem zabezpieczenia inżynieryjnego obrony terytorium kraju na którym to front organizuje obronę.

Charakterystycznym dla zabezpieczenia inżynieryjnego operacji obronnej frontu, będzie narastanie udziału wojsk inżynieryjnych w wykonywaniu zadań w rejonach głównego wysiłku obrony, przede wszystkim dla wzmocnienia systemu zapór inżynieryjnych oraz rozbudowy fortyfikacyjnej najważniejszych rubieży i obiektów znaczenia operacyjno-strategicznego.

Zgodnie z decyzją dowódcy frontu na operację obronną i konkretną sytuację tworzy się ugrupowanie operacyjne wojsk inżynieryjnych. Ugrupowanie to winno składa się z:

- oddziałów wojsk inżynieryjnych wydzielonych do wzmocnienia ZO pierwszego rzutu frontu, wojsk raketowych i artylerii;

- oddziałów wykonujących zadania zabezpieczenia inżynierskiego o znaczeniu frontowym;
- oddziałów zaporowych;
- odwodu inżynierskiego.

Ilość, charakter i skład elementów ugrupowania operacyjnego wojsk inżynierskich utworzony przed rozpoczęciem operacji obronnej frontu mogą ulegać zmianie, zwłaszcza przy przejściu frontu do operacji zaczepnej.

13. WYKORZYSTANIE I DZIAŁANIE WOJSK CHEMICZNYCH W PIERWSZEJ

OPERACJI OBRONNEJ FRONTU

Organizowanie i prowadzenie operacji obronnej frontu na obszarze naszego kraju odbywać się będzie przy istnieniu ciągłego zagrożenia użyciem przez nieprzyjaciela broni jądrowej, chemicznej i biologicznej, jak również w warunkach masowych porażen, zniszczeń, skażeń i pożarów po uderzeniach tą bronią. Zabezpieczenie chemiczne operacji obronnej frontu będzie organizowane i realizowane podczas przechodzenia do obrony i w czasie jej prowadzenia, zarówno w wariantach stosowania jak i niestosowania wymienionych rodzajów broni masowego rażenia. Szczególna uwaga zwrócona zostanie na takie przedsięwzięcia zabezpieczenia chemicznego, jak: wykrywanie wybuchów jądrowych oraz uderzeń chemicznych i środkami zapalającymi; rozpoznanie skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych; wykorzystanie środków ochrony; kontrola napromienienia i stopnia skażenia wojsk; zabiegi sanitarne i specjalne; wykorzystanie dymów oraz miotaczy ognia. Wymienione przedsięwzięcia zabezpieczenia chemicznego wykonywane będą przez wszystkie rodzaje wojsk frontu własnymi siłami i środkami, we współdziałaniu z militarną obroną obszaru kraju i obroną cywilną, z udziałem wojsk chemicznych podporządkowania frontowego, armijnego i dywizyjnego. Wojska chemiczne przeznaczone do wykonywania najbardziej złożonych i specyficznych zadań zabezpieczenia chemicznego, wymagających specjalnego przygotowania żołnierzy i zastosowania specjalistycznego sprzętu, w operacji obronnej będą realizować takie zadania jak: wykrywanie uderzeń BMR, a zwłaszcza jądrowych i chemicznych; rozpoznanie skażeń promieniotwórczych i chemicznych; wykonywanie zabiegów specjalnych sprzętu bo-

jowego, umundurowania, terenu oraz zabiegów sanitarnych żołnierzy; maskowanie dymami wojsk i elementów ugrupowania oraz zwalczanie nieprzyjaciela miotaczami ognia.

W okresie przygotowania operacji obronnej frontu, wojska chemiczne osiągną pełną gotowość bojową w rejonach dyslokacji /alarmowych/, zaś zdolność do wykonywania zadań w zakresie zabezpieczenia chemicznego elementów ugrupowania operacyjnego frontu /armii/ mogą osiągnąć wtedy, gdy znajdą się w składzie tegoż ugrupowania. Do tego czasu wojska frontu /związki taktyczne, elementy ugrupowania operacyjnego i tyłów/ będą wykonywać zadania zabezpieczenia chemicznego /również część tych złożonych i specyficznych/ własnymi siłami z użyciem posiadanego sprzętu i środków chemicznych.

Wykrywanie uderzeń BMR i rozpoznanie skażeń w operacji obronnej frontu odbywać się będzie w systemie wykrywania skażeń /SWS/. Na obszarze PRL będą występować dwa współdziałające systemy: manewrowy w wojskach frontu oraz stacjonarny na terytorium kraju. W okresie przygotowawczym podstawę tego systemu będą początkowo stanowić siły i środki dywizji zmechanizowanych i pancernych /sieć posterunków i stacje obliczeniowo-analityczne skażeń/ przekazujące dane do SOAS armii i wyżej - do SOAS frontu. Terytorialny system wykrywania skażeń będzie się dopiero rozwijać i możliwość współdziałania z nim ograniczy się początkowo do ogniw militarnej obrony kraju /WOPK, marynarka wojenna/. Stopniowo do SWS wojsk operacyjnych włączyć się będą: klucze śmigłowców rozpoznania skażeń i zadymiania /klrs/ armii i frontu, kompanie rozpoznania skażeń brygad chemicznych armii oraz batalionu wykrywania wybuchów jądrowych i rozpoznania skażeń /bwrs/ frontu. Nawiązywane będzie współdziałanie z podsystemem wykrywania skażeń obrony cywilnej.

Zabiegi specjalne sprzętu bojowego i sanitarne żołnierzy będą wykonywane w oddziałach /pododdziałach/ własnymi siłami i środkami. Organizatorami tych przedsięwzięć będą sztaby dywizji /pułków/, wykorzystując etatowe pododdziały chemiczne /kchem dywizji/ do wykonania najbardziej złożonych zadań. Z chwilą osiągnięcia zdolności do wykonywania zadań przez brygady chemiczne armii i frontu, będą one użyte do likwidacji skażeń w określonych elementach ugrupowania operacyjnego, bądź na wyznaczonych rubieżach na rzecz kilku oddziałów /związków taktycznych/, przechodzących tamtędy w celu zajmowania rejonów /pasów/ obrony, względnie odchodzących na kolejne rubieże obrony.

Maskowanie działań dymami, przeciwdziałanie środkom rozpoznania i kierowania ogniem nieprzyjaciela przez oślepienie go, do czasu osiągnięcia gotowości do działania przez klucze śmigłowców rozpoznania skażeń i zadymiania /klrs/ armii i frontu oraz frontowy batalion zadymiania, wojska będą realizować przy pomocy artylerii oraz posiadanymi środkami dymnymi /świece, granaty dymne, termiczna aparatura dymotwórcza czołgów/. Po włączeniu się do działań pododdziałów zadymiania podporządkowania armijnego i frontowego, będą one wykorzystywane do maskowania dymem wybranych elementów ugrupowania bojowego w rejonach obrony /ześrodkowania/ drugich rzutów armii i frontu oraz do zadymiania rejonów /obiektów/ pozornych.

W czasie organizowania działań obronnych wojska frontu są przygotowywane do realizacji wszystkich przedsięwzięć zabezpieczenia chemicznego własnymi siłami. Wysilek organizacyjny szefostw wojsk chemicznych szczebli operacyjnych i szefów zabezpieczenia chemicznego skupiać się będzie na zgrywaniu przedsięwzięć zabezpieczenia chemicznego z operacyjnymi, kontroli sprawności sprzętu

chemicznego posiadanego przez inne rodzaje wojsk oraz zaopatrywaniu w środki chemiczne.

W okresie prowadzenia operacji obronnej wojska chemiczne armii i frontu będą użyte, w razie masowych skażeń, do wykonywania zabiegów specjalnych /odkazywania, dezaktywacji i dezynfekcji/ umundurowania, sprzętu bojowego i innego pozbawionego załóg i obsługi oraz zapasów środków materiałowych; do odkazywania /denfekcji/ przejść, dróg i urządzeń w terenie skażonym. Rola wojsk chemicznych w zakresie wykrywania uderzeń BMR będzie polegać na przyspieszeniu zbierania i dostarczania dowódcom informacji o prognozowanej sytuacji i skutkach uderzeń. Poprzez rozpoznanie naziemne i powietrzne, wojska chemiczne będą wyjaśniać sytuację rzeczywistą skażeń na wybranych kierunkach działania wojsk. Mimo, że maskowanie wojsk i obiektów dymami nie jest wyłączną domeną wojsk chemicznych, posiadany przez nie sprzęt pozwala na manewrowe maskowanie dymami /wytwornice dymów na śmigłowcach/, zaś generatory dymu umożliwią stosowanie zasłon dymnych w szerszej skali, niż za pomocą świec i granatów dymnych. Rola, miejsce i zadania, i sposób wykorzystania wojsk chemicznych omówione zostaną w głównych przedsięwzięciach zabezpieczenia chemicznego operacji obronnej frontu na obszarze PRL.

Wykrywanie uderzeń BMR i rozpoznanie skażeń realizowane będzie w systemie wykrywania skażeń frontu, współdziałającym z terytorialnym systemem wykrywania skażeń. Zadania w tym zakresie będą wykonywać z wojsk chemicznych: bwrś i dwa klrs frontu, kompanie rozpoznania skażeń brygad chemicznych armii, pododdziały rozpoznania skażeń związków taktycznych i oddziałów oraz śmigłowce rozpoznania skażeń /i zadymiania/ armii. Wraz z posterunkami obserwacji powietrznej i skażeń oraz obserwatorami pododdziałów ogólnie-

wojskowych i rodzajów wojsk, posterunki /patrole/ obserwacji /rozpoznania/ skażeń wojsk chemicznych tworzą podstawowe ogniwa sieci wykrywania wybuchów jądrowych i rozpoznania skażeń w systemie. Stacje obliczeniowo-analityczne skażeń /SOAS/ występujące na szczeblach od dywizji do frontu, będą zbierać informacje z sieci, analizować je i przygotowywać wnioski dowódcom.

W systemie wykrywania skażeń na terytorium kraju działają ośrodki analizy skażeń /OAS/ o funkcjach zbliżonych do SOAS. Współdziałanie między SOAS i OAS będzie odbywać się w relacjach: SOAS armii - OAS OW, SOAS frontu - Centralny Ośrodek Analizy Skażeń sił zbrojnych /COAS/.

Wykrywanie wybuchów jądrowych w operacji obronnej frontu na terytorium PRL będzie dokonywane zarówno siłami terytorialnego systemu /posterunki WOPK i marynarki wojennej oraz obrony cywilnej/ jak też w systemie wykrywania skażeń frontu /POSk i stacje wykrywania wybuchów jądrowych bwrs/. Wykrywanie tych wybuchów siłami bwrs w ugrupowaniu obronnym będzie organizowane obiektowo, ze względu na znaczne rozśrodkowanie jednostek podporządkowania frontowego. Jedną kompanią wykrywania wybuchów jądrowych /kwwj/ batalionu zabezpiecza się wykrywanie wybuchów w rejonie stanowisk dowodzenia, frontowej BROT oraz odwodów specjalnych, drugą - w obszarze rozmieszczenia i na kierunku wyjścia sił frontu przeznaczonych do wykonania przeciwuderzenia.

Pododdziały naziemnego rozpoznania skażeń ^{x/} będą użyte w

x/ Dwie krsk z frontowego bwrs, po jednej krsk w każdej armijnej BChem, po jednym plrsk w każdej kchem bchem tyłów operacyjnych frontu /armii/.

operacji obronnej frontu głównie do rozpoznania skażeń promieniotwórczych i chemicznych w rejonach rozmieszczenia, działania wojsk i elementów ugrupowania tyłów oraz na drogach marszu do rubieży kontrataku /przeciwuderzenia/, dowozu i ewakuacji. Wykrywanie wybuchów jądrowych siłami tych pododdziałów może być organizowane na rubieżach i w rejonach szczególnie zagrożonych uderzeniami BMR, a nie objętych strefą wykrywania burs. W tym celu mogą być organizowane rejony obserwacji i wykrywania /ROW/. Siły i środki niezaangażowane do wykrywania wybuchów jądrowych i skażeń powinny być utrzymywane w ciągłej gotowości do podjęcia działań w składzie oddziałów ratunkowo-ewakuacyjnych.

Siłami pododdziałów rozpoznania skażeń prowadzi się w zasadzie rozpoznanie rejonów planowanych do rozmieszczenia i działania wojsk. Po zajęciu tych rejonów /obrony, ześrodkowania/ przez wojska, rozpoznanie skażeń zabezpieczają własnymi siłami pododdziały ogólnowojskowe oraz innych rodzajów wojsk i służb, a specjalistyczne siły wojsk chemicznych wykorzystuje się do zabezpieczenia potrzeb stanowisk dowodzenia, odwodów specjalnych i elementów ugrupowania tyłów, a także rozpoznania skażeń na drogach manewru, dowozu i ewakuacji. Pododdziałom przydziela się rejony /pasy, kierunki lub odcinki dróg/ rozpoznania. Na przykład, krsk może otrzymać rejon rozpoznania o powierzchni 600-900 km², a pluton do 200 km². Przed wyjściem drugiego rzutu /odwodów/ do kontrataku /przeciwuderzenia/ kompania może otrzymać pas rozpoznania obejmujący 2-4 drogi o długości do 60 km każda. Rozpoznanie skażeń na drogach marszu i w planowanych rejonach obrony /rozmieszczenia/ wojsk zapewnia się poprzez okresową /średnio co 2-3 godziny/ kontrolę przydzielonych odcinków dróg i terenu, według zawczasu określonego terminu lub doraźnie na zapotrzebowanie szta-

bów i wojsk.

Siły i środki powietrznego rozpoznania skażeń stanowią dwa frontowe klucze śmigłowców rozpoznania skażeń i zadymiania /6 Mi - 2 Ch/, po jednym kluczu w każdej armii oraz po jednym śmigłowcu przystosowanym do rozpoznania skażeń w dywizji. W operacji obronnej frontu prowadzonej z użyciem broni masowego rażenia śmigłowce te prowadzą rozpoznanie skażeń promieniotwórczych i chemicznych w planowanych rejonach obrony i ześrodkowania wojsk; na drogach marszu, dowozu i ewakuacji, na kierunkach /drogach/ przesunięcia i rubieżach rozwinięcia wojsk do kontrataków /przeciwuderzenia/, w rejonach przepraw przez szerokie przeszkody wodne /WISŁA, Odra/ i na obszarach trudnodostępnych dla naziemnego rozpoznania skażeń. W razie wykonania przez nieprzyjaciela naziemnych uderzeń jądrowych w obszarze operacji obronnej frontu lub sąsiada od strony nawietrznej, zadaniem sił powietrznego rozpoznania skażeń będzie określenie rzeczywistej sytuacji skażeń promieniotwórczych, czyli granic obszarów skażonych i poszczególnych stref skażeń na śladzie obłoków promieniotwórczych. Planowanie użycia sił i środków powietrznego rozpoznania skażeń w sztabie frontu i armii powinno uwzględniać wykorzystanie śmigłowców rozpoznania skażeń okręgów wojskowych /w każdym 3 Mi - 2 Ch/, korpusów OPK /w każdym 2 Mi - 2 Ch/, marynarki wojennej /3 Mi - 2 Ch/.

W zakresie wykrywania uderzeń jądrowych, chemicznych i rozpoznania skażeń wojska chemiczne frontu w operacji obronnej mogą wykonać 20-30 % zadań wynikłych po zmasowanych uderzeniach DMR nieprzyjaciela. Większość zadań będą wykonywać wojska frontu własnymi siłami i przy użyciu posiadanego sprzętu rozpoznania skażeń oraz sił obrony terytorium kraju /WOPK, marynarka wojenna/ i obrony cywilnej. Dlatego współdziałanie z nimi będzie niezbędne i

konieczne.

Do likwidacji skażeń w czasie operacji obronnej wojska frontu dysponować będą indywidualnym sprzętem chemicznym i środkami odkażającymi /pakiety, zestawy/, a z wojsk chemicznych - pododdziałami zabiegów specjalnych brygady chemicznej w ilości trzech batalionów zabiegów specjalnych /bzs/, batalionem odkażania umundurowania /bou/, plutonami zabiegów specjalnych z batalionu chemicznego tyłów/bchemt/, zaś każda armia - również trzema bzs brygady chemicznej, dwoma kompaniami odkażania umundurowania w bchemt, a w związkach taktycznych - plutonami zabiegów specjalnych kompanii chemicznej /kchem/. W brygadach i pułkach występują pododdziały /drużyny/ zabiegów specjalnych w plutonach chemicznych. Prowadząc operację obronną na obszarze PRL, front może korzystać z pomocy sił i urządzeń obrony cywilnej do likwidacji skażeń jedynie warunkowo, to znaczy wówczas, gdy zgrupowania jednostek ratowniczych OC nie będą zaangażowane do akcji ratunkowej na rzecz porażonych skupisk ludności w aglomeracjach miejsko-przemysłowych.

Bataliony zabiegów specjalnych /bzs/ BChem frontu /armii/ będą wykorzystywane w operacji obronnej w składzie brygady lub samodzielnie na kierunku skupienia głównego wysiłku między pierwszym a drugim rzutem frontu /armii/. Batalion wykorzystuje się w pierwszej kolejności do prowadzenia zabiegów specjalnych na korzyść brygady rakiet, oddziałów rakiet plot, grup artylerii, stanowisk dowodzenia i drugiego rzutu /odvodu/. W razie skażenia ważnych elementów ugrupowania operacyjnego w zasadniczych rejonach ich rozmieszczenia w obronie, pododdziały zabiegów specjalnych rozwija się na PZS w pobliżu dróg marszu do rejonów zapasowych.

Batalionu odkażania umundurowania /bou/ frontu używa się

do odtwarzania zapasów umundurowania i środków ochrony przed skażeniami w tyłach frontu. Ześrodkowuje się go z reguły między pierwszym a drugim rzutem operacyjnym albo w rejonie tyłów frontu w celu odkażania umundurowania i środków ochrony przy PZS-ach DChem frontu lub przy składach mundurowych, dokąd będzie dostarczane skażone umundurowanie.

Batalion chemiczny tyłów frontu /bchemt/ będzie wykorzystywany zgodnie z decyzją zastępcy dowódcy - kwatermistrza frontu do rozpoznania i likwidacji skażeń w elementach ugrupowania tyłów. Posiadanymi zestawami odkażającymi każda dywizja /pułk/ w czasie 2-3 godzin może przeprowadzić zabiegi specjalne 75 %-posiadanego sprzętu i środków transportowych, stąd główną uwagę w operacji obronnej należy zwrócić na ten sposób likwidacji skażeń.

W celu maskowania wojsk i obiektów dymami w operacji obronnej, front dysponuje środkami i urządzeniami do zadymiania w związkach taktycznych i oddziałach /świece, granaty dymne, termiczna aparatura dymotwórcza, czołgowe wyrzutnie granatów dymnych/ oraz specjalistycznymi pododdziałami wojsk chemicznych szczebli operacyjnych /batalionem zadymiania, kluczami śmigłowców rozpoznania skażeń i zadymiania/.

Batalion zadymiania /bzad/ frontu jest przeznaczony do maskowania elementów ugrupowania operacyjnego i tyłów przed obserwacją naziemną i powietrzną nieprzyjaciela oraz zakłócania jego systemów kierowania i naprowadzania środków rażenia na cele. Batalion składa się z trzech kompanii zadymiania /kzad/ wyposażonych, każda w 18 generatorów dymnych. Może być wykorzystywany całością sił lub poszczególnymi kompaniami, w czasie przechodzenia do operacji obronnej i w toku jej trwania do: maskowania wybranych elementów ugrupowania przed obserwacją i uderzeniami z powietrza w różnych okresach osiągnięcia gotowości bojowej lub zajmowania

rejonów obrony /ześrodkowania/; wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd co do ugrupowania obronnego i rozmieszczenia jego elementów; maskowania odwodów i drugich rzutów podczas ich rozmieszczenia oraz przejścia do kontrataku /przeciwuderzenia/; maskowania rejonów odtwarzania zdolności bojowej po uderzeniach BMR. Powyższe zadania batalion wykonuje poprzez osłonę dymem wojsk w rejonach ześrodkowania i na drogach marszu, albo metodą zadymiania rejonów pozorowanego rozmieszczenia lub ruchu wojsk. Przy realizacji tych zadań konieczne jest współdziałanie z pododdziałami maskowania, walki radioelektronicznej, śmigłowcami oraz armijnymi kompaniami zadymiania. Przy planowaniu wykorzystania sił i środków do maskowania działań obronnych, uwzględnić należy wykorzystanie śmigłowców rozpoznania skażeń okręgów wojskowych i marynarki wojennej oraz korpusów OPK, przystosowanych do stawiania zasłon dymnych.

Klucze śmigłowców rozpoznania skażeń i zadymiania /klrs/ w zakresie maskowania dymem wojsk i obiektów, w operacji obronnej wykonują zadania podobne, jak pododdziały zadymiania bzd, poprzez stawianie powierzchniowych albo liniowych zasłon dymnych. Działania taktyczne klrs będą sprowadzać się z zasady do zadymiania rubieży lub rejonu /obiektu/.

Poprzez zadymianie rubieży realizowane będzie maskowanie wojsk na drogach podejścia do wykonania kontrataku, wycofania na kolejne rubieże obrony, kolumn na drogach dowozu i ewakuacji itp. Poprzez zadymianie rejonu może być realizowane maskowanie przepraw przez przeszkody wodne w obszarze frontu oraz podejście

wojsk do tych przepraw, stanowisk startowych wojsk raketowych, stanowisk dowodzenia i elementów ugrupowania tyłów.

Do zwalczania nieprzyjaciela miotaczami ognia, każda armia dysponuje kompanią miotaczy ognia /3 plutony po 3 drużyny, w każdej 10 miotaczowych/. W działaniach obronnych kompanię miotaczy ognia /kmo/ wykorzystuje się zdecentralizowanie, wzmacniając parami miotaczy pododdziały piechoty broniące się w punktach oporu. W razie przejścia z obrony do natarcia celowym jest wykorzystanie kompanię przede wszystkim w rejonach zurbanizowanych i silnie umocnionych, do działania w składzie grup szturmowych.

W razie wykonywania przeciwuderzenia głównymi siłami frontu lub ich częścią w strefie obrony frontów pierwszego rzutu strategicznego, wojskami chemicznymi frontu i przeciwuderzających armii należy zapewnić: wykrywanie uderzeń BMR nieprzyjaciela, rozpoznanie i likwidację skażeń oraz maskowanie dymem wybranych elementów ugrupowania i obiektów pola walki.

Na kierunek przeciwuderzenia wydziela się z frontu co najmniej dwie kompanie wykrywania wybuchów jądrowych, obejmując strefą obserwacji główne siły. W miarę przesuwania się zgrupowania uderzeniowego w głąb ugrupowania nieprzyjaciela, należy pogłębić strefę wykrywania wybuchów, również w celu potwierdzenia celności własnych uderzeń jądrowych w razie wspierania nimi przeciwuderzenia.

Armie na swoich kierunkach działania zapewniają naziemne i powietrzne rozpoznanie skażeń siłami etatowych wojsk chemicznych. Armijne klucze śmigłowców wersji chemicznej wykorzystuje się w warunkach zagrożenia BMR nieprzyjaciela, do maskowania dymem elementów ugrupowania operacyjnego armii, zaś po użyciu tej broni do powietrznego rozpoznania skażeń. Podobnie wykorzystywane bę-

dą frontowe klucze śmigłowców rozpoznania skażeń i zadymiania, przy czym mogą one być użyte do maskowania przepraw na kierunku przeciwwuderzenia wspólnie z batalionem zadymiania frontu i we współdziałaniu z wojskami inżynieryjnymi utrzymującymi przeprawy.

Przedstawione możliwości zabezpieczenia chemicznego pierwszej operacji obronnej frontu i wykorzystania wojsk chemicznych mogą być poważnie zwiększone poprzez działanie sił obrony militarnej i cywilnej na rzecz broniących się na obszarze kraju związków operacyjnych i taktycznych frontu. W zakresie zabezpieczenia chemicznego chodzi tu w szczególności o:

- współdziałanie systemów wykrywania skażeń: terytorialnego i w wojskach operacyjnych, a właściwie - o działanie terytorialnego SWS na rzecz frontu w zakresie określania i przekazywania danych o uderzeniach jądrowych, chemicznych i **środkami zapalającymi**;

- zapewnienie powiązań informacyjnych systemów w zakresie przekazywania danych o sytuacji rzeczywistej skażeń promieniotwórczych chemicznych i biologicznych, włącznie z przetwarzaniem informacji na elektronicznych maszynach cyfrowych;

- ochronę przed skażeniami dywersyjnymi źródeł żywności i wody;

- wykonywanie zabiegów specjalnych sprzętu bojowego, odkażania umundurowania, dezynfekcji i odkażania dróg oraz zabiegów sanitarnych żołnierzy w stacjonarnych urządzeniach obrony cywilnej oraz przez oddziały likwidacji skażeń wchodzące w skład zgrupowań jednostek ratowniczych OC;

- maskowanie rejonów obrony i ugrupowania operacyjnego frontu dymami przez system obrony terytorium kraju;

- urządzenie zapór ogniowych na wybranych rubieżach i kierunkach możliwych uderzeń nieprzyjaciela.

Niektóre z wymienionych elementów działania i współdziałania zostały już uregulowane odpowiednimi zarządzeniami szefa Sztabu Generalnego WP i szefa Obrony Cywilnej Kraju, lecz wdrożenie ich wymaga wspólnych ćwiczeń i uzgodnień w terenie. Inne problemy wymagają zbadania, a następnie uregulowania zgodnie z potrzebami obronnymi.

14. WŁAŚCIWOŚCI ORGANIZACJI ŁĄCZNOŚCI W PIERWSZEJ OPERACJI OBRONEJ FRONTU

Organizowany w operacji obronnej frontu w początkowym okresie wojny system łączności, powinien zapewnić ciągłe dowodzenie wojskami w całym pasie obrony w warunkach intensywnego oddziaływania ogniowego i radioelektronicznego nieprzyjaciela z uwzględnieniem: możliwości udziału wojsk frontu w operacji przeciwpowietrznej, obrony wybrzeża morskiego, możliwości przemieszczania głównego wysiłku z jednego kierunku na drugi lub w głąb obrony, a także wykonania przeciwuderzenia lub przejścia do działań zaczepnych całości lub części sił frontu.

Przedstawiona w poprzednich rozdziałach problematyka operacyjna oraz wybrane zagadnienia działania rodzajów sił zbrojnych i wojsk wskazują na to, że system ten będzie organizowany i eksploatowany w warunkach odmiennych od przyjętych w regulaminach i normatywach dla operacji obronnej, a więc będzie się charakteryzował określonymi cechami, właściwymi tylko dla tego rodzaju operacji.

O specyfice i właściwościach organizacji systemu łączności frontu w operacji obronnej w początkowym okresie wojny, a szczególnie jego składnika zasadniczego jakim jest sieć czynnej łączności, decydują przede wszystkim czynniki operacyjne, do których należy zaliczyć:

- warunki przejścia frontu do operacji obronnej;
- rozmach operacji obronnej frontu;
- skład i ugrupowanie operacyjne frontu;
- charakter operacji obronnej frontu;
- organizacja dowodzenia i współdziałania;
- oddziaływanie nieprzyjaciela na system łączności frontu;

- zadania maskowania operacyjnego.

Wszystkie te czynniki w określony sposób wpływają na treść i sposób realizacji zadań przez wojska łączności frontu oraz ich ugrupowanie, skład i strukturę sieci czynnej łączności, zakres i sposób wykorzystania poszczególnych rodzajów środków łączności, a także wskazują na sposób i zakres uodpornienia systemu łączności na oddziaływanie nieprzyjaciela. Muszą one być szczegółowo przeanalizowane w procesie przygotowania operacji /planowanie łączności/, a wnioski powinny stanowić podstawę decyzji szefa wojsk łączności frontu do organizacji łączności.

Na terminowe zorganizowanie systemu łączności decydujący wpływ będą miały warunki przejścia frontu do operacji obronnej, a także rozmach operacji obronnej. Przejście frontu do operacji obronnej w początkowym okresie wojny wskazuje na ścisłe powiązanie organizacji operacji obronnej z operacyjnym rozwinięciem wojsk. Wynika z tego duże prawdopodobieństwo nałożenia się zadań wojsk łączności realizowanych w okresie operacyjnego rozwinięcia /mobilizacyjne rozwinięcie jednostek łączności i ich przegrupowanie do rejonów wykonania zadań oraz zapewnienie dowództwu frontu łączności kierowania operacyjnym rozwinięciem wojsk frontu/ z wykonaniem zadań związanych z organizowaniem systemu łączności do operacji obronnej. Najkorzystniejsze warunki wykonywania zadań przez wojska łączności wystąpią w przypadku przejścia frontu do operacji obronnej z marszu, w trakcie osiągnięcia pełnej gotowości bojowej, przy niepomyślnym rozwijaniu się bitwy granicznej i konieczności wydzielenia części sił lub wysiłku ogniowego na korzyść wojsk osłonowych. W tych warunkach sprawne i terminowe wykonanie zadań przez wojska łączności uzależnione będzie od właściwego zaplanowania poszczególnych przedsięwzięć i postawienia zadań jednostkom łączności z wyprzedzeniem umożliwiającym terminowe ich wykonanie

/gotowość systemu łączności powinna wyprzedzać gotowość wojsk do wykonania zadań/.

Bardzo ważnym, z punktu widzenia terminowości organizacji łączności frontu w początkowym okresie wojny, jest wypracowanie takich treści zadań wojsk łączności na okres operacyjnego rozwinięcia wojsk, które zapewniłyby sprawne realizowanie kolejnych zadań, zarówno w ofensywnym jak i defensywnym wariantcie działania frontu.

Plan łączności, opracowywany do pierwszej operacji frontowej, powinien uwzględniać podstawowe warianty użycia wojsk frontu w początkowym okresie wojny, a także być na tyle elastyczny, aby umożliwić szybkie dostosowanie składu i struktury sieci czynnej łączności do potrzeb wynikających z sytuacji nie przewidzianych. W początkowej fazie organizowania operacji, szczególnie w najbardziej złożonych warunkach, należy przewidzieć możliwość szerokiego wykorzystania stacjonarnej sieci łączności. Stopień rozwinięcia jednostek łączności frontu w czasie pokoju powinien gwarantować wykonanie postawionych zadań łączności w najbardziej złożonych warunkach, a czas rozpoczęcia powinien zapewnić terminową ich realizację /można przyjąć, że system łączności frontu środkami polowymi można rozwinąć w czasie 18-24 godz./. W praktyce należy się liczyć z brakiem możliwości wcześniejszego rozpoczęcia realizacji zadań przez wojska łączności /np. wyjście wojsk frontu do działania na zaplanowanych kierunkach bez wprowadzenia kolejnych stanów gotowości bojowej/. Uwzględniając taką ewentualność w planach powinny być określone zadania pierwszej kolejności realizacji i ich wykonawcy, zakres i sposób wykorzystania stacjonarnej sieci łączności i środków polowych oraz sposób realizacji zadań kolejnych.

Przewiduje się, że front może bronić obszaru Polski samo-

dzielnie lub wspólnie z frontem państwa sojuszniczego. W wariacie drugim rozmach operacji obronnej frontu będzie zbliżony do normatywów, a więc system łączności frontu może być organizowany zgodnie z obowiązującymi zasadami. W wariacie pierwszym operacja obronna frontu będzie prowadzona w pasie o szerokości 500-600 km i głębokości do 350 km i będzie obejmować również obronę wybrzeża morskiego. W takich warunkach odległości pomiędzy stanowiskami dowodzenia frontu /szczególnie od SD i ZSD do PSD, organizowanego dla kierowania obroną wybrzeża/ oraz pomiędzy stanowiskami dowodzenia frontu i armii pierwszorzutowych mogą wynosić 200-250 km/ w warunkach odpowiadającym normom odległości te wynoszą 80-150km/. W podobnym stosunku wzrosną również odległości pomiędzy stanowiskami dowodzenia na niższych szczeblach.

Porównując te odległości z możliwościami liniowych jednostek łączności należy stwierdzić, że układ pierwotnej sieci łączności w ogniwie front-armia, organizowanej za pomocą środków torowych, odbiegać będzie od przyjmowanego w operacjach frontowych /układ "koperta"/, a jej rozwinięcie wymagać będzie większych nakładów czasowych. Wydłużenie odległości pomiędzy stanowiskami i punktami dowodzenia na wszystkich szczeblach spowoduje wydłużenie linii łączności, a przez to zmniejszy się ich współczynnik niezawodności, zwiększy się zużycie środków radioliniowych i przewodowych, wzrośnie współczynnik skuteczności zakłóceń nieprzyjaciela, może zmniejszyć się ilość relacji organizowanych w poszczególnych ogniwach dowodzenia, a także skład i możliwości odvodu łączności. Wszystkie te czynniki razem mogą w poważnym stopniu obniżyć współczynnik ciągłości działania łączności frontu. Jednym ze sposobów zapewnienia wymaganej ciągłości łączności jest wzmocnienie systemu łączności frontu liniami wydzielonymi ze stacjonarnej sieci łączności.

Ustalenia operacyjne przewidują włączenie w skład frontu /armii, dywizji/ jednostek OT, OPK, WOP, a także jednostek obrony wybrzeża. W skład frontu /armii/ mogą być włączone związki państw sojusznicznych. Łączność dowodzenia i współdziałania z tymi nowymi elementami ugrupowania może być zapewniona na liniach wydzielonych ze stacjonarnej sieci łączności, a także za pomocą środków polowych /ze związkami państw sojusznicznych e zgodnie z obowiązującymi zasadami/. Będą to dodatkowe zadania dla wojsk łączności frontu, na realizację których nie przewiduje się środków w etatach jednostek łączności.

Podporządkowanie dowódcom związków operacyjnych i taktycznych jednostek obrony terytorium kraju stwarza, szczególnie na niższych szczeblach dowodzenia, trudności technicznego sprzężenia ich systemów łączności z systemami łączności wojsk operacyjnych i organizowania jednolitych, telekomunikacyjnych sieci pierwotnych i wtórnych /jednostki te są wyposażone w sprzęt starszych generacji i nie zawsze posiadają automatyczne urządzenia utajniające/. Zapewnienie sprawnego dowodzenia i współdziałania na wszystkich szczeblach dowodzenia wymaga ujednoczenia, a przynajmniej zachowania zasady dziedziczności przy opracowaniu nowych generacji sprzętu łączności.

Kolejnym czynnikiem rzucającym na organizację łączności jest przewidywany charakter operacji obronnej frontu. Zakłada się, że będzie ona miała charakter manewrowy, przewiduje się wykonywanie przeciwuderzeń siłami armii drugorzutowej. działanie OGM i prowadzenie działań rajdowych, a także przeciwdywersyjnych i przeciwdesantowych siłami do dywizji wzwyż. Wymaga to, na szczeblu frontu i armii, zorganizowania sieci czynnej łączności w sposób zapewniający sprawne włączenie do systemu łączności elementów ugrupowania operacyjnego działających złączenie w całym pasie obrony. Na podstawie planu operacji należy przewidzieć, do których PWE

lub stacji węzłowych i wzmacniakowych włączają się poszczególne związki oraz zarezerwować dla nich odpowiednią liczbę kanałów. Ponadto, na wszystkich szczeblach dowodzenia, konieczne jest posiadanie odwodów zdolnych nie tylko do odtwarzania obezwładnionych lub zniszczonych elementów sieci czynnej łączności, ale także do dostosowania jej składu i struktury do rodzących się w toku operacji obronnej potrzeb /rozwijanie dodatkowych węzłów i linii łączności/.

W planach operacyjnych przewiduje się możliwości udziału części wojsk frontu w operacji przeciwpowietrznej oraz wykonywanie zadań ogniowych i przeciwuderzeń na korzyść wojsk osłonowych. Wydzielone do realizacji tych zadań związki i oddziały powinny własnymi środkami włączać się do systemów łączności związków, na korzyść których wykonują zadania lub dowództw organizujących te działania. Czas, miejsce i rodzaj środków powinien określić w odpowiednich dokumentach sztab organizujący działania.

Operacja obronna frontu na obszarze kraju obejmować będzie również obronę wybrzeża morskiego. Łączność w obronie wybrzeża powinna być zapewniona przede wszystkim za pomocą linii wydzielonych ze stacjonarnego systemu łączności i stanowić podsystem sieci telekomunikacyjnej frontu. Podsystem ten powinien być z wczasu przygotowany z uwzględnieniem potrzeb dowodzenia i współdziałania oraz udziału jednostek frontowych w obronie wybrzeża. Może on być uzupełniony lub zdublowany siecią łączności, organizowaną za pomocą środków polowych związków i oddziałów, wydzielonych do wykonania tych zadań.

Organizowanie operacji obronnej pod osłoną wojsk sojusznicych, prowadzących bitwę graniczną, a także jej organizowanie na obszarze kraju zwiększa zakres zadań wojsk łączności frontu związanych z zapewnieniem łączności współdziałania. Łączność

współdziałania z wojskami osłonowymi może być zapewniona w stacjonarnej sieci łączności /sprzężonej odpowiednio z siecią stacjonarną państwa sojuszniczego/, w sieci łączności dowództwa teatru działań wojennych, a także na liniach łączności, organizowanych siłami i środkami wojsk łączności frontu. Prowadzenie operacji na obszarze kraju wymaga ścisłego współdziałania z dowództwami OW, rodzajów sił zbrojnych i niektórych rodzajów wojsk. Łączność współdziałania z tymi dowództwami może być zapewniona na liniach wydzielonych ze stacjonarnej sieci łączności, jednak do takich stanowisk jak SD OW, FSD MW /FOW/, SD WOPK /KOPK/ łączność współdziałania należy zapewnić również środkami polowymi.

Z doświadczeń ostatnich wojen lokalnych wynika, że systemy łączności /szczególnie łączność dowodzenia wojskami i kierowania środkami walki/ stają się pierwszymi obiektami uderzeń przeciwnika. Może on niszczyć i obezwładniać elementy systemów łączności środkami walki radioelektronicznej, środkami WRiA, lotnictwem, systemami rozpoznawczo-uderzeniowymi, oraz działaniem grup dywersyjnych i desantów. Szczególnego nasilenia działań należy oczekiwać w okresie bezpośrednio poprzedzającym rozpoczęcie działań i w czasie organizacji obrony przez frontu /szczególnie w przypadku osiągnięcia przez przeciwnika powodzenia w bitwie granicznej/. Osiągnięcie w tych warunkach wymaganej ciągłości działania łączności możliwe jest między innymi poprzez kompleksowe wykorzystywanie w systemie łączności frontu wszystkich rodzajów technicznych środków łączności i wojskowej poczty polowej oraz stacjonarnej sieci łączności, szczegółowe zaplanowanie i kompleksową realizację przedsięwzięć obrony systemu łączności przed oddziaływaniem przeciwnika /w tym i stacjonarnego systemu łączności/ oraz realizację przedsięwzięć z zakresu maskowania operacyjnego.

W ramach maskowania operacyjnego wojska łączności frontu mogą organizować pozorne węzły łączności /SD frontu, armii, BROT/, linie a nawet całe systemy łączności /dywizji, BROT/. Zapewnienie wiarygodności realizowanych przedsięwzięć wymaga użycia stosunkowo dużej ilości sił i środków. Przyjmuje się, że do pozorowania SD związku operacyjnego niezbędne jest użycie około 25 % stanu osobowego i 50 % sprzętu batalionu dowodzenia. Zbyt duży zakres zadań przydzielonych wojskom łączności do zrealizowania w ramach maskowania operacyjnego może odbić się ujemnie na jakości wykonywania przez nią zadań postawionych. Uwzględniając ważność maskowania operacyjnego można przyjąć, że wojska łączności frontu /armii/ w operacji obronnej są w stanie zorganizować jeden pozorny węzeł łączności oraz kilka sieci radiowych i kierunków radioliniowych bez większego obniżenia poziomu realizacji zadań operacyjnych. Na szczeblach taktycznych możliwości te są odpowiednio mniejsze.

W ramach maskowania przewiduje się dokonywanie okresowej zmiany rejonów rozmieszczenia stanowisk dowodzenia. Realizacja tego przedsięwzięcia eliminuje praktycznie możliwości wykonywania innych zadań maskowanie operacyjnego przez wojska łączności.

Uogólniając wnioski z przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że organizacja łączności frontu w operacji obronnej na obszarze kraju w początkowym okresie wojny będzie zbliżona do założeń normatywnych, a różnice wynikać będą z właściwości organizowania i prowadzenia tej operacji.

Plan łączności do pierwszej operacji powinien uwzględniać przewidywane warianty użycia wojsk frontu w początkowym okresie wojny, specyfikę prowadzenia operacji na obszarze kraju, a także rozwiązywać problemy, wynikające z możliwości nakładania się zadań realizowanych przez wojska łączności w okresie operacyjnego rozwinięcia wojsk i w operacji frontowej.

Zapewnienie wymaganej ciągłości działania łączności wymaga kompleksowego wykorzystania do organizacji łączności frontu wszystkich rodzajów technicznych środków łączności, środków wojskowej poczty polowej i stacjonarnej sieci łączności. W operacji obronnej frontu podstawowymi będą środki przewodowe, radioliniowe, troposferyczne, wojskowej poczty polowej i linie przewodowe stacjonarnego systemu łączności.

Łączność w operacji obronnej frontu należy zapewniać ze wszystkich organizowanych stanowisk i punktów dowodzenia, wszystkimi rodzajami środków /przynajmniej w ważniejszych ogniwach dowodzenia/, zgodnie z obowiązującymi zasadami i potrzebami dowodzenia oraz z uwzględnieniem aktualnych możliwości wojsk łączności frontu i stacjonarnego systemu łączności.

Podstawowe znaczenie dla pełnej realizacji zadań stawianych łączności w operacji obronnej będą miały skład i struktura pierwotnej sieci łączności systemu telekomunikacyjnego frontu, organizowanej za pomocą środków torowych. W dogodniejszych warunkach dla organizacji łączności /w przypadku obrony obszaru kraju wspólnie z frontem sojuźniczym/ sieć pierwotna może być organizowana w układzie "koperta", a nawet w układzie osiowo-rokadowym, ułatwiającym rozwiązanie problemów zapewnienia łączności współdziałania.

W przypadku organizowania obrony przez front samodzielnie /łącznie z obroną wybrzeża/ zarówno układ osiowo-rokadowy, jak i układ "koperta" mogą przekroczyć możliwości jednostek łączności, szczególnie w zakresie środków przewodowych. W tym wariantcie sieć pierwotna, organizowana za pomocą polowych środków torowych może obejmować:

- osie łączności /po trzy do armii pierwszorzutowych/, organizowane pomiędzy SD frontu i SD armii za pomocą środków radioliniowych i przewodowych, a między ZSD frontu i ZSD armii za pomocą

środków radioliniowych;

- kierunki radioliniowe i przewodowe do stanowisk dowodzenia armii drugorzutowych;

- przynajmniej dwie rokady /jedna na wysokości stanowiska dowodzenia armii, druga - frontu/ oraz pomocnicze węzły łączności na przecięciu się osi i rokad;

- frontowe osie radioliniową i przewodową, wydłużone na głębokości rokady armijnej, a nawet do strefy działania wojsk osłonowych;

- kierunki troposferyczne, organizowane pomiędzy SD frontu i SD armii oraz ZSD frontu i ZSD armii;

- kierunki radioliniowe organizowane pomiędzy TSD frontu i TSD armii /w zależności od możliwości/;

- kierunki przewodowe lub radioliniowe do elementów ugrupowania znajdujących się w pobliżu stanowisk dowodzenia frontu;

- kierunki radioliniowe lub przewodowe współdziałania.

Osie i rokady należy wykorzystać również do zapewnienia łączności /poprzez PWE lub wyznaczone stacje węzłowe lub wzmacniacze/ z PSD frontu, frontowymi związkami i oddziałami działającymi na ich kierunkach, jednostkami OT podporządkowanymi dowódcy frontu, a także do zapewnienia łączności współdziałania. Trasy osi i rokad należy dostosować do potrzeb dowodzenia i współdziałania.

Integralnym elementem pierwotnej sieci powinny być linie łączności wydzielone ze stacjonarnej sieci łączności dla potrzeb frontu. Powinny one stanowić:

- na szczeblach operacyjnych - oddzielny podsystem, zdolny do zapewnienia samodzielnie łączności dowodzenia i współdziałania i sprzężony z polową siecią łączności;

- na szczeblach taktycznych - uzupełnienie polowej sieci

łączności i być wykorzystane przede wszystkim do zapewnienia łączności dowodzenia i współdziałania z jednostkami OT oraz przystosowanymi do obrony ośrodkami administracyjnymi i gospodarczymi;

- w obronie wybrzeża - podstawę podsystemu łączności tej części składowej operacji obronnej frontu.

Stacjonarna sieć łączności będzie spełniać ważną rolę w zapewnieniu ciągłości dowodzenia i współdziałania w operacji obronnej frontu na obszarze kraju. Zakres jej wykorzystania w systemie łączności frontu uzależniony jest między innymi od: układu linii kablowych na obszarze kraju i ich pojemności; rozmieszczenia w terenie punktów umożliwiających przyjęcie kanałów /WŁ, stacje wzmacniakowe itp/, i technologicznego dopasowania elementów stacjonarnej sieci do polowych środków w łączności /zasady zwielokrotnienia, poziomy wyjściowe i wejściowe, możliwości wydzielenia stosownej do możliwości przyjęcia liczby kanałów itp./. Dla stworzenia optymalnych warunków wykorzystania stacjonarnej sieci łączności w systemie łączności frontu należy:

- dostosować jej strukturę i możliwości do przewidywanego ugrupowania operacyjnego frontu i wykonywanych przez wojska frontu zadań;

- przygotować punkty przyjęcia odpowiedniej ilości kanałów stosownie do potrzeb dowodzenia i współdziałania oraz rozmieszczenia stanowisk i punktów dowodzenia w planowanej operacji;

- przygotować rejony rozmieszczenia stanowisk dowodzenia, szczególnie w obronie wybrzeża;

- ujednoczyć rozwiązania techniczne stosowane w polowych i stacjonarnych systemach łączności, szczególnie w zakresie tworzenia kanałów, komutacji i utajniania;

- zapewnić sprzężenie jej ze stacjonarnymi systemami łączności państw sojuszniczych.

Terminowe zorganizowanie i sprawne funkcjonowanie systemu łączności frontu o proponowanym składzie wymaga, aby organem odpowiedzialnym za realizację tych zadań było szefostwo wojsk łączności frontu.

15. ZABEZPIECZENIE TYŁOWE W OKRESIE ORGANIZACJI I PROWADZENIA
PIERWSZEJ OPERACJI OBRONNEJ FRONTU

W operacji obronnej frontu /armii/ należy stworzyć warunki z punktu widzenia zabezpieczenia tyłowego do realizacji celów i zadań operacyjnych wojsk, a więc załamania natarcia zgrupowań lądowo-powietrznych, powietrznodesantowych i desantowo-morskich, zadania nieprzyjacielowi maksymalnych strat, utrzymania ważnych obszarów, rubieży i rejonów wraz ze znajdującymi się tam obiektami, zyskanie na czasie, zapewnienie osłony operacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych własnych i sojuszniczych, osiągnięcia przewagi operacyjnej i dzięki temu uzyskanie możliwości przejścia na wybranym kierunku do przeciwnatarcia lub do operacji zaczepnej.

Siła obrony polega nie tylko na stawianiu skutecznego oporu nacierającym wojskom przeciwnika lecz przede wszystkim na wykonaniu manewru ogniem i zaskakującego uderzenia odwodami i drugimi rzutami. Im szerszy będzie front obrony tym silniejsze będą odwody i drugie rzuty, przeznaczone do spotęgowania oporu i wykonania zwrotów zaczepnych. Stąd też zdecydowane cele operacji, rozmach przestrzenny, udział dużych mas wojska i sprzętu technicznego oraz wysoka aktywność działań bojowych wymagają dużych ilości środków materiałowych, stosowania szerokiego manewru siłami i środkami tyłów oraz znacznego wysiłku w zakresie realizacji zaopatrywania i obsługi wojsk.

Na charakter i treść zabezpieczenia tyłowego frontu i armii w operacji obronnej początkowego okresu wojny wywierają wpływ takie czynniki jak: warunki przejścia wojsk do operacji obronnej, rola, miejsce i zadania frontu /armii/ w operacji wyższego szczebla, charakter prowadzonych działań obronnych oraz warunki geograficzne.

Front może przechodzić do operacji obronnej na obszarze własnego kraju lub w toku niepomyślnie rozwijającej się operacji zaczepnej na terenie kraju sojuszniczego, czy nieprzyjaciela. W każdym z tych warunków zaistnieją różne właściwości zabezpieczenia tyłowego wojsk. Zabezpieczenie tyłowe pierwszej operacji obronnej prowadzonej na obszarze kraju, wzdłuż zachodniej granicy kraju i wybrzeża morza Bałtyckiego opierać się powinno w stopniu maksymalnym na zasobach kraju, przy maksymalnym wykorzystaniu istniejącej infrastruktury. Czas na przygotowanie pod względem zabezpieczenia tyłowego pierwszej operacji obronnej może być niezmiernie krótki /przejście do obrony na OK możliwe jest już w trzecim - piątym dniu wojny/. Tak więc organizowanie procesu zabezpieczenia tyłowego wojsk frontu realizowane może być w warunkach nie uzyskania jeszcze przez część wojsk i tyłów pełnej gotowości bojowej /trwania mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia pewnej części wojsk i tyłów armii i frontu/, przy silnym oddziaływaniu nieprzyjaciela z powietrza na ośrodki mobilizacyjnego formowanie jednostek i na obiekty komunikacyjne i to przy stosunkowo wysokim zużyciu środków materiałowych, szczególnie paliwa oraz amunicji i rakiet przeciwlotniczych, co może spowodować wyjątkowo trudną sytuację, powodującą obniżenie zdolności bojowej wojsk.

Trudności w zabezpieczeniu tyłowym wojsk wynikają również z tego, że powinno ono być zaplanowane i zorganizowane według wariantu obronnego i zaczepnego. W początkowym okresie wojny należy również przewidzieć możliwość i konieczność zabezpieczenia tyłowego przeciwuderzenia głównymi siłami frontu lub tylko ich częścią w strefie obrony frontów piwerwszego rzutu strategicznego.

Trwałość obrony osiąga się między innymi przez zapewnienie wojskom pełnej autonomiczności pod względem materiałowym i medycznym.

Dlatego tak ważnym jest stałe odtwarzanie zapasów i terminowa ewakuacja rannych i chorych. W wielu jednak wypadkach realizacja tylko tych przedsięwzięć może się okazać mało skuteczna, trzeba będzie bowiem wydzielać na poszczególne kierunki dodatkowe siły i środki. I tak na przykład istnieje konieczność gromadzenia zapasów doraźnych na zabezpieczenie kontrprzygotowania, na ogniowe przygotowanie i wsparcie kontrataków i przeciwuderzeń, dla wojsk broniących się w częściowym lub całkowitym okrążeniu, na rubieżach rozwinięcia odwodów przeciwpancernych, dla OGM armii i frontu, dla wojsk biorących udział w operacji desantowo-szturmowej i innych działaniach. Może okazać się również celowe wzmocnienie wojsk środkami leczniczo-ewakuacyjnymi. Dodatkowe wsparcie tyłowe wojsk, szczególnie niższych szczebli, w pewnych okresach trwania operacji obronnej jest konieczne zarówno ze względu na zwiększone /ponad przeciętną/ zużycie środków materiałowych oraz okresowe zintensyfikowania zadań leczniczo-ewakuacyjnych, jak i z uwagi na niepewność systemu komunikacyjnego oraz w wyniku poniesionych strat i zniszczeń w systemie zabezpieczenia tyłowego wojsk. Stąd też istnieje potrzeba, przy tym z różną intensywnością, dostarczania i gromadzenia znacznych ilości środków materiałowych, zastosowania odpowiedniego manewru siłami i środkami tyłów, w sposób maksymalny wykorzystania zasobów miejscowych, zapasów składów stacjonarnych, zapasów URP i użytku bieżącego wojsk operacyjnych /pozostawionych w garnizonie/ oraz okresowego zintensyfikowania zadań transportowych /dowozu środków materiałowych oraz ewakuacji sanitarnej i materiałowej/. Przy tym nieprzyjaciel świadomie dążyć będzie do dezorganizowania, osłabienia czy nawet całkowitego porażenia zabezpieczenia tyłowego w poszukiwaniu możliwości realizacji celów operacyjnych.

Dodatkowym utrudnieniem w sprawnym funkcjonowaniu systemu

zabezpieczenia tyłowego, może być przegrupowanie /zarówno dofrontowe, jak i odfrontowe/ wojsk sojusznicznych przez obszar tyłów frontu.

Zgodnie z ustaleniami międzysojuszniczymi może zaistnieć konieczność przyjęcia na zaopatrzenie ZT i ZO wojsk sojusznicznych.

Organizacja zabezpieczenia tyłowego zależeć będzie również od warunków terenowych i atmosferycznych. Na przykład teren o urozmaiconej rzeźbie, poprzecinany licznymi przeszkodami wodnymi, pasmami wzgórz, teren lesisto-jeziorny ułatwia realizację przez wojska zadań obronnych, a przez tyły obrony i ochrony swoich jednostek. Z drugiej jednak strony w tych warunkach należy liczyć się z możliwością bardziej skutecznego oddziaływania przeciwnika powietrznego na system komunikacyjny tyłów i powstawania przerw w dowozie i ewakuacji. Z kolei np. niekorzystne warunki atmosferyczne /niska temperatura powietrza, duże opady śniegu/ utrudniają realizację zadań zaopatrywania i obsługi wojsk. Z drugiej jednak strony takie warunki mogą spowodować również znaczne zmniejszenie tempa i rozmachu działań zaczepnych nieprzyjaciela.

Organizacja zabezpieczenia materiałowego w operacji obronnej powinna odpowiadać nie tylko wymogom prowadzenia zarówno działań obronnych, jak i zaczepnych jak również zapewnić warunki do zachowania w operacji obronnej odpowiedniego potencjału materiałowego, umożliwiającego przejście na danym kierunku operacyjnym czy strategicznym bez jakiegokolwiek pauzy operacyjnej do działań zaczepnych.

Na organizację zabezpieczenia materiałowego frontu w operacji obronnej początkowego okresu wojny wywiera również wpływ sytuacja, w jakiej front przechodzi do operacji obronnych na obszarze kraju, spowoduje wiele zakłóceń w realizowanym systemie mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia wojsk. Pewna część transportów z amuni-

cją i paliwem /grupami tankowania/ może być już przesunięta przed wojska na terytorium NRD, do planowanych /według wariantu zaczepnego/ rejonów wyjściowych do operacji zaczepnej. Jeżeli nie będzie warunków i możliwości do wycofania tych transportów za Odrę, zapasy te oraz zapasy paliwa na lotniskach bazowania /w przewidywanym rejonie wyjściowym do operacji zaczepnej/ powinny być przekazane do dyspozycji wojsk sojusznicznych. Zresztą te środki materiałowe mogą być w późniejszym okresie wykorzystane również do zabezpieczenia wojsk frontu, biorących udział w przeciwuderzeniu w strefie obrony frontów pierwszego rzutu strategicznego. W pierwszym etapie prowadzenia operacji obronnej główny wysiłek tyłów zarówno szczebli taktycznych, jak i operacyjnych skupiony będzie na te związki taktyczne lub operacyjne, które prowadzą walkę z przeważającymi siłami nieprzyjaciela, a więc na stworzenie warunków pod względem materiałowym do odparcia uderzeń nieprzyjaciela i tym samym zapewnienia trwałości obrony, umożliwienie w następnej kolejności wykonania silnych przeciwuderzeń, z przejściem na danym kierunku do działań zaczepnych. W wypadku ewentualnego niepowodzenia należy stworzyć właściwe warunki pod względem materiałowym /zgromadzić zapasy doraźne/ do prowadzenia walki w izolacji od pozostałych sił frontu lub nawet zabezpieczyć walkę w okrążeniu.

W razie niepomyślnego wyniku działań obronnych tyły powinny być przygotowane również do zabezpieczenia materiałowego wojsk w obronie ruchowej, a nawet w działaniach odwrotowych. Według tych zasad organizuje się również zabezpieczenie materiałowe wojsk działających w pasie przełamania.

Charakter i treść zabezpieczenia materiałowego zależy od potrzeb materiałowych, które w operacji obronnej mogą być określone jedynie w sposób orientacyjny, ponieważ trudno jest ustalić

czas trwania operacji obronnej, głębokość włamania wojsk nieprzyjaciela, a więc precyzyjnie określić na jakim szczeblu zostaną zrealizowane cele i zadania operacji obronnej, a ponadto zaprognozować w sposób precyzyjny wysokość strat również w tyłach.

Przyjmuje się stosunkowo wysokie zużycie środków materiałowych w okresie wykonania kontrprzygotowania /wielkość rzędu 6 000 t i więcej/, a następnie w pierwszych 2-3 dniach działań obronnych, a także w okresach wykonywania przeciwuderzeń. W tych to okresach wysokość zużycia środków materiałowych może być taką, jak w operacji zaczepnej. Przytym typowym zjawiskiem będzie wysoce zróżnicowane zużycie środków materiałowych, w zależności od kierunku oraz roli, miejsca i charakteru wykonywanego zadania przez dany związek operacyjny lub taktyczny w operacji obronnej wyższego związku operacyjnego.

Podczas przechodzenia do operacji obronnej powinny być zgromadzone zapasy zgodnie z normami, a ponadto, stosownie do podjętej decyzji dowódcy, utworzone również zapasy doraźne amunicji, a w niektórych wypadkach również paliwa, na przykład w rejonach SO artylerii biorącej udział w kontrprzygotowaniu, zabezpieczającej pod względem ogniowym kontrakatki i przeciwuderzenia, dla wsparcia ogniowego uderzenia wojsk przed przednim skrajem, na rubieżach rozwinięcia odwodów przeciwpancernych, oddziałów zaporowych, w rejonach obrony wojsk, w składach oddziałów i związków taktycznych, szczególnie w przewidywaniu przejść do działań w okrążeniu, dla operacyjnych grup manewrowych frontu i armii oraz dla wojsk biorących udział w operacji desantowo-szturmowej.

Na zaopatrzenie wojsk mogą być przekazywane przez IC MON zapasy znajdujące się w składach stacjonarnych /w składach dawnego WBOK/ oraz zapasy rezerw państwowych.

W operacji obronnej, w zależności od czasu jej trwania oraz od stopnia zasobności terenu, mogą być wykorzystane również zasoby miejscowe oraz zapasy użytku bieżącego pozostawione przez wojska po wyjściu ich do rejonu alarmowego i rejonu działań.

Organizacja dowozu zależy od wielkości dobowego zużycia, usytuowania źródeł oraz możliwości transportowych i sytuacji komunikacyjnej. Średniodobowe potrzeby dowozu we froncie wynoszą: amunicji 10 000 - 12 000 t i więcej oraz paliw płynnych 5 000 - 6 000 t.

Przy bliskim, dogodnym usytuowaniu źródeł, związki taktyczne i armie mogą pobierać środki materiałowe własnym transportem. W operacji obronnej początkowego okresu wojny dąży się do maksymalnego wykorzystania transportu kolejowego nie tylko we frontowych, lecz również i w armijnych ogniach dowozu.

W systemie zabezpieczenia materiałowego są rozwinięte i pracują elementy tego systemu od ABMZ w dół. Ogniwo frontowe w zasadzie nie powinno uczestniczyć w zaopatrywaniu wojsk w operacji obronnej. Środki materiałowe TBF i FMBZ stanowią odwód dowódcy frontu dla zabezpieczenia zwrotów zaczepnych, wydzielania zapasów doraźnych dla OGM frontu, wojsk uczestniczących w operacji desantowo-szturmowej. Dla materiałowego wsparcia przeciwuderzenia armijnego uruchamia się zapasy FBMZ, a przeciwuderzenia frontowego - zapasy utrzymywane na transporcie brygad transportowych tak frontowych, jak i obszaru kraju. Zapasy TBF powinny być wykorzystane dopiero do zabezpieczenia operacji zaczepnej frontu, a w operacji obronnej w zasadzie nie powinno się ich uruchamiać.

Dla zabezpieczenia zgrupowań wojsk wykonujących przeciwuderzenia wydzielać należy wysunięty rzut tyłów z potencjałem zabezpieczenia na jedną dobę walki.

W wypadkach nie cierpiących zwłoki /ze względu na niski stan zapasów, przerwane naziemne linie komunikacyjne, uzupełnienie zapasów w wojskach działających w izolacji/ wykorzystuje się do dowozu również transport powietrzny.

Istotą współczesnego systemu zabezpieczenia medycznego jest wykonanie następujących po sobie w logicznej i celowej kolejności przedsięwzięć leczniczo-ewakuacyjnych, realizowanych na poszczególnych etapach ewakuacji medycznej, ze zwróceniem uwagi na docelowe kierowanie rannych i chorych do tych urządzeń medycznych, w których może być im udzielona odpowiednia pomoc. W operacji obronnej jednak częstokroć nie będzie można przestrzegać tych założeń, szczególnie sytuacja taka może zaistnieć w przypadku strat masowych, powstałych w wyniku uderzeń broni jądrowej i broni precyzyjnej /zespołów rozpoznawczo-uderzeniowych/ nieprzyjaciela. W takich sytuacjach ewakuacja rannych i chorych może być prowadzona z różnych punktów medycznych /różnych szczebli organizacyjnych/ bezpośrednio do szpitali stacjonarnych /BSzF/. Przy tym niekiedy straty poniesione przez wojska drugiego rzutu, odwody mogą być wyższe niż w oddziałach i związkach taktycznych będących w obronie w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem i to nawet na głównych kierunkach uderzeń nieprzyjaciela. Służba zdrowia na kierunki głównego wysiłku obrony wojsk powinna skierować większość swoich sił i środków. Przeciętne dobowe straty sanitarne niewiele będą się różnić od wielkości strat przyjmowanych dla działań zaczepnych, i mogą wynosić:

	Armia		Front	
	z udziałem BMR	bez udziału BMR	z udziałem BMR	bez udziału BMR
od broni jądrowej	3 -3,5		1,0-1,5	
promieniow.szczątkowe	0,5-0,6		0,2-0,3	
od broni konwecjon.	0,6-0,7	1,4-1,9	0,4-0,6	0,7-0,8
od broni chemicznej	0,3-0,7		0,2-0,3	
od broni biologicznej	0,3-0,4		0,1-0,2	
ostre stany reakt.	0,2-0,3		0,1-0,2	
chorzy	0,1	0,1	0,1	0,1
ogółem rannych	5,0-6,3	1,5-2,0	2,1-3,2	0,8-0,9

Z przedstawionych w tabeli wielkości wynika, że straty w wariantcie konwencjonalnym mogą być około trzykrotnie niższe niż w wariantcie z użyciem broni masowego rażenia. Przy tym należy pamiętać, że są to wielkości uśrednione. W zależności od charakteru wykonywanego zadania, roli i miejsca ZO, ZT w operacji wyższego szczebla, intensywności działania nieprzyjaciela, charakteru terenu, stopnia rozbudowy inżynieryjnej obrony itd. wielkości te mogą być różne. Na przykład w wariantcie konwencjonalnym, ale z użyciem broni precyzyjnej, wielkości strat sanitarnych mogą dochodzić do dolnego przedziału strat sanitarnych w warunkach stosowania broni masowego rażenia. Tak więc wysokość strat sanitarnych będzie wysoce zróżnicowana w zależności od roli, miejsca i zadań realizowanych przez dany związek taktyczny czy operacyjny. Nierównomierność ta występować może również w poszczególnych okresach operacji obronnej armii i frontu. Dla wojsk wykonujących zwroty zaczepne przyjmuje się wielkość strat,

jak w natarciu /operacji zaczepnej/.

Należy się liczyć z tym, że na wybranych kierunkach nieprzyjaciel może uzyskać zdecydowaną przewagę, a w rezultacie powodzenie i możliwości głębokiego włamania w obronę naszych wojsk. Stąd też istnieje konieczność odpowiedniego ugrupowania poszczególnych etapów ewakuacji medycznej, rozmieszczenia ich w sposób rozśrodkowany, poza kierunkami głównego uderzenia nieprzyjaciela, dążność do maksymalnego skrócenia czasu przebywania rannych i chorych na kolejnych etapach ewakuacji medycznej oraz zintensyfikowanie procesu ewakuacji rannych przez wzmocnienie niższych etapów środków ewakuacji z wyższego szczebla, a w szczególnie trudnych sytuacjach /np. z wojsk działających w okrążeniu/ wywóz rannych transportem powietrznym /przede wszystkim śmigłowcami ze względu na dostępność i możliwość dotarcia do wyznaczonego rejonu w każdych warunkach pola walki/.

Zabezpieczenie medyczne wojsk prowadzących działania w pasie przesłaniania oraz przy głębokich włamaniach nieprzyjaciela w głąb obrony i konieczności przejścia na kolejną rubież obrony organizuje się ono według zasad obrony ruchowej, a więc dla zabezpieczenia wojsk na kolejnych pośrednich rubieżach rozwija się punkty medyczne batalionów i pułków, przy których utrzymuje odpowiednią ilość transportu sanitarnego, pozwalającego na zabranie jednym rejssem wszystkich rannych i chorych. DPM rozwija się za końcową rubieżą obrony. W obronie określonej punkty medyczne rozmieszcza centralnie w rejonie obrony /w ugrupowaniu zabezpieczanych wojsk/. Dla zabezpieczenia kontrataków i przeciuderzeń zabezpieczenie medyczne organizuje się według zasad natarcia /operacji zaczepnej/. Dla wojsk działających w składzie desantu taktycznego, taktyczno-operacyjnego, OGM,

w operacji desantowo-szturmowej przydziela się odpowiednie wzmocnienie /mbw, środki ewakuacyjne, leczniczo-ewakuacyjne, hospitalizacyjne/ pozwalające zrealizować w pełni zadania zabezpieczenia medycznego na cały okres trwania wykonywanego zadania bojowego. Należy przewidzieć ponadto na korzyść tych wojsk wykorzystanie niezbędnego limitu wylotów lotnictwa sanitarnego.

Należy zawsze utrzymywać w odpowiedniej wielkości odwody medyczne i to zarówno na szczeblach operacyjnych, jak i w ogniwie dywizyjnym, dla zabezpieczenia wojsk w przewidywaniu zwiększonych strat i utrudnionej ewakuacji. Dla przyspieszenia ewakuacji z kierunków zagrożonych, szczególnie w przewidywaniu możliwości przełamania obrony naszych wojsk, należy zawczasu skierować do tych związków część transportu sanitarnego armii i frontu do związków taktycznych, w niektórych przypadkach nawet bezpośrednio do PPM. W wypadku zwiększonych zadań ewakuacyjnych / z rejonów porażenia bronią masowego rażenia i bronią precyzyjną/ należy wykorzystywać do ewakuacji rannych i chorych transport dowozu, w drodze powrotnej po wykonaniu zadań przewozowych, a w szczególnie trudnych sytuacjach również transport powietrzny.

W operacji obronnej prowadzonej na terytorium PRL w początkowym okresie wojny należy wykorzystać zarezerwowaną ilość łóżek w szpitalach stacjonarnych /wojskowych i społecznej służby zdrowia/ wytypowanych przez Główny Kwatermistrzostwo WP i odpowiednio przygotowanych / z poszerzoną bazą łóżkową/ do przyjęcia rannych i chorych z wojsk operacyjnych. Dla kierowania działalnością leczniczo-ewakuacyjną na szczeblu frontu wydziela się dwie komendy baz szpitalnych, którym na okres prowadzenia operacji obronnej podporządkowuje się wydzieloną bazę łóżkową na OK. Dzięki temu można ograniczyć tylko do przypadków wyjątko-

wo krytycznych wykorzystanie własnej polowej bazy łożkowej, zachowując ją na okres przyszłej operacji zaczepnej.

Przedsięwzięciami sanitarno-higienicznymi i przeciwepidemicznymi objęte są zarówno wojska frontu, teren działań oraz ludność miejscowa w strefach działań bojowych wojsk oraz w strefie i obszarze tyłów. Do realizacji tych zadań wykorzystuje się etatowe siły i środki służby zdrowia ZT i ZO /bpepid./ oraz terenowe stacje sanitarno-epidemiczne.

Zabezpieczenie komunikacyjne wojsk w operacji obronnej frontu i armii w początkowym okresie wojny na terenie własnego kraju i państwa sojuszniczego realizuje się zgodnie z ustaleniami odpowiednich dokumentów /planów/ opracowanych /i częściowo również zrealizowanych/w okresie pokoju /w ramach przedsięwzięć mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia wojsk operacyjnych/. Zwraca się przy tym szczególną uwagę na zapewnienie wytypowanej sieci komunikacyjnej odpowiedniej żywotności, przystosowania jej do intensywnej eksploatacji w czasie wojny, w warunkach powstania określonych zakłóceń w wyniku stosowania broni konwencjonalnej /lotnictwa i rakiet/ oraz broni masowego rażenia.

Zapewnienie odpowiedniej żywotności sieci komunikacyjnej jest szczególnie ważne ze względu na potrzebę jednoczesnego realizowania planu przewozów mobilizacyjnych i operacyjnych, związanych z operacyjnym rozwinięciem wojsk, przy tym odpowiednio zmienionych na skutek niepomyślnego przebiegu bitwy granicznej i konieczności przejścia na obszarze kraju do operacji obronnej oraz wykonania zadań przewozowych wynikających z zabezpieczenia działań obronnych.

Organizacja i kierowanie ruchem na wojskowych drogach samochodowych na obszarze tyłów frontu, rozwiniętego na terenie PRL,

pozostanie nadal w gestii systemu regulacji i kontroli ruchu wojsk, który jednak zostanie podporządkowany pod względem operacyjnym dowódcy frontu.

Dla zapewnienia odpowiedniej żywotności sieci drogowej frontu i dla rozśrodkowania ruchu samochodowego na kierunku działania każdej armii pierwszego rzutu przygotowuje się 1-2 zasadnicze i 1-2 pomocnicze frontowe drogi samochodowe, a ponadto odpowiednią ilość rokad i dróg dojazdowych. Odbudowa dróg samochodowych prowadzona jest przez zmilitaryzowane oddziały resortu komunikacji. Wojska drogowe frontu /BDE i BM/ ześrodkowuje się w wyznaczonych rejonach, stanowią one odwód drogowy szefa służby komunikacyjnej frontu, dla wykorzystania ich w przyszłej operacji zaczepnej, ewentualnie dla wzmocnienia sił resortu komunikacji w wypadkach szczególnych. W podobny sposób realizowany jest problem utrzymania frontowych linii kolejowych. Utrzymanie wytypowanych 2-3 linii dofrontowych i 2-3 linii rokadowych prowadzone jest siłami oddziałów zmilitaryzowanych resortu komunikacji, podporządkowanych pod względem operacyjnym szefowi służby komunikacji frontu. Brygady kolejowe podobnie jak BDE pozostają w odwodzie szefa służby komunikacyjnej frontu.

W strefie tyłów armii utrzymaniem wojskowych dróg samochodowych /ADS/ zajmuje się batalion drogowo-eksploatacyjny, który jednocześnie spełnia zadania związane z dyspozytorskim kierowaniem ruchu na ADS.

Do dowozu środków zaopatrzenia dla wojsk armii w sprzyjających warunkach wykorzystuje się transport kolejowy. W związku z tym armia może otrzymać armijny odcinek kolejowy ze stacjami wyładowniczymi. Utrzymanie tego odcinka prowadzone jest według tych samych zasad, jak w sieci frontowej /na obszarze

tyłów frontu/.

W przypadku prowadzenia operacji obronnej wzdłuż wybrzeża morskiego do przewozów wojskowych może być wykorzystany transport morski. Przewozy te będą realizowane pomiędzy portami naszego wybrzeża a portami głębiej położonymi naszymi i sojusznicznymi.

Układ sieci dróg wodnych śródlądowych powoduje, że w zasadzie wykorzystanie tego rodzaju transportu będzie możliwe tylko dla przewozów o kierunku rokadowym.

Istotną rolę w dostarczeniu paliw płynnych do wojsk w operacji obronnej frontu i armii mogą odegrać rurociągi paliwowe, wykorzystywane głównie dla masowych dostaw paliwa do wojsk lotniczych frontu.

Organizacja tyłów w operacji obronnej zależy od warunków przejścia wojsk frontu i armii do obrony, od charakteru i czasu jej trwania. We wszystkich wypadkach organizacja tyłów powinna odpowiadać warunkom prowadzenia działań obronnych, przy zachowaniu pewnych cech uniwersalności, a więc również w dopuszczalnym stopniu - działaniom zaczepnym. Uwzględnić należałoby ponadto warunki prowadzenia operacji obronnej, a więc wysoką aktywność wojsk, stałe, intensywne oddziaływanie nieprzyjaciela na tyły wszystkimi środkami rażenia, w tym również bronią masowego rażenia i bronią precyzyjną. Ugrupowanie i rozmieszczenie tyłów powinno być takie, ażeby czasowe, niekiedy nawet głębokie włamanie wojsk nieprzyjaciela nie powodowało zdeorganizowania działania systemu zabezpieczenia tyłowego wojsk. Stąd też powinien być przestrzegany podstawowy wymóg, jaki stawiany jest przed organizacją tyłów, a mianowicie zapewnienie warunków do terminowego i wszechstronnego zabezpieczenia tyłowego broniących się

wojsk, w każdej zaistniałej taktyczno-operacyjnej czy operacyjno-strategicznej sytuacji. W wariantcie przejścia do obrony na obszarze PRL organizacja zabezpieczenia tyłowego, a w szczególności organizacja tyłów nie powinna wpłynąć /w sposób destrukcyjny/ na działalność administracyjno-gospodarczą państwa, chociaż tyły zawsze powinny pracować na zasadach priorytetu. Interes wojsk operacyjnych jest sprawą nadrzędną, wszystko inne w tym okresie musi być temu podporządkowane.

Organizacja tyłów w operacji obronnej powinna być na tyle elastyczna, ażeby umożliwiała zmianę głównego wysiłku tyłów, oczywiście jeżeli powstanie taka konieczność i zaistnieją ku temu odpowiednie warunki w skali operacyjnej, czy nawet strategicznej.

W cyklu przedsięwzięć nazywanych przygotowaniem tyłów do pracy, a realizowanych przez tyły w okresie organizowania obrony, obok typowych dla wielu działań takich przedsięwzięć, jak odtwarzanie pod względem tyłowym zdolności bojowej wojsk, przywracanie zdolności do działania samych tyłów, wypracowanie decyzji tyłowej i wprowadzenie jej w życie, niezmiernie istotnym zadaniem tyłowych organów dowodzenia w okresie przychodzenia do obrony w początkowym okresie wojny na obszarze kraju będzie nawiązanie odpowiedniego współdziałania z miejscowymi i centralnymi organami administracji kraju w zakresie wykorzystania sieci komunikacyjnej, wytypowania rejonów rozmieszczenia oddziałów i związków taktycznych, wykorzystania dla własnych potrzeb zakładów i urzędzeń przetwórczych, remontowych, z zasobów miejscowych - żywności i paliwa, dokonanie wymiany informacji o stanie sanitarno-epidemiologicznym wojsk, ludności miejscowej i rejonów i wiele innych podobnych problemów, które należy rozwiązywać wspólnie mając na

uwadze zawsze nadrzędność interesów wojsk operacyjnych.

W operacji obronnej istnieje celowość i konieczność wyznaczenia obszaru, strefy i pasa tyłów. Dzięki temu mogą być w lepszym stopniu uporządkowane sprawy ugrupowania i rozmieszczenie oddziałów i związków tyłowych, wykorzystania sieci komunikacyjnej, zasobów miejscowych, zapewnienia ładu, porządku bezpieczeństwa tyłów i na sieci komunikacyjnej.

W operacji obronnej wyznacza się obszar frontu na głębokość do 350 km, strefę armii - do 150 km oraz pas tyłów dywizji do 50 km. Boczne granice obszaru, strefy, pasa tyłów pokrywają się z bocznymi liniami rozgraniczenia.

Rozmieszczenie tyłów jest przede wszystkim uwarunkowane ugrupowaniem operacyjnym lub bojowym wojsk. Ugrupowanie i rozmieszczenie tyłów powinno odpowiadać zarówno i przede wszystkim prowadzeniu operacji obronnej, lecz również i warunkom działań zaczepnych /między innymi przez wydzielanie z odpowiednim potencjałem zabezpieczenia pierwszych lub wysuniętych rzutów tyłów, skorygowania sieci dróg samochodowych, manerw siłami i środkami tyłów/. Powinno się również uwzględnić prawdopodobieństwo użycia przez nieprzyjaciela BMR oraz broni precyzyjnej, kierunki uderzeń wojsk przeciwnika /szczególnie silnych zgrupowań pancernych i zmechanizowanych/, prawdopodobne rejony działania desantów oraz grup dywersyjno-rozpoznawczych. Ważnym czynnikiem determinującym ugrupowanie tyłów są warunki terenowe, sieć komunikacyjna oraz warunki maskowania.

Tyły należy organizować tak, ażeby w czasie prowadzenia działań obronnych ograniczyć dokonanie nie przewidzianego uprzednio przesunięcia do nieplanowanego rejonu. Przy tym rozmieszczenie tyłów i układ sieci komunikacyjnej powinien umożliwić prze-

niesienie głównego wysiłku tyłów na inny niż zaplanowano kierunek.

Rozmieszczenie tyłów powinno być następujące:

a/ na szczeblu frontu:

- TBF - 200 i więcej km, czyli za pierwszą frontową rubieżą obrony;

- OTFB /jeżeli będzie rozwijany MRP/ - 120-150 km;

- FMBZ - 120-150 km, czyli za drugą armijną rubieżą obrony;

- BSzF - do 120 km, również za drugą armijną rubieżą obrony;

W zasadzie w operacji obronnej związki tyłowe frontu powinny pozostać w stanie nie rozwiniętym w gotowości do przegrupowania i rozwinięcia celem zabezpieczenia wojsk uczestniczących w przeciwuderzeniu, w operacji zaczepnej.

b/ na szczeblu armii:

- ABMZ - 80-100 km, czyli za drugą armijną rubieżą obrony;

- odwód medyczny - 10-15 km od TSD armii.

Ze względu na to, że oddziały i związki tyłowe mogą być opłacalnymi obiektami uderzeń broni precyzyjnej nieprzyjaciela powinny być przestrzegane następujące zasady:

- wszystkie związki i oddziały tyłowe rozwijać co najmniej w dwóch rejonach i wyznaczyć jeden-dwa rejonu zapasowe;

- jednostki pionu zabezpieczenia materiałowego /BMZ/ przemieszczać metodą "koczowniczą", to znaczy systematycznie co najmniej jeden raz na dobę zmieniać rejon rozmieszczenia /przechodzić do rejonu zapasowego/;

- dla zabezpieczenia zgrupowań wojsk wykonujących przeciwuderzenie wydzielać wysunięty rzut tyłów z potencjałem zabezpieczenia na jedną dobę.

W działaniach obronnych szczególnego znaczenia nabiera obrona i ochrona tyłów, gdyż od właściwego jej zorganizowania zależy w znacznym stopniu odpowiednia żywotność systemu zabezpieczenia tyłowego.

Obronę i ochronę tyłów organizuje się podobnie jak w działaniach zaczepnych, z tym, że w operacji obronnej należy dodatkowo zwrócić szczególną uwagę na problem uodpornienia tyłów na działanie broni precyzyjnej.

Dlatego też w zabezpieczeniu tyłowym szczególną uwagę zwraca się na problemy maskowania oraz organizację i dyscyplinę ruchu, i tak między innymi powinno się przestrzegać następujących zasad:

- oddziały i związki tyłowe armii i frontu rozmieszczać nie bliżej niż 10-15 km od innych obiektów prawdopodobnego uderzenia bronią jądrową nieprzyjaciela;

- rozmieszczenie jednostek tyłowych dokonywać przede wszystkim w osiedlach o niskiej, murowanej zabudowie;

- ściśle przestrzegać wykonawstwa pracy inżynieryjnej w rejonach rozmieszczenia jednostek tyłowych;

- szeroko stosować przedsięwzięcia maskownicze, przy pomocy etatowych i nieetatowych środków, w szczególności stosowania dymów, przede wszystkim w rejonach przepraw mostowych i w sieci dróg samochodowych;

- wykorzystanie odbijaczy kątowych, w pierwszej kolejności w rejonach rozmieszczenia TSD, w rejonach przepraw, mostów i węzłów komunikacyjnych;

- w ramach przedsięwzięć maskowania operacyjnego organizowanie pozornych rejonów rozmieszczenia wykorzystując przy tym emitatory ciepła.

Reasumując należy stwierdzić, że w działaniach obronnych potrzeby w zakresie tyłowym są nieznacznie niższe, a warunki organizacji zabezpieczenia tyłowego nieco lepsze niż w operacji zaczepnej, to jednak istniejąca w działaniach obronnych przewaga sił nieprzyjaciela, a na skutek tego i możliwości poniesienia stosunkowo wysokich strat w siłach i środkach tyłów, a jednocześnie konieczność zachowania odpowiedniego wysokiego potencjału tyłów dla stworzenia warunków materialnych przejścia do operacji zaczepnej powoduje, że zabezpieczenie tyłowe frontu i armii w operacji obronnej /szczególnie na terenie OK, w początkowym okresie wojny/ jest przedsięwzięciem wyjątkowo trudnym i wysoce skomplikowanym.

16. ZABEZPIECZENIE TECHNICZNO-SPECJALNE W OKRESIE ORGANIZACJI

I PROWADZENIA PIERWSZEJ OPERACJI OBRONNEJ FRONTU

Podstawowymi rodzajami zabezpieczenia techniczno-specjalnego są: zabezpieczenie techniczno-jądrowe, zabezpieczenie techniczno-rakietowe, zabezpieczenie techniczne i zabezpieczenie metrologiczne.

Poszczególne rodzaje zabezpieczenia technicznego należy traktować jako podsystemy zabezpieczenia techniczno-specjalnego.

System zabezpieczenia techniczno-specjalnego składa się z podsystemów szczebli organizacyjnych /pionowy/, funkcjonalnych i branżowych.

W strukturze organizacyjnej sił zbrojnych występują na każdym szczeblu organizacyjnym wyspecjalizowane służby i jednostki /organ/ techniczne posiadające niezbędne siły i środki odpowiednio wyposażone w urządzenia techniczno-technologiczne i materiałowe do wykonywania ustalonych dla danego szczebla zadań w zakresie zabezpieczenia techniczno-specjalnego.

Stanowi to podsystem szczebli organizacyjnych /pionowy/ systemu zabezpieczenia techniczno-specjalnego.

Dzięki temu dowódcy odpowiednich szczebli dowodzenia mają możliwość materialnego oddziaływania na przebieg operacji lub walki oraz dokonywania manewru siłami i środkami zabezpieczenia techniczno-specjalnego w zależności od zaistniałych sytuacji, warunków i potrzeb.

Zabezpieczenie techniczno-jądrowe organizuje się i realizuje w celu utrzymania ładunków jądrowych w stałej gotowości do użycia; przestrzega się przy tym ściśle zasad bezpieczeństwa i skrytości oraz nie dopuszcza do niekontrolowanego ich wykorzystania.

Zabezpieczenie techniczno-rakietowe organizuje się i realizuje w celu zapewnienia stałej gotowości związków, oddziałów i pododdziałów do użycia operacyjno-taktycznych i taktycznych pocisków rakietowych z głowicami konwencjonalnymi, przeciwlotniczych pocisków rakietowych /średniego, małego i bliskiego zasięgu/ i przeciwpancernych pocisków kierowanych /PPK/ oraz ich przygotowania technicznego i utrzymania w określonym stopniu gotowości / w stanie zapewniającym niezawodność i skuteczność ich działania/.

Zabezpieczenie techniczne obejmuje następujące rodzaje zabezpieczenia: techniczne uzbrojenia i elektroniki; - techniczne czołgowo-samochodowe; - techniczno-inżynieryjne; - techniczno-chemiczne; - techniczne łączności i zautomatyzowanego systemu dowodzenia wojskami; - techniczno-lotnicze; - techniczne służb tyłowych.

Zabezpieczenie techniczne organizuje się i realizuje w celu zaopatrzenia związków operacyjnych i taktycznych w uzbrojenie i sprzęt techniczny, amunicję /z wyjątkiem jądrowej/ oraz techniczne środki materiałowe, utrzymanie ich w stałej gotowości do użycia, zapewnienia niezawodności działania uzbrojenia i sprzętu technicznego oraz odtwarzania sprawności technicznej tego sprzętu i powrotu do wojsk.

Zabezpieczenie metrologiczne polega na okresowym dokonywaniu sprawdzeń, regulacji i remontu urządzeń pomiarowych oraz prawidłowym ich użytkowaniu.

Wyżej wymienione rodzaje zabezpieczenia stanowią podsystemy systemu zabezpieczenia techniczno-specjalnego.

Każdy z podsystemów branżowych należy traktować jako system składający się z podsystemów szczebli organizacyjnych /pionowy/ i funkcjonalnych. Oznacza to że poszczególne rodzaje wojsk i służb wykonują określone funkcje wzajemnie zależne i sprzężone

/powiązane/ między sobą - na poszczególnych szczeblach organizacyjnych zgodnie z kompetencjami ustalonymi w dokumentach normatywnych i instrukcjach.

Warunki determinujące sposób i efektywność działania systemu zabezpieczenia techniczno-specjalnego a jednocześnie wpływające na jego operatywność i żywotność wynikają z charakteru operacji oraz jej przygotowania i prowadzenia.

Istotny wpływ na efektywność zabezpieczenia techniczno-specjalnego pierwszej operacji obronnej frontu będzie miał niewątpliwie sposób wybuchu konfliktu zbrojnego.

Najbardziej korzystne warunki mogą zaistnieć w wypadku uzyskania przez potencjalnego przeciwnika zaskoczenia w rozpoczęciu agresji. Utrudni i zakłóci to terminowe mobilizacyjne i operacyjne rozwinięcie technicznych jednostek remontowych i raketowych oraz polowych składów technicznych /te ostatnie głównie w ramach armijnych i frontowych brygad materiałowego zabezpieczenia i tylnej bazy frontu/ a także osiągnięcie na czas pełnej gotowości i możliwości realizacji zadań zabezpieczenia techniczno-specjalnego.

We wszystkich sytuacjach pola walki zasadnicze znaczenie będzie miało użycie przez nieprzyjaciela broni masowego rażenia. Spowoduje ono znaczny wzrost strat bojowych w uzbrojeniu i sprzęcie technicznym oraz w zapleczu techniczno-specjalnym wojsk i obszaru kraju; co z kolei obniży moce produkcyjne, zasoby technicznych środków bojowych i materiałowych oraz utrudni zaopatrywanie wojsk. Ulegnie obniżeniu stabilność pracy polowego zaplecza techniczno-specjalnego oraz efektywność i operatywność jego działania. W coraz większym stopniu na rozpoczęcie i prowadzenie operacji armijnych i frontowych wywierac będzie operacyjne rozwinięcie wojsk w tym i polowego systemu zabezpieczenia techniczno-specjal-

nego. Dlatego wskazanym jest dokonanie mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia brygad remontowych, technicznych jednostek raketowych i polowych składów technicznych, szczególnie przewidzianych do użycia w pierwszej kolejności do zabezpieczenia techniczno-specjalnego działań, w okresie poprzedzającym wybuch konfliktu zbrojnego.

Istotny wpływ na rozpoczęcie i prowadzenie operacji ma przegrupowanie przez obszar kraju naszych i sujszniczych wojsk. Możliwości bojowe nieprzyjaciela w zakresie głębokich uderzeń stwarzają niebezpieczeństwo udaremnienia operacyjnego rozwinięcia zgrupowań wojsk lub poważnego naruszenia jego ciągłości. Dlatego należy już w czasie operacyjnego rozwinięcia wojsk uruchomić na rzecz przegrupowujących się wojsk ruchome i stacjonarne zaplecze techniczne i materiałowe sił zbrojnych /SZ/ szczebla centralnego i okręgów wojskowych /OW/ oraz gospodarki narodowej /GN/. Plany mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia wojsk powinny synchronizować osiaganie gotowości związków i oddziałów systemu zabezpieczenia techniczno-specjalnego wojsk oraz zaplecza technicznego i materiałowego obszaru kraju z gotowością bojową zabezpieczanych związków operacyjnych i taktycznych.

Bowiem przewidywać należy, że już w czasie rozwijania operacyjnego, wojska frontu i armii mogą przystąpić do operacji obronnej lub zaczepnej. Dlatego należy umiejętnie łączyć zabezpieczenie techniczno-specjalne przegrupowujących się wojsk z zabezpieczeniem pierwszych operacji w początkowym okresie wojny.

Organizując zabezpieczenie techniczno-specjalne pierwszej operacji obronnej frontu na obszarze PRL należy oprócz polwego zaplecza techniczno-specjalnego wojsk w szerokim zakresie wykorzystywać zaplecze techniczne i materiałowe wojsk obrony terytorialnej

kraju /OTK/ i gospodarki narodowej /GN/. Należy również dwuwariantowo planować zabezpieczenie techniczno-specjalne pierwszej operacji frontowej; odrębnie operacji obronnej i operacji zaczepnej. W planie zabezpieczenia techniczno-specjalnego operacji obronnej należy przewidywać odpowiednie zorganizowanie zabezpieczenia pod względem technicznym desantów powietrznych, morskich, operacyjnych grup manewrowych i zgrupowań wykonujących przeciwuderzenia. Organizacja zabezpieczenia techniczno-specjalnego powinna być dostosowywana każdorazowo do ugrupowania operacyjnego wojsk frontu. System zabezpieczenia techniczno-specjalnego powinien nie tylko optymalnie zabezpieczać działania obronne ale zapewnić zachowanie potencjału techniczno-bojowego umożliwiającego przejście bez przerwy operacyjnej do operacji zaczepnej na danym kierunku operacyjnym lub strategicznym.

System zabezpieczenia techniczno-specjalnego winien również uwzględniać specyfikę frontu koalicyjnego. Najbardziej typowymi sposobami organizacji zabezpieczenia techniczno-specjalnego są:

- bezpośrednie zabezpieczenie techniczno-specjalne wojsk sojusznicych na wszystkich szczeblach dowodzenia i w czasie całej operacji przez dowództwo narodowe zgodnie z planem frontu;

- zaopatrywanie wojsk w określonych etapach operacji przez polowe zaplecze techniczno-specjalne frontu, w tym wypadku w skład polowego zaplecza technicznego wchodzi narodowe jednostki systemu zabezpieczenia techniczno-specjalnego.

Warunkiem gwarantującym efektywność zabezpieczenia techniczno-specjalnego wojsk frontu o składzie koalicyjnym jest, uwzględnienie specyfiki wyposażenia wojsk w uzbrojenie i sprzęt techniczny oraz w techniczne środki bojowe i materiałowe poszczególnych związków sojusznicych oraz organizacja scentralizowanego dowodzenia i ścisłego współdziałania na wszystkich szczeblach.

Zabezpieczenie techniczno-specjalne realizowane w ustalonym systemie organizacyjno-funkcjonalnym stanowi kompleks różnorodnych zamierzeń wykonywanych przez wyspecjalizowane jednostki techniczne oraz bezpośrednich użytkowników sprzętu bojowego i technicznego w celu stworzenia i utrzymania na wymaganym poziomie potencjału techniczno-bojowego wojsk poszczególnych szczebli dowodzenia.

Potencjał techniczno-bojowy osiąga się m.in. poprzez całokształt przedsięwzięć organizacyjno-wykonawczych nakierowanych na zapewnienie wojskom tabelarycznej należności uzbrojenia i sprzętu technicznego, utrzymanie go w stanie gwarantującym niezawodne działanie na polu walki, utrzymanie na odpowiednim poziomie zapasów technicznych środków bojowych i materiałowych oraz odtwarzanie sprawności technicznej sprzętu w wypadku uszkodzenia. Stosownie do tego celu zadania organów kierowania i wykonawczych systemu zabezpieczenia techniczno-specjalnego polegają na:

- sukcesywnym uzupełnianiu wojsk w uzbrojenie i sprzęt techniczny oraz techniczne środki bojowe i materiałowe otrzymywane z zaplecza kraju bądź odzyskane podczas remontu w technicznych jednostkach remontowych poszczególnych szczebli dowodzenia;

- zapewnieniu stałej sprawności uzbrojenia i sprzętu technicznego oraz gotowości do wykonywania zadań bojowych;

- doprowadzeniu naziemnych /operacyjno-taktycznych i taktycznych/ i przeciwlotniczych /średniego i małego zasięgu/ pocisków raketowych do odpowiedniej gotowości technicznej;

- prowadzeniu dozoru technicznego i wykonawstwie zadań zabezpieczenia metrologicznego;

- wykonywaniu obsługiwań technicznych, okresowych /sezonowych/ i bieżących /codziennych/ zmierzających do przygotowania uzbrojenia i sprzętu technicznego do działań bojowych;

- realizowaniu zadań rozpoznania technicznego i ewakuacji

uszkodzonego uzbrojenia i sprzętu technicznego do miejsc rozwi-
nięcia pododdziałów i oddziałów remontowych /PZUS/, do najbliż-
szego ukrycia, na drogi ewakuacji technicznej /drogi dowozu i
ewakuacji/, względnie innych miejsc i rejonów;

- organizacji i wykonawstwie remontu bieżącego i średniego
uzbrojenia i sprzętu technicznego;

- ratownictwie technicznym wszelkiego sprzętu po uderzeniach
bronią jądrową nieprzyjaciela i w czasie forsowania /pokonywania/
przeszkód wodnych;

- odtwarzaniu zdolności polowego zaplecza techniczno-spe-
cjalnego i technicznych organów kierowania po uderzeniach nie-
przyjaciela;

- przygotowaniu fachowym bezpośrednich użytkowników oraz
polowego zaplecza techniczno-specjalnego do prawidłowej eksplo-
atacji, ewakuacji i remontu uzbrojenia i sprzętu technicznego,
a także do odpowiedniego zagospodarowania technicznych zdobyczy
wojennych;

- powszechnym i umiejętnym wykorzystywaniu miejscowej bazy
produkcyjno-remontowej i materiałowej;

- operatywnym kierowaniu procesem zabezpieczenia technicz-
no-specjalnego.

Powyższe zadania stanowią jednocześnie podstawę działania podsys-
temu funkcjonalnego. Ich realizacja w głównej mierze zależy od
należytego przygotowania i wyposażenia wszystkich elementów polo-
wego zaplecza techniczno-specjalnego wojsk operacyjnych.

Do wykonania zadań zabezpieczenia techniczno-specjalnego
zastępca dowódcy frontu dysponuje odpowiednio zorganizowanymi
i specjalistycznie przygotowanymi jednostkami technicznymi, któ-
re tworzą polowe zaplecze techniczno-specjalne wojsk. Jednostki
te ze względu na charakter wykonywanych zadań lub przeznaczenie

można zaszeregować do trzech podstawowych grup.

Pierwszą grupę stanowią techniczne jednostki raketowe w postaci: dwóch dywizjonów dowozu rakiet - podległych bezpośrednio szefowi służby uzbrojenia i elektroniki frontu, polowe techniczne bazy raketowe /PTBR/ - podległe bezpośrednio dowódcy wojsk raketowych i artylerji frontu /armii/ i polowe techniczne bazy rakiet przeciwlotniczych /PTBRPlot/ - podległe bezpośrednio dowódcy wojsk obrony przeciwlotniczej frontu /armii/, a także baterie techniczne i plutony techniczne wchodzące w skład jednostek raketowych /naziemnych i przeciwlotniczych/.

Drugą grupę stanowią brygady remontowe podległe bezpośrednio zastępcy dowódcy frontu /armii/ do spraw technicznych oraz bataliony i kompanie remontowe związków taktycznych i oddziałów. Są to zintegrowane jednostki ewakuacyjno-remontowe posiadające wyspecjalizowane pododdziały ewakuacyjne i remontowe podporządkowane pośrednio szefom rodzajów wojsk i służb /branżowo/.

Do dowodzenia i kierowania działalnością tych jednostek powołane są dowództwa jednostek oraz szefostwa rodzajów wojsk i służb poszczególnych szczebli dowodzenia, których zadaniem jest koordynowanie całokształtu działalności jednostek remontowych stosownie do zadań otrzymanych od zastępcy dowódcy do spraw technicznych.

Dowódcy oddziałów /pododdziałów/ remontowych poszczególnych szczebli dowodzenia w swej działalności kierują się poleceniami i wytycznymi właściwych szefów rodzajów wojsk i służb w odniesieniu do technologii remontu oraz sposobu i zakresu zaopatrywania w techniczne środki bojowe i materiałowe.

W celu zwiększenia samodzielności i samowystarczalności w działaniu oraz zwiększenia mocy produkcyjnej w najbliższej perspektywie wdrożone będą nowe etaty armijnych i frontowych brygad remontowych.

W każdej armii występować będzie ABR w składzie: ruchomy ośrodek metrologii, batalion ewakuacji /trzy kompanie/, trzy bataliony remontowe /bez pododdziałów ewakuacji/, batalion remontu pojazdów mechanicznych, batalion remontu sprzętu uzbrojenia, batalion remontu sprzętu inżynierskiego, batalion remontu sprzętu łączności, kompania remontu sprzętu chemicznego i batalion zabezpieczenia. Dzięki takiej strukturze organizacyjnej ABR, każda armia będzie w stanie organizować 1-4 punkty zbiórki uszkodzonego sprzętu, przy czym w rejonie tyłów pierwszorzutowych związków taktycznych do trzech PZUS /jeden za każdym ZT/ w składzie batalionu remontowego z 1-2 plutonami ewakuacji.

Na szczeblu frontu występować będą dwie frontowe brygady remontowe /FBR/ i jedna tylna frontowa brygada remontowa /TFBR/. Każda z FBR rozwijać będzie jeden PZUS za ugrupowaniem operacyjnym pierwszorzutowej armii /w rejonie jej tyłów/, a TFBR za ugrupowaniem operacyjnym frontu /w rejonie tyłów frontu/.

Każda z FBR składać się będzie z: ruchomego ośrodka metrologii, batalionu ewakuacji /trzy kompanie/, 5 batalionów remontu pojazdów gaśnicowych, 3 batalionów remontu pojazdów kołowych, batalionu remontu sprzętu uzbrojenia, batalionu remontu specjalnego, batalionu remontu sprzętu inżynierskiego, batalionu remontu sprzętu łączności, kompanii remontu sprzętu chemicznego i batalionu zabezpieczenia. TFBR różnić się będzie od FBR tym, że w swej strukturze posiadać będzie 3 bataliony remontu pojazdów gaśnicowych /nie 5/, 3 bataliony remontu zespołów pojazdów gaśnicowych i 3 bataliony remontu zespołów pojazdów kołowych. Pozostałe pododdziały są takie same. Po reorganizacji struktur organizacyjnych jednostek remontowych armii i frontu polowy system zabezpieczenia techniczno-specjalnego będzie zdolny wykonać wszystkie remonty bieżące i średnie uzbrojenia i sprzętu technicznego w operacji frontowej, pomimo przewidy-

wanego zwiększenia strat bojowych uzbrojenia i sprzętu technicznego o około 50 % w porównaniu z dotychczas przyjmowanymi wielkościami /przy strukturze strat: RB 20-65 %, RS 20-35 %, RG 5-20 % i SB 15-40 % - zależnie od charakteru wojny oraz rodzaju uzbrojenia i sprzętu technicznego/.

Trzecią grupę jednostek polowego zaplecza techniczno-specjalnego stanowią polowe składy techniczne /polowe składy amunicji, polowe składy sprzętu czołgowo-samochodowego, polowe składy sprzętu samochodowego, polowe składy sprzętu uzbrojenia, polowe składy sprzętu inżynierskiego, polowe składy sprzętu łączności i polowe składy chemiczne/, występujące w strukturach organizacyjnych armijnych i frontowych brygad materiałowego zabezpieczenia /ABMZ i FBMZ/ oraz tylnej bazy frontu /TBF/. Pod względem organizacyjno-administracyjnym podlegają one szefom /dowódcom/ wymienionych baz /brygad/, a pod względem fachowym /branżowym/ - szefom rodzajów wojsk i służb - dysponentom przechowywanych w nich technicznych środków bojowych i materiałowych.

Zabezpieczenie techniczno-rakietowe wojsk frontu w naziemne i przeciwlotnicze pociski rakietowe średniego i małego zasięgu organizuje szefostwo służby uzbrojenia i elektroniki /jako centralny organ zaopatrzenia/ we współdziałaniu z dowództwem wojsk rakietowych i artylerii oraz dowództwem wojsk obrony przeciwlotniczej. Jest to jedno z najważniejszych zadań tej służby w procesie zabezpieczenia techniczno-specjalnego frontu w operacji zaczepnej i obronnej. Obejmuje ono organizowanie i realizowanie dostaw rakiet i głowic bojowych /z ładunkiem jądrowym i konwencjonalnym/ do operacyjno-taktycznych i taktycznych pocisków rakietowych do jednostek rakietowych frontu oraz przeciwlotniczych pocisków rakietowych /KRUG, KUB i OSA/ do przeciwlotniczych jednostek rakietowych; szkolenie techniczne użytkowników i specjalistów w obsłu-

giwaniu technicznym sprzętu raketowego oraz prawidłowej elaboracji /technicznego przygotowania/ amunicji jądrowej i konwencjonalnej w FPTBR /APTBR/ i bateriach /plutonach/ technicznych jednostek raketowych; zbieranie i uogólnianie doświadczeń w zakresie wymienionych zadań.

Natomiast dowództwo wojsk raketowych i artylerii frontu /armii/ współdziałając z szefostwem SUiE organizuje :

- odbiór rakiet i głowic z dywizjonów dowozu rakiet oraz elaborację operacyjno-taktycznych i taktycznych pocisków raketowych z głowicami jądrowymi bądź konwencjonalnymi;

- dowóz gotowych pocisków lub ich elementów /rakiet i głowic/ z FPTBR /APTBR/ do FBROT /ABROT/ i drt związków taktycznych;

- szkolenie wojsk raketowych w zakresie eksploatacji sprzętu raketowego, elaboracji i remontu pocisków raketowych oraz przeładunku tej amunicji na punktach spotkania i prawidłowego użytkowania amunicji raketowej.

Organami wykonawczymi w zakresie zadań zabezpieczenia techniczno-jądrowego i techniczno-raketowego są:

- dywizjony dowozu rakiet /ddr/ podległe bezpośrednio szefowi służby uzbrojenia i elektroniki, które dokonują odbioru rakiet i głowic dostarczonych z kraju /importu/ do stacji wyladowniczych, portów, lotnisk lub lądowisk, względnie przybyłych z brygadami przygotowania i montażu głowic oraz dostarczają je do PTBR, BROT lub drt;

- FPTBR /APTBR/ podległe bezpośrednio dowódcy wojsk raketowych i artylerii frontu /armii/ przeprowadzają odbiór rakiet i głowic z ddr, przygotowują je pod względem technicznym, po czym dowożą do FBROT /ABROT/ i drt związków taktycznych;

- baterie techniczne /bt/ dywizjonów rakiet operacyjno-taktycznych FBROT /ABROT/ dokonują odbioru gotowych pocisków raketowych

lub ich elementów z FPTBR /APTBR/ lub bezpośrednio z ddr, przeprowadzają ich eleborację, po czym dostarczają do baterii startowych /bs/. W razie stwierdzenia drobnych niesprawności tej amunicji dokonują jej naprawy lub ewakuują do FPTBR /APTBR/;

- plutony techniczne /pl tech/ drt ZT wykonują te same zadania co baterie techniczne lecz w odniesieniu do taktycznych pocisków raketowych lub ich elementów.

Dowóz rakiet i głowic do frontu odbywa się zgodnie z planem Szefostwa Służby Uzbrojenia i Elektroniki MON za pomocą wszystkich dostępnych środków transportowych /np.: kolejowych, samochodowych, wodnych i powietrznych/. Ich odbioru na stacjach /portach/ wylądowczych lotniskach i lądowiskach dokonują ddr lub bezpośrednio FPTBR /APTBR/ a nawet bt drot i pl tech drt.

W celu sprawnego przekazywania gotowych pocisków raketowych lub ich elementów wyznacza się wojskom poszczególnych szczebli dowodzenia wysunięte punkty spotkania /WPS/ lub punkty spotkania /PS/ odległe od zaopatrywanych jednostek raketowych do 40 km w dzień i do 20 km w nocy.

Dowództwo wojsk obrony przeciwlotniczej, współdziałając z szefostwem SUiE w zakresie zabezpieczenia techniczno-raketowego, organizuje wykonawstwo następujących zadań:

- odbiór przeciwlotniczych pocisków raketowych średniego i małego zasięgu /KRUG, KUB i OSA/ bezpośrednio z ddr lub stacji /portów/ wylądowczych;

- eleborację wymienionej amunicji w FPTBR lub APTBR względnie bezpośrednio w pułkach rakiet przeciwlotniczych /prplot/ i brygadzie rakiet przeciwlotniczych /FBRPlot/;

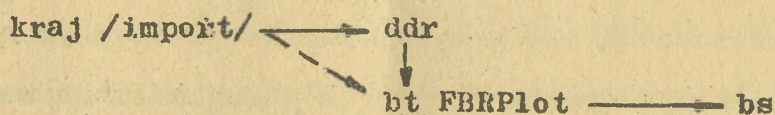
- dowóz gotowych pocisków raketowych do zaopatrywanych wojsk frontu /armii/;

- szkolenie wojsk obrony przeciwlotniczej w zakresie prawi-

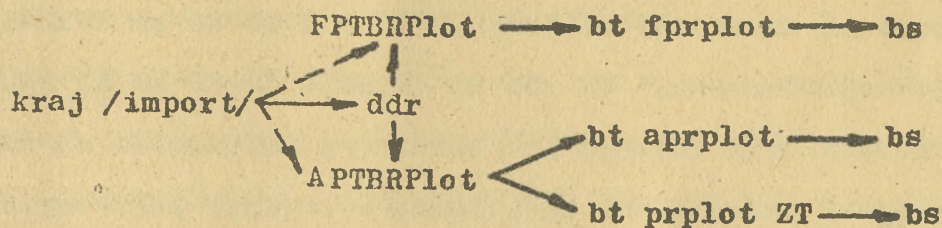
dłowej eksploatacji przeciwlotniczych zestawów rakietowych i elaboracji pocisków rakietowych oraz właściwego ich wykorzystywania na polu walki.

Organami wykonawczymi w dziedzinie dowozu /ewentualnej naprawy i ewakuacji do nadrzędnych ogniw zaopatrywania/ są dwa ddr, FPTBRPlot, oraz bt FBRPlot i fprplot - na szczeblu frontu; APTBRPlot i bt aprplot - na szczeblu armii; bt prplot w DZ i DPanc; polowe składy amunicji /PSA/ - na wszystkich szczeblach dowodzenia w odniesieniu do przeciwlotniczych pocisków rakietowych bliskiego zasięgu. Dowóz wymienionej amunicji do organów wykonawczych niższych szczebli dowodzenia odbywa się następująco:

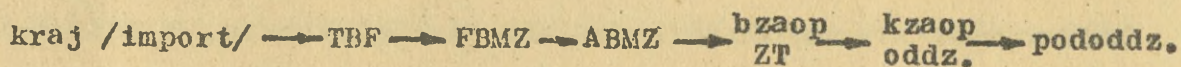
a/ w zakresie pocisków rakietowych średniego zasięgu /KRUG/:

b/ w zakresie pocisków rakietowych małego zasięgu /KUB, OSA/:

c/ w zakresie pocisków rakietowych bliskiego zasięgu /S-1, S-2, S-10, igła/:

W systemie tym obowiązuje więc podstawowa zasada dowozu amunicji przeciwlotniczej "z góry w dół" z możliwością pomijania niektórych szczebli dowodzenia /zwłaszcza w początkowym okresie wojny, gdy nie w pełni funkcjonuje polowy system zabezpieczenia techniczno-specjalnego/. W początkowym okresie wojny Szefostwo SUiE MON /jako COZ/ organizuje dostawy tej amunicji do wojsk frontu za pomocą wszystkich dostępnych rodzajów transportu, najczęściej jednak transportem kolejowym. Z zaplecza kraju lub importu amunicja

kierowana będzie w pierw do stacji rozdzielczych, a następnie do stacji wylądowczych, gdzie będzie odbierana siłami polowego zaplecza techniczno-specjalnego frontu /armii/ i przydzielana podległym wojskom w myśl ustaleń planu zaopatrywania szefostwa SUiE frontu lub planów działania rodzajów wojsk /WRiA oraz WOPL/.

Wymienione organa kierowania ściśle współpracują między sobą oraz z zarządem /oddziałem/ operacyjnym frontu /armii/, sztabem służb technicznych frontu /armii/ i sztabem kwatermistrzostwa frontu /armii/ posługują się myślą przewodnią dowódcy frontu /armii/ zawartą w jego zamiarze /decyzji/ przeprowadzenia operacji.

Podstawowe parametry operacyjno-techniczne polowego zaplecza techniczno-specjalnego są następujące:

a/ FPTBR i APTBR rozmieszczają się w ugrupowaniu operacyjnym na głównym kierunku działania frontu /armii/ w odległości od rubieży styczności wojsk:

- w operacji zaczepnej do 120 km FPTBR i 40-60 km APTBR;

* w operacji obronnej do 150 km FPTBR i 60-80 km APTBR.

W stanie rozwiniętym zajmują one obszar /w zależności od warunków terenowych/ około 25-35 km². Teren w rejonie ich rozmieszczenia powinien zapewniać możliwość sprawnego zwinięcia i wyjścia na frontowe /armijne/ drogi samochodowe oraz możliwość zlokalizowania i urządzenia lądowiska dla śmigłowców. W odległości 15-20 km od zasadniczego rejonu rozmieszczenia urząda się dla nich rejonny zapasowe. Przemieszczanie FPTBR /APTBR/ w toku operacji uzależnione jest od przesunięcia jednostek rakietowych frontu /armii/, a w szczególności FBROT /ABROT/, i wymaga znacznego czasu, na który składa się czas zwinięcia w kolumnę marszową /1-1,5 h/, czas przegrupowania /zależny od odległości/ i czas rozwinięcia w nowym rejonie /2-3 h/. średnia prędkość marszu omawianych baz może wynosić: w dzień 25-30 km/h, w nocy

15-20 km/h. Ponadto istotnym warunkiem wpływającym na czas ^{zachowania} po-
bytu obu typów baz w jednym rejonie jest potrzeba ciągłości
eleboracji i dowozu pocisków raketowych do podległych wojsk.
Dobowe możliwości produkcyjne FPTBR /APTBR/ w zakresie elebora-
cji wynoszą: 6-8 pocisków operacyjno-taktycznych i 12-14 pocis-
ków taktycznych oraz 12-14 głowic do pocisków OT bez cyklu kon-
trolnego /8-10 z cyklem kontrolnym/ i 20-24 głowice do pocisków
T bez cyklu kontrolnego /12-14 z cyklem kontrolnym/;

b/ Oba ddr rozmieszczają się w odległości 200-250 km od rubieży
styczności wojsk w rejonie zasadniczym o powierzchni 15-20 km².
W odległości 15-20 km od rejonów zasadniczych wyznacza się dla
nich rejony zapasowe, a czas zwinięcia w kolumny marszowe nie
przekracza 80 min. /czas rozwinięcia do 85 min./. Prędkość mar-
szowa kolumn z raketami i głowicami jest identyczna jak dla
FPTBR, a możliwości transportowe zależą od liczby jednostek ra-
kietowych /zwłaszcza przeciwlotniczych/.

c/ FBR /TFBR/ i ABR rozmieszczają się w zależności od warunków
przejścia wojsk do operacji frontowej /armijnej/, roli, miejsca
i zadania frontu /armii/ na TDW, szerokości pasa działania,
charakteru tej operacji, warunków geofizycznych i zastosowanych
środków walki. W działaniach obronnych z zastosowaniem broni
jądrowej i precyzyjnej należy brać pod uwagę wynikające stąd
wnioski, a mianowicie:

- możliwość powstawania znacznych strat w uzbrojeniu i sprzę-
cie technicznym /szczególnie na kierunku głównego wysiłku obro-
ny/ a tym samym dużego zakresu zadań ewakuacyjno-remontowych;

- możliwość głębokich włamań nieprzyjaciela wymaga głębszego
ugrupowania oddziałów remontowych i przeprowadzania manewru si-
łami i środkami ewakuacyjnymi w celu zintensyfikowania ewakua-
cji uszkodzonego sprzętu z kierunków /rejonów/ zagrożonych;

- dynamiczny charakter działań obronnych wymaga optymalnego wykorzystania całości sił i środków ewakuacyjno-remontowych poprzez właściwe ich rozmieszczenie w ugrupowaniu operacyjnym frontu /armii/ - zależnie od sposobu przeprowadzenia operacji obronnej.

W celu racjonalnego wykorzystania FBR /TFBR/ i ABR na polu walki wydziela się z batalionów ewakuacji sprzętu grupy /patrole/ rozpoznania technicznego, grupy ewakuacyjne i grupy odzysku. Zasadniczym zadaniem tych grup jest: prowadzenie ciągłego rozpoznania technicznego pod względem zakresu uszkodzeń uzbrojenia i sprzętu techniczne oraz stopnia skażenia go środkami promieniotwórczymi, chemicznymi lub biologicznymi; gromadzenie funduszu remontowego w planowanych i rozpoznanych rejonach rozwinięcia brygad remontowych lub ich oddziałów; odzysk sprawnych zespołów, zespołów i części wymiennych spośród strat bezpowrotnych. Grupy te ściśle współpracują między sobą i z odpowiednimi elementami niższego i wyższego szczebla. Do gromadzenia funduszu remontowego na PZUS wykorzystuje się nie tylko typowe środki ewakuacyjne ale również transport ogólnego przeznaczenia /zwłaszcza po dowozie amunicji. Grupowanie funduszu remontowego na PZUS odbywa się z odpowiednim wyprzedzeniem w stosunku do pozostałych sił i środków jednostek remontowych, które na szczeblu frontu /armii/ wykonują w zasadzie remonty średnie. Niemniej jednak w sporadycznych sytuacjach wykonują również remonty bieżące i kapitalne. Pierwsze są wykonywane gdy istnieje nadmiar funduszu remontu bieżącego, a drugie w odniesieniu do sprzętu priorytetowego. Na szczeblu taktycznym /zwłaszcza w brem DZ i DPanc/ istnieją również możliwości wykonywania remontów średnich /głównie o małej pracochłonności/. Sposób rozmieszczania FBR /TFBR/ i ABR w przeważającej części zależy od szerokości pasa i struktury obrony oraz warunków terenowych. Stosownie do tego jednostki te rozwijają się całością sił w jednym rejonie /oprócz bes/,

lub w kilku, wydzielając OFBR /OTFBR/ i OABR do zabezpieczenia technicznego określonego ugrupowania. Rejony rozmieszczenia tych jednostek powinny zapewnić dogodny warunki ewakuacji i wykonywania remontu oraz możliwie długi czas pracy w jednym miejscu. Powinny zatem być położone przy głównych drogach ewakuacji, w miarę możliwości za naturalnymi przeszkodami terenowymi lub rubieżami obrony, lecz nie na kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela. ABR pierwszorzutowych armii rozwija się w obronie w odległości do 60-80 km a nawet większej od rubieży styczności wojsk, a OABR - w rejonie tyłów pierwszorzutowego związku taktycznego. Dwie FBR zabezpieczają przede wszystkim armie pierwszorutowe i rozwijają się do pracy w odległości 120-150 km od rubieży styczności wojsk. Natomiast TFBR za ugrupowaniem operacyjnym armii drugorzutowej, niosąc pomoc jej i wszystkim pozostałym jednostkom frontu. W rejonach rozmieszczenia FBR /TFBR/ i ABR możliwe jest organizowanie kilku PZUS branżowych /np.: dla pojazdów gąsienicowych, kołowych, uzbrojenia itp./.

W przypadku organizacji obrony na terytorium naszego kraju należy wymienione jednostki remontowe rozmieszczać w miejscach dyslokacji zmilitaryzowanych warsztatów rejonowych i garnizonowych /ZWR i ZWG/ oraz warsztatów remontowo-obsługowych gospodarki narodowej /GN/. Uzupełnienie tych jednostek w techniczne środki materiałowe należy realizować z uwzględnieniem możliwości wykorzystywania zapasów użytku bieżącego stacjonarnych składów /w składnicach, bazach i zmilitaryzowanych punktach zaopatrywania/ z uwzględnieniem konieczności przeprowadzenia uzgodnień z COZ i OOZ.

Zastępcą dowódcy każdego okręgu wojskowego do spraw technicznych, któremu podlegają wymienione warsztaty winni być podporządkowani na okres trwania operacji obronnej na obszarze naszego kraju, zastępcy dowódcy frontu /armii/ do spraw technicznych, albowiem wykorzystując możliwości podległych warsztatów i składów wydatnie zwiększając możliwości polowego zaplecza technicznego frontu /armii/.

Stacjonarne wojskowe zakłady remontowe podporządkowane szefostwu wojskowych zakładów remontowo-produkcyjnych wykonywały będą remonty główne różnych rodzajów sprzętu po dostarczeniu ich z frontu do podległych im branżowych zakładów remontowych.

FBR /TFBR/ i ABR mogą również wykonywać remonty sprzętu specjalistycznego poza rejonami ich rozmieszczenia, pod warunkiem zgromadzenia funduszu remontowego danego typu sprzętu w danym miejscu /np. sprzętu inżynierskiego w BSap, sprzętu chemicznego w BChem itp./. Częstotliwość przemieszczania tych jednostek podczas operacji obronnej zależy w znacznej mierze od powodzenia natarcia nieprzyjaciela i występowania zagrożenia od uderzeń jego środkami bojowymi. Powinno ono być przeprowadzone w takim terminie aby możliwe było wyewakuowanie zgromadzonego funduszu remontowego przed podejściem nieprzyjaciela.

W celu umożliwienia pokonywania przeszkód wodnych przez wycofujące się związki taktyczne i likwidacji skutków uderzeń broni jądrowej nieprzyjaciela FBR /ABR/ może wydzielić siły i środki ewakuacyjno-remontowe do dyspozycji tych związków /jako wzmocnienie. Natomiast do zabezpieczenia technicznego zgrupowania przeciwuderzeniowego z reguły wyznacza się oddział FBR /ABR/, a do zabezpieczenia desantów powietrznych, morskich i operacji desantowo-szturmowych wydziela się z pośród FBR /ABR/ i polowych składów technicznych odpowiednią ilość niezbędnych sił i środków zabezpieczenia technicznego - zależnie od wielkości zgrupowań desantowych i ich zadań.

Z powodu tego, że ewakuacja uszkodzonego uzbrojenia i sprzętu technicznego nabiera podczas operacji obronnej szczególnego znaczenia, jej organizacja i realizacja powinna być przedmiotem troski nie tylko kadry pionu technicznego lecz również dowódców i szefów rodzajów wojsk wszystkich szczebli dowodzenia. Stąd płynie wnioski, że główny jej wysiłek powinien być skupiony na kierunku /rejonie/ najbardziej zagrożonym. W pierwszej kolejności powinien zatem

być ewakuowany sprzęt priorytetowy, a każdy żołnierz któremu powierzono ten sprzęt powinien ponieść wszelkie konsekwencje. Dlatego do jego ewakuacji z miejsca zagrożenia powinny być wykorzystane wszystkie dostępne siły i środki /nawet za pomocą innego sprzętu bojowego/. Jeśli jednakże i to okaże się niemożliwe, sprzęt stanowiący "supertechnikę" należy pozbawić cech używalności lub zniszczyć.

Rejon rozwinięcia FBR /ABR/ może wynosić 200-250 /80-100/ km² i więcej /zależnie od miejsca dyslokacji miejscowej infrastruktury warsztatowo-produkcyjnej, nadającej się do wykorzystania w działalności remontowej/.

Sprzęt techniczny podlegający remontowi w stacjonarnych wojskowych zakładach remontowych w kraju będzie naogół grupowany siłami batalionów ewakuacji z FBR i TFBR w odpowiednich punktach zbiórki, a nawet środkami brygad transportowych po zrealizowaniu dostaw do FBMZ /ABMZ/ i jednostek artylerii frontowej, a sprzęt priorytetowy nawet za pomocą transportu powietrznego. Sprzęt ciężki z reguły będzie ewakuowany transportem kolejowym po odbudowie pierwszej linii kolejowej.

Zagospodarowanie funduszu remontowego w rejonach stacji kolejowych, lotnisk itp. może odbywać się siłami i środkami wojskowych przedsiębiorstw remontowo-produkcyjnych obszaru kraju w odniesieniu do sprzętu dla którego istnieją w danym czasie moce produkcyjne oraz przez COZ /OOZ/ - w odniesieniu do sprzętu który podlega zmagazynowaniu.

17. WŁAŚCIWOŚCI UZUPEŁNIANIA WOJSK W PIERWSZEJ OPERACJI
OBRONNEJ FRONTU

Przejście sił zbrojnych ze struktury organizacyjnej czasu pokojowego w strukturę organizacyjną czasu wojennego stanowi zasadniczą część składową mobilizacji państwa. Przejście to, czyli mobilizacyjne rozwinięcie sił zbrojnych może nastąpić tylko i wyłącznie przy udziale gospodarki narodowej oraz administracji państwowej. Oznacza to zabezpieczenie mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych oraz dalszych formowań jednostek wojskowych przeznaczonych na uzupełnienie strat wojsk.

Wzrost napięcia międzynarodowego i wybuch wojny może nastąpić nagle w okresie najmniej korzystnym dla sił zbrojnych. W tym przypadku mobilizacyjne rozwinięcie sił zbrojnych dokonane zostanie ze stanu stałej /podwyższonej/ gotowości bojowej, z pominięciem pośrednich stanów gotowości bojowej.

W ćwiczeniu "GRANIT-86" wprowadzono w siłach zbrojnych stan podwyższonej gotowości bojowej, a następnie pełną gotowość bojową bezpośrednio przed wybuchem wojny. W stanie podwyższonej gotowości bojowej, skrycie bez ogłaszania alarmu, rozwinięto część związków taktycznych i oddziałów, według wcześniej przygotowanych zestawów, grup jednostek wojskowych. Powyższe zadania mobilizacyjne realizowano w miejscach stałej dyslokacji pod pozorem udziału w ćwiczeniach oraz prac na rzecz gospodarki narodowej.

Z chwilą podjęcia decyzji przez Komitet Obrony Kraju o wprowadzeniu mobilizacji powszechnej, przekazany zostanie komunikat do Komitetu Polskiego Radia i TV oraz Polskiej Agencji Prasowej. Centralny ośrodek alarmowania /COA/ - Sztab Generalny WP

przekaze ten komunikat - sygnał IC MON, Dowództwom Okręgów Wojskowych, Rodzajom Sił Zbrojnych, Ministerstwu i Urzędowi Centralnym - o uruchomieniu mobilizacji sił zbrojnych. Dowództwa Okręgów Wojskowych, Rodzaje Sił Zbrojnych przekażą sygnał do garnizonowych ośrodków alarmowania /GOA/, a one do jednostek wojskowych i terenowych organów administracji wojskowej /załącznik 3/. Terenowe organy administracji wojskowej i państwowej organizują akcję doręczenia dokumentów powołania i rozplakotowania obwieszczeń o powszechnej mobilizacji sił zbrojnych. W ten sposób uruchomiony zostanie system mobilizacji sił zbrojnych.

W przypadku wystąpienia zakłóceń w systemie alarmowania /utraty łączności/ dowódcy jednostek wojskowych zobowiązani są na podstawie instrukcji do samodzielnego uruchomienia mobilizacyjnego rozwinięcia podległych pododdziałów i oddziałów, przy współdziałaniu z Wojewódzkimi Sztabami Wojskowymi i Wojskowymi Komendami Uzupełnień.

Związki taktyczne i oddziały rozwinięte oraz zachowujące stałą gotowość bojową, ukompletowane w czasie pokoju od 65 % w stosunku do etatu wojennego, niezwłocznie po otrzymaniu zadania, wychodzą na drogi marszu i do rejonów /rubieży/działań bojowych . Uzupełnienie tych związków taktycznych i oddziałów do pełnych etatów wojennych nastąpi na drogach marszu w czasie postoju lub dosłane zostanie do rejonów działań bojowych. Dostarczeniem brakującego uzupełnienia zajmą się Wojskowe Komendy Uzupełnień, którym przydzielono te jednostki wojskowe.

Pozostałe jednostki wojskowe o niższym stopniu pokojowego ukompletowania, wychodzą do zasadniczych rejonów alarmowych lub w miejscach stałej dyslokacji rozwiją bazę mobilizacyjną i przystąpią do wykonywania przedsięwzięć mobilizacyjnych w znacznie skróconych terminach.

Ten sposób mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych charakteryzował się będzie jednoczesnym w ciągu doby dopływem całości uzupełnienia /żołnierzy rezerwy, pojazdów mechanicznych i maszyn pobieranych z gospodarki narodowej/ do wszystkich jednostek wojskowych ujętych w planie mobilizacyjnym. Mobilizacyjnie będą się rozwijały wszystkie jednostki wojskowe zarówno w garnizonie, jak też w zasadniczych rejonach alarmowych związków taktycznych i oddziałów, a potoki uzupełnieniowe rezerw "popłyną" wewnątrz garnizonów oraz między garnizonami /miejscowościami/ do miejsc prowadzenia mobilizacji.

Zaskakujący wybuch wojny może spowodować obniżenie stawiennictwa rezerw osobowych do jednostek wojskowych o krótkich terminach zakończenia mobilizacji /rozwijanych w "SA" o terminie zakończenia mobilizacji do 8-12 godzin/ ze względu na prawdopodobne przebywanie części żołnierzy rezerwy poza miejscem stałego pobytu. Nie wyklucza się również samorzutnego przemieszczania się ludności cywilnej, w tym mężczyzn podlegających służbie wojskowej. Wówczas jednostki wojskowe do uzupełnienia się wykorzystują żołnierzy rezerwy z procentu stawinnictwa lub złożą doraźne zapotrzebowanie do WKU na uzupełnienie ich niezbędnymi specjalistami wojskowymi, decydującymi o zachowaniu zdolności bojowej. Jednostki wojskowe stacjonujące w zagrożonych garnizonach będą także wykorzystywały rezerwowe komplety uzupełnienia potrzeb mobilizacyjnych, jeśli zasoby rezerw zasadniczego kompletu uzupełnienia zostaną zniszczone.

Równoległe z uruchomieniem i prowadzeniem mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych, w szerokim zakresie wykorzystywane będą świadczenia osobiste i rzeczowe z gospodarki narodowej na rzecz obrony kraju. Świadczenia rzeczowe w postaci środków

transportowych posłużą do dowozu rezerw osobowych we wskazane miejsca prowadzenia mobilizacji. Natomiast lokale, kwatery, warsztaty naprawcze i zajezdnie, a także wydzielone łóżka w szpitalach zabezpieczą mobilizacyjne rozwijanie sił zbrojnych.

Właściwości uzupełniania strat wojsk w okresie organizacji i prowadzenia pierwszej operacji obronnej frontu. Z momentem wprowadzenia stanu pełnej gotowości bojowej w siłach zbrojnych rozwinięty zostanie i uruchomiony system uzupełniania strat wojsk frontu.

W skład tego systemu wchodzi /załącznik nr 2/: komendy ośrodków formowania jednostek zapasowych; ośrodki formowania jednostek zapasowych, rejonowe punkty zbiorów żołnierzy rezerwy, grupy awaryjnego uzupełnienia strat wojsk w toku ich przegrupowania.

Natomiast w wojskach frontu rozwinięte zostaną: frontowy punkt rozdzielczy, armijne punkty rozdzielcze, punkt rozdzielczy wojsk lotniczych frontu, dywizyjne i brygadowe punkty rozdzielcze.

Uzupełnienie powstałych w wojskach strat w toku ich mobilizacyjnego rozwinięcia odbywać się będzie poprzez wykorzystanie żołnierzy rezerwy przybyłych w ramach procentu zabezpieczenia sta-
wiennictwa oraz w drodze dodatkowych zapotrzebowań składanych przez jednostki wojskowe do macierzystych WKU.

Natomiast uzupełnienie powstałych strat w stanach osobowych i środkach transportowych w wojskach przegrupowujących się do rejonów lub rubieży działań bojowych na obszarze kraju, dokonywane będzie wyłącznie przez grupy awaryjnego uzupełnienia /GAU/ strat. Mobilizacyjne rozwinięcie tych sił nastąpi w obiektach koszarowych opuszczonych przez wojska operacyjne, a także w oparciu o komendy poligonów. Planowane jest rozwinięcie tych grup w zasadzie na rubieżach przyległych do dróg marszu w środkowej i zachodniej części terytorium kraju. Celem awaryjnego uzupełnienia strat wojsk przegrupowujących

się jest ukompletowanie ich w podstawowych specjalistów wojskowych decydujących o ruchu i ogniu. Z zasady będą to kierowcy, mechanicy kierowcy, operatorzy różnego rodzaju uzbrojenia i sprzętu technicznego, a także dowódcy pododdziałów.

Grupy awaryjnego uzupełnienia strat organizowane są dla potrzeb wojsk lądowych, lotniczych i marynarki wojennej, wchodzących w skład wojsk operacyjnych. Po przegrupowaniu się wojsk operacyjnych przez obszar kraju lub przejściu ich do operacji obronnej na obszarze kraju niewykorzystane grupy awaryjnego uzupełnienia zostaną skierowane do ośrodków ~~zakoleń~~ formujących jednostki zapasowe.

Dowódcy związków taktycznych i oddziałów wraz z przekazywanym im zadaniem operacyjnym, otrzymają informację o miejscach rozmieszczenia grup awaryjnego uzupełnienia.

W przypadku prowadzenia operacji obronnej frontu na obszarze kraju wraz z mobilizacyjnym rozwinięciem i wydzieleniem armii ogólnowojskowej z okręgów wojskowych, rozwijane będą organiczne jednostki zapasowe wojsk operacyjnych w postaci pułku zapasowego armii i frontu, batalionów zapasowych wojsk lotniczych frontu, dywizji powietrzno-desantowej oraz dywizji desantowej. Powyższe jednostki zapasowe przeznaczone są do uzupełniania strat powstałych w wojskach armii i frontu w pierwszych 2-3 dniach prowadzenia operacji obronnej. Następnie rozwinięty zostanie system bieżącego uzupełniania strat wojsk, w ramach którego dosyłane będzie siłami zmilitaryzowanych pododdziałów transportowych, uzupełnienie bieżące - czyli zapasowe jednostki marszowe.

Z analizy strat przyjętych w ćwiczeniu "GRANIT-86" wynika, że wojska frontu za okres przegrupowania do rejonów obrony /80-100 km/ i prowadzenia działań obronnych przez okres trzech dni,

poniosły średnio 7,4 % strat w stanach osobowych. Rozkład strat w poszczególnych rodzajach wojsk był następujący:

- w związkach taktycznych ogólnowojskowych - średnio 6 % strat, a niektóre ZT nawet poniosły 10-15 % strat;

- w wojskach OPL, pułki rakiet plot - średnio 20 % strat;

- w wojskach rakietowych i artylerii - średnio 10 % strat;

- w wojskach rozpoznawczych i walki radioelektronicznej - średnio 10-12 % strat;

- w pozostałych wojskach frontu - średnio 2-4 % strat.

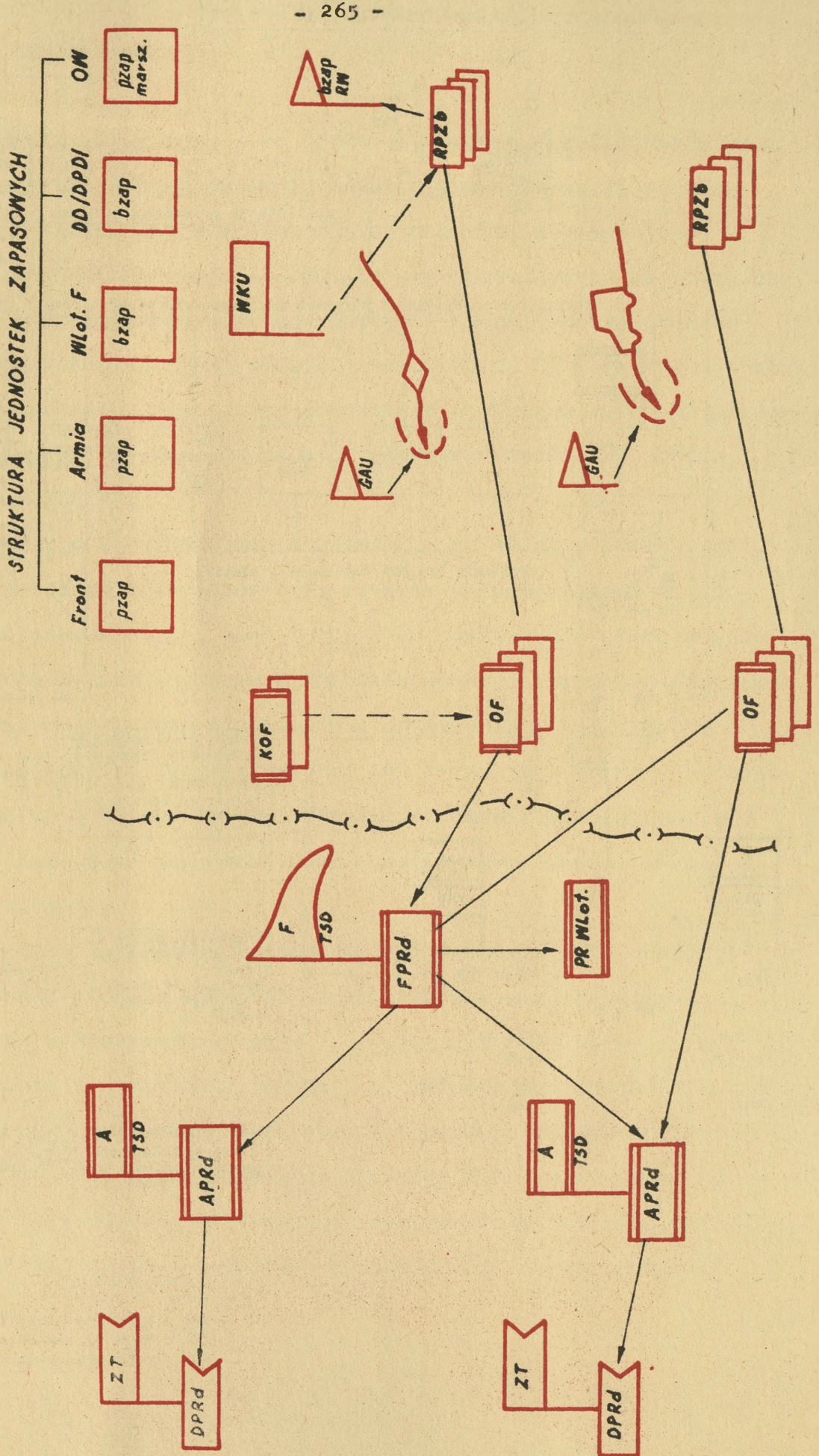
Największe straty poniosły wojska obrony przeciwlotniczej, szczególnie od lotnictwa przeciwnika.

W związku z powyższym należy przyjąć, że straty wojsk frontu mogą się kształtować następująco - tabela nr 1.

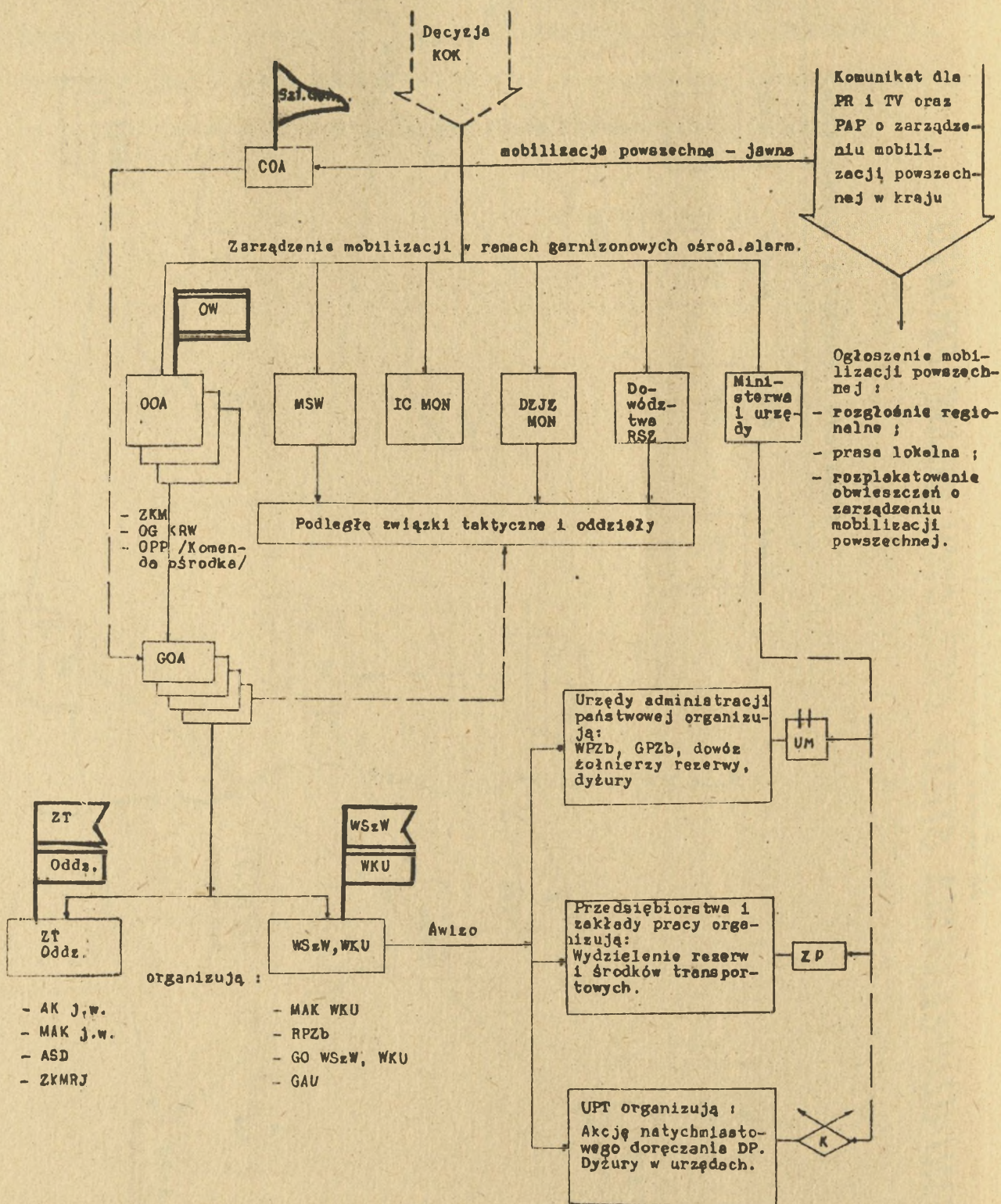
Wyszczególnienie /rodzaj działań/	Straty w %		
	w zadaniu bliższym	w zadaniu dalszym /następnym/	średnie dobowe
F	Przegrup.		1,4
	Zaczeplne	5,3	2,0
	Obronne		3,0
AO	Przegrup.		2,0
	Zaczeplne	9,2	3,3
	Obronne		5,0
ZT	W rejonie		1,8
	Przegrup.		2,5
	Zaczeplne	24	5,0
	Obronne		13,5
Oddz.	W rejonie		2,0
	Przegrup.		3,0
	Zaczeplne	35	14
	Obronne		16,5

System mobilizacji i uzupełnienia sił zbrojnych w generalnych swoich założeniach nie ulegnie zmianie, będą realizowane zasadnicze jego założenia organizacyjne i wykonawcze lecz w krótszych terminach czasowych i w bardziej skomplikowanych sytuacjach,

IDEOIOWY SCHEMAT SYSTEMU UZUPELNIENIA STRAT BIEŻĄCYCH WOJSK FRONTU

URUCHOMIENIE MOBILIZACYJNEGO ROZWINIĘCIA SIŁ ZBROJNYCH

LEGENDA:

- COA - centralny ośrodek alarmowania
- OOA - okręgowy ośrodek alarmowania
- GOA - garnizonowy ośrodek alarmowania

18. ZAKOŃCZENIE

Przejście wojsk frontu do operacji obronnej, zwłaszcza w początkowym okresie wojny zapewnia zminimalizowanie strat od uderzeń broni precyzyjnej nieprzyjaciela, materializującej jego powietrzno-lądowe operacje - 2000. Należy przewidywać, że przejście frontu do operacji obronnej może nastąpić na zachodniej granicy PRL w ramach strategicznej operacji obronnej na ZTDW, w tym i obrony wybrzeża morskiego. Nie należy oczywiście wykluczać sytuacji przejścia do operacji obronnej na terytorium sojuszniczym lub w toku operacji zaczepnej.

Tak więc w warunkach współczesnych, jak nigdy w przeszłości, działania obronne i zaczepne będą ze sobą ściśle związane i dialektycznie uwarunkowane. Stąd też wynika konieczność nieustannego doskonalenia dwuwariantowego planowania operacji frontu w początkowym okresie wojny. Przy użyciu broni precyzyjnej, a szczególnie BMR sytuacje stwarzające przesłanki lub zmuszające do przechodzenia od jednego do drugiego rodzaju działań /z natarcia do obrony i z obrony do natarcia/ mogą powstawać w sposób gwałtowny i ulegać ciągłym zmianom.

Umiejętne i sprawne planowanie i przechodzenia do operacji obronnych i z nich do operacji zaczepnych zapewnia uzyskiwanie przewagi na wybranych kierunkach zapewniającej niezbędne warunki do uchwycenia i utrzymania inicjatywy, zachowania swobody działania, a także narzucenia swojej woli i sposobu działania przeciwnikowi. Przejście wojsk frontu do operacji obronnej w poważnym stopniu zależy od zorganizowanego przegrupowania związków operacyjnych, taktycznych i oddziałów w wyznaczone im pasy /rejon/

obrony lub rejonu ześrodkowania z zachowaniem pełnej zdolności bojowej i w wyznaczonym czasie.

W zachowaniu ciągłości przegrupowania szczególną rolę odegra dobrze zorganizowane współdziałanie przegrupowujących się wojsk z wojskami OPK, OW czasu "W" oraz układem terytorialnym.

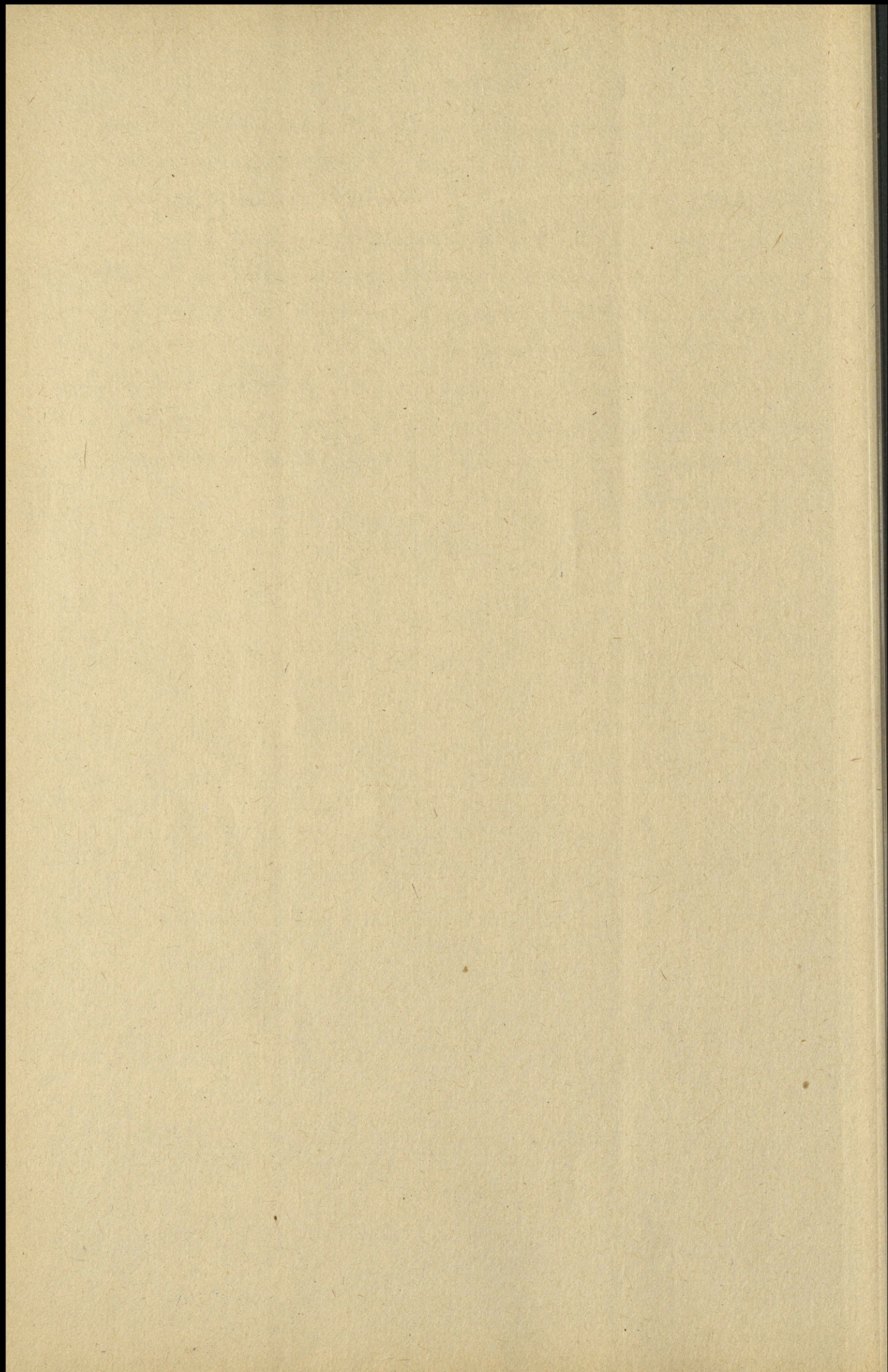
W operacji obronnej szczególnie wysoką rangę należy nadawać umiejętnemu wykorzystaniu dogodnego do obrony terenu, inżynieryjnemu jego przygotowaniu, organizacji porażenia ogniowego, zwalczaniu obiektów pierwszej kolejności oraz szerokiemu stosowaniu manewru ogniem i wojskami, a także maskowaniu.

W każdej sytuacji obrona powinna być TRWAŁA i AKTYWNA, zdolna odeprzeć uderzenia powietrzno-lądowej, powietrzno-morskiej i desantowej operacji nieprzyjaciela **przy użyciu różnych, najbardziej nowoczesnych środków walki.**

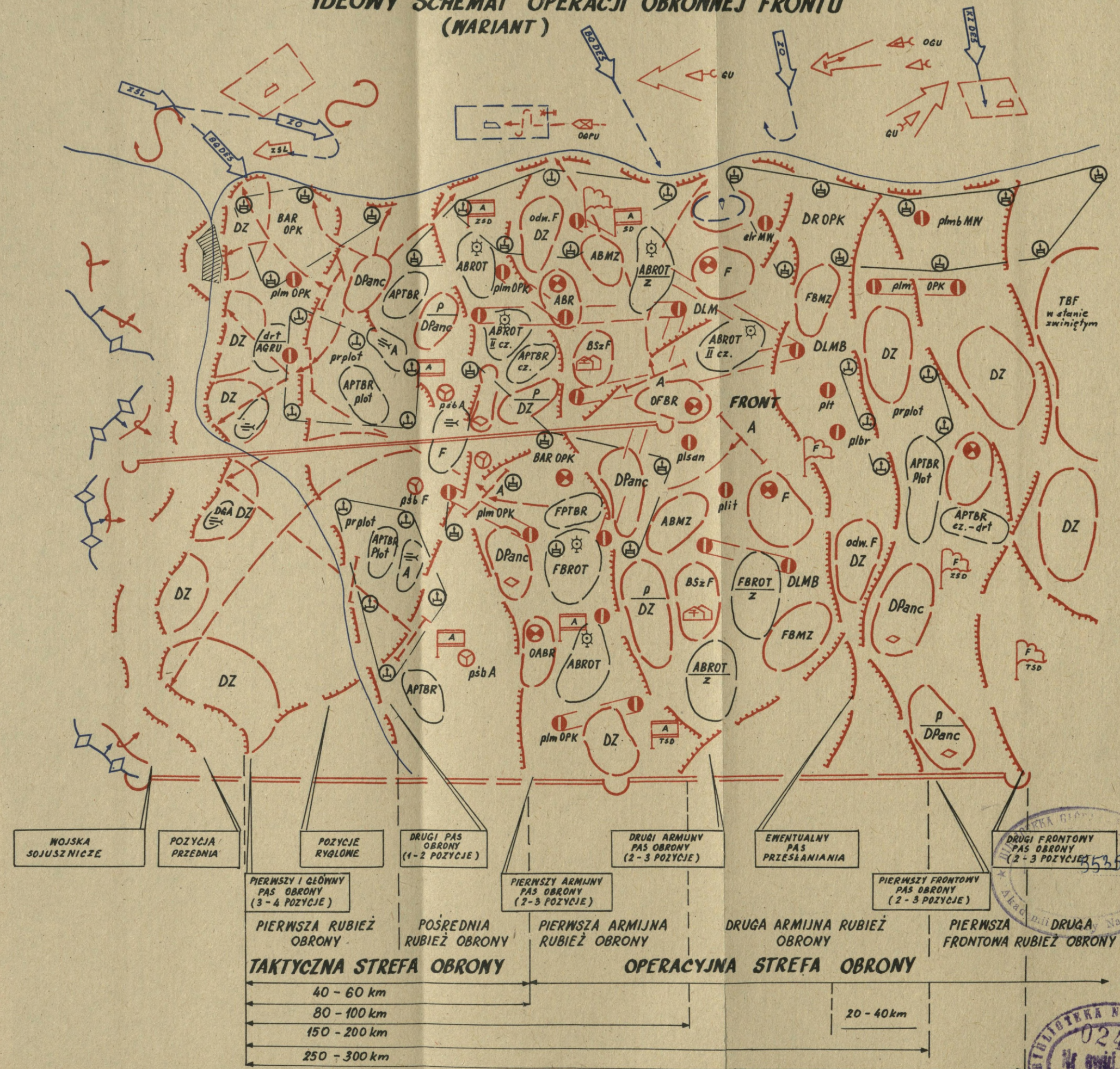
W współczesnych warunkach cel operacji obronnej może być osiągnięty tylko wspólnym wysiłkiem wszystkich rodzajów sił zbrojnych, wojsk oraz racjonalnemu działaniu służb, w tym także wojsk działających w układzie koalicyjnym, wysokiemu ich stanowi polityczno-moralnemu, dobrej dyscyplinie i odpowiedniemu psychologicznemu przygotowaniu wojsk, ciągłemu i skutecznemu dowodzeniu oraz twórczemu stosowaniu różnorodnych form i sposobów taktyczno-operacyjnego działania, zapewniających załamanie działań zaczepnych nieprzyjaciela, stworzenie warunków do przeciwnatarcia lub ogólnego natarcia i wzięcia w nim udziału.

W czasie organizacji i prowadzenia operacji obronnej frontu szczególną rolę odgrywa wiedza i umiejętności dowódców i oficerów sztabu. Od ich bowiem pracy i racjonalnej działalności uzależniona jest cała idea, kunszt i sztuka kierowania walką, manewrem i bitwą obronną oraz umiejętne wykorzystanie możliwości taktyczno-bojowych

i ogniowych rodzajów wojsk. Jak wykazuje praktyka wojenna, obrona dla dowódców i oficerów sztabu jest trudniejszym rodzajem działań niż natarcie. W obronie każdy błąd w decyzji i działaniu dowódcy, i oficera sztabu zwiększa niepowetowane straty, a przeciwnikowi daje szansę wygrania. Należy przypomnieć, że ceną płaconą za błędne i z opóźnieniem przekazane przez oficerów sztabu informacje jest w każdej sytuacji przelana krew, straty sąsiadów i niewykonanie postawionego zadania. Toteż każdemu dowódcy i oficerowi sztabu stawiamy coraz wyższe wymagania, zwłaszcza w zakresie jego wykształcenia i umiejętności dowódczo-sztabowego działania, w tym również w operacji obronnej.

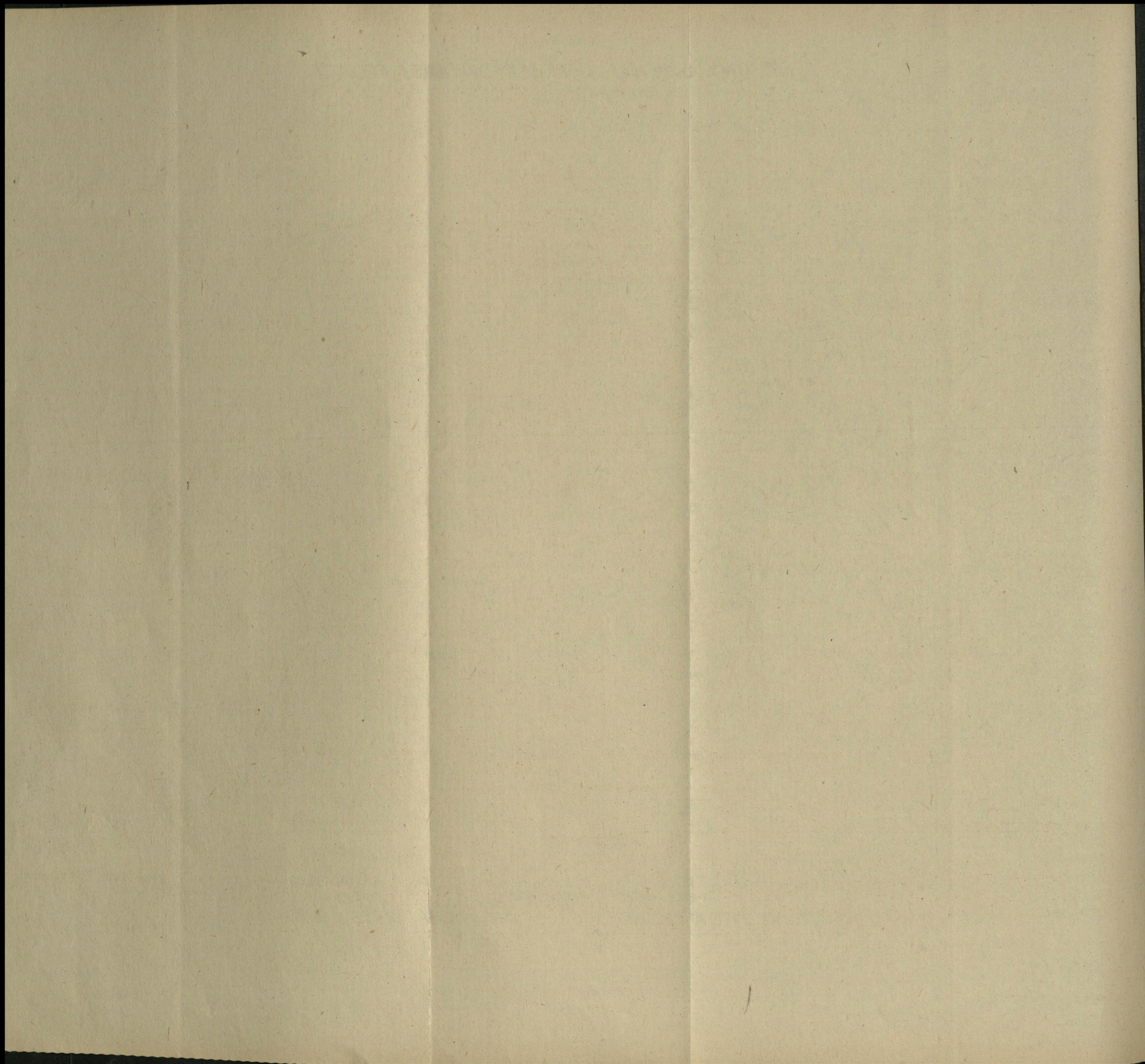
IDEOWY SCHEMAT OPERACJI OBRONNEJ FRONTU (WARIANT)

WOJSKA SOJUSZNICZE	POZYCJA PRZEDNIA	POZYCJE RYGLONE	DRUGI PAS OBRONY (1-2 POZYCJE)	DRUGI ARMIJNY PAS OBRONY (2-3 POZYCJE)	EWENTUALNY PAS PRZESŁANIA	DRUGI FRONTOWY PAS OBRONY (2-3 POZYCJE)
		PIERWSZY I GŁÓWNY PAS OBRONY (3-4 POZYCJE)	PIERWSZY ARMIJNY PAS OBRONY (2-3 POZYCJE)		PIERWSZY FRONTOWY PAS OBRONY (2-3 POZYCJE)	
		PIERWSZA RUBIEŻ OBRONY	POŚREDNIA RUBIEŻ OBRONY	PIERWSZA ARMIJNA RUBIEŻ OBRONY	DRUGA ARMIJNA RUBIEŻ OBRONY	PIERWSZA FRONTOWA RUBIEŻ OBRONY
		TAKTYCZNA STREFA OBRONY			OPERACYJNA STREFA OBRONY	
		40 - 60 km			20 - 40 km	
		80 - 100 km				
		150 - 200 km				
		250 - 300 km				

35354
 Biblioteka Główna
 Biblioteka Narodowa
 Warszawa

02468
 69

Działania obronne 3 Frontu Ukraińskiego w rejonie jeziora
Balaton 6-15 III 1945 r.

Balatońska operacja obronna została zrealizowana w toku przygotowań wjsk 3 Frontu Ukraińskiego do natarcia na Wiedeń, w sytuacji kiedy inicjatywa strategiczna na całym radziecko-niemieckim froncie znajdowała się w rękach Armii Radzieckiej.

Zamiar dowództwa hitlerowskiego przewidywał likwidację dużego radzieckiego przyczółka na Dunaju poprzez wykonanie trzech silnych i zbieżnych uderzeń siłami 6 APanc SS i 6 A Polowej z północno-zachodu między jez. Velence a Balatonem na Dunaföldvár, 2 APanc z zachodu z rejonu Nagykanizsa na Kaposvár oraz grupy operacyjnej gen. M. Weichsa wydzielonej z grupy armii "E" z południa z rejonu Donji Miholjac na Szekszárd. Zgrupowanie to wspierała 4 flota powietrzna. Wyjście wojsk niemieckich nad Dunaj miało zagrozić całemu południowemu skrzydłu wojsk radzieckich i w rezultacie zmusić radzieckie Naczelne Dowództwo do przegrupowania w ten rejon części sił z berlińskiego kierunku strategicznego. Do przeciwnatarcia nieprzyjaciel przygotował 11 dywizji panc i 1 dywizję zmot., 20 dywizji piechoty i kaw. - łącznie 431 000 żołnierzy, 5630 dział i moździerzy, 877 sprawnych czołgów i dział szturmowych, 900 transporterów opancerzonych oraz 850 samolotów. Obok wojsk niemieckich w przeciwnatarciu uczestniczyły węgierskie związki taktyczne.

6 APanc SS, najsilniejsza w zgrupowaniu uderzeniowym, uzbrojona m.in. w najnowsze ciężkie czołgi i działa szturmowe, w grudniu 1944 r. brała udział w natarciu przeciw wojskom anglo-amerykańskim w Ardenach. Jej przegrupowanie i koncentracja w rejonie jez. Balaton dokonywana była w ścisłej tajemnicy. Wszystkie związki taktyczne miały zmienione nazwy i numeracje. Sztab armii nosił nazwę

"główny sztab piechoty". Wśród żołnierzy rozpowszechniono pogłoskę, że ich armie ma być przerzucona na kierunek berliński. Mimo tych zabiegów dowództwo radzieckie już w drugiej połowie lutego wie-
działo o przerzuceniu tej armii na kierunek wiedeński. Całkowitej
pewności nabrano, gdy stwierdzono, że w dniach 17-24 II w likwi-
dacji przyczółka 7 armii gw. 2 Frontu Ukraińskiego na rzece Horn
brał udział I KPanc SS.

3 Front Ukraiński /dowódca - marsz. F. Tołbuchin/ posiadał
pięć armii ogólnowojskowych /37 dywizji radz., 6 dywizji bułgar-
skich i 4 dywizje jugosłowiańskie/ oraz armię lotniczą, dwa KPanc,
jeden KZmech i jeden KKaw - łącznie 407 000 żołnierzy, 6 889 dział
i moździerzy, 407 czołgów i dział pancernych oraz 825 samolotów.

Nieprzyjaciel posiadał nad wojskami 3 FU przewagę w czołgach
2,1 raza oraz nieznaczną przewagę w sile żywej. W lotnictwie zaś
istniała równowaga. Na kierunku głównego uderzenia, gdzie naciera-
ła 6 APanc SS przewaga była większa i wynosiła: w sile żywej i art.
- 2,3 raza, a w czołgach i działach szturmowych - 5,2 raza /na
kier. gł. uderzenia npl uzyskał nasycenie do 76 czołgów i dział
szturmowych na 1 km frontu/.

3 Front Ukraiński otrzymał zadanie, nie przerywając przygotowań
do natarcia, przejść do obrony, odeprzeć uderzenie nieprzyjaciela,
wyczerpać i wykrwawić jego zgrupowanie pancerne, po czym przystę-
pić do działań zaczepnych wspólnie z 2 Frontem Ukraińskim na kie-
runku wiedeńskim. Sprzyjającą okolicznością był fakt, że wojska
radzieckie miały czas na organizację obrony 20-40 dni na głównym
kierunku i do 2,5 miesiąca na pomocniczych.

Na początku marca 1945 roku 3 Front Ukraiński bronił pasa
o szerokości 370 km na rubieży Gánt, jez. Velence, południowo-wschod-
ni brzeg jez. Balaton, Babócsa i dalej północny brzeg Drawy do

Donji Miholjac. Ogólna głębokość obrony, uzależnionej od wielkości przyczółka, wynosiła od 25-50 km do 100-120 km. Składała się ona z trzech pasów obrony w armiach i dwóch-trzech frontowych rubieży obrony oraz wielu pozycji pośrednich i ryglowych. Przed przednim skrajem, a także w taktycznej głębokości, rozbudowano przeciwczołgowe i przeciwpiechotne zapory minowe. W sumie w pasie Frontu ustawiono 127 153 miny przeciwczołgowe i 126 620 min przeciwpiechotnych. Dawało to średnie nasycenie - 730 min przeciwczołgowych i 670 - przeciwpiechotnych na 1 km frontu. Na ważnych, zagrożonych przez czołgi kierunkach nasycenie min dochodziło do 2500-2700 na 1 km frontu. Na szczególnie ważnych przed przednim skrajem i w głębi głównego pasa obrony ustawiono zapory drutowe oraz fugasy. W lasach i zagajnikach zbudowano zawały.

Zasadnicza masa artylerii do ognia pośredniego została rozmieszczona w taktycznej strefie obrony. Pozycje artylerii wszystkich kalibrów przygotowane zostały do prowadzenia ognia na wprost. Na prawdopodobnym głównym kierunku uderzenia nieprzyjaciela skoncentrowano 64% artylerii, dzięki czemu nasycenie wynosiło 52,8 dział i moździerzy na 1 km frontu. Obrona w rej. jez. Bałaton organizowana była przede wszystkim jako przeciwpancerna. Jej podstawę stanowiły przeciwpancerne rejony obrony /skupiające silne przeciwpancerne punkty oporu/ organizowane na całej głębokości obrony oraz art. odwody ppanc i oddziały zaporowe. Na zagrożonych przez nieprzyjaciela kierunkach na 1 km frontu wypadało do 30 dział przeciwpancernych.

W okresie przygotowawczym lotnictwo frontu dokonało manewru lotniskowego. Główne siły /7 dywizji i 2 samodzielne pułki lotnicze/ rozmieszczono na prawym skrzydle i w centrum obrony. Pozostałe siły /3 dywizje lotnicze/ przebazowano w pobliżu lewego skrzydła.

Lotniska lotnictwa myśliwskiego i szturmowego znajdowały się 40-50 km, a bombowego 75-100 km od linii frontu, co zapewniało efektywne wykorzystanie lotnictwa. Lotnictwo otrzymało zadanie nieprzerwanego prowadzenia rozpoznania, atakowania wojsk nieprzyjaciela podczas podchodzenia do linii frontu, w rejonach koncentracji i w czasie rozwijania, wsparcia wojsk własnych podczas walk obronnych, osłony wojsk frontu, tyłów i komunikacji we współdziałaniu z artylerią przeciwlotniczą oraz zwalczania lotnictwa i odwodów przeciwnika.

3 Front Ukraiński ugrupowany był w dwa rzuty: w pierwszym znajdowały się 4 armie a w drugim - jedna. W odwodzie pozostawały dwa KPanc, jeden KZmech i jeden KKaw.

Bitwa obronna rozpoczęła się w nocy z 5 na 6 III 1945 r. na południowym odcinku frontu. Nieprzyjacielskie wojska, bez przygotowania artyleryjskiego, sforsowały rz. Drawę w pasie obrony armii bułgarskiej i jugosłowiańskiej i uchwyciły do końca 6 III dwa przyczółki - każdy o szerokości 10 km i głębokości 5 km. W związku z zagrożeniem tyłów 57 A w rejon włamania skierowano radziecki 133 KA, który wykonując przeciwuderzenie kolejno dwoma dywizjami zatrzymał natarcie niemieckie i rozpoczął walki o likwidację przyczółka. Broniąca się w centrum przyczółka 57 A zatrzymała rozpoczęte 6 III natarcie niemieckiej 2 APanc, która włamała się jedynie na głębokość 6-8 km.

Rano 6 III 1945 r., główne zgrupowanie nieprzyjaciela - 6 A Polowa i 6 APanc SS - uderzyło po 30 minutowym artyleryjskim przygotowaniu na 26 A między jez. Velence i Balaton. Obronę 26 A wzmocniono 18 i 23 KPanc oraz 1 KZmech. W drugim dniu bitwy 27 A - II rzut frontu - rozmieszczono na drugim pasie, na płd od jez. Velence. Na pomoc 26 A skierowano jeszcze 6 KKgw. i BAPanc. Wzrosła gęstość artylerii w wyniku manewru środkami ppanc. Mimo opadów śniegu sku-

tecznie działało lotnictwo. 26 A była wspierana przez 5 pułków lotnictwa szturmowego, 3 lotnictwa bombowego i 2 lotnictwa myśliwskiego oraz osłaniana przez 4 pułki lotnictwa myśliwskiego. W ciągu trzech dni natarcia pierwszorzutowe DPanc nieprzyjaciela straciły od ognia artylerii, czołgów i lotnictwa 50-80% ludzi i sprzętu bojowego. W kolejnych dniach nieprzyjaciel wprowadził do bitwy nowe siły; na polu walki nacierało jednocześnie ok. 450 czołgów i dział szturmowych. Dowódca 3 Frontu Ukraińskiego wzmocnił zagrożony kierunek siłami pancernymi i piechoty przegrupowanymi z głębi obrony oraz z odcinków nie atakowanych. Podporządkowaną w międzyczasie z odwodu Naczelnego Dowództwa 9 A gw. nie wprowadzał do bitwy, planując jej wykorzystanie, zgodnie z zaleceniem Kwatery Głównej, do działań zaczepnych. Jak powie później marsz. Tołbuchin: "Trzeba było mieć dużą siłę woli, aby nie użyć w tych dniach do walki 9 Agw."

Dzięki uporczywej i bardzo aktywnej obronie wojsk radzieckich nieprzyjaciel został w okresie od 6 do 15 III poważnie wyczerpany i wykrwawiony.

W ciągu 10 dni natarcia wojska niemieckie włączyły się w obronę radziecką między jeziorami Velence i Balaton zaledwie na głębokość 10 km i jedynie na wąskim odcinku do 30 km, lecz nie dotarły do Dunaju. 15 III 1945 r. wykrwawione zgrupowanie nieprzyjaciela przeszło do obrony. Przeciwnatarcie zakończyło się klęską. Nieprzyjaciel stracił ok. 45 000 żołnierzy, 280 dział i moździerzy, 500 czołgów i dział szturmowych, 200 samolotów oraz ok. 500 transporterów opancerzonych.

Wnioski:

- operacja balatońska w marcu 1945 r. potwierdziła, że we współczesnych wojnach, prowadzonych na olbrzymich obszarach, rozwijanie natarcia jednocześnie na wszystkich kierunkach nie zawsze

jest możliwe, bądź też nie jest celowe. Może zaistnieć sytuacja, kiedy zachodzi konieczność przejścia na niektórych kierunkach do obrony. Celem takiej obrony jest przygotowanie bardziej sprzyjających warunków do przejścia do dalszych działań zaczepnych.

- balatońska operacja obronna była operacją o znaczeniu strategicznym, przeprowadzoną siłami jednego frontu. Prawidłowa ocena sytuacji pozwoliła Naczelnemu Dowództwu Armii Radzieckiej przejść we właściwym czasie celowo od jednego rodzaju działań bojowych - natarcia - do drugiego - obrony, i w ten sposób zapewnić sobie możliwość rozbicia nieprzyjaciela przy małych stosunkowo stratach własnych.

- obrona zorganizowana została przeciw nieprzyjacielowi, który posiadał nad wojskami radzieckimi przewagę w broni pancernej. Pomimo tej przewagi natarcie nieprzyjaciela zostało załamane. Wojska radzieckie po ciężkich, trwających dziesięć dni walkach obronnych utrzymały inicjatywę w swoich rękach, zachowały silne odwody i w ten sposób były w stanie przejść do zdecydowanego natarcia w ustalonych uprzednio terminach. 15 III ogólny stosunek sił w pasie 3 Frontu Ukraińskiego zmienił się na korzyść wojsk radzieckich i wynosił: w piechocie - 1,5:1, w artylerii - 1,6:1, w moździerzach - 2:1, w lotnictwie - 1,5:1, i w czołgach - 1:1. Do tego czasu na prawym skrzydle frontu zostało utworzone i było gotowe do natarcia silne zgrupowanie uderzeniowe w składzie 9 i 4 armii gw. 16 III wojska frontu przeszły do natarcia, rozpoczynając wiedeńską operację zaczepną.

- w operacji obronnej 3 Frontu Ukraińskiego dużą rolę odegrał manewr siłami i środkami przeprowadzany zarówno z głębi, jak i wzdłuż frontu. Zapewniał on narastanie sił w toku operacji obronnej na kierunkach głównych uderzeń nieprzyjaciela, likwidował jego prze-

wagę i doprowadzał do zmiany stosunku sił na korzyść wojsk radzieckich.

- w toku operacji nieprzyjaciel szeroko stosował działania nocne. Wymagało to podjęcia przez dowództwo radzieckie specjalnych kroków w celu właściwego zorganizowania walk nocnych, głównie z czołgami nieprzyjaciela. Obrona była najbardziej trwała tam, gdzie broniły się wojska dobrze przygotowane do działań nocnych.

- dużą rolę w odpieraniu uderzeń czołgów nieprzyjaciela odegrała artyleria, przy czym szczególnego znaczenia nabierał szeroko stosowany manewr na zagrożone odcinki; np. 57 A w chwili rozpoczęcia przez nieprzyjaciela natarcia miała na kierunku głównego uderzenia 8 dział i moździerzy na 1 km frontu. W wyniku przegrupowania artylerii z innych odcinków nasycenie artylerii na drugi dzień walki wzrosło do 42 dział i moździerzy, na trzeci do 87, a w następnych dniach do 110 dział i moździerzy na 1 km frontu. Podobnie było z artyleryjskimi środkami przeciwpancernymi.

-korpusy pancerne i zmechanizowane, jak również samodzielne brygady i pułki, działając wspólnie ze związkami ogólnowojskowymi w obrębie taktycznej strefy obrony, odpierały uderzenia czołgów nieprzyjaciela ogniem z miejsca. Zwiększało to w poważnym stopniu trwałość obrony i nasycenie ognia artyleryjskiego. Związki pancerne organizowały obronę w formie punktów oporu o składzie 4-6 czołgów i dział pancernych, jeden pluton piechoty zmotoryzowanej oraz 2-4 działa i moździerze.

Związki pancerne były również wykorzystywane jako odwody do zamykania kierunków, na których nieprzyjaciel wykonywał główne uderzenie oraz do wzmocnienia kontrataków piechoty. Szerokie zastosowanie znalazły działania czołgów z zasadzek, przy czym w tym wypadku dla ich osłony wyznaczano pododdziały piechoty. Czołgi w zasadzkach rozmieszczano na skrzydłach prawdopodobnych kierunków uderzeń broni

pancernej nieprzyjaciela, tak aby mogły prowadzić ogień w burty nieprzyjacielskich czołgów.

- w toku operacji z powodzeniem wykorzystywano oddziały zaporowe, które ustawiły do 194 tysięcy min przeciwczołgowych i do 189 tysięcy min przeciwpiechotnych. Na polach minowych ustawionych przez te oddziały zostało zniszczonych 256 czołgów nieprzyjaciela, co stanowi 96% ogólnej liczby czołgów zniszczonych na polach minowych.

- istotną rolę w odparciu nieprzyjacielskiej kontrofensywy odegrało lotnictwo. W ciągu 10 dni 17 armia lotnicza wykonała 5877 samolotolotów, z których ponad 50% przypadło na samoloty szturmowe i bombowe. Lotnictwo w toku bitwy działało grupami po 12-18-36 samolotów, wykonując zmasowane uderzenia na wojska nieprzyjaciela, koncentrując się na zwalczaniu zgrupowań, które włamały się w głąb obrony. Głównym środkiem walki z bronią pancerną było lotnictwo szturmowe ściśle współdziałające z artylerią i czołgami. W ciągu dziesięciu dni lotnictwo radzieckie przeprowadziło 71 walk powietrznych, w czasie których zniszczono 77 samolotów nieprzyjaciela, tracąc jedynie 11 własnych. W pierwszych dniach atakując i blokując lotniska oraz patrolując w powietrzu w decydujących momentach walk wywalczyło panowanie w powietrzu, które utrzymało do końca operacji. Wspólnie z artylerią przeciwlotniczą skutecznie osłaniając wojska i obiekty tyłowe umożliwiło swobodne manewrowanie odwodami i siłami przerzucanymi z innych odcinków oraz zapewniło terminowe dostawy zaopatrzenia. Czynnikiem przesądzającym o losach walki o panowanie w powietrzu była zdecydowana przewaga lotnictwa radzieckiego w wyszkoleniu personelu latającego. Słabo wyszkoleni i mało doświadczeni piloci niemieccy unikali często walk powietrznych i pozbywali się bomb przed dolotem do celu.

Strategiczna obrona Armii Radzieckiej w 1941 roku.

Podjmując decyzję o agresji i przygotowując ją, kierownictwo polityczno-wojskowe hitlerowskich Niemiec swoje zamiary i plany zbudowało na przekonaniu o istnieniu zespołu czynników przewagi nad Związkiem Radzieckim. Podstawowym atutem politycznym było istnienie silnej koalicji antyradzieckiej zmontowanej pod hasłami walki z komunizmem. Trzon jej stanowiły, obok Niemiec - Włochy i Japonia, wspomagane przez Finlandię, Rumunię i Węgry oraz marionetkowe twory państwowe - Słowację, Chorwację i Mandżukuo. W rachubach uwzględniono także możliwość przyłączenia się - po pomyślnym rozwoju sytuacji - Bułgarii, Hiszpanii i Turcji oraz poparciu antykomunistycznych środowisk w krajach podbitych.

Z drugiej strony kierownictwo III Rzeszy liczyło na izolację międzynarodową Związku Radzieckiego. Sądono, że Wielka Brytania i stojące za nią Stany Zjednoczone nie zdecydują się na szerszą współpracę, ze względu na zasadnicze różnice ustrojowe oraz wzbudzające kontrowersje w państwach anglosaskich radzieckie poczynania polityczno-wojskowe w latach 1939-40.

Oceniając wewnętrzną sytuację polityczną, przywódcy hitlerowskiego państwa byli przeświadczeni o nietrwałości radzieckiego ustroju państwowego i społecznego. Sądono, że państwo radzieckie załamać się wobec gwałtownie powstałej skrajnie krytycznej sytuacji militarnej, nie sprosta jej politycznie i organizacyjnie, nie potrafi zmobilizować posiadanych zasobów materiałowych i ludności do walki z najeźdźcą. Liczono, że początkowe klęski i brak sprężystego kierownictwa wywołą tendencje odśrodkowe licznych narodów i narodowości Związku Radzieckiego, przyspieszając rozkład tego państwa.

W sferze ekonomicznej głównym atutem była istniejąca obiektyw-

nie znaczna przewaga w potencjale przemysłowym uzyskana w drodze podporządkowania gospodarczego całej niemal Europy /łącznie z państwami neutralnymi/ interesom strategicznym Niemiec.

Jeśli idzie o rachuby w sferze militarnej to liczono, że dzięki zaskoczeniu i wynikłemu stąd wyprzedzeniu w rozwinięciu sił zbrojnych, uda się uzyskać znaczną przewagę liczebną nad pierwszym rzutem strategicznym wojsk radzieckich, który planowano rozbić zanim gotowość do działań uzyskają główne siły drugiego rzutu. Oceniano, że brak przewagi liczebnej w samolotach i czołgach ulegnie wyrównaniu dzięki technicznej wyższości uzbrojenia i lepszemu jego zorganizowaniu bojowemu w duże związki operacyjne /grupy pancerne i floty powietrzne/. Kolejnym atutem uwzględnianym w planach była przewaga Wehrmachtu nad Armią Radziecką w umiejętności prowadzenia wielkich operacji zaczepnych i doświadczeniu wojennym zdobytym w poprzednich kampaniach. Wysoka była również ocena ducha bojowego żołnierzy hitlerowskich. Ducha wyrastającego ze skrajnie nacjonalistycznego i rasistowskiego podłoża, utwierdzonego przez łatwe podboje i nadzieje na dalsze rychłe wielkie zwycięstwa. W sumie armia hitlerowskich Niemiec, była bardzo groźnym narzędziem wojennym, dobrze przygotowanym do zadania błyskawicznego, druzgocącego uderzenia.

Mimo błędów w ocenie możliwości Związku Radzieckiego i jego sił zbrojnych, kierownictwo III Rzeszy zdawało sobie sprawę z tego, że w ogólnym bilansie przewaga Niemiec nie jest duża, a ponadto niektóre jej elementy mają wartość przemijającą. W tych warunkach szczególną uwagę zwrócono na wykorzystanie sprzyjającego momentu sytuacji i na odpowiedni sposób działania. Agresję zdecydowano się rozpocząć w chwili, gdy Związek Radziecki pod wieloma względami nie był w pełni przygotowany do wojny. Odpowiedni sposób działania miało zapewnić zorganizowane w myśl doktryny wojny "błyskawicznej" potężne i celnie wymierzone z zaskoczenia uderzenie, które pomnażając zna-

cznie elementy przewagi wyjściowej, miało doprowadzić w krótkim czasie do rozstrzygnięcia. Podobnie jak w poprzednich wojnach kluczem do zwycięstwa miało być zdecydowane działanie pancerno-lotniczego "rzutu wtargnięcia".

Agresję poprzedziły intensywne przygotowania obejmujące siły zbrojne i przyszły teatr działań wojennych.

Koncentracja i rozwinięcie sił wydzielonych do napaści na Związek Radziecki rozpoczęła się 3 II 1941 roku. Do tego czasu w pobliżu granicy stacjonowało jedynie 27 dywizji zaś główne siły Wehrmachtu były rozmieszczone w środkowych Niemczech, Europie Zachodniej i Południowo-Wschodniej. Przerzut wojsk lądowych ku granicy radziecko-niemieckiej odbył się w pięciu rzutach. W pierwszych czterech znajdowały się wojska przeznaczone do uderzenia w pierwszym dniu, w piątym - dywizje odwodu naczelnego dowództwa.

Dywizje pancerne i zmotoryzowane zaczęto przesuwać ku granicy 10 VI. Od tego dnia wojska przeznaczone do pierwszego uderzenia zaczęły zajmować rejony wyjściowe położone 7-20 km dla dywizji piechoty i 20-30 km dla dywizji szybkich. Od 18 VI dywizje pierwszorzutowe zaczęły wychodzić na pozycje wyjściowe do natarcia.

Siły powietrzne skoncentrowano w tym samym czasie co wojska lądowe. Od 10 do 18 VI przeprowadzono manewr lotniskowy w celu przebazowania jednostek na lotniska polowe i stałe położone bliżej granicy radziecko-niemieckiej.

Koncentracji tak olbrzymich sił, nie sposób było - mimo surowego przestrzegania zasad maskowania - przeprowadzić w sposób skryty. Toteż, aby nie utracić czynnika zaskoczenia prowadzono szeroko dezinformację w celu osłabienia czujności kierownictwa radzieckiego, m.in. kanałami dyplomatycznymi powiadamiano o przerzutach niektórych jednostek do Polski i Prus Wschodnich, podając nieprawdziwe powody,

a w prasie w maju i czerwcu niemal codziennie publikowano wcześniej przygotowane zdjęcia dowódców grup armii, armii i flot powietrznych inspekcjonujących jednostki niemieckie w Europie Zachodniej rzekomo przygotowujące się do inwazji na Wielką Brytanię. W propagandzie starano się wytworzyć wrażenie o nasileniu działań przeciwko temu państwu. Szczególnie eksponowano operację powietrznodesantową na Kretę i przerzut jednostek pancernych do Afryki.

Do końca 21 VI siły przeznaczone do napaści na Związek Radziecki osiągnęły pełną gotowość do działań. Ogółem do tego celu wydzielono 181 dywizji i 18 brygad /190 dywizji przeliczeniowych/, z tego 152 dywizje i 2 brygady niemieckie /w tym 19 pancernych i 14 zmotoryzowanych/, 16 dywizji i 3 brygady fińskie, 13 dywizji i 9 brygad rumuńskich oraz 4 brygady węgierskie. Łącznie wojska te liczyły 5,5 mln żołnierzy oraz posiadały 47 200 dział i moździerzy, ok. 4 300 czołgów i dział pancernych oraz 4950 samolotów.

W pierwszym rzucie strategicznym znajdowało się 129 dywizji niemieckich i 37 dywizji z krajów satelickich. Niemcy skoncentrowały swe główne siły na granicy radzieckiej między Morzem Bałtyckim i Karpatami. Tu rozwinięto 10 związków operacyjnych, w tej liczbie cztery grupy pancerne. Na froncie, stanowiącym 40% długości zachodniej granicy lądowej ZSRR, hitlerowcy utworzyli zgrupowanie obejmujące 70% wszystkich dywizji, 75% dział i moździerzy oraz 90% czołgów. Dla wsparcia go z powietrza wydzielono trzy floty powietrzne z wyznaczonych czterech, w których znajdowało się 90% samolotów bojowych.

Odpowiednio do liczby kierunków strategicznych dowództwo niemieckie utworzyło trzy grupy armii:

- grupę armii "Północ" /dwie armie polowe, jedna grupa pancerna/ wspartą jedną flotą powietrzną - razem 29 dywizji, w tym 3 pancerne i 3 zmotoryzowane oraz 1070 samolotów, której zadaniem było

zniszczenie wojsk radzieckich w republikach nadbałtyckich i uchwycenie portów bałtyckich łącznie z Leningradem;

- grupę armii "Środek" /dwie armie polowe, dwie grupy pancerne/, którą wspierała jedna flota powietrzna - łącznie 51 dywizji, w tym 9 pancernych i 6 zmotoryzowanych oraz 1670 samolotów, która winna była rozbić wojska radzieckie na Białorusi, a następnie po ześrodkowaniu związków szybkich w rejonie Mińska wyjść w rejon Smoleńska, stwarzając przesłanki do dalszego natarcia na wschód i do współdziałania z grupą armii "Północ" w celu zniszczenia radzieckich wojsk działających na obszarach nadbałtyckich;
- grupę armii "Południe" /wojska niemieckie, rumuńskie i węgierskie/ razem 57 dywizji, w tym 5 pancernych i 4 zmotoryzowane i 13 brygad oraz 1300 samolotów, przy czym główna część tych wojsk /dwie armie polowe oraz jedna grupa pancerna/ skupiająca ponad 60% sił, rozwinięta była na lewym skrzydle; zadaniem tej grupy było zniszczenie wojsk radzieckich w zachodniej części Ukrainy, zdobycie przepraw w rejonie Kijowa i na południe od miasta oraz zapewnienie warunków do dalszego natarcia na wschód od Dniepru; część sił, posuwając się wzdłuż Dniepru w kierunku południowo-wschodnim, miała przeszkodzić w wycofaniu się wojsk radzieckich broniących prawobrzeżnej Ukrainy i zniezczyć je uderzeniem od tyłu.

Na terytorium Norwegii i w północnej Finlandii była rozwinięta samodzielna armia niemiecka "Norwegia" /6 dywizji/, której zadaniem było zdobycie Murmańska, głównej bazy radzieckiej Floty Północnej - Polarnyj, Półwyspu Rybackiego, kirowskiej linii kolejowej na północ od Biełomorska. W południowo-wschodniej Finlandii ześrodkowały się dwie armie fińskie /łącznie 15 dywizji/, które miały opanować południową Karelię i cały obszar Przesmyku Karelskiego i połączyć się z wojskami niemieckimi nad rzeką Świr i w rejonie Leningradu. Wojska

Wojska w Norwegii i Finlandii wspierała jedna flota powietrzna i lotnictwo fińskie /540 samolotów/.

W odwodzie naczelnego dowództwa znajdowały się 24 dywizje oraz jedno dowództwo armii polowej. Z sił tych 5 dywizji było przeznaczonych do wzmocnienia grupy armii "Północ", 10 dywizji - grupy armii "Środek", a 9 pozostałych miała otrzymać grupa armii "Południe".

Grupy armii rozwinięte były w jednym rzucie operacyjnym, związki armijne - w jednym lub w dwóch rzutach. Drugorzutowe ugrupowanie zastosowano przeważnie w tych armiach polowych, które miały nacierać w jednym pasie z grupami pancernymi i w tych grupach pancernych, które posiadały w swym składzie po trzy korpusy.

Ogólna zakładana głębokość natarcia wojsk niemieckich wahała się od 1300 do 2200 km. Działania wojenne planowano na 6-8 tygodni. Średnie tempo natarcia miało wynosić 40-50 km na dobę dla dywizji pancernych i zmotoryzowanych w przypadku przełamania obrony i 80-90 km na dobę podczas pościgu oraz 12-15 km na dobę dla dywizji piechoty podczas przełamania obrony i 20-25 km podczas działań w głębi operacyjnej.

Luftwaffe otrzymała zadanie zaskakującym, zmasowanym uderzeniem na lotniska zniszczyć w pierwszych dniach wojny lotnictwo radzieckie i wywalczyć panowanie w powietrzu, zdezorganizować komunikację, zerwać mobilizację i sparaliżować manewr radzieckich odwodów naczelnego dowództwa, wspierać wojska lądowe, w tym głównie związki pancerne oraz prowadzić rozpoznanie powietrzne.

Kierownictwo partyjno-polityczne Związku Radzieckiego zdając sobie sprawę z nieuchronności wojny z hitlerowskimi Niemcami, przyspieszyło w połowie 1940 roku realizację przedsięwzięć zwiększających obronność kraju i podnoszących możliwości bojowe sił zbrojnych.

Nie spodziewało się jednak, że uderzenie nastąpi latem 1941 roku. Sądono bowiem, że Niemcy wpierw zakończą wojnę z Wielką Brytanią, podbijając to państwo lub zmuszając je do zawarcia "honorowego" pokoju. Przekazywane przez Wielką Brytanię sygnały o zbliżającej się napaści traktowano jako próbę sprowokowania Związku Radzieckiego, podobnie oceniano informacje własnego wywiadu i żołnierzy niemieckich, którzy z pobudek ideowych przechodzili na stronę radziecką.

Zgodnie z opracowanym przez Sztab Generalny planem obrony wojska pięciu przygranicznych okręgów wojskowych otrzymały zadanie załamania uderzeń wojsk niemieckich oraz, zabezpieczenie mobilizacji i rozwinięcia głównych sił Armii Radzieckiej. Do 22 VI w okręgach tych ześrodkowano 170 dywizji wojsk lądowych /w tym 40 pancernych, 20 zmotoryzowanych i 7 kawalerii/ i 41 dywizji lotniczych /19 MDL, 8 MDL, 6 DLB i 9 DLB DZ/; łącznie 2,6 mln żołnierzy, 46 000 dział i moździerzy, 9 900 czołgów i 9 170 samolotów /łącznie z lotnictwem marynarki wojennej/. Tylko 15-18% czołgów i samolotów było nowoczesnych. Siły te tworząc pierwszy rzut strategiczny obejmowały 55% wojsk lądowych i 60% lotnictwa.

Drugi rzut strategiczny na Europejskim Teatrze liczył 81 dywizji stacjonujących w wewnętrznych okręgach wojskowych. Większość tych dywizji była podporządkowana 7 armiom.

W trzech okręgach osłaniających granicę od Palangi /wybrzeże Morza Bałtyckiego/ po Lipkany na przestrzeni ponad 1600 km ześrodkowano 74% dywizji, 73% dział i moździerzy, 89% czołgów i 68% samolotów bojowych.

Wojska okręgów przygranicznych były ugrupowane w dwa rzuty operacyjne. Pierwszy rzut stanowiło 13 armii posiadających 107 dywizji. Były one rozmieszczone wzdłuż granicy - od Pieczengi i Murmańska do ujścia Dunaju - liczącej 4 500 km, na głębokość 100-150 km, z tego w pasie od Palangi po Lipkany znajdowało się 9 armii. Armie

te zwane osłonowymi były również ugrupowane w dwa rzuty. Pierwszy rzut, który miał bezpośrednio bronić granicy składał się z 40 DP i 2 DK. Dywizje te broniły pasów o szerokości 30-50 km. W drugim rzucie armii osłonowych rozmieszczonym 60-100 km od granicy znajdowało się 14 korpusów zmechanizowanych, 18 DP i 5 DK. Rzut ten miał zdecydowanymi przeciwuderzeniami zniszczyć siły wroga, które wtargnęły na terytorium Związku Radzieckiego.

W drugim rzucie okręgów przygranicznych znajdowało się 7 armii posiadających 63 dywizje rozmieszczone 100-400 km od granicy. Siły te były przeznaczone do wsparcia i wzmocnienia armii osłonowych.

Dla osłony powietrznej najważniejszych obiektów tyłowych w zachodniej strefie przygranicznej wykorzystano związki i jednostki OPK połączone w pięć stref OPK: północną, północno-zachodnią, zachodnią, kijowską i południową. Granice tych stref pokrywały się z granicami odpowiednich okręgów wojskowych. Zadanie obrony wybrzeża i osłony morskich szlaków komunikacyjnych powierzono Flotom: Północnej, Bałtyckiej i Czarnomorskiej.

Do chwili napaści Niemiec hitlerowskich nie zdołano w pełni zakończyć przygotowań obronnych a siły zbrojne nie były przygotowane w pełni do odparcia niespodziewanego uderzenia. Na teatrach działań wojsk okręgów przygranicznych plan zapór przeciwpancernych i przeciwpiechotnych został zrealizowany w 25-30%, nie zakończono rozbudowy i modernizacji sieci lotniskowej, w wyniku czego część lotnisk stałego bazowania znajdowała się zaledwie 15-30 km od granicy, a na jednym lotnisku bazowało do 100 samolotów. Nie została ukończona budowa szeregu podstawowych obiektów inżynierskich w rejonach umocnionych, składów i magazynów, węzłów i linii łączności. Modernizację dróg i linii kolejowych w celu zwiększenia ich przepustowości dopiero rozpoczęto.

Wojska okręgów przygranicznych nie zostały postawione w odpowiednim czasie w stan pełnej gotowości bojowej. Związki taktyczne armii osłonowych nie były ukompletowane, gdyż wcześniej nie zarządono mobilizacji, ponadto część z nich znajdowała się w trakcie przeobrażenia. Większość dywizji pierwszych rzutów armii osłonowych w momencie napaści znajdowała się na obozach ćwiczebnych oddalonych od zaplanowanych rubieży o 8-20 km. Bezpośrednio przy granicy stacjonowały niewielkie siły od kompanii do batalionu z każdego pierwszorzutowego pułku. W niektórych armiach jednostki artylerii i inżynierjno-saperskie oraz łączności przebywały w ośrodkach szkolnych poza własnymi związkami. Dywizje drugiego rzutu armii osłonowych najczęściej stacjonowały w garnizowach, a część z nich znajdowała się w marzu do nowych rejonów położonych bliżej granicy. Część dywizji armii drugorzutowych była dopiero w trakcie formowania. Podobnie było z korpusami zmechanizowanymi. Załogi rejonów umocnionych obsadzały tylko ukończone umocnienia stałe.

W lotnictwie nie ukończono reorganizacji tyłów, a w gotowości do startu znajdowały się tylko nieliczne klucze dyżurne. Większość jednostek zajmowała lotniska stałe rozpoznane przez przeciwnika. Samoloty znajdowały się w rzędach i były niezamaskowane.

Najwyższą gotowość prezentowały siły marynarki wojennej, postawione w odpowiednim czasie w stan pełnej gotowości bojowej. Okręty z najbardziej zagrożonych baz zdołały wyjść w morze przed pierwszym uderzeniem.

Wojska niemieckie rozpoczęły działania wojenne o świcie 22 VI zaskakującymi uderzeniami lotniczymi i pancernymi. Dążąc do szybkiego wywalczenia panowania w powietrzu lotnictwo agresora już w pierwszym dniu wojny zaatakowało 66 lotnisk na głębokość do 500 km niszcząc blisko 1200 samolotów. Najwięcej samolotów utraciło lotnictwo okręgu Zachodniego - 738, co stanowiło 47% sił lotniczych tego okręgu.

Naloty kontynuowano w drugim i trzecim dniu wojny. Ogółem w pierwszych trzech dniach lotnictwo radzieckie straciło 2 150 samolotów. Intensywnie bombardowano także wojska w strefie przygranicznej, odwodowe KZmech, węzły kolejowe, magazyny i węzły łączności. Niemieckie grupy pancerne zdecydowanymi uderzeniami przełamały obronę w strefie przygranicznej i już w pierwszym dniu włamały się na głębokość 40-60 km. Armia niemiecka już po trzech dniach uchwyciła inicjatywę strategiczną.

Zaatakowane nagle z powietrza i lądu radzieckie związki operacyjne walczyły w niekorzystnych warunkach. Wiele pułków i dywizji zaskoczonych na poligonach i w garnizonach, wkraczało do walki z marszu, często poszczególnymi oddziałami. Na kierunkach głównego uderzenia armie niemieckie posiadały zdecydowaną przewagę liczebną nad równomiernie rozmieszczonymi dywizjami radzieckimi. Większość dywizji pierwszorzutowych armii osłonowych została rozbita już w pierwszym dniu wojny. Drugie rzuty tych armii rozmieszczone za daleko od granicy, weszły do walki po załamaniu się oporu dywizji pierwszorzutowych, co zmniejszyło znacznie szanse sukcesu. Rzucone do przeciwdzierzeń, bez rozeznania sytuacji i częściami, bez osłony i wsparcia lotniczego, rozmieszczone najbliżej granicy KZmech zostały rozbite i poniosły olbrzymie straty. Po 3-4 dniach wojny bitwa graniczna na głównych kierunkach została przegrana. Armie osłonowe zostały rozcięte i oskrzydłone głębokimi klinami pancernymi lub okrążone kleszczami. Drugie rzuty przygranicznych okręgów rozmieszczone w głębi nie były w stanie udzielić pomocy armiom osłony we właściwym czasie. Większość z nich obsadziła kolejne rubieże obronne, na które dodatkowo Naczelne Dowództwo skierowało swoje pierwsze odwody. Mimo niekorzystnej sytuacji, walczące armie starały się łączyć w zacieklých walkach obronę nakazanych rubieży z wycofywaniem się na pozycje pośrednie. Obronę cechowała zaciętość i wysoka ak-

tywność przejawiająca się dużą liczbą kontrataków. Wykonano kolejne przeciwuderzenia odwodami armii i frontów, m.in. dwoma KZmech Frontu Zachodniego pod Grodnem /26 VI 1941/, pięcioma KZmech Frontu Południowo-Zachodniego na Wołyniu w rejonie Łucka, Równego i Brodów /26-29 VI 1941/ oraz dwoma KZmech Frontu Zachodniego na Białorusi koło Sienna /6-8 VII 1941/.

Poważny wpływ na dalszy rozwój sytuacji na kierunku moskiewskim i leningradzkim miała utrata dowodzenia nad wojskami przez dowództwa Frontu Północno-Zachodniego i Zachodniego oraz część dowództw armii. W tych warunkach opór poszczególnych związków taktycznych, aczkolwiek silniejszy niż spodziewało się dowództwo niemieckie nie mógł przynieść znaczących efektów. O dalszym rozwoju wydarzeń zdecydować miała zdolność Armii Radzieckiej od odtworzenia strategicznego frontu obrony.

W pierwszych tygodniach wojny w trudnym położeniu znalazło się radzieckie lotnictwo. Mimo męstwa i poświęcenia /do 10 VII wykonano 47 tys. samolotolotów/ jego działania nie przyniosły spodziewanych efektów. Wysiłek lotnictwa był rozproszony a uderzenia lotnicze nie były powiązane z walkami wojsk lądowych. Nieskuteczne były naloty na niemieckie kolumny pancerne, które atakowano bombami odłamkowymi. Poważny wpływ na działania lotnictwa miała niekorzystna sytuacja na lądzie. Przy szybkim odwrocie wojsk znaczną część wysiłku tracono na przebazowanie pułków lotniczych. Uszkodzone i niesprawne samoloty porzucano z braku możliwości ewakuacji. W tragicznym położeniu znalazła się część rzutów naziemnych. Pozostawione najczęściej samym sobie uległy rozbiciu lub zniszczeniu na drogach odwrotu. Przebazowane rzuty powietrzne były zmuszone obniżyć znacznie natężenie działań z braku obsługi i zabezpieczenia materiałowego. Wszystko to w połączeniu z wciąż wysokimi stratami bojowymi wynikłymi m.in. z niedostatecznego współdziałania lotnictwa myśli-

wskiego z bombowym, obniżyło gwałtownie liczebność lotnictwa. 1 VII 1941 roku lotnictwo wszystkich frontów dysponowało już tylko 1973 sprawnymi samolotami.

Niepowodzeniem zakończyły się próby zmiany niekorzystnej sytuacji w powietrzu. Na Leningradzkim, Moskiewskim i Kijowskim kierunku strategicznym próbowano zorganizować operację powietrzną w celu zniszczenia części sił lotnictwa niemieckiego. Utrata dowodzenia nad częścią związków taktycznych skomplikowała organizację tej operacji. Doszła ona do skutku dopiero 8 VII 1941 roku, gdy możliwości lotnictwa frontowego i dalekiego zasięgu były już niewielkie. Uderzono na 42 lotniska wykonując 429 samolotolotów. Szczupłe siły, zła organizacja nalotów spowodowała, że osiągnięto nikłe rezultaty. Sukcesem zakończyła się natomiast operacja powietrzna przeprowadzona 25-30 VI 1941 roku na północnym odcinku frontu. Lotnictwo Frontu Północnego, Floty Bałtyckiej i Północnej zaatakowało ogółem 39 lotnisk na terenie Finlandii i Norwegii niszcząc ok. 130 samolotów.

Przy panowaniu w powietrzu lotnictwa niemieckiego poważne następstwa spowodowała nieskuteczna obrona przeciwlotnicza wojsk lądowych i obiektów tyłowych. Lotnictwo niemieckie dezorganizowało odwrót wojsk, przeciwuderzenia oraz marsz odwodów na wyznaczone pozycje obronne. Niszcząc węzły łączności doprowadzało do utraty dowodzenia na szczeblach operacyjnych itd. Głównym mankamentem obrony przeciwlotniczej było rozproszenie wysiłku oraz brak sprawnie funkcjonującej sieci obserwacyjno-meldunkowej, gdyż po zniszczeniu przygranicznych posterunków i przerwaniu stałych linii łączności na wielu kierunkach lotnictwo niemieckie mogło skrycie przeniknąć głęboko na tyły.

Dążąc do odtworzenia strategicznego frontu obrony Naczelne Dowództwo Armii Radzieckiej użyło swoich odwodów. Na najbardziej zagrożonym kierunku centralnym tylko w ciągu pierwszych dwóch ty-

godni wojny przekazano Frontowi Zachodniemu 36 dywizji. Trzy odwodowe armie organizowały obronę na Dźwinie i Dnieprze osłaniając kierunek moskiewski. Do wzmocnienia broniących się wojsk użyto zmobilizowanych jednostek obrony terytorialnej, pospolitego ruszenia oraz szkół wojskowych. Wojska radzieckie broniąc się przechodziły do zwrotów zaczepnych. Dzięki energicznym działaniom odtworzone dowodzenie na szczeblach operacyjnych. Dążąc do jego usprawnienia utworzone dowództwa kierunków strategicznych i nowe fronty. Skoordinowany wysiłek obrony zaczął przynosić pierwsze poważne efekty. Impet natarcia niemieckich grup pancernych znacznie zmalał. W wyniku bitwy smoleńskiej trwającej od 10 VII do 10 IX powstrzymane zostało niemieckie natarcie na Moskwę. Po raz pierwszy wojska niemieckie musiały przejść do obrony na kierunku moskiewskim na ponad dwa tygodnie. Wojska radzieckie zyskały czas na przygotowanie obrony na tym kierunku. Niepowodzeniem zakończyła się także pierwsza próba opanowania Leningradu. Jedynie na kierunku południowym armia niemiecka opanowała Kijów i zagroziła Krymowi.

Przygotowując się do decydujących o losach kraju operacji obronnych kierownictwo partyjno-polityczne i naczelne dowództwo radzieckie swoją działalność ukierunkowało na zneutralizowanie początkowych atutów Niemiec hitlerowskich. Dzięki aktywnej dyplomacji nawiązano pierwsze kontakty z Wielką Brytanią i Stanami Zjednoczonymi tworząc zręby dla przyszłej koalicji. Wewnątrz kraju mobilizowano wszystkie siły narodu do walki z najeźdźcą, dążąc do zespolenia całego społeczeństwa w oparciu o program partii, który jasno sprecyzował cele wyzwolenicze Wielkiej Wojny Narodowej oraz wskazał drogi i sposoby osiągnięcia zwycięstwa.

Licząc się z dalszymi postępami wroga kierownictwo radzieckie obok przestawienia gospodarki na tory wojenne, zdecydowało się na

gigantyczne przemieszczenie zakładów przemysłowych na wschód oraz ewakuację z rejonów zagrożonych zapasów żywności, środków transportu itp. Przedsięwzięciami tymi kierowała powołana już 24 VI Rada do Spraw Ewakuacji. Dzięki sprężystości organizacyjnej i poświęceniu społeczeństwa w drugiej połowie 1941 roku z rejonów zagrożonych wywieziono w całości lub częściowo 1523 przedsiębiorstwa przemysłowe, w tej liczbie 1360 wielkich zakładów i fabryk. Razem z przebazowanymi przedsiębiorstwami przybyło ok. 30-40% robotników, inżynierów i techników. Ewakuowano na tyły znaczne zapasy zboża i żywności, dziesiątki tysięcy maszyn rolniczych m.in. w drugim półroczu przemieszczono 2393,3 tys. sztuk bydła. Dzięki temu przemieszczeniu uniknięto gwałtownego osłabienia potencjału przemysłowego.

W sferze militarnej podstawowe znaczenie miało sprawne przeprowadzenie mobilizacji, przy czym wobec jej zerwania, szybkimi postępami wojsk niemieckich, na Białorusi, w republikach nadbałtyckich i Zachodniej Ukrainie, ostateczne jej wyniki zależały od wysiłku wewnętrznych okręgów wojskowych. Liczebność sił zbrojnych zwiększyła się także w następstwie rozwoju pospolitego ruszenia. Dzięki podjętym zabiegom zdołano uzupełnić straty poniesione w pierwszych tygodniach wojny, aczkolwiek nie zdołano doprowadzić jeszcze do równowagi w sile żywej /1 X 1941 w radzieckiej armii czynnej znajdowało się 3 245 tys. żołnierzy, podczas gdy w tym samym czasie Wehrmacht łącznie z armiami sojuszników posiadał 4 400 tys. żołnierzy/.

Dążąc do zespolenia wysiłku całego narodu, w tym ludności, która znalazła się pod okupacją, przystąpiono do organizacji ruchu oporu. Kierownictwo nad nim przejęła partia, która przystąpiła do tworzenia podziemnych komitetów partyjnych. Podziemne komitety szczególną uwagę zwróciły na rozwijanie oddziałów partyzanckich,

tworzonych najczęściej według zasad terytorialnych. W krótkim czasie zdołano osiągnąć znaczne efekty. Wysiłek ruchu partyzanckiego ukierunkowano na walkę z transportem. W listopadzie dowództwo niemieckie było zmuszone wydzielić do ochrony linii komunikacyjnych i walki z oddziałami partyzanckimi ok. 300 tys. żołnierzy.

Od października 1941 roku główny wysiłek obrony Armii Radzieckiej został skupiony na moskiewskim kierunku strategicznym, na którym armia niemiecka przystąpiła do decydującego natarcia. Rozumiejąc powagę sytuacji radzieckie Naczelne Dowództwo systematycznie wzmacniało obronę na tym kierunku. Zaprowadzonych jesienią do bitwy odwodów 90% skierowano na ten kierunek. Uporczywie broniąc się na dalekich podejściach do Moskwy jednocześnie przystąpiono do rozbudowy inżynieryjnej i obsadzania rubieży położonych w głębi. Wojska niemieckie napotykały wszędzie zdecydowany opór. Zmuszone do przełamania kolejnych pozycji ponosiły duże straty, zwłaszcza w broni pancernej. Jednocześnie podjęte w tym samym czasie operacje zaczepne Armii Radzieckiej na skrzydłach frontu w rejonie Tychwina i Rostowa nad Donem wiązały działające tam armie niemieckie uniemożliwiając wzmocnienie kierunku moskiewskiego.

Ważki wpływ na ogólną sytuację na kierunku moskiewskim miało wywalczenie przez lotnictwo radzieckie operacyjnego panowania w powietrzu. Uporczywie dążąc do zmiany niekorzystnej sytuacji w powietrzu dowództwo radzieckich sił powietrznych na polecenie Kwatery Głównej zorganizowało dwie operacje powietrzne. W pierwszej operacji przeprowadzonej od 11 do 18 X uczestniczyło lotnictwo 5 frontów i związki taktyczne lotnictwa dalekiego zasięgu. W drugiej operacji przeprowadzonej na kierunku moskiewskim w dniach 5-8 XI wzięły udział wydzielone siły lotnictwa Frontów: Kalinińskiego, Zachodniego i Briańskiego oraz lotnictwo moskiewskiej strefy obrony i dwóch dywizji bombowych dalekiego zasięgu, liczące ogółem 300

samolotów. Zaatakowano łącznie 18 lotnisk, na które powtórnie uderzono 12 i 15 XI. W rezultacie zniszczono i uszkodzono ponad 100 samolotów, a w walkach powietrznych zestrzelono 61 dalszych. Obie operacje wywarły pozytywny wpływ na wywalczenie operacyjnego panowania w powietrzu, jednak decydujące znaczenie miały połączone działania lotnictwa myśliwskiego frontów, moskiewskiej strefy obrony powietrznej /6 korpus OPK/ oraz artylerii przeciwlotniczej wojsk. Skuteczność obrony przeciwlotniczej i powietrznej była w dużej mierze wynikiem sprawnego funkcjonowania systemu wykrywania i powiadamiania, w którym wykorzystano także stacje radiolokacyjne.

Po wyczerpaniu możliwości kontynuowania natarcia wojska Niemiec hitlerowskich i ich sojuszników przeszły w pierwszych dniach grudnia na całym froncie do obrony. 5 grudnia wojska radzieckie rozpoczęły, zakończone powodzeniem, przeciwnatarcie pod Moskwą oznaczające ostateczne załamanie niemieckich planów wojny "błyskawicznej".

Wnioski:

1. Z doświadczeń kampanii 1941 roku na froncie radziecko-niemieckim wynika, że aby zatrzymać zaskakujące uderzenie armii Niemiec hitlerowskich i państw sojusznicznych Armia Radziecka musiała na każdym kierunku strategicznym przeprowadzić kolejno 2-3 operacje strategiczne. Brały w nich udział od 1 do 3 frontów, część odwodów strategicznych, wojska OPK osłaniające dany kierunek, niekiedy lotnictwo bombowe dalekiego zasięgu i część sił marynarki wojennej. Operacje te prowadzono w pasie 300-800 km. Trwały one od 18 do 100 dni a niekiedy i więcej oraz wiązały się z odwrotem wojsk od 150 do 500 km. Były one wymuszone i prowadzone w warunkach, gdy inicjatywa była w rękach przeciwnika i gdy pannał on w powietrzu. Z reguły też nie miały okresu przygotowaw-

czego.

2. Ogromny wpływ na niepomyślne wyniki pierwszych operacji strategicznych miało - wynikające z niewłaściwej oceny sytuacji polityczno-militarnej - nie osiągnięcie przez Armię Radziecką na czas pełnej gotowości bojowej, w tym zwłaszcza przez wojska I rzutu strategicznego, lotnictwo i obronę przeciwlotniczą. W wyniku tego niepowodzeniem zakończyły się bitwy graniczne, armie osłonowe zostały rozbite zanim zdołano zmobilizować i rozwinąć siły główne, a nieprzyjaciel w krótkim czasie wywalczył strategiczne panowanie w powietrzu.
3. Stworzenie zgrupowań obronnych zdolnych do zatrzymania natarcia nieprzyjaciela na głównych kierunkach strategicznych było trudnym i skomplikowanym problemem, głównie z powodu braku wystarczających sił i środków, uchwycenia przez nieprzyjaciela inicjatywy strategicznej i panowania jego lotnictwa w powietrzu. Wojska - atakowane nieustannie z powietrza, przy słabej obronie przeciwlotniczej - przed wejściem w styczność z nieprzyjacielem ponosiły duże straty, słabła też ich odporność psychiczna. Mała mobilność podstawowej masy wojsk, przerwy w dowozie paliwa również opóźniały formowanie zgrupowań obronnych. Często sytuacja rozwijała się tak dynamicznie, że trzeba było wprowadzać wojska częściami w miarę ich podchodzenia do frontu. Zgrupowania obronne tworzone przegrupowując siły wewnątrz frontów, wprowadzając do bitwy odwody strategiczne i ściągając wojska z innych kierunków.
4. Główną słabością ugrupowań obronnych w pierwszych tygodniach była ich mała głębokość i równomierne rozmieszczenie sił. Nieprzyjaciel koncentrując własne siły uzyskiwał na głównych kierunkach 4-5-krotną przewagę i szybko przełamował obronę. W późniejszym okresie pogłębiano obronę i koncentrowano siły na najważniejszych kierunkach. Np. w ostatniej strategicznej operacji

na kierunku moskiewskim Front Zachodni, który był głównym ogniwem obrony miał 7 razy więcej czołgów i 2 razy więcej samolotów niż działający w takim samym pasie Front Briański. Na zapleczu zaś Frontu Zachodniego organizowały obronę siły główne Frontu Odwodowego.

5. Podstawę strategicznych operacji obronnych stanowiła uporczywa obrona doraźnie tworzonych lub zawczasu przygotowanych rubieży i ważnych operacyjno-strategicznych obiektów, a ich cechą charakterystyczną manewr, często na dużą skalę, sił i środków, głównie w kierunku do linii frontu. Natarcie zgrupowań strategicznych nieprzyjaciela udawało się zatrzymać dopiero na rubieżach tyłowych pod warunkiem odtworzenia ciągłego frontu obrony przez wprowadzone do bitwy odwody strategiczne, siły ściągnięte z innych kierunków i wycofujące się pod naporem nieprzyjaciela. Gdy podstawową masę wojsk broniących kolejnych rubieży miały stanowić wycofujące się siły; nieprzyjaciel z reguły osiągał tę rubież zanim zdołano zorganizować ciągłą obronę.
6. Posiadanie i odpowiednie użycie silnych odwodów strategicznych odegrało decydującą rolę w zatrzymaniu natarcia wojsk niemieckich. Z reguły odwody te kierowano na najbardziej niebezpieczne kierunki i przeciwko głównym zgrupowaniom nieprzyjaciela. Na moskiewski kierunek strategiczny, który trafnie oceniono jako główny, od 22 czerwca do 1 grudnia 1941 roku rzucono łącznie 150 dywizji i 44 brygady piechoty, tj. ponad 50% wszystkich odwodów strategicznych wprowadzonych do walki. Jedynie dzięki odwodom było możliwe odtwarzanie a także pogłębianie obrony strategicznej na głównych kierunkach.
7. Wielką rolę w zatrzymaniu natarć nieprzyjaciela i osiągnięciu celów operacji spełniały przeciwuderzenia. Właściwy efekt osiągnano zazwyczaj dopiero po 2-3 przeciwuderzeniach przeprowadzonych w krótkich

odstępach czasu lub równocześnie na kilku kierunkach. Przeciwu-
derzenia powstrzymywały natarcie na okres od tygodnia do miesią-
ca, dając czas na odtworzenie i przygotowanie obrony w głębi.

8. Na trwałość obrony pozycyjnej na głównych kierunkach wielki wpływ miały lokalne operacje zaczepne prowadzone na innych kierunkach z reguły na obu skrzydłach. Celem tych operacji było związanie sił nieprzyjaciela a tym samym niedopuszczenie do wzmocnienia głównego zgrupowania uderzeniowego wojskami ściągniętymi z tych kierunków.
9. Właściwe organizowanie i realizowanie współdziałania w strategicznych operacjach obronnych było jednym z najtrudniejszych problemów. Należało je organizować w krótkim czasie i w warunkach bardzo manewrowych działań. Dla sukcesu operacji obronnej szczególne znaczenie miało współdziałanie między frontami, współdziałanie wojsk lądowych z lotnictwem, siłami obrony przeciwlotniczej, a na kierunkach nadmorskich także z siłami marynarki wojennej. Przy obronie dużych ośrodków polityczno-wojskowych lub ważnych obiektów strategicznych dla zapewnienia ich skutecznej osłony i broniących je wojsk należało zapewnić ściśle współdziałanie wojsk OPK, lotnictwa, sił obrony przeciwlotniczej wojsk lądowych a niekiedy także marynarki wojennej. Najlepsze efekty osiągnęto poprzez tworzenie połączonych stanowisk dowodzenia. Z reguły tworzono je na bazie stanowisk dowodzenia lotnictwa frontów. W niektórych operacjach współdziałanie z wojskami OPK organizowano nie tylko do odparcia uderzeń lotnictwa, lecz także w celu załamania natarcia wojsk lądowych. Do walki z nacierającym nieprzyjacielem kierowano zarówno lotnictwo, jak i artylerię przeciwlotniczą wykorzystywaną przede wszystkim do niszczenia czołgów.

10. W strategicznych operacjach obronnych ważną rolę spełniało inżynieryjne przygotowanie terenu. Brak zawczasu wybudowanych umocnień był jedną z przyczyn szybkiego załamania się obrony na tak dogodnych rubieżach, jak rzeki Dźwina, Niemen i Dniepr. Po tych doświadczeniach zintensyfikowano znacznie budowę wzmocnień i zapór. Początkowo do ich budowy wykorzystywano oddziały i pododdziały inżynieryjno-saperskie, później gdy siły te okazały się szczupłe wobec ogromu prac - specjalne armie saperskie oraz miejscową ludność.
11. Utrzymanie dowodzenia wojskami przez cały okres operacji należało do najważniejszych zadań dowództw i sztabów. Utrata dowodzenia, zwłaszcza w pierwszych dniach operacji, miała szczególnie negatywne następstwa. Przy braku koordynacji działań wysiłków wojsk, mimo ogromnego poświęcenia, nie przynosił pożądaných efektów. W pozbawionych dowodzenia armiach, korpusach i dywizjach następowało osłabienie dyscypliny, wojska ulegały rozproszeniu i słałbł duch bojowy. Główną przyczyną utraty dowodzenia było zniszczenie lub uszkodzenie ważnych stałych węzłów łączności przewodowej przez lotnictwo i grupy dywersyjne nieprzyjaciela oraz niedostateczna liczba środków łączności radiowej. Przywrócenie dowodzenia następowało najczęściej na skutek interwencji dowództwa wyższego szczebla.
12. Wywalczenie w krótkim czasie przez przeciwnika panowania w powietrzu, w drodze zmasowanych uderzeń na lotniska poważnie skomplikowało warunki prowadzenia strategicznych operacji obronnych. Największy wpływ na wielkość strat poniesionych na lotniskach w pierwszych dniach wojny miało pozostawienie pułków na wcześniej rozpoznanych lotniskach, brak rozérodkowania samolotów i niska gotowość bojowa lotnictwa. W kolejnych dniach położenie lotnictwa pogorszyła niekorzystna sytuacja na lądzie oraz brak

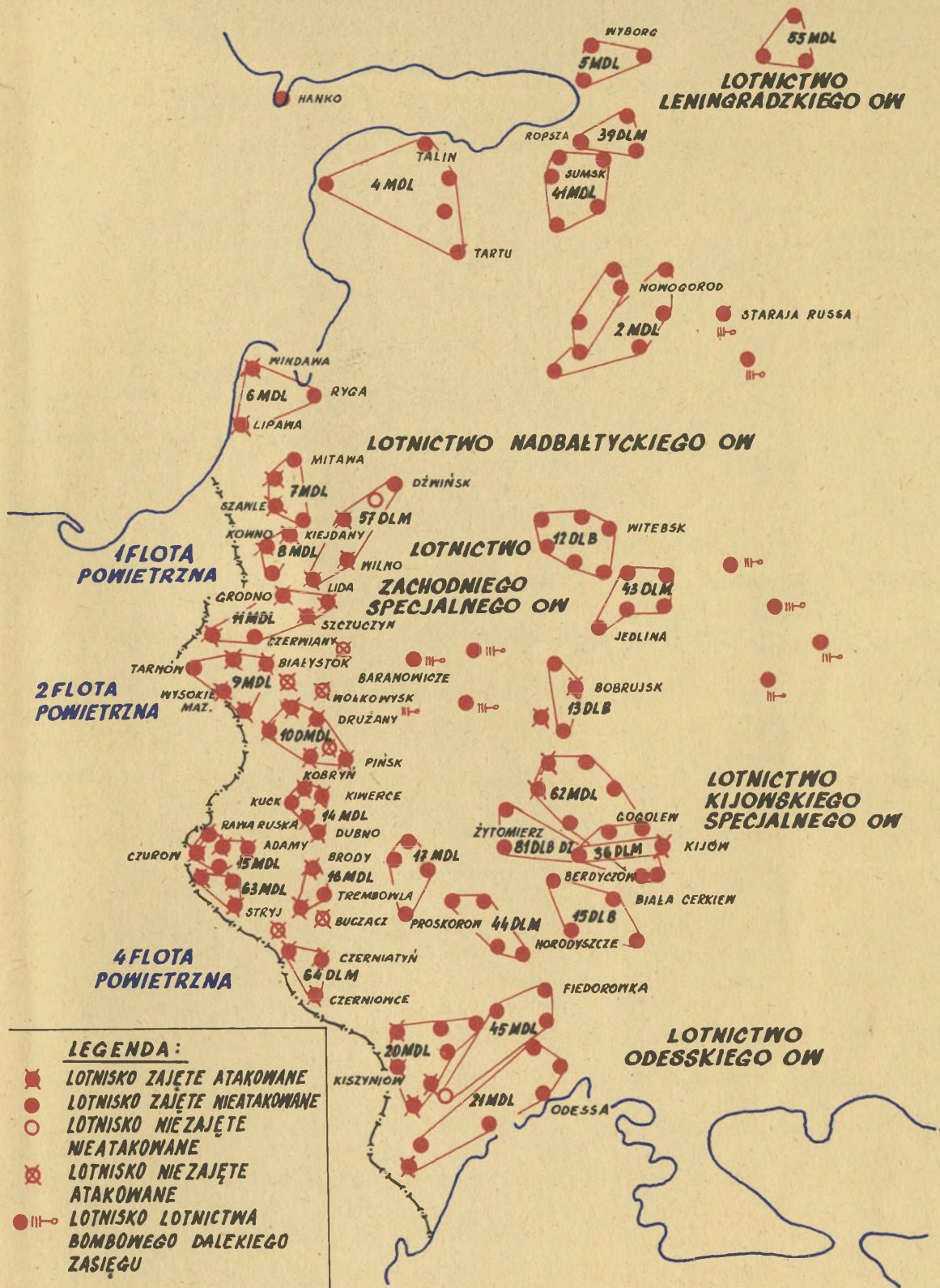
dostatecznej liczby lotnisk do rozśrodkowania jednostek lotniczych. Poważne następstwa miała utrata rzutów naziemnych. Przez dłuższy czas na głównych kierunkach obrony próby zmiany niekorzystnej sytuacji w powietrzu kończyły się niepowodzeniem. W pierwszych tygodniach zorganizowanie skutecznej operacji powietrznej w celu zniszczenia choćby części sił lotnictwa przeciwnika okazało się niemożliwe. Poważnym niedociągnięciem było także rozproszenie wysiłku lotnictwa, gdyż dążono do zmiany sytuacji na kilku kierunkach jednocześnie. Dopiero skoncentrowanie sił, w tym zwłaszcza lotnictwa myśliwskiego na kierunku moskiewskim przyniosło sukces. Panowanie w powietrzu na tym kierunku wywalczono po dwóch operacjach powietrznych i w wyniku trwających 2 miesiące uporczywych walk i bitew powietrznych lotnictwa myśliwskiego frontów i OPK oraz znacznych sił artylerii przeciwlotniczej wojsk i OPK.

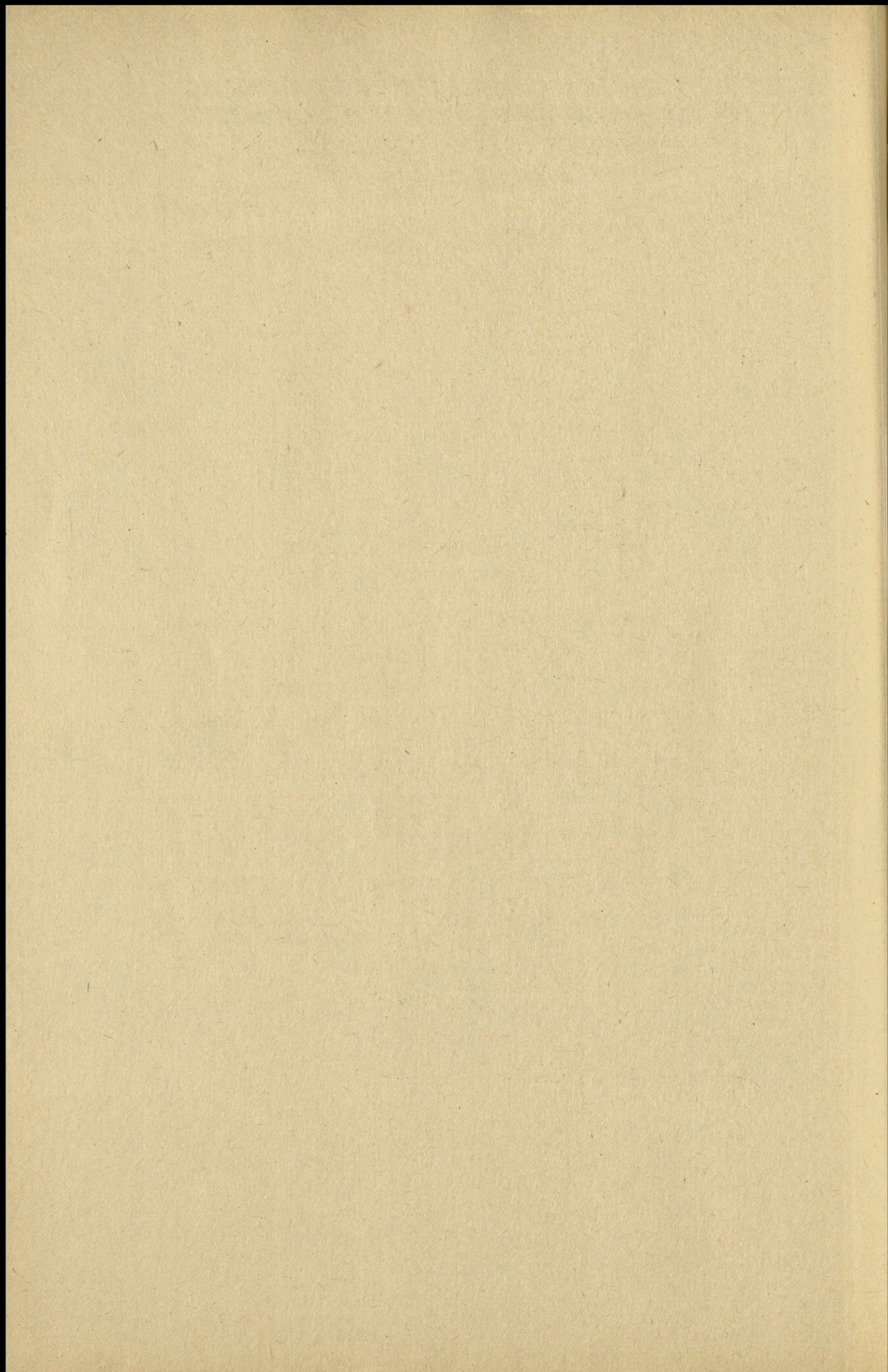
13. Zdobyte przez nieprzyjaciela panowanie w powietrzu i wykonywanie przez lotnictwo zmasowanych uderzeń na broniące się wojska wymagały bezwzględnego wcielenia w życie zasady masowania sił i środków OPK na decydujących kierunkach oraz manewrowania siłami i środkami wzdłuż frontu i z głębi. Wskutek słabości obrony przeciwlotniczej walczące oddziały przez dłuższy czas nie były osłaniane nawet na głównych kierunkach. Równocześnie dążność do zapewnienia równomiernej osłony całego rejonu zajmowanego przez wojska, niezależnie od ich przeznaczenia, powodowała rozproszenie sił i środków i uniemożliwiała zorganizowanie właściwej osłony głównych sił frontów i armii. Lotnictwo myśliwskie i artyleria przeciwlotnicza były dowodzone osobnymi kanałami, co praktycznie uniemożliwiała zorganizowanie współdziałania.

Usunięcie powyższych błędów znacznie zwiększyło skuteczność osłony.

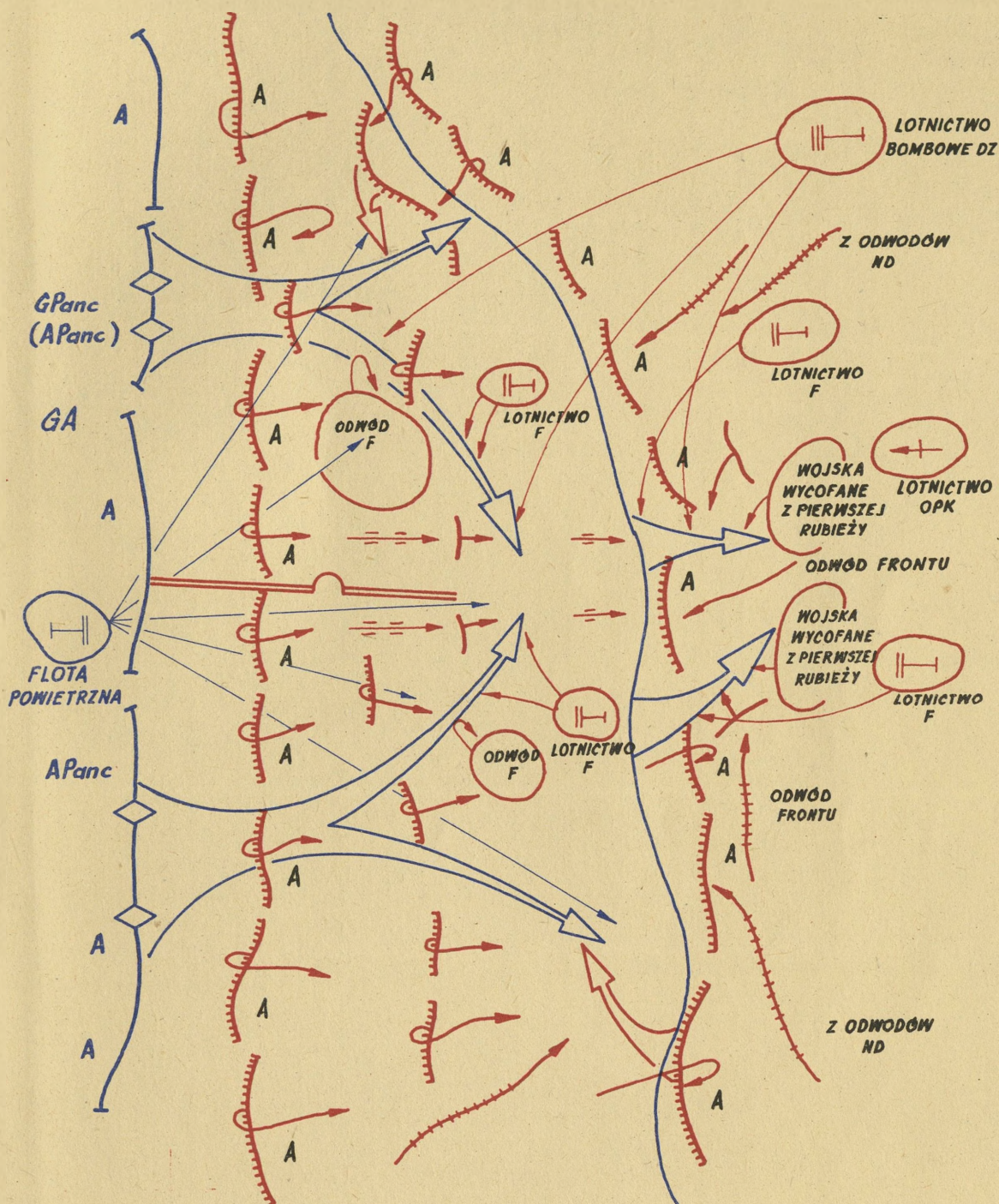
14. Mobilizacja wojsk w warunkach zdecydowanego natarcia wojsk niemieckich i przy panowaniu w powietrzu lotnictwa przeciwnika okazała się trudnym przedsięwzięciem. Szybkie postępy nacierających wojsk i częste naloty doprowadziły do zerwania mobilizacji w większości okręgów przygranicznych, co spowodowało utratę znacznych zasobów ludzkich i sprzętu, który miał być dostarczony z gospodarki narodowej. Najgorzej przebiegała mobilizacja tyłów, zwłaszcza frontów utworzonych z okręgów przygranicznych. Ponieważ zdecydowaną większość jednostek tyłowych stanowiły jednostki mobilizowane od podstaw doprowadziło to do poważnej dezorganizacji zabezpieczenia tyłowego.
15. Mimo niezwykle trudnej sytuacji w jakiej znalazła się Armia Radziecka na skutek niespodziewanego uderzenia wojsk hitlerowskich i ich satelitów, właściwe i na czas dokonane określenie głównego kierunku strategicznego agresora, zdecydowanie, energicznie i konsekwentnie realizowane zabiegi organizacyjne, w zakresie dowodzenia i prowadzenia walk, narastający opór wojsk, konsolidacja obrony i dotkliwe straty zadawane przeciwnikowi, zwłaszcza w sprzęcie bojowym, stworzyły przesłanki do stopniowego niwelowania przewagi wroga we wszystkich dziedzinach i powstania warunków do wykonania skutecznego przeciwnatarcia na kierunku centralnym /w obszarze Moskwy/ i pobicia głównego zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela. Powodzenie przeciwnatarcia pod Moskwą miało ważne reperkusje wojskowe i polityczne, zaznaczyło się także wielce pozytywnie na nastrojach wojska i społeczeństwa radzieckiego, a także narodów okupowanych przez Niemcy hitlerowskie.

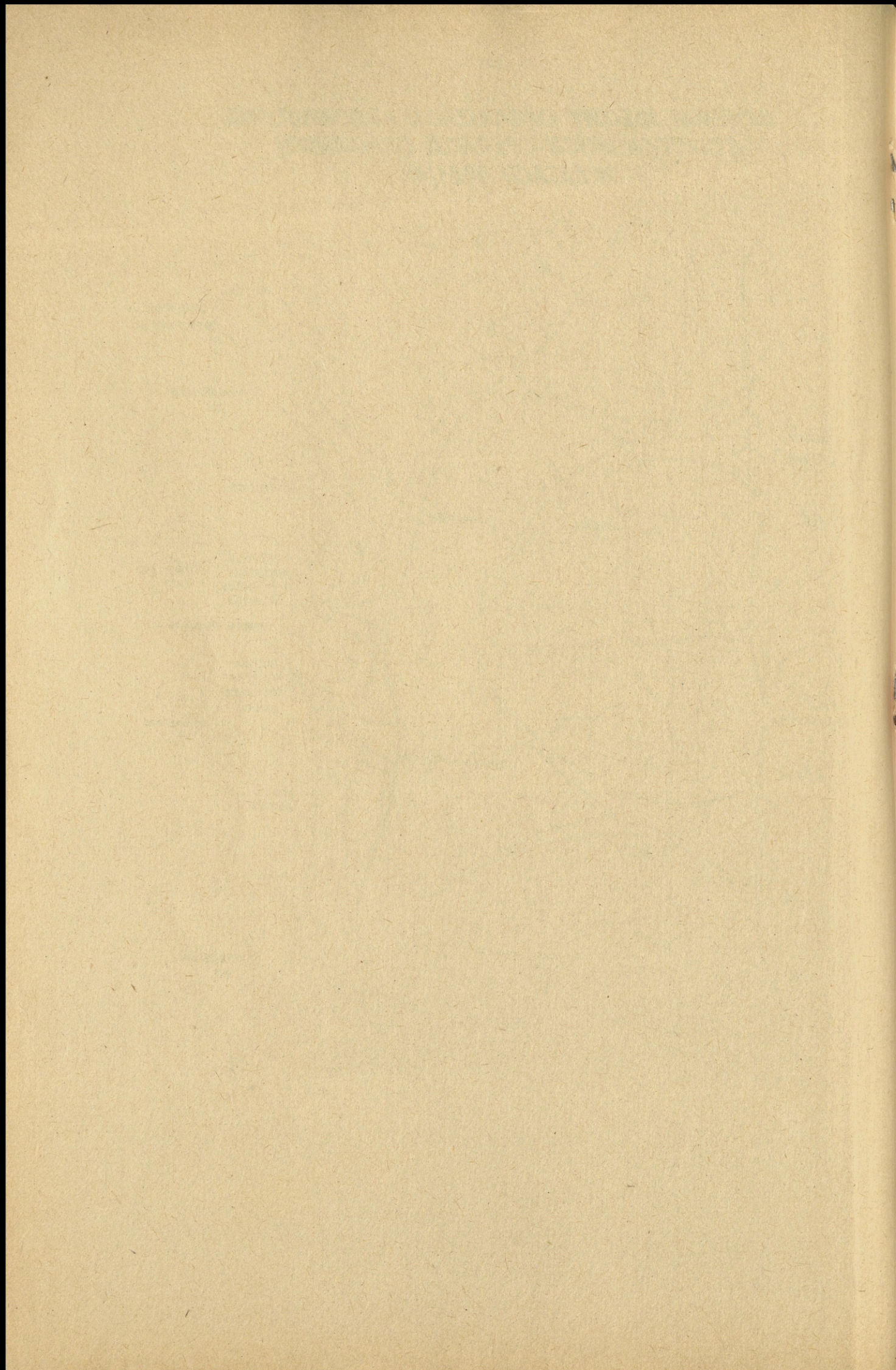
BAZOWANIE LOTNICTWA RADZIECKIEGO I ATAK LOTNICTWA NIEMIECKIEGO NA LOTNISKA W DNIU 22.VI.1941 ROKU

SCHEMAT IDEOWY ORGANIZACJI I PROWADZENIA STRATEGICZNYCH OPERACJI OBRONNYCH W LATACH 1941/42

OGÓLNY ZAMIAR ROZWINIĘCIA SIŁ LĄDOWYCH I PLAN DZIAŁANIA W BITWIE GRANICZNEJ PODCZAS WOJNY RADZIECKO-NIEMIECKIEJ W 1941 ROKU (PO STRONIE NIEMIECKIEJ RZECZYWISTY, PO STRONIE RADZIECKIEJ PLANOWANY)

